

Program **H**ospodárskeho **S**ociálneho **E**nvironmentálneho **R**ozvoja
mesta **Banská Štiavnica**

I. časť

A n a l ý z y , s y n t é z y
a
V í z i a a s t r a t é g i a

Program bol prerokovaný a schválený v Mestskom zastupiteľstve
dňa 16. novembra 2006

Riešiteľ: **EKOTRUST**, Ing. Peter Múdry CSc.
a kolektív

rok 2006

PHSER spracovali:

Zodpovedný riešiteľ: Ing. Peter Múdry CSc.

Riešitelia: Doc., RNDr. Jozef Šteffek CSc.
Ing. Zuzana Haľamová
RNDr. Ivan Križáni
PaeDr. Jaroslav Zerola
Ing. Branislav Bielčík
Ing. Radovan Grollmus
Vanesa Múdra
Robert Lupták
Ľubomíra Krnáčová

Korektúra: RNDr. Ján Novák PhDr.

I. Úvod

Obsahová štruktúra PHSER je podmienená smerovaním Slovenska pre r. 2007 - 2013, ktoré je definované v "Národnom strategickom referenčnom rámci SR pre r. 2007 - 2013". Jasné ciele v NSRR sú dokumentované aj zdrojmi, ktoré budú dosiahnuté pre dosiahnutie jednotlivých cieľov. Pre dosiahnutie týchto ekonomicko- sociálnych cieľov je potrebné poznať reálnu situáciu súčasného stavu v meste, regióne. Preto je obsah jednotlivých kapitol oprostený od prozaických textov a je zameraný na fakty z ktorých budú aj definované problémy s patričnou kvantifikáciou. Tieto zdanlivo kritické charakteristiky budú tvoriť východziu bázu pre "akčný plán", budúce programovanie a strategické rozvojové aktivity mesta.

Deklarovaný "Program" je však spracovaný s podrobnosťou "Plánu", čo umožňuje riadiacu prácu na úrovni katastrálnych parciel. Hĺbka tohto spracovania je nadštandardná a je to snaha riešiteľov spracovať čo najkvalitnejšie smerovanie mesta, v ktorom žijú.

II. Analýzy a syntézy

2. Priestorová analýza

2.1. Stav životného prostredia a environmentálnej infraštruktúry

2.1.1. Stav environmentálnej infraštruktúry

Environmentálna infraštruktúra má rozličný stupeň vybavenia. Nie všetky polohy so zoskupením bývania sú zapojené na **vodovody** (mapa č.17). Nákladné na budovanie vodovodov sú polohy s individuálnou rozptýlenou výstavbou ako sú Horná Resla, Klinger, Štefultov. V súčasnosti je 80 % intravilánu pokryté vodovodnou sieťou, ktorým je zabezpečený požadovaný komfort.

Problematické je budovanie paralelných **kanalizácií** spolu s vodovodmi. Tento problém tekutých odpadov je pri rozptýlenej výstavbe posúvaný na obyvateľov, ktorí si musia budovať žumpy a zabezpečovať ich prevádzku. V opačnom prípade vypúšťanie splaškových vôd v území bez kanalizácie znehodnocuje kvalitu ŽP. Súčasný stav nekomplexne vybudovanej kanalizácie (mapa č. 18) zostáva na aktivite vedenia mesta, pretože **"Výhl'adový plán budovania kanalizácie v SR"** v budúcnosti 14 rokoch nepredpokladá nárast kanalizačnej siete v Banskoštiavnickom okrese. V tejto problematike je potrebné odkanalizovať časť Štefultov s perspektívnym napojením kanalizácie zo Štiavnických Baní a smerovaním kanalizácie do ČOV. Rovnako by sa mali dobudovať kanalizácie z území doteraz pokrytých len vodovodnou sieťou. Tieto **náklady by malo zabezpečiť mesto Banská Štiavnica**.

Druhú skupinu území pre prípravu environmentálnej infraštruktúry tvoria plochy vhodné pre **investičnú výstavbu CR** - Červená Studňa, Klinger, Dolná Roveň, Maxšachta, Drieňová ... Táto výstavba by mala byť realizovaná so spoluúčasťou investorov, už aj preto, že zo zdrojov EÚ už nebudú podporované priemyselné parky ani investičná výstavba CR.

Uvedený deficit kanalizácií ovplyvňuje činnosť a výkon ČOV, ktorá je v súčasnosti kapacitne nevyužitá, čo spôsobuje prevádzkové problémy. Ich riešením by bolo zvýšenie množstva odpadových vôd cez kanalizácie do ČOV.

Medzi problémy ČOV, ktoré sú nedoriešené, patrí spracovanie, prípadne ukladanie kalov, ako aj monitoring kontaminantov vo vodách vykonávaný na pracoviskách ČOV v Banskej Štiavnici. Táto dôležitá indikácia vytvára spätnú väzbu s kontrolou aktivít, ktoré v priestore mesta znehodnocuje pôdy a vody. Táto operatívnosť je dôležitá pretože už veľmi vysoká požadovaná kontaminácia prostredia býva zhoršovaná lokálnymi znečisťovateľmi.

2.1.2. Stav environmentálnej záťaže

V kapitole sú prezentované environmentálne záťaže a negatíva, ktoré sú prejavom nevhodného stavu životného prostredia. Každý negatívny jav (záťaž) je charakterizovaný:

- * **vplyvom na životné prostredie**
- * **svojim vplyvom buď na človeka, alebo jeho životné prostredie**
- * **miestom výskytu** v sledovanom regióne
- * **návrhom eliminácie**

V priebehu posledných 17 mil. rokov sa na južnej strane oblúka Západných Karpát vytvorili sopečné pohoria. Najväčším z nich sú Stredoslovenské neovulkanity zahrňujúce Štiavnické vrchy, Kremnické vrchy, Vtáčnik a na juhovýchode Javorie. V tomto časovom období sa striedali epizódy katastrofickej explozívnej a extruzívnej aktivity s rôzne dlhými medziobdobiami relatívneho pokoja. V pokojných obdobiach prebiehali vo vnútri stratovulkánov (v hĺbkach 2000 – 4000 m) rudotvorné procesy sprevádzané hydrotermálnymi premenami hornín. Súčasne sa na povrchu (na súši i v jazernom prostredí) rozvinul bohatý organický život.

Produktom prerušovanej sopečnej aktivity je pestrý súbor hornín. Patria doň: horniny hrubo kryštalické, utuhnuté v niekoľko kilometrových hĺbkach (granodiority, kremenné diority a ich porfýry), jemne kryštalické až sklovité stuhnuté plytko pod povrchom, alebo na povrchu (andezity, ryolity, čadič). Pôvodné sypké blokové až popolovité produkty sopečných explózií sa scementovali ako brekie, tufy a tufyty.

Po vyprázdnení zásobníka lávy sa centrálna časť štiavnického stratovulkánu prepadla a rozčlenila na sústavu vzájomne poklesnutých a vyzdvihnutých blokov. Rozdielna odolnosť hornín predurčila selektívnu (erózo-denulačnú) modeláciu reliéfu. Jej výsledkom je bohato členitý často inverzný reliéf s morfológickými výraznými skalnými stenami (Sitno), oválnymi chrbátmi (Tanád, Šobov, Kalvária) na andezitoch, kremennom diorite, bazalte, striedaný mäkkou modelovanými svahmi oblými eleváciami a depresiami na tufoch. Znížená protierozná schopnosť hydrotermálne premenených hornín umožnila ich intenzívnu eróziu, ktorá z nich vypreparovala telesá kremencov (na južnom svahu Šobova) a sprístupnila aj rudné žily.

Charakter baníckej krajiny

Ťažba a presun nerastov vyvoláva nezvratné zmeny prvej štruktúry krajiny aj kvality krajinného prostredia. Štiavnické vrchy sú názorným príkladom dlhodobých baníckych a nadväzných aktivít na krajinné zložky. Žilné, žilnikovo-impregnačné a metasomatické telesá rúd železa (Vyhne) a drahokovovo-polymetalických rúd (Banská Štiavnica, Banská Belá, Štiavnické Bane, Hodruša a iné) sa v Štiavnických vrchoch exploatujú viac ako dve tisícročia. Záznamom

baníckych a nadväzných socio-ekonomických aktivít v drobnokresbe súčasného reliéfu sú bodové depresie po zvislých banských dielach (šachtách a vetracích komínoch), lineárne depresie po povrchovej ťažbe z východorudných žíl, prepadliny po horizontálnych plytko podpovrchových otvárkových dielach (štôľňach) a podpovrchových dobývkach. Plošne oveľa rozšírenejšie sú elevačné štruktúrne prvky (haldy hlušiny) a od konca 19. st. aj terénne zrkadlá odkalísk (depónií jemnozrnných odpadových produktov, úpravy vyťažených rúd). (obr. Veduta) Dodnes sú v krajine funkčné zvyšky plošných a lineárnych prvkov vodohospodárskeho systému, ktorý bol vybudovaný pre zabezpečenie energie a technologickej vody pre baníctvo a úpravníctvo v 16. – 19.st.. Uvedené štruktúrne prvky reliéfu sa donedávna vnímali hlavne ako pamätníky technickej práce, alebo antropické reliefotvorné prvky (Mazurek 1986).

Rozvoj ťažby rúd, ich zušľachtovania a hutníckeho spracovania, vyvolal aj intenzívnu exploatáciu lesov a následný prienik poľnohospodárstva na vhodné plochy pôdy uvoľnené odlesnením. Postup ťažby do čoraz väčšej hĺbky si vynútil potrebu vyrazenia viacerých odvodňovacích (dedičných) štôlní. Nevyhnutnosť spojenia s odbytiskami banskej a hutníckej produkcie si vynútila výstavbu hustej cestnej siete a napokon aj železničnej prípojky. Pri vymenúvaní aktivít spätých s exploatáciou nerastných surovín nemožno vynechať ani samotný vznik a vývoj sídelno-produkčných centier na východoch rudných žíl. Významným prínosom pre rozvoj regiónu bol aj vznik odborného školstva, to doň priviedlo významných vedcov, ktorí vyprodukovali nielen originálne technické riešenia umožňujúce rozvoj európskeho ba i svetového baníctva, úpravníctva a hutníctva, ale aj svetovo uznané objavy vo viacerých odboroch prírodných vied.

Stav environmentálnej záťaže

Baníctvo poznamenalo a zmenilo všetky zložky krajinného prostredia. V podzemí narušilo integritu horninového prostredia, lokálne až do hĺbky 900 m pod povrchom. Vzniklé kaverny ovplyvnili hydrogeologický režim. Odčerpali statické zásoby podzemnej vody. Usmernili a zrýchlili jej vertikálne i horizontálne prúdenie. Priestorová sieť vyrúbaných dutín po zvislých horizontálnych úklonných dielach a dobývkach sa zavzdušnila. Optimalizovali sa tým podmienky pre kolonizáciu prostredia chemolitotrofnými mikroorganizmami. Do horninového prostredia človek vniesol aj cudzorodé látky (drevo, kovy, rastlinné vlákna, rôzne textílie, plasty, chemické trhaviny, ropné látky a ich spaliny). Vedno s človekom vnikli do podzemia aj nižšie a vyššie živočíchy (hmyz, plazy, drobné cicavce a baníkom slúžili aj kone). Drevo odumreté telá živočíchov a fekálie poslúžili ako živná pôda pre introdukciu húb, kvasiniek, plesní, ktoré produkujú organické kyseliny pôsobiace agresívne aj na minerálne zložky prostredia.

Pokiaľ sa pri razení banských diel a rúbaní rudy využívala len sila ľudských svalov pôsobiaca na horninu prostredníctvom jednoduchých nástrojov, postup razenia aj objem vyrúbaných a premiestnených hmôt bol nevelký. Využívanie chemických trhavín umožnilo revolučne zrýchliť postup razenia aj zvýšiť objem ťažby, teda i produkciu horninového odpadu. Zavedenie trhavín zmenilo aj fragmentáciu a vnútornú homogenitu nimi rozpojovaných hornín. Stúpol podiel prachových i piesčitých častíc a homogenitu väčších úlomkov až blokov narušila priestorová sieť šokových mikrotrhlín. Drastické zväčšenie reakčného povrchu minerálnych zložiek rudniny spôsobilo jej mletie v technologickom procese výroby rudných koncentrátov.

Z uvedeného vyplýva, že hlavným zdrojom environmentálnych rizík

v banícky synantropizovanej krajiny je narušanie integrity horninového masívu a náhle vyvrhnutie dezintegrovaných hornín z prostredia, s ktorým boli v dynamickej rovnováhe do prostredia, kde sú vystavené priamemu pôsobeniu atmosférických zložiek. Tak v podzemí ako aj v depóniách situovaných na povrchu sa vytvorili podmienky pre rozvoj mikroorganizmov, vďaka ktorým sa mimoriadne urýchlili procesy biogeochemického zvetrávania mechanicky narušených hornín a minerálov.

Staré záťaž

Špecifickým javom pre stav životného prostredia sú v katastri Banskej Štiavnice aj staré - historické záťaž v krajine, ktoré vznikli dlhodobou baníckou činnosťou.

Do syntézy záťaž územia vstupuje reaktivita hornín, geochemické anomálie v pôdach, kontaminácia pôd chemickými prvkami (ťažké a farebné kovy), rádioaktívne žiarenie, potenciálne a reálne radónové ohrozenie, poddolované územie, antropogénny reliéf, kontaminácia vôd a geopatogénne zóny. (mapa č. 8)

Tieto faktory sa podieľajú na starej, ale hlavne trvalej záťaži prostredia. Prehodnotením tejto záťaž a doplnenie o ostatné ekologické limity by mala byť stanovená ekologicky únosná záťaž a navrhnuté alternatívy optimálneho alebo kompromisného využitia územia, čo by malo byť podkladom pre stanovenie urbanistickej záťaž územia a následný návrh alternatívneho využitia plôch v územnom pláne. Z hľadiska ŽP tvorí rudné baníctvo v centrálnej časti zrudnenia v Štiavnických vrchoch limitujúcu aktivitu pre kvalitu ŽP. Banícka činnosť vytvorila značnú časť tejto kultúrnej krajiny, kde v súčasnosti dominuje na povrchu vodohospodársky systém a antropogénny reliéf (mapa č. 7). V podzemí sú to banské diela. Najviac ovplyvneným faktorom je voda a jej povrchový a podzemný režim. Opustené banské diela podstatne vplývajú na kvantitu a kvalitu úžitkovej a pitnej vody, ktorej je v tomto území nedostatok. Vodný režim je viazaný na dlhodobú činnosť človeka a jej útlm znamená vytvorenie výrazných ekologických problémov.

Medzi ekologické problémy podmienené rudným baníctvom patria:

- rekultivácia banských hald a odkalísk
- nefunkčnosť zberných jarkov vodohospodárskeho systému, stav hrádzí a pobreží niektorých vodných nádrží
- nízka vodozberná účinnosť „povodí“ zberných jarkov, prítomnosť „vodotratiacich“ území
- nízka funkčná účinnosť prírodných „vodných“ štôlní do vodných nádrží
- inventarizácia negatívnych javov v Banskom diele (závaly, geochemické anomálie)
- prítomnosť, mobilita a, koncentrácia radónu, prítomnosť **dcérskych** produktov radónu v banskom diele a na povrchu
- kontaminácia banských vôd ťažkými kovmi a organickým znečistením
- nespriechodnená Nová odvodňovacia štôlna NOŠ a tým obmedzený režim pohybu radónu.

Viac ako 800 ročný intenzívny vplyv baníctva zmenil v navrhovanom území tvar reliéfu, stabilitu povrchov, chemizmus pôd, vôd, vegetáciu a následne špecifické fenomény ako je zdravotný stav obyvateľstva so špecifickými ochoreniami, demografické zloženie obyvateľstva v prospech robotníckych kádrov.

V prípade návrhu ďalšieho využitia územia je dôležité prehodnotiť negatívne

ovplyvnenie plochy abiotickými faktormi, ktoré spôsobujú podstatnú záťaž územia, ktorá ovplyvňuje využívanie plôch. Z tohto hľadiska je spracovaný súbor zásadných chýb minulého územného plánu. Nové informácie o starej záťaži sú usmerňujúce pre budúce funkčné využitie územia.

Ohrozenie pre zníženie kvality ŽP predstavuje opustenie banského diela - vydobytých podzemných priestorov, ktoré ovplyvňujú režim povrchových a podpovrchových banských vôd, režim vetrania a následne prenikanie radónu na povrch.

Reálne ohrozenie vyplýva zo stálej nefunkčnosti novej odvodňovacej štôľne (NOŠ) v kompetencii MŽP a neodtekajúce - hromadiace sa vody v podzemí, ktoré zatápajú nielen hlbinné, ale aj primárne obzory. Banské dielo je v kompetencii MH SR a útlmového programu rudného baníctva. Uzatváraním jám Šobov, Horná Roveň dochádza k zníženiu odvetrávania podzemia a priamemu ohrozeniu územia radónom (mapa č. 6), ktorý sa bude dostávať na povrch všetkými mikropriestormi v podzemí. Tento stav ohrozenia môže nastať aj zamedzovaním odtoku vody do dedičnej štôľne.

Z tohto dôvodu sa dá predpokladať zvýšený únik radónu zo šacht, štôľní, tektonických zlomov, z rudných žíl - **Terézia, Bieber, Špitaler, Ján, Grüner**. Predpoklad ohrozenia radónom je aj v priestoroch šacht: Šobov, Michal štôľňa, František šachta, **Horná Roveň**, Ondrej šachta a Maximilián šachta, povrchových dobývok (Glanzenberg, Gápeľ), stoviek ďalších starých štôľní a šacht, situovaných pozdĺž prienikov rudných žíl s topografickým reliéfom. Opustené banské diela v intraviláne mesta často priamo komunikujú s pivničnými priestormi historickej zástavby.

Záťaž priamo ovplyvňujúca zdravie ľudí.

Graficky je vyjadrená na prvej syntetickej mape č. 8. Intravilán mesta leží na roji východov hlavných rudných žíl Terézia, Bieber, Špitaler, Ján a Grüner. Najstaršie povrchové dobývky sú situované na juhozápadnom svahu Glanzenbergu. Stredoveké otvárkové diela aj plytko podpovrchové dobývky na žilách Terézia, Bieber a Špitaler sa v historickom jadre mesta často využili ako suterénna súčasť meštianskych domov. Kusová jalovina obsahujúca prekremenené a draslíkom obohatené úlomky okoložilných hornín sa často upotrebila ako stavebný kameň a štrk sa využil ako zásypový materiál aj ako štet a makadam pri stavbe ciest a chodníkov. Kumulatívna intenzita priamej záťaže dosahuje najvyššiu úroveň okolo spojnice šachiet Terézia a Zigmund. Hlavné rudné žily sa tu rozvetvujú a preto je aj veľká hustota horizontálnych aj zvislých banských diel aj povrchových dobývok. Rizikové plochy vyskytujúce sa vo východnej a južnej časti mesta súvisia so starými kutacími prácami a malými dobývkami v smernom pokračovaní a nadložných odžilkoch žíl Špitaler, Ján, Rafael a Grüner.

Poddolovaním sú ohrozené stavby, komunikácie a inžinierske siete (kanalizácia, vodovod, plynovod a káblové rozvody), ba aj niektoré vodné diela (Malá a Veľká Vodárenská, Belianska, Ottergrund, Klinger) situované v nadloží starých plytko-podpovrchových dobývok. Poddolovaním najmenej ohrozená je časť intravilánu v polygóne Hájik - Kalvária - Križovatka - Svätotrojičná štôľňa - Zigmund šachta - Hájik. Bezpečné je aj sídlisko Drieňová a priemyselná zóna medzi Povrazníkom a odkaliskom Lintich.

Ako najrizikovejší fenomén priameho ohrozenia zdravia obyvateľov mesta sa v súčasnosti vníma radón a rádioaktivita, geopatogénne zóny. Toto riziko vyplýva z

pozície prevažnej časti intravilánu v rozvetvenom údolí a jeho prešpikovaní množstvom banských diel. Prostredníctvom banských diel existuje priama komunikácia s banskou atmosférou, banskou vodou a odpadovými produktmi baníctva.

Pod pojmom **rádioaktivita** (mapa č. 6) sa rozumie jav nestability jadra a pod pojmom **rádioaktívny rozpad** zas transformácie (premeny), ktoré prekonávajú rádioaktívne izotopy. Pri rádioaktívnom rozpade sa emitujú α , β , γ lúče. Lúče α sú pozitívne nabité ióny hélia. Toto žiarenie emitujú najmä najťažšie rádionuklidy. Má malú schopnosť prieniku cez rôzne materiály, ale najväčšiu schopnosť ionizácie. Rádioizotopy emitujúce toto žiarenie po vniknutí do organizmu zapríčiňujú jeho mnohé poškodenia. Lúče β sú elementárne častice nesúce prevažne negatívny náboj - teda elektróny. Majú väčšiu schopnosť prieniku ako lúče α , nižšiu ionizačnú schopnosť a pre živé organizmy sú menej nebezpečné. Žiarenie γ je energetická emisia fotónov podobajúca sa röntgenovému žiareniu X. Na rozdiel od α častíc má γ žiarenie schopnosť prenikať pôdou, horninami i bežnými konštrukčnými materiálmi do hĺbky 1 m a zreteľne presvietiť ľudské telo. Biologické poškodenie živého organizmu týmto žiarením je veľmi podobné poškodeniu spôsobenému röntgenovým žiarením.

Existujú tri úrovne rádioaktívneho rozpadu:

1. urán - rádium (U_{238} - Ra_{226})
2. urán - aktínium (U_{235} - Ac_{227})
3. úroveň tória (Th_{232})

Konečnými (stabilnými) produktmi všetkých troch úrovní sú izotopy olova (Pb_{206} , 207 , 208). Okrem uvedených existujú v prírode mnohé iné rádionuklidy s veľmi malým podielom na celkovom fóne žiarenia. Spomedzi nich je najvýznamnejší izotop draslíka (K_{40}). Tento je v zemskej kôre zastúpený 2% a preto má aj významný podiel na celkovom γ žiarení na povrchu zeme. V Banskej Štiavnici sú draslíkom výrazne obohatené okoložilné hydrotermálne premenené a prekremené horniny.

Najrozšírenejším produktom rozpadu U_{238} je izotop rádia (Ra_{226}) s poločasom rozpadu 1622 rokov. Druhý izotop Ra_{238} , ako jeden z produktov rozpadu tória (Th_{232}), má poločas rozpadu 67 rokov. Tento je jediným izotopom rádia, ktorý emituje β žiarenie. V pôde a vode sa nachádza s izotopom Ra_{226} v pomere 1:1. Ich rozdielny polčas rozpadu spôsobuje pokles Ra_{238} a nárast Ra_{226} v tele živých organizmov s narastajúcim vekom.

Radón - Rn je rádioaktívny plyn vznikajúci emináciou z Ra_{226} . Je to plyn bez chuti a vône, ťažší ako vzduch. Najrozšírenejším spomedzi jeho dvanástich krátko žijúcich izotopov je Rn_{222} s polčasom rozpadu 3,8 dňa. Nachádza sa v horninách, pôdach, podzemnej vode i atmosfére. Dobre migruje po puklinách a zlomoch zemskej kôry, často na veľké vzdialenosti od miesta vzniku. V prírodných jaskyniach a technických podzemných dielach sa akumuluje a ak tieto dutiny priamo komunikujú so zemským povrchom vyteká z nich do prízemnej vrstvy vzduchu. Radón je veľmi významným zdrojom prírodnej radiácie.

Oproti veľkým dávkam ionizujúceho žiarenia pochádzajúcim prevažne z umelých rádionuklidov, v prípade malých dávok sa neprejavujú klinické príznaky, ale ich bionegatívne účinky sú významné. Podľa mnohých autorov už malé zvýšenie absorbovaného žiarenia zvyšuje pravdepodobnosť radiačných ochorení prispieva ku vzniku nádorov, skracaje trvanie života, spomaľuje vývoj plodu v materskom tele. Nakoľko nie je možné oddeliť malé dávky ionizujúceho žiarenia od množstva iných kancerogénnych faktorov, nevyhnutné je zabráňovať zväčšovaniu

úrovne známych faktorov. Výskumy urobené v rámci medzinárodného projektu v rokoch 1980 až 1984 preukázali, že v oblastiach so zvýšeným obsahom prírodných rádionuklidov v horninách, pôdach, podzemnej vode i vo vzduchu trvá:

- znížený prírastok obyvateľstva,
- zvýšený výskyt vrodených deformácií,
- zvýšený výskyt orgánových ochorení,
- a zvýšená úmrtnosť - najmä malých detí.

V praxi sa často používa termín **hraničná prípustná koncentrácia**. Nakoľko stanovená prípustná dávka žiarenia obstojí, ostáva otázne, či sa potvrdí aj účinok jednotlivých rádionuklidov emitujúcich rôzne druhy žiarenia s rôznou intenzitou. Rádioizotopy rôznych prvkov sa totiž koncentrujú v rôznych cieľových orgánoch a aj preto spôsobujú masívne poškodenie týchto orgánov. Napríklad plutónium, rádium a stroncium sa koncentrujú v kostiach. Jód v štítnej žľaze. Cieľovým orgánom pre rádionuklidy, ktoré sú vo vode nerozpustné sú pľúca. Pľúca sú kritickým orgánom aj pre plynny radón a v nich najnebezpečnejšie sú krátko žijúci potomci radónu - bizmut a polónium. Tieto izotopy emitujú prevažne vysokoenergetické žiarenie α , ktoré v dosahu do 1 mm spôsobuje ťažké poškodenie pľúcneho tkaniva. Riziko rakoviny je preto priamo závislé od koncentrácie radónu v priestore, kde človek trávi svoj čas. Osobitne vysokému riziku sú vystavení baníci v uránových a rudných baniach. Ohrození sú aj obyvatelia údolí s prízemnou vrstvou atmosféry sytenou radónom vytekajúcim z banských diel a iných zón diskontinuity horninového masívu, ako aj v okolí výverov termálnych vôd.

Prítomnosť radónu rozpusteného vo vode má na ľudský organizmus aj pozitívne účinky využívané v balneoterapii. Radónové vody upravujú krvný obraz, znižujú krvný tlak, pomáhajú pri niektorých alergických ochoreniach, účinkujú na funkciu vegetatívneho i centrálného nervového systému, stimulujú mnohé kompenzačno - prispôsobovacie funkcie organizmu a pod.

Zátťaž pôsobiaca na zdravie ľudí cez potravinový reťazec.

Graficky je vyjadrená v druhej syntetickej mape č. 9 obsahujúcej kontamináciu **pôdy** ortuťou, kumulatívne dvomi alebo tromi chemickými prvkami (arzen, olovo, kadmium), výsledné kategórie podľa počtu prvkov na pozadí troch úrovní významnosti reliéfu s rozdielnym pokrytím antropickými prvkami na plošnú jednotku, vyjadrujúcimi vysokú denzitu (hustotu) a vysokú pokryvnosť, strednú denzitu a strednú pokryvnosť a významné antropické prvky. Obohacovanie pôd chemickými prvkami je podmienené reaktivitou hornín, geochemickými anomáliami v pôdach, prítomnosťou najnebezpečnejšej formy – mobilnej u ťažkých kovov, ktoré sa priamo dostávajú do potravinového reťazca.

V porovnaní s prvou syntetickou mapou vidno, že maximálna antropická záťaž je závislá nielen na priebehu prienikov rudných žíl s topografickou plochou reliéfu, ale aj s vodnou, eolickou (veternou) redistribúciou odpadových produktov baníctva, úpravníctva a hutníctva v smere spádnic reliéfu a prevládajúcich vetrov. Povšimnutiahodné je najmä to, že stredný až maximálny stupeň kontaminácie je najrozšírenejší v intraviláne, najmä v jeho historickom centre. Kontaminované plochy v južnej tretine intravilánu sa viažu na údolnicu pramennej vetvy potoka Štiavnica a na východe nadväzujú na anomáliu vzniklú najmä imisným spádom z Hornej a Dolnej huty a eolickou (veternou) redistribúciou prachu z odkaliska Lintich. Drobné plochy s anomálnou kontamináciou sa vyskytujú v pásme od

Hájika po štôľňu Jeronym.

Chemické prvky vynesené z horninového prostredia na povrch v priebehu stáročí vo forme desiatok rudných a sprievodných minerálov s rôznou reaktivitou so zložkami povrchového prostredia (vzdušný kyslík, zrážková voda obohatená rozpustenými atmosférickými plynmi, mikroorganizmami, organické kyseliny produkované koreňovými systémami rastlín a iné) predstavujú významnú environmentálnu záťaž.

Dnes vieme, že ľudské telo obsahuje okolo 60 chemických prvkov, z toho 36 kovov. So zdokonaľovaním analytických metód rastie aj možnosť zistenia ďalších kovov, ktoré môžu byť prítomné v organizme vo veľmi nízkych množstvách. Z biologického a medicínskeho hľadiska sa kovové a ostatné prvky delia na:

- **esenciálne makroprvky**, bez ktorých rastliny a živočíchy nemôžu existovať (C, H, O, N, P, S, Ca, Na, K, Mg, Cl),
- **esenciálne mikroprvky**, (Co, Cu, Mn, Mo, Se, Zn, B, Fe, I, F, čiastočne aj Ni, Li, Si, V, Sr, Sn, Cr)
- **neesenciálne a škodlivé prvky** (Cd, Hg, Pb, Ti, Be, Ba, Al, As, Sb, Bi, U, Th a ďalšie) sú protikladom prvých dvoch skupín, ba viaceré z nich priamo ohrozujú biotu.

Na výžive rastlín sa podieľa 19 najvýznamnejších prvkov, ktoré sa členia na 4 skupiny:

- nevyhnutné makroprvky (N, P, S, K, Ca, Mg),
- nevyhnutné mikroprvky (Fe, Cu, Mn, Zn, B, Mo, Co),
- mikroprvky, ktoré majú a môžu mať fyziologické účinky (Ni, F, Li),
- užitočné prvky (Na, Si, Cl).

Všetky prvky, ktoré sa inkorporujú do živočíšneho organizmu umožňujú a ovplyvňujú jeho metabolické procesy sú prijímané cez dýchacie a zažívacie orgány. Makro- a mikro- prvky majú mnohostranné a rôznorodé funkcie v rôznych organizmoch. Obecne platí, že s prechodom od ľahkých ku ťažkým kovom v rámci jednej podskupiny - napríklad Zn, Cd, Hg - spravidla rastie toxicita prvku a zároveň sa znižuje jeho obsah v organizme. Makro i mikro prvky sú medzi orgánmi a tkanivami rozdelené nerovnomerne, ale medzi nimi v zdravom organizme existuje stabilná reverzibilná dynamická rovnováha. Väčšina mikroprvkov s najvyššou koncentráciou sa nachádza v pečeni a preto sa pečeň vníma ako ich funkcionálne depo. Tkanivá kostí a svalov vďaka svojej veľkej mase sú depóniami významných vrstiev najmä Ca a P. Štítna žľaza akumuluje jód, hypofýza mangán a chróm, pankreas zinok a pod.

Mikrobioprvky môžu mať špecifické i nešpecifické účinky na metabolické procesy. Príkladom špecifického účinku je väzba medzi metabolizmom zinku v tkanive pankreasu a biosyntézou inzulínu; alebo účinok jódu na funkciu štítnej žľazy. Med', kobalt, fluór a niektoré iné mikroprvky majú zasa na funkciu štítnej žľazy účinky nešpecifické. Nedostatok niektorého prvku vyvoláva chorobný stav, kým jeho nadbytok, hoci nie je toxický alebo je aj esenciálny, môže byť škodlivý.

Z množstva prvkov kontaminujúcich intravilán a extravilán Banskej Štiavnice treba spomenúť ako reprezentanta skupiny prvkov na tomto území deficitných jód. V práci Podobas, Tkáč a Jesenák (1951) je región Banskej Štiavnice súčasťou pásma s anomálnou koncentráciou endemickej strumy až kretenizmu. V citovanej práci autori nenašli súvis nedostatku jódu s geologickým prostredím. Súčasné poznatky v oblasti štruktúrnej geológie ukazujú, že existuje priama väzba jódodeficitných zón s tektonickými zlomami a najmä s uzlami ich prieniku, ktorý sa nachádza aj pod Štiavnickými vrchmi. Tieto zlomové zóny majú veľký hĺbkový a smerný dosah,

viažu sa na ne jednak centrá mladotret'ohorného vulkanizmu, jednak ložiskové akumulácie rúd polymetalických aj medených. Sú teda aj zónami dlhodobého tepelného toku, čo signalizujú výskyty aj vývery termálnych vôd. Jód ako prvok citlivý na zvýšenú teplotu bol teda z týchto zón teplom vypudený.

Fyziologický a toxikologický význam jednotlivých prvkov pre rastliny, živočíchy i človeka je detailne diskutovaný v prácach Komatina (2001), Beseda (2000), Podoba, Tkáč, Jesenák (1951), Melicherčík, Melicherčíková (1997).. Obmedzíme sa preto len na toxické efekty nadbytku a samotnej prítomnosti chemických prvkov, ktorých distribúcia je zobrazená v druhej syntetickej mape. Sú to olovo, arzén, kadmium, ortuť.

Arzén sa vyskytuje v mineráloch rôznych hornín. Ílovité horniny ho môžu obsahovať 15 mg.kg^{-1} . Toxická úloha arzénu je dnes predovšetkým násobená antropickým faktorom (znečistením prostredia). Spomedzi všetkých prvkov predstavuje arzén po olove najvyššie toxikologické riziko pre hospodárske zvieratá i ľudí. Svojimi toxikologickými zvláštnosťami patrí medzi jedy, ktoré sa v organizme akumulujú. Chronická otrava arzénom sa manifestuje stratou apetítu, poruchami zažívacieho traktu a znižovaním telesnej hmotnosti. Najtypickejšími symptómami chronického hromadenia arzénu cez pitnú vodu sú ochorenia kože. Zahrňujú pigmentáciu, hyperkeratózu až rakovinu kože a tiež renálne, gastrointestinálne, neurologické, hematologické, kardiovaskulárne i respiračné symptómy. Dokázané je, že aj malé dávky arzénu (nielen vo forme rozpustných zlúčenín, ale aj vo forme častíc arzén obsahujúcich minerálov) prijaté respiračne, zvyšujú úmrtnosť na rakovinu pľúc. Známa je aj korelácia medzi ingestívnym príjmom arzénu a rakovinou kostí a čriev.

Kadmium jeho značné množstvo neprestajne prichádza do vzduchu, vody i pôdy ako produkt antropickej aktivity, čo je aj prípad Banskej Štiavnice. V ľudskom organizme sa prednostne deponuje v pečeni, slinnej žľaze, testes a pankrease. Metabolizmus kadmia charakterizujú nasledovné príklady: nedostatok kontrolného mechanizmu udržiavania homeostázy; retencia kadmia u človeka sa vyznačuje veľmi dlhým poločasom medzi 12 - 30 rokom. Existujú náznaky, že Cd je aj esenciálny prvok, ale nie je známe v akom množstve. Existuje podobnosť chemických reakcií medzi zinkom a kadmium a ich metabolických ciest v biologických systémoch. Lenže zatiaľ čo zinok je dôležitý esenciálny prvok u kadmia je viac známa jeho toxicita a antagonizmus so zinkom a inými prospešnými prvkami. Akútna toxikóza ľudí pri vysokých dávkach kadmia spôsobuje akútny často až fatálny zápal pľúc. Časté sú aj prejavy hypertenzie a rakoviny pľúc (najmä robotníkov pri zhutňovaní koncentrátov medi, zinku i olova, striebra, zlata).

Olovo pokladá sa za jeden zo znečisťujúcich prvkov životného prostredia. Je to systémový jed útočiaci na rôzne tkanivá. Ním spôsobené otravy môžu byť akútne aj chronické. U ľudí sa najčastejšie vyskytujú akútne profesionálne otravy olovom. Olovo spolu s arzénom a kadmium predstavujú vedúcu skupinu kancerogénnych prvkov.

Ortuť po arzéne zaujíma z hľadiska toxikológie najvýznamnejšie miesto. Keďže jej organické a anorganické zlúčeniny majú široké použitie, znečistenie biosféry ortuťou je mnohoraké a má schopnosť akútnej i chronickej otravy cestou ingescie a inhalácie. U ľudí sú známe profesionálne, náhodné a medicínske otravy. V oblasti Banskej Štiavnice je ortuť prítomná vo forme vlastného minerálu - rumelky (HgS) je aj súčasťou ďalších minerálov z výplne rudných žíl konkrétne tetradritu. Vďaka vysokej tenzii pár ortuti aj relatívne stabilné sulfidy ortuti disociujú už pri teplote ľudského tela takto sa pary ortuti dostávajú do atmosféry.

Pri zhutňovaní rúd striebra, zlata, farebných kovov v početných malých hutách situovaných v centrách historickej ťažby, aj v centrálnej Dolnej a Hornej hute sa ortuť dostávala do emisií spolu s arzénom a kadmom, prakticky v celom intra- i extraviláne mesta Banská Štiavnica, ba ja v Banskej Belej, Štiavnických Baniach, Sklených Tepliciach, Hodruši. Z plôch extrémne zaťažených anomálnou distribúciou uvedených prvkov, by sa mala vylúčiť produkcia potravinárskych plodín a to nielen pre priamy ľudský konzum, ale aj pre skrmovanie hospodárskymi zvieratami. Jedným z dôvodov, ktoré toto odporúčanie opodstatňujú je aj to, že pri pasení hospodárskych zvierat tie okrem rastlín prijímajú aj minerálne časti pôdy priamo napr. hovädzí dobytok až 12% a ovce 30%. V súlade s potrebou eliminácie rizík chronickej otravy ľudí odporúčame obmedziť až vylúčiť záhradkárenie najmä v priestore okolo Klingera, Štefultova. Ďalšiu výstavbu priemyselných areálov situovať do priestoru zaťaženého imisiami toxických kovov medzi Povrazníkom a Lintichom. Pre komunálnu a bytovú výstavbu sa javí najvhodnejším najmenej zaťažený priestor v lokalite Mestské pažite.

2.1.2.1 Ekologické limity

V riešenom území pôsobí 96 ekologických limitov, ktoré ovplyvňujú využívanie územia. Tieto informácie tvoria základ pre dlhodobé odvetvové projekty a plány o využívaní územia, vrátane ochranných a ekologických. Z hľadiska pôsobenia ekologických limitov je riešené územie najkomplikovanejšie v SR a prístup vyžaduje maximálne množstvo exaktných a grafických informácií.

1. Významnú časť tvoria **abiotické - geomechanické a geofyzikálne limity**, z ktorých majú zastúpenie územia so zvýšenou prirodzenou rádioaktivitou, poddolované územia, územia so zvýšeným radónovým rizikom, rudné žily, geopatogénne zóny.
2. Druhú skupinu významných limitov tvoria **deteriorizačné limity**, ktoré obsahujú zaťaženie krajinných zložiek kontamináciou chemickými prvkami. Kontaminácia územia je **endogénneho pôvodu** a prísun chemických prvkov do pôd a vôd je stály a vyplýva zo zvetrávania hornín, prípadne pôsobením klimatických faktorov (kyslý dážď) na haldy, násypy, depónia, čo spôsobuje následnú kontamináciu vôd, eróziu pôdy, devastáciu TTP, kontamináciu banských vôd (halda kameňolomu Šobov a samotný lom).
3. Reliéf terénu mesta Banská Štiavnica podmieňuje vplyv aj špecifických **aerodynamických limitov**, ktoré v podstatnej miere ovplyvňujú kvalitu ŽP a pohodu života, zvlášť v MPR, kde sú najhoršie parametre jednotlivých limitov pre bývanie príp. rekreáciu.
4. Vplyv aerodynamických limitov umocňujú **morfometrické a morfodynamické limity** (mapa č. 4), ktoré sú tiež špecifické pre územie Banskej Štiavnice. Patria sem sklony expozície svahov, vodnoerózne procesy, zosuvy, prepádľiská (staré a novodobé). Účinnosť týchto limitov sa prejavuje zvlášť v častiach Staré mesto, Horná Resla - staré banícke osídlenie, MPR, údolné polohy - Michal štôlna, Zigmund šachty a v južných údoliach pod Kalváriou k intravilánu.
5. Socio-ekonomické - legislatívne limity tvoria skupinu zameranú na ochranu prírody, prírodných zdrojov, historických prvkov krajiny.

2.1.2.2. Negatívne javy a procesy v území (mapa č. 10)

Vplyv negatívnych faktorov a zvlášť banského diela v riešenom území je tak veľký, dlhodobý, neustále pôsobiaci a graduujúci, že by mal byť zmonitorovaný a vyhodnotený stav rizikového ohrozenia ŽP. Rizikové ohrozenie by malo byť spracované do organizačno-technických opatrení pre manažovanie rizika.

Vzhľadom na skutočnosť, že spracovatelia nemali takéto podklady, pracovali len s niektorými starými, už často neaktuálnymi informáciami. Tento selektívny prístup im značne komplikoval rozhodovací proces, zvlášť, keď brali v úvahu informácie o vegetácii, ktoré z hľadiska rozvoja mesta a regiónu nemajú opodstatnenú významnosť.

Negatívne javy je možné zoradiť do nasledovných skupín (mapa č.10):

- a.) charakteristický prvok pre tento región tvorí antropogénny reliéf z hald a násypov, odkalísk, stupňov, terás, kameňolomov, lineárnych prvkov infraštruktúry (železnica, cesty, banské prvky, tajchy)
- b.) významnú účasť medzi negatívnymi javmi majú divoké skládky,
- c.) z ekologického hľadiska je významná skupina negatívnych javov a procesov, ktoré prebiehajú v krajine.

Antropogénny reliéf - predstavuje negatívny prvok, ktorý je členený podľa miery stabilizácie povrchu vegetáciou. Návrh ÚP ako nástroja plánovania nerieši skvalitnenie prostredia zmenou funkčného využitia plôch negatívnych javov (haldy a odvaly Šobov, kameňolomu Šobov, odkaliská Sedem žien a Lintich). Tieto majú výmeru viac ako 31 ha. Ako príklad rozumného využitia plochy odkaliska môže poslúžiť **Suchý tajch = ihrisko**.

Divoké skládky majú rozlohu takmer 10 ha a tvorí ich 98 „smetísk“. Negatívne javy a procesy v krajine sú viazané svojim prejavom na poľnohospodársku krajinu, kde dochádza k zarastaniu TTP stromami a krovinami, ruderalizácii, zmene druhového zloženia trávnych druhov. Takéto plochy presahujú 1400 ha a ochranné opatrenia nereagujú na túto reálnu situáciu, pri ktorej je významnejší spoločenský záujem - využívanie poľnohospodárskej pôdy, ktorá je aj zdrojom zamestnanosti a príjmu obyvateľov. **Negatívne procesy tvoria:** - proces zarastania PPF - proces ruderalizácie (zaburiňovanie)
- erózný proces

Stav týchto procesov indikuje zníženú starostlivosť o krajinu a prostredie pre život obyvateľov. Tieto procesy negatívne ovplyvňujú poľnohospodársku produkciu, pôdu, zdravotný stav ľudí (alergie).

2.1.2.3. Odpady

Uskladňovanie komunálneho odpadu vytvára v súčasnosti problémovú situáciu. Existujúca riadená **skládk**a nespĺňa normy EÚ a preto jej legálna existencia je do r.2008. Tento problém je potrebné riešiť, lebo výnimky nebudú udeľované MŽP.

V katastri sa nachádzajú aj veľké „divoké“, ale bezplatné skládky pod Šobovom, na Drieňovej, v Štefultove za tichého súhlasu Obv. úradu ŽP. Doteraz neboli z polohy mesta uskutočnené úspešné aktivity pre odstránenie, príp. zastavenie skládkovania v týchto polohách. Skládku pod Šobovom už rekultivujú

Rudné bane, skládku na Drieňovej – by malo rekultivovať mesto a hlavný znečisťovateľia z veľkochovu hovädzieho dobytku a skládku v Štefultove - mesto, čomu môže postačiť usmernenie navážok zo zemných prác do tejto lokality a tým aj jej zavezenie a následnú rekultiváciu pre ďalšie využívanie okolitými obyvateľmi.

Súčasťou mesta je aj stará skládka (viac ako 200r.) na križovatke oproti Bille. Skládka je zarastený kopec a tvorí priestorovú rezervu pre investičnú výstavbu, ktorá môže zabezpečiť jej odstránenie a následnú kultiváciu prostredia.

Zlý dojem o meste spôsobujú viditeľné skládky na okraji mesta pod ČOV, na Hájiku a tiež rómska komunita pod Šobovom. Tieto problémy nie sú tiež riešené ani v organizáciách, ktoré sú zamerané na ŽP a pamiatky, ktorých imidž sa znižuje prvými dojmami vstupu do mesta.

V katastri mesta sa nachádza aj veľké množstvo divokých skládok (8%) a karosérie - vraky áut. Likvidácia týchto divokých skládok je úlohou mesta, príp. organizácií získavajúcich projekty z fondov EÚ. Problém divokého skládkovania pôsobí negatívne na kvalitu ŽP, ale aj na imidž mesta a obyvateľov v dobe, keď návštevnosť mesta bude zohrávať významnú ekonomickú úlohu pri ďalšom rozvoji.

Zhrnutie potrebných aktivít:

- príprava novej skládky komunálneho odpadu, prípadne rekonštrukcia súčasnej skládky
- rekultivácia veľkých skládok stavebného a komunálneho odpadu
- likvidácia divokých skládok
- spracovať manažment zameraný na likvidáciu skládok a kontrolu hygieny prostredia

2.1.2.4. Zhrnutie

Pre geologickú stavbu centrálnej časti Štiavnických vrchov je charakteristická pestrosť hornín a následne aj ich chemizmus, ktorý sa zvetrávaním dostáva do pôd a vôd. Z hľadiska negatívneho vplyvu na človeka, doteraz zistené chemické prvky rozdeľujeme do nasledovných skupín:

- priamo ovplyvňujúce zdravie ľudí (rádioaktivita, radón) prepadliská
- pôsobiace cez potravinový reťazec (ťažké kovy v pôdach - mobilné pásmo)
- pôsobiace nad banským priestorom na ochorenia - geopatogénne zóny

Celková záťaž územia ukazuje preťaženie jednotlivých plôch a zároveň vymedzuje doteraz nepreukázané polohy s chemickým vplyvom. Táto informácia je rozhodujúca pre stanovenie polôh pre bývanie, ale aj rekreáciu a regeneráciu ľudí.

Kontaminácia pôd ovplyvňuje poľnohospodársku výrobu a prípadne záhradkárске pestovanie zeleniny a ovocia. Zároveň určuje aké aktivity je vhodné v krajine vykonávať.

Rozhodujúci je druh záťaže a intenzita pôsobenia, čo pri návrhu využitia územia v ÚP musí byť eliminované navrhnutými aktivitami, alebo podmienkami za ktorých je možné tieto aktivity vykonávať. Záťaž chemickými prvkami je spracovaná v mape č. 9. Množstvo vedeckých výskumov zistilo veľa negatívnych vplyvov, ktoré nemajú jednotiacu bázu a nie sú preskúmané polohy v intraviláne mesta. Pre ďalší rozvoj je dôležitý integrovaný manažment, ktorý bude poznať reálnu situáciu v záťaži územia, aby mohol eliminovať negatívne pôsobenie a tiež využívanie územia.

Významnosť vplyvu týchto geofaktorov indikuje zdravotný stav a úmrtnosť

obyvateľstva.

Špecifickým negatívnym javom v katastri Banská Štiavnica sú divoké skládky, ktoré tvorí domový - komunálny odpad a stavebný odpad. V území Banskej Štiavnice sa nachádza 98 divokých skládok. Skládky odpadu znehodnocujú prírodu v extraviláne, ale aj v intraviláne a ich existencia je v priamom rozpore s rozvojom cestovného ruchu. Vysoké zastúpenie v extraviláne majú vraky áut, ktoré sú využiteľné v zbere šrotu.

Radónové ohrozenie vyplýva aj z nesfunkčnenia NOŠ, ktorá má zabezpečiť odtok banských vôd, na ktoré sa viaže radón. Keďže NOŠ neplní svoju funkciu, radón preniká na povrch aj v intraviláne mesta. Namerané hodnoty v MPR prekročili limitné koncentrácie aj 6 násobne. Vlastníkom NOŠ je MŽP.

V meste chýba usmernenie o haldovaní výkopových materiálov, ktoré sú nelegálne vyvážané na Maxšachtu, haldu Horná Roveň a iné lokality. Je možnosť umiestňovať výkopový materiál po dohode s Rudnými baňami do banských vydobytých priestorov. Absentuje aj kontrola stavebných firiem, ktoré vlastnia nákladné autá a sú realizátormi divokého skládkovania.

Do tejto kategórie negatívnych javov patria aj plochy neúžitkov, ktoré sú zdrojom burín a vegetácie s produkciou alergénnych peľov. Alergie dýchacích ciest má viac ako 30% obyvateľov. Plochy neúžitkov dosahujú rozlohu 91,14 ha..

V prírodnom prostredí znehodnocuje jeho kvalitu a "architektúru" na Dolnej Rovni - priemyselné haly tzv. Múzea uhoľného baníctva. Celý areál rušivo pôsobí v tejto turisticky a investične záujmovej polohe pri budove Prachárne. Je prekvapujúce, že tento objekt patrí pod rezort MŽP.

Negatívne v území pôsobia staré i novodobé prepادلiská, ktoré vznikajú v dôsledku baníckej činnosti. Rudné Bane realizujú útlmový program, v rámci ktorého bola vykonaná stabilizácia odkaliska "Sedem žien", avšak nie revitalizácia plochy. Pred ukončením je asanácia areálu baní na jame Šobov.

Ostáva nezrekultivovaná veľká skládka baníckeho odpadu pod jamou Šobov, ktorá je aj najväčšou nelegálnou skládkou komunálneho a stavebného odpadu.

Veľkú rozlohu má areál kameňolomu s hydrokvarcitom, ktorý slúži ako základná surovina pre výrobu dynasových tehál. Chemizmus hald, ktoré sú premývané dažďovými vodami, vytvára kyslé vody s pH2+ (kyselina), ktoré spôsobili eróziu na lúkach pod haldami pri Jergyštolni. Aj areál je zdrojom ťažkých kovov a kyslíčnikmi síry.

2.1.2.5. Zhodnotenie vplyvu záťaže na človeka

Rozhodujúcim faktorom pre využívanie územia v katastri Banská Štiavnica je záťaž územia, ktorú spôsobujú ekologické limity - ekologické faktory s limitnými hodnotami. Pretože špecifikom tohto územia je intenzívne pôsobenie chemických faktorov na hospodárske aktivity a obyvateľstvo, uvádzame nasledovné výsledky priestorových syntéz. Pôsobenie aj jedného faktora na človeka vyvoláva vážne ochorenie prípadne znižuje dĺžku života. Synergické pôsobenie týchto faktorov na obyvateľov vysvetľuje zlú situáciu v zdravotnom stave obyvateľstva u ktorého majú kritické hodnoty ohrozenia a u ktorých úmrtnosť prekračuje slovenský priemer. Zdravotný stav obyvateľstva je spracovaný kapitole 6. 7.

Zo syntézy spracovanej zo záťaže spôsobujúcej **priame ohrozenie zdravia** a plôch s individuálnou bytovou zástavbou - IBV a komplexnou bytovou výstavbou - KBV vyplynuli nasledovné závery.

Intravilán má rozlohu 1033,59 ha z toho na 182,4 ha sa prejavuje najintenzívnejšie pôsobenie záťaže (kat. 1,2,3 rádioaktivita, radón, poddolovanie, pivnice?, prepadliská, rudné žily).

V katastri B. Štiavnice má IBV rozlohu 308,6 ha z toho v **intraviláne** je 8,9 ha ovplyvnené 1. kategóriou záťaže, 28,6 ha ovplyvnené 2. kategóriou záťaže a 25,9 ha ovplyvnené 3. kategóriou záťaže. V **extraviláne** je 0,1 ha ovplyvnené 1. kategóriou záťaže, 2,6 ha ovplyvnené 2. kategóriou záťaže a 0,8 ha ovplyvnené 3. kategóriou záťaže. Plochy sú zobrazené v mape č. 8.

KBV má výmeru v katastri 25,2 ha a záťaž sa prejavuje len na malých plochách s rozlohou 0,16 ha pre záťaž 1,2 kategórie a 0,33 ha pre záťaž 3 kategórie.

Mestská pamiatková rezervácia má celkovú rozlohu 194,4 ha z čoho je IBV ovplyvnená 1, 2, 3 kategóriou záťaže, na rozlohe 31,5 ha a KBV na rozlohe 0,2ha. Údaje sú v tabuľkách 1,2,3.

tabuľka č. 1

extravilán		
kategórie ohrozenia	výmera v ha	z toho IBV
1 - najvyššie ohrozenie	5,7	0,1
2- veľmi vysoké ohrozenie	121,5	2,6
3 - potenciálne ohrozenie	156,5	0,8
spolu:	283,7	3,5

tabuľka č. 2

intravilán			
kategórie ohrozenia	výmera v ha	z toho IBV	z toho KBV
1 - najvyššie ohrozenie	25,1	8,9	0,01
2- veľmi vysoké ohrozenie	96,4	28,6	0,15
3 - potenciálne ohrozenie	60,9	25,9	0,33
spolu:	182,4	63,4	0,49

tabuľka č. 3

MPR			
kategórie ohrozenia	výmera v ha	z toho IBV	z toho KBV
1 - najvyššie ohrozenie	0,78	5,69	0,01
2- veľmi vysoké ohrozenie	20,51	13,49	0,15
3 - potenciálne ohrozenie	18,06	12,30	0,02
spolu:	39,35	31,48	0,18

Záťaž bola spracovaná na základe súčasných výsledkov, ktoré nepokryje celé územie. Je reálne, že výmera ovplyvnených plôch sa zvýši.

Z máp záťaže vyplýva, že MPR má najviac ovplyvňované územie najnebezpečnejšími prvkami pre zdravie ľudí. Preto využitie MPR bude musieť byť smerované ku krátkodobým - rekreačným pobytom s cieľom obmedziť bývanie v ovplyvňovaných objektoch, lokalitách. Pre operatívny manažment bude musieť byť vykonávaný permanentný monitoring kvality ŽP, ktorý bude slúžiť na stavebné úpravy, druh a intenzitu využitia objektov.

Novodobá výstavba KBV a IBV je situovaná na plochách s minimálnou rozlohou negatívne pôsobiacej záťaže na zdravie obyvateľov, takže tieto negatívne vplyvy pôsobia minimálne na 5 165 obyvateľov bývajúcich v KBV.

Ohrozenie zdravia obyvateľov cez potravinový reťazec vyplýva z

kontaminácie pôdy ťažkými kovmi, ktoré sa vyskytujú aj v mobilnej forme. Tento vplyv sa prejavuje hlavne v IBV, kde sú zeleninové záhrady, ovocné záhrady a stromy.

Z celkovej rozlohy IBV - 308,6 ha je na 306,9 ha vplyv kontaminácie na úrovni 3, 4, 5, kat. Z výmery intravilánu majú kat. záťaže 1 – 6 rozlohu 957,64 ha, pričom najväčšiu má kat. 3 - 594,84 ha s nadlimitným obsahom 3 ťažkých kovov. Výmery sú v tab. č. 4 a zodpovedajú situácii v mape. č. 9.

Podobná situácia je aj v extraviláne, kde je na úrovni 1 - 6 prvkov v nadlimitných koncentráciách kontaminovaných 1.400,96ha. Výmery kontaminovaných plôch sú v tab. 5.

tabuľka č. 4

intravilán			
kategórie	výmera ha	IBV	KBV
1 - min kontaminácia (1 prvok)	1,67	0,00	0,00
2 - nízka kontaminácia (2 prvky)	0,03	0,00	0,00
3 - nízka kontaminácia (3 prvky)	594,84	186,88	17,08
4 - stredná kontaminácia (4 prvky)	299,32	98,41	8,14
5 - vysoká kontaminácia (5 prvkov)	61,45	8,43	0,00
6 - maximálna kontaminácia (6 prvkov)	0,34	0,00	0,00
spolu:	957,64	293,72	25,21

tabuľka č. 5

extravilán		
kategórie	výmera ha	IBV
1 - min kontaminácia (1 prvok)	1,87	0,00
2 - nízka kontaminácia (2 prvky)	52,45	0,00
3 - nízka kontaminácia (3 prvky)	1205,99	11,77
4 - stredná kontaminácia (4 prvky)	123,31	1,18
5 - vysoká kontaminácia (5 prvkov)	15,15	0,31
6 - maximálna kontaminácia (6 prvkov)	2,21	0,00
spolu	1400,96	13,26

Tento stav kontaminácie pôdy, jej stáleho pribúdania ťažkých kovov vyplývajúceho zo zvetrávania hornín, ktoré zobrazuje reaktivita hornín a geochemické anomálie v pôdach, je podstatný pre návrh využitia územia. Druh a intenzita opatrení a využitie územia musia rešpektovať záťaž a zmeniť negatívne pôsobenie na pozitívne. Toto by sa malo prejavovať v Územnom pláne, pre ktorý vyplývajú argumenty z tohto PHSER. Doteraz nebol využitý ÚP ako najúčinnější nástroj na tvorbu ŽP pre eliminovanie existujúcich negatívnych prvkov (haldy, násypy, depónia, kameňolom).

Bývanie však musí byť navrhnuté na plochách bez vplyvu týchto endogénnych ekologických faktorov, teda môžu sa vyskytovať podlimitné hodnoty, ktoré však pri spolupôsobení viacerých faktorov môžu taktiež ohrozovať zdravie ľudí, i keď toto pôsobenie na ľudí môže mať nižšiu intenzitu. Pre ÚP navrhujeme stabilizovať plochy s najväčšou záťažou pomocou investičnej výstavby, ktorá utlmí jeden z najväčších aktivátorov chemickej kontaminácie, ktorými sú kyslé dažde.

Pôsobenie negatívnych vplyvov (divoké skládky, depónia, erózie, negatívne javy) majú v katastri B. Štiavnice plochu 43,85 ha.

Kvalitu ŽP ovplyvňuje veľký počet negatívne pôsobiacich geofaktorov, ktoré ovplyvňujú zdravie obyvateľov, kontamináciu pôdy a vôd. Medzi negatívne javy sa zaraďujú aj dôsledky po baníckej činnosti, haldy, depónia, prepادلiská, poddolované priestory. Prírodné prostredie extravilánu je znečistené veľkým množstvom divokých skládok. Tieto faktory spôsobujú záťaž krajiny, ktorá integruje negatívne vplyvy pôsobiace na ľudí a na využívanie priestoru krajiny. Parametre záťaže majú vysoké hodnoty, takže sú podstatou pre plánovanie využívania územia.

Významný prvok v extraviláne BŠ tvoria vodné nádrže, ktorých vodohospodárska funkcia je nahradená historickou a nerozvinutou rekreačnou funkciou.

Vody tokov, ktoré pretekajú od hrebeňa Paradajzu sú kanalizáciou pod mestom značne kontaminované ťažkými kovmi, ktoré sa nachádzajú v mobilnej forme v pôdach celého katastra B. Štiavnice. Podpovrchové vody sú kontaminované radónom.

Využitie územia v extraviláne má všetky symptómy degradácie, ktorá sa prejavuje zarastaním TTP krovínami, nekosením TTP, zanedbanou stromovou vegetáciou, prítomnosťou negatívnych prvkov v krajine.

Územie katastra BŠ a okolitých obcí boli vyňaté z CHKO čo zlepšilo situáciu pre investorov, ktorí nemusia zo zákona absolvovať proces EIA (7 – 14 mesiacov).

Stav ŽP pôsobí ako významný limitujúci faktor pre investičnú výstavbu, ktorá môže priniesť viac významový pozitívny efekt pre rozvoj mesta. Rešpektovanie zaťažených území umožní efektívne využívanie priestorov pre CR s maximálnym socio-ekonomickým efektom.

2.1.3. Racionálne využívanie pôdy a vôd

Pôdy

Súčasťou primárnej štruktúry krajiny je pôda a reliéf na ktorom sa nachádza. Fyzikálne vlastnosti pôd v katastri sú zobrazené na mape č. 3 a prezentujú chudobné a málo produktívne pôdy, ktoré aj bez kontaminácie majú veľmi nízke ekonomické predpoklady pre produkciu potravín.

Sklony a zosuvy, zobrazené na mape č. 4 predstavujú morfometrické a morfodynamické faktory, ktoré tiež obmedzujú využívanie pôdy pre poľnohospodárske aktivity. Fyzikálne vlastnosti, produkčný potenciál a ceny pôdy integrujú v sebe bonitované pôdnoekologické jednotky - BPEJ. Na mape č. 5 je zobrazená situácia rozmiestnenia štyroch kategórií BPEJ z hľadiska produkčného potenciálu a ich cenou stanovenou v zmysle zákona. Avšak kontaminácia pôdy ťažkými kovmi jednoznačne výrazne znižuje možnosti pre poľnohospodárske využitie. Zdrojom hlavných príjmov môže byť hlavne údržba PPF, ktorá je dotovaná zo zdrojov EÚ.

Voda

Voda predstavuje v území veľmi významný prvok, ktorý je stabilizovaný vodohospodárskym systémom v krajine, ktorý má v súčasnosti zníženú účinnosť prítokových "jarkov".

Vodné nádrže predstavujú významnú atraktivitu pre návštevníkov CR a

klimatické zmeny výrazne ovplyvňujú ich vodnú hladinu. Z hľadiska návštevnosti regiónu, ako aj rezervných zdrojov úžitkovej a pitnej vody je dôležitá obnova prítokov do vodných nádrží.

Prítoky - jarky majú na svojom telese cestu príp. chodník. Táto sieť komunikácií vytvára unikátne celoročné podmienky pre športové a rekreačné aktivity v prírodnom prostredí. Preto obnova jarkov má viac významov, ktoré zvyšujú konečný pozitívny efekt v cestovnom ruchu a tým aj v rozvoji regiónu a mesta.

Zvýšenie účinnosti vodných jarkov a tým zabezpečenie vôd vo vodných nádržiach, ako zdroja vody, aj v budúcnosti predstavuje vážny cieľ pre racionálne využívanie vôd, ktoré predstavujú jeden z hlavných faktorov, ktoré sa budú podieľať na zvýšení konkurencieschopnosti mesta a regiónu.

Cez kataster Banskej Štiavnice v južnej expozícii (povodie Ipľa) pretekajú dva potoky - Štiavnický a Štefultovský. Vody v potoku Štiavnička sú kontaminované ťažkými kovmi, pred vstupom, ale aj po výstupe z ČOV. Štefultovský potok je navyše kontaminovaný komunálnym odpadom z domácností situovaných popri potoku.

Zdroje pitnej vody sú opísané v ÚP a sú dostatočné pre rozvoj mesta. V súčasnosti ako zdroj pitnej vody slúži vodná nádrž Rozgrund, ktorá predstavuje jeden z troch zdrojov, z ktorých je zásobovaná Banská Štiavnica. Vodné nádrže Klinger, Rozgrund, Veľká Vodárenská, Malá vodárenská majú objem 763 900 m³ a Bančianska 10 000 m³.

Všetky vodné nádrže sú evidované v štátnom zozname technických pamiatok, čo čiastočne predurčuje zvýšené možnosti pre získanie zdrojov na ich údržbu, príp. využívanie pre rozvojové programy mesta (cestovný ruch, športy,...)

Severne exponovanými svahmi Paradajzu odtekajú potoky do Hodruškejskej nádrže. Vzhľadom na celoročný prietok hlavného potoka, je aj táto voda perspektívnym zdrojom pre využitie. Celoročným zdrojom je aj potok, ktorý vyteká z Rozgrundu do Vyhnianskej doliny a preteká cez Banky.

Vody vo vodných nádržiach vyžadujú pravidelný monitoring ich kvality so zameraním na baktérie (mezofilné, psychrofilné) a obsah organizmov, alkalitu, oxidovateľnosť, kenektivitu.

Rezervu do budúcnosti budú tvoriť možnosti technologickej úpravy vôd z nádrží, ak v nich bude dostatok vody počas celého roka.

Súčasný zdroje pitnej vody môžu zabezpečiť požiadavky aj pre zvýšený počet obyvateľov a návštevníkov mesta.

Potenciál vôd s minimálnym ohrozením povodňami, vytvárajú optimistickú perspektívu pre rozvoj mesta a regiónu v ktorom bude narastať počet obyvateľov.

Geotermálne vody predstavujú dynamizujúci prvok v rozvoji regiónu a pri komerčnom využití v cestovnom ruchu a zdravotníctve vytvárajú potenciál, ktorý by mal tvoriť ponuku pre investorov.

Z hľadiska negatívnych vplyvov v súvislosti s radónom a jeho prienikom z podzemia na povrch je dôležité uviesť do činnosti dielo NOŠ - nová odvodňovacia štôlna, ktorá ovplyvní režim odtoku banských vôd ku ktorým sa viaže aj radón.

Odpadové vody a ich režim nie je doriešený v rekreačnej oblasti Počúvadlo, v Bankách, Štefultove. Túto problematiku je potrebné riešiť v územiach s budúcim investičným rozvojom už v účinnosti na úrovni technických dokumentácií a vlastníckych vzťahov **v prospech vlastníctva mesta.**

2.1.4. Štruktúra súčasného využívania krajiny (mapa č. 1,2)

Stav využívania územia indikuje socio-ekonomickú situáciu v meste. Kataster územia je rozdelený na extravilán a intravilán. Výmera extravilánu je **2254,78** ha a intravilánu **1033,59** ha.

Plošné zastúpenie prvkov využívania územia je uvedené v tab.1. Využitie plôch zodpovedá skutočnosti a bolo zistené na základe ortofotomáp a terénneho prieskumu, v rámci novej metodiky spracovanej pre Slovenský pozemkový fond a Min. pôdohospodárstva.

Tab. 1

Kategória súčasného využitia územia	výmera v ha
lesy	1018,54
orná pôda	303,03
TTP - pasienky	297,83
TTP – kosienky	266,92
TTP - trvalo zamokrené	1,50
vodné plochy – vodné nádrže	5,74
močiare	0,09
pramene a vodné zdroje	0,13
negatívne javy – skládky	5,08
hnojiská	0,30
neúžitky	91,14
haldy, násypy, nezatrávnené, nestabilná veg.	2,33
erózia	1,12
zastavané územia - chaty	1,14
priemyselné areály	0,32
poľnohospodárske areály	0,03
samostatné sídla	26,98
sady, záhrady	11,59
NSKV	204,80
skalný povrch	0,33
líniové prvky, dymovod, vysoké napätie, cesty	15,85
spolu:	2254,78

Využitie územia na základe informácie z katastra nehnuteľností v porovnaní s novou s mapou SVÚ – GIS, je značne rozdielne, čo vyplýva z rôzneho stupňa využitia (nevyužitia) moderných technológií, ako diaľkový prieskum zeme, geografické informačné systémy, ktoré v „katastri“ ešte nenašli uplatnenie.

Plošné charakteristiky dávajú predstavu o základnom rozdelení priestoru, ale nehovoria o kvalite prvkov prípadne o procesoch, ktoré tam prebiehajú.

Výrazným prejavom politickej a socio-ekonomickej situácie je devastačný proces v krajine. Hlavným prejavom tejto devastácie je zarastanie poľnohospodársky využívannej krajiny - stromami a krovinami.

Zarastanie TTP vyjadruje tabuľka 2:

Tabuľka 2: Stupeň zarastania TTP s NSKV

Kategória	Výmera v ha	%
suma TTP bez NSKV	382,086	44.90
suma TTP s NSKV do 10%	263,414	30.96
suma TTP s NSKV 11-25 %	17,493	2.06
suma TTP s NSKV 11-25 %	62,069	7.29

NSKV so zastúpením nad 50%	125,856	14.79
TTP a NSKV	850,919	100.00

Druhým indikátorom degradácie krajiny je prítomnosť negatívnych javov, kde dominuje neobyčajne vysoký počet divokých skládok - 98 a karosérií áut v prírode. Toto indikuje aj stupeň kultúrnosti obyvateľstva, ktorý je vo vzťahu ku prírode na nízkej úrovni.

Tretím indikátorom neefektívneho využívania územia sú neúžitky, teda plochy s ruderalnou vegetáciou, ktorá znehodnocuje poľnohospodársku pôdu. Neúžitky pôsobia ako infekcia z ktorej sa rozsievajú buriny do okolitých orných pôd príp. do TTP. Neúžitky majú rozlohu 91,1 ha.

Zarastanie krajiny, ako prejav devastácie, bol klasifikovaný a navrhnutý aj spôsob pre posúdenie porastov, nelesnej stromovej a krovinovej vegetácie z multifunkčného hľadiska a boli navrhnuté plochy na preradenie z PPF do LPF. Rozloha týchto plôch predstavuje 16,837 ha.

2.1.5. Prírodné prostredie a krajina

2.1.5.1. Prírodný potenciál

Hodnotené územie sa rozprestiera z väčšej časti v území Štiavnických vrchov, ktoré je možné charakterizovať ako samostatný, morfológicky výrazne ohraničený celok Slovenského stredohoria. K tomuto celku je z južnej strany pričlenená Prenčovská brázda.

Z fyzicko - geografického hľadiska je región Banskej Štiavnice tvorený predovšetkým kontaktnou zónou karpatského oblúka s panónskou panvou so špecifickým prírodným a socio-ekonomickým vývojom. Najvyšší bod sa nachádza na vrchu Sitna (1009 m n.m.). Z hľadiska absolútnych nadmorských výšok patrí centrálna časť k nízkym vysočinám. Iba malé ostrovčeky patria k stredovysočinám (nad 800 m n.m.). Sú to hlavne oblasti Sitna, hrebeň Paradajzu, oblasti Tanádu a Banského vrchu.

Substrát krajinného systému Štiavnických vrchov predstavujú hlavne andezity a ich pyroklastiká a to amfibolicko-biotitické a pyroxenické andezity. Menej sú zastúpené ryolity, granodiority a dacity.

Väčšina pôd územia patrí k hlinitým až piesočnato - hlinitým pôdnym druhom s obsahom skeletu okolo 20 %.

Baníckou činnosťou sa značná časť územia pretvorila. Reliéf bol transformovaný do antropogénnych foriem. Pôdy vzniknuté na takýchto formách reliéfu sa klasifikujú ako antropozem.

Z hľadiska hydrografických pomerov je možné konštatovať, že všetky toky skúmaného územia sú autochtónne, pomerne krátke, s veľmi nízkymi priemernými ročnými prietokmi. V Štiavnických vrchoch nachádzame dve lokality výronu minerálnych vôd. Severná časť územia je odvodňovaná prítokmi Hrona a južná Ipľom.

2.1.5.1. Vegetácia v intraviláne mesta

Intravilán mesta predstavuje obývaný a zastavaný priestor, v ktorom má

významné miesto aj vegetácia. Listová plocha, tráv, krovin, stromov a inej vegetácie je nositeľom hygienickej účinnosti, ktorá sa prejavuje v ozdravovaní ovzdušia a ďalších polyfunkčných - mnohospektrálnych pozitívnych účinkoch.

Hlavné vegetačné plochy tvoria záhrady, ovocné záhrady, NSKV a lesy. Stupeň zakmenenia indikuje aj veľkosť listovej plochy, čo v konečnom dôsledku v podmienkach mesta predstavuje čistejšie ovzdušie, stabilizáciu povrchu, ovplyvnenú mikroklimu, prírodné prostredie pozitívne pôsobiace na psychiku ľudí.

Zakmenenie stromami a krovinami je zobrazené na mape č. 12, kde stúpajúce zakmenenie až po les predstavuje prítomnosť účinnej vegetácie z hľadiska hygienického, klimatického, estetického, pôdoochranného, hospodárskeho. Na svahoch so stúpajúcim sklonom dominujú vegetačné plochy.

Priestor záhrad v strmom reliéfe je v prízemnej vrstve tvorený trávnatými plochami, ktoré sú využívané ako kosené, ale aj nekosené lúky. V rámci týchto záhradných plôch sa nachádzajú často aj malé políčka zamerané na produkciu zeleniny. Vzhľadom ku značnej kontaminácii pôdy je poľnohospodárska produkcia a následná konzumácia týchto produktov vysoko riziková pre konzumentov. Situácia rozmiestnenia TTP v intraviláne je zobrazená na mape č. 14.

Špecifická je vegetácia živé ploty v MPR, ktorá je paradoxne mimo pozornosti „pamiatkárov“ spolu so štruktúrou cestičiek, chodníkov, oporných múrikov, ktoré vytvárajú typickú charakteristiku starého banického osídlenia v MPR. Živé ploty majú dĺžku 10,5 km, avšak v podstatnej miere sú zanedbávané, neudržiavané a presahujúce výšku aj 9 m, pritom ich funkčná výška by nemala presiahnuť 2 - 2,5 m. Stromy v živých plotoch sú prestarnuté, choré a pôsobia hrubo nekultivovane, čo je v prudkom rozpore so snahou zachovať tradičný - historický imidž MPR.

Z hľadiska hygieny prostredia situáciu komplikujú divoké skládky, ktoré unikajú pozornosti mesta, pamiatkárov, štátnej správy ŽP. Situácia je zobrazená na mape č. 13, kde sú situované aj divoké skládky ako jednoznačný prejav nekultúrnosti obyvateľov. V celom intraviláne a extraviláne mesta sa vyskytuje aj veľké množstvo neúžitkov s dominantným zastúpením ruderálnych - burinných druhov, ktoré sú producentami alergénnych peľov, ktoré negatívne ovplyvňujú zdravie obyvateľov. Tento problém sa zvlášť prejavuje na sídliskách s vysokou koncentráciou obyvateľstva, kde síce prebieha „údržba“ trávnikov, ale má periódu kosenia ako horské lúky dvakrát za vegetačné obdobie, namiesto režimu sadovníckych úprav, kde sa trávniky kosia jedenkrát za dva týždne. Údržba trávnikov a zvlášť neúžitkov by mala byť z pozície mesta kontrolovaná a realizovaná v okruhu min. 200 m od obytných domov.

Všetky opísané vegetačné prvky významne pôsobia na kvalitu ŽP vzhľadom ku bývaniu a regenerácii obyvateľov.

Klimatické podmienky pre rozvoj rekreačných aktivít v rekreačnej oblasti Banská Štiavnica

Klimatické ukazovatele hodnotené pre podmienky rozvoja letných a zimných rekreačných aktivít boli vybrané na základe ich vzťahu k vybraným aktivitám. V danom type krajiny hlavnými klimatickými ukazovateľmi pre rozvoj rekreačných aktivít sú pre letné aktivity dĺžka trvania slnečného svitu, teplotné ukazovatele, veterné pomery, počet dní s hmlou a inverziou, prúdenie vzduchu. Pre zimné rekreačné aktivity sú to predovšetkým dĺžka trvania snehovej pokrývky, počet dní

s mínusovou teplotou, dĺžka trvania slnečného svitu, teplotné ukazovatele, počet dní s hmlou.

Po prehodnotení uvedených ukazovateľov môžeme konštatovať, že rekreačná oblasť Banská Štiavnica je z hľadiska klimatických ukazovateľov zaradená do kategórie optimálnej pre rozvoj letných rekreačných aktivít. Optimálnu klímu pre rozvoj letných rekreačných aktivít majú hlavne svahové polohy, pahorkatinové a podhorské časti oblasti. Tu prevláda teplá až mierne teplá, v tienených polohách mierne slnečná, na svahoch s južnou orientáciou slnečná až veľmi slnečná klíma. Priaznivá klíma pre rozvoj letných rekreačných aktivít je aj na juhozápadne až juhovýchodne exponovaných svahoch vo vyšších polohách, pretože tu je v letnom období teplá a slnečná klíma s miernym vetrom a slabou tvorbou inverzií a hmiel.

Pre lokalizáciu zimných rekreačných aktivít sú najvýhodnejšie odlesnené stredohorské a podvrchovinové stráne. V dôsledku vysokej snehovosti i slnečnosti, nízkej teplotnosti a hmlistosti je tu vysoký klimatický potenciál pre realizáciu týchto aktivít. V týchto polohách je pre realizáciu zimných rekreačných aktivít postačujúca aj slabá hrúbka snehovej pokrývky. Takýmito miestami sú hlavne odlesnené stráne v blízkosti sídiel.

Klimaticky je možné región Banskej Štiavnice zaradiť do severného mierneho pásma čo znamená, že celé územie má horskú klímu s malou inverziou teplôt.

Mikroklimatické pomery sú veľmi heterogénne, čo podmieňuje veľká dynamika reliéfu. Reliéf v regióne je určujúcim faktorom nielen pre slnečné žiarenie, ale kvantitatívne a kvalitatívne diferencuje aj ostatné klimatické prvky a procesy. Reliéf podmieňuje vytváranie teplých svahových zón, mrazových údolí, deformáciu smerov a rýchlosti prúdenia vzduchu, tvorbu inverzií a hmiel a modifikuje časové a priestorové rozloženie zrážok a snehovej pokrývky.

Región Banskej Štiavnice z fytoгенетického hľadiska je súčasťou západokarpatskej floristickej oblasti.

2.1.5.2. Športový potenciál

Atraktivnosť v banskoštiavnickom regióne sa zvyšuje s prítomnosťou vodných plôch, kde sa zvyšuje aj rozmanitosť krajinej štruktúry, ktorá je ovplyvnená umelým reliéfom banického pôvodu. Banská, lesnícka a poľnohospodárska činnosť vytvorila podmienky s bohatou cestnou sieťou, ktorú výrazne rozširujú cesty pozdĺž špecifických jarkov vodohospodárskeho systému.

Cestná a chodníková sieť vytvára prvý predpoklad pre športové pohybové aktivity v prírodnom prostredí počas celého roka. Športové pohybové aktivity obsahujú: pešiu turistiku, behy, cykloturistiku, hipoturistiku, plávanie, člnkovanie, zjazdové lyžovanie, bežkárске lyžovanie, biatlon, triatlon. V súčasnosti je pre športové účely plánovaná úprava viac ako 80 km ciest a chodníkov.

Druhou skupinou, doteraz s najväčšou letnou návštevnosťou, sú vodné plochy nádrží využívané pre vodné športy a relax. Návštevnosť je limitovaná malým počtom služieb, neprítomnosťou parkovísk, ubytovacích kapacít pre verejnosť a nízkym stupňom organizácie priestoru. 22 vodných nádrží však priláka podstatnú časť návštevníkov z celkovej celoročnej návštevnosti

Tretiu skupinu tvoria športové zariadenia, ktoré sú k dispozícii pre verejnosť. Patria sem tenisové kurty, volejbalové a basketbalové ihriská, krytá plaváreň, telocvična, posilňovne, sauna, štadión. Možnosti využívania týchto zariadení sú

veľmi málo propagované a slúžia prevažne pre individuálne športovanie domáceho obyvateľstva. Tieto športové zariadenia nie sú využívané pre súťažné aktivity.

Zhodnotenie:

Vysoký športový potenciál tohto regiónu je v súčasnosti len čiastočne upravený pre návštevníkov. Vzhľadom na existujúce aktivity, ktoré smerujú k vytvoreniu "Športového prírodného centra", vzniká predpoklad pre zvýšenie príťažlivosti pre zahraničných návštevníkov. Podmienkou je však realizácia tohto športového prírodného centra, ktoré bude ponúkať viac ako 40 športových produktov medzinárodnej úrovne. Dá sa predpokladať, že pri zvýšení počtu športujúcich návštevníkov sa rozvinie aj dopyt po službách a športových zariadeniach. Podstatný vzostup a počet športujúcich návštevníkov však podmienia športové súťaže, ktoré môžu byť uskutočňované počas celého roka.

Atraktivita

Veľký potenciál krajiny, ktorý obsahuje legislatívne chránené prvky v krajine obsahuje zaujímavé atraktivity, ktoré sú prístupné pre návštevníkov regiónu v rámci cestovného ruchu. V rámci týchto atraktivít je v súčasnosti ponuka a záujem o takmer všetky kultúrne atraktivity, časť technických pamiatok, ktoré sú upravené na prístup pre verejnosť, čo predstavuje určitý stupeň pri tvorbe produktu CR.

Z hľadiska CR je významnou atraktivitou príroda, ktorá obsahuje vodné nádrže, ktoré predstavujú najnavštevovanejšiu atraktivitu, pričom sú len čiastočne prispôbené pre zvýšenie letnej návštevnosti.

Chránené prírodné prvky v CHKO majú síce legislatívnu ochranu, avšak ešte nie sú pripravené na prezentovanie na úrovni produktov CR. Krajina v regióne svojou rozmanitou štruktúrou a rozvinutou cestnou sieťou poskytuje možnosti pre letné a zimné športové aktivity.

Z hľadiska využiteľnosti krajiny pre CR je možné konštatovať, že región svojím veľkým, i keď nerozvinutým potenciálom atraktivít, je oprávnené zaradiť z hľadiska regionalizácie CR do najvyššej kategórie regiónov s medzinárodným významom.

Úprava atraktivít na produkty CR je prvoradou aktivitou, keď poradie by malo vychádzať z požiadaviek návštevníkov, ktorých počty sú už dnes známe a umožnia operatívnu tvorbu produktov CR.

2.1.6. Kvalita životného prostredia

Súčasný stav kvality životného prostredia je vyhodnotený na základe potenciálneho stavu ŽP, v ktorom je 7 stupňov kvality ŽP a mapy negatívnych javov, ktoré spôsobujú reklasifikáciu, teda zmenu ideálnej kvality na reálne hodnoty kvality, ktoré zodpovedajú súčasnému stavu.

V intraviláne mesta je vymedzených 11 stupňov kvality životného prostredia, ktoré predstavujú ekologickú syntézu interpretovanú na vyjadrenie súčasnej kvality životného prostredia vzhľadom na bývanie a rekreáciu. Tento podklad je spolu s územným systémom ekologických stresových faktorov, negatívnymi javmi, vysokou zeleňou a potenciálnymi plochami pre ozelenenie, rekreačnými plochami,

východným podkladom na určenie skupín opatrení pre zvýšenie kvality životného prostredia.

Pre zvýšenie prehľadnosti sme zobrazili v mape č. 11 tri kategórie kvality. Najhoršiu kvalitu majú cesty a ulice vedúce po spádnicí, teda stred MPR a plochy zobrazené na mape č.11.

2.1.7.Územný plán a odvetvové dokumentácie

Hlavným rozvojovým prvkom pre Slovensko v rokoch 2007 - 2013 z NSRR je investičný kapitál a preto je aj snaha vytvárať podmienky pre jeho získanie do regiónov. Získanie investícií a investorov prinesie zamestnanie, solventnosť a zastaví súčasný degradačný socio-ekonomický proces v našom meste a regióne.

Vzhľadom na malé šance získania grantových prostriedkov z EÚ a ďalšie sťažené podmienky pre investorov, ktoré vytvára aj dlhá doba vydávania stavebných povolení, kde sú podpísané aj neopodstatnené záujmy pamiatkárov a ochranárov ŽP je v záujme akejkoľvek budúcnosti, aby sme mali aspoň ponuku plôch, kde bude možné realizovať investičnú výstavbu, napr. pre cestovný ruch, priemysel, Tieto perspektívne plochy by sa mali objaviť v územnom pláne mesta a aj v ÚP obcí regiónu.

Prítomnosť takýchto plôch v novom územnom pláne je dôležitá, lebo uľahčuje prácu vedenia mesta, ktoré okrem množstva nevýhod môže investorom ponúknuť aspoň územia, kde nebude potrebný zložitý schvaľovací proces čo skráti dobu rozhodovania mesta.

Územný plán buď nemá a teda musí obsahovať:

- ambície regiónu z medzinárodného hľadiska, a rozvojovú filozofiu z pohľadu Európy
- zohľadnenie strategických dokumentov pre rozvoj SR (NSRR) a ich implementáciu pre Banskú Štiavnicu (rozdeľovanie finančných prostriedkov pre r. 2007- 2013)
- možnosti pre pozitívne zmeny socio-ekonomickej situácie v meste
- nemá vytvorený zásadný rozvojový cieľ a nástroje pre jeho dosiahnutie
- zohľadnenie potenciálu regiónu pre CR, ktorý má podmienky pre uplatnenie sa v celosvetovej konkurencii
- návrh plôch pre investičnú výstavbu CR (Maximilián šachta, Klinger, Dolná Roveň, Šobov - max. 120 pracovných miest) avšak potenciál je väčší a pre investorov je dôležitá poloha, kde musia byť vybudované komplexné služby s celoročnou prevádzkou, samozrejme s väzbou na atraktivitu medzinárodnej priority (šport, kúpeľníctvo). Toto je aj stanovisko EU pre budúce podporovanie CR. V regióne sú takéto lokality, ktoré umožnia vytvoriť viac ako 1000 pracovných miest, ktoré sú súčasťou návrhu priemyslu CR v regióne,
- územný plán musí zohľadniť vplyv geofaktorov ŽP na zdravotný stav obyvateľstva.
- premietnuť problémy globalizácie a vývoja v EÚ - poľnohospodárstvo, energetika, odpady, ľudské zdroje, ...
- zohľadniť aktivity z regiónu a z ministerstiev, ktoré smerujú iným smerom ako má ÚP. Tieto sú zakotvené v uzneseniach Vlády, pripravovaných záväzných dokumentoch, ale predovšetkým v Národnom strategickom referenčnom rámci v ktorých sú stanovené podstatné smery rozvoja SR, ale aj

Banskej Štiavnici.

ÚP obsahuje nelogické závislosti:

- zvyšuje počet obyvateľov - plánuje priestor pre výstavbu ubytovania, ale nerieši sa, kde budú títo obyvatelia zamestnaní
- chce podporovať rozvoj súčasných aktivít CR, ale bez návrhu nových parkovísk
- píše o rozvoji, ale nevytvárajú sa podmienky - plochy pre investičný kapitál
- energetika, vykurovanie sú vybavené konštatovaním o súčasnom plynovom médiu a palivovo energetické suroviny sú spracované povrchne
- nerieši využitie banských hald, odkalísk
- nerieši vážny problém rómskej komunity a ich negatívny vplyv na rozvoj regiónu (kriminalita, odpudzovanie investorov a návštevníkov, zamestnanosť, priestorové situovanie ubytovania,)
- rozdielnosť vo významnosti abiotických informácií a informácií z ochrany prírody a krajiny a následne opačné povýšenie významnosti pri pridelení funkcií využitia plochy v územnom pláne, je **závada technologického spracovania informácií**. Výsledkom takéhoto prístupu je zabrzdenie potenciálnych rozvojových riešení nezahrnutých v územnoplánovacej dokumentácii (turizmus, balneológia), **neekonomické** stanovenie **intenzity** využívania plôch, priradenie funkcie na základe nekomplexného hodnotenia ekologických podmienok (v skutočnosti má lyžovanie nielen jednu vhodnú plochu v celom regióne pre komerčné využitie a to je Červená studňa - Paradajs, nie areál Šobov Rudných baní - pod Šobovom!!), ktorá môže mať ekonomickú návratnosť v zmysle požiadaviek investorov.

Územný plán by mal byť nadčasový a neobstojí argumentácia, že ak sa vyskytne nová aktivita doteraz neuvažovaná v ÚP, tak sa znovu autori ÚP k tomu vyjadria, čo si však vyžaduje predlžovanie doby pre prípadných záujemcov do investovania v Banskej Štiavnici, pretože aj po vyjadrení autorov ÚP je potrebné posúdiť zmeny ÚP v procese EIA. Práve **skrátienie doby** pre získanie stavebného povolenia **musí byť jeden z prvkov pre úspech** pri získaní investorov, čo doterajšia prax pri ÚP **množstvom pozmeňujúcich návrhov neumožní**. Aj z tohto dôvodu je potrebné mať čo najpresnejší, prípadne najuniverzálnejší plán, ktorý spraví Banskú Štiavnicu zaujímavú aj pre investorov a pomôže preklenúť nevýhody v úspešnom rozvoji.

Dokumentácie spracované pre manažment mesta.

Spoločenské zmeny prinášajú aj zmeny v legislatíve, ktorá je zameraná na spracovanie dokumentácií potrebných pre rozvoj územia. Medzi tieto dokumentácie patrí:

- Územný systém ekologickej stability (2004)(spracovaný, nepoužiteľný)
- Krajinný plán 2004
- Marketingová stratégia pre rozvoj CR 2005 (spracovaný, odovzdaný)
- Územný plán - rozpracovaný
- PHSER - rozpracovaný
- Štatistické výsledky za ÚPSV a R v Banskej Štiavnici v r. 2005

Spracovaný je aj "Program rozvoja CR pre región Banská Štiavnica", ktorý predstavuje investičný rozvoj CR na úrovni prefeasibility a feasibility study (nie je sprístupnený).

Na úrovni VÚC - BBSK je spracovaná "Regionálna analýza trhu práce Banskobystrického samosprávneho kraja (2005)"

Podporným dokumentom pre región Banská Štiavnica je "Regionalizácia cestovného ruchu v SR"

Dokumentácia ochrany prírody, tvorby krajiny a ŽP (mapa č. 16)

V tomto dokumente pôsobia nesprávne závery MÚSES (podľa posudku) o kvalite genofondu (biocentrá). Pre plánovaciú dokumentáciu sú vhodné prvky využívané správou CHKO - dokumentácie o MCHÚ a objektoch ochrany prírody. MÚSES má nasledovné nedostatky:

- neopodstatnené navrhnuté biocentrá mapa č. 17 sú: 7, 8, 10, 12, 13, 14, 15, 16, 18, 23, 24. MBC 12 je Červená studňa. Táto plocha predstavuje od 90-tych rokov rapídnu devastáciu zarastaním a známe nálezisko *Lilium bulbiferum*, *Gladiolus imbricatus*, *Dactylorhiza sambucina* a ďalšie druhy z ktorých viaceré neboli za posledné 4 roky už zistené. Územie bolo známe výsadbou kosodreviny, z ktorej pred 5 rokmi vyhynul posledný exemplár a jedle boli z väčšej časti vyťažené v rokoch 2000 - 2002 (kalamita). Navyše tieto druhy nie sú pôvodné v tejto lokalite. Plocha nemá opodstatnenie v návrhu ako biocentrum. BC10 - Jelšový vrch - nezodpovedá tejto lokalizácii. Ide o mestskú lúku, ktorá tu existovala až do 70-tych rokov, kedy do existujúcich močarín bola transplantovaná *Drosera rotundifolia* (Hilbert, Múdry, Šteffek). Na tejto lúke bol v 40-tych rokoch vysadený porast klonovaných ihličňanov a ďalších exotických druhov, vrátane nepôvodnej *Metasequoia glyptostroboides*. Spodná časť lúky je kosená, no v žiadnom prípade tam nie je (porast buka *Fagus sylvatica*). Lokalita druhu *Drosera rotundifolia* v priebehu 80-tych a 90-tych rokov zarástla jelšinou a zanikla. Výskyt genofondovo významných druhov tu nebol evidovaný posledných 5 rokov. Toto územie bolo do 50-tych rokov ako kosená lúka využívaná na rekreáciu so športoviskami. Plocha nemá opodstatnenie v návrhu ako biocentrum.
- Navrhnuté biocentrá v katastri obce Banky zodpovedajú genofondovej podstate. Otázna bude **rozľahlosť** NRBC Sitna, kde ujmu vyplývajúcu z režimu hospodárenia bude musieť hradiť štát v zmysle prebiehajúcej inovácie prístupu k vymedzovaniu chránených území.
- Spracovatelia mohli reálne znížiť dôraz na legislatívnu ochranu prírody už aj preto, že CHKO vzniklo kvôli technickým pamiatkam a nie pre pozmenenú prírodu, čo spôsobila 800 ročná intenzívna banícka činnosť.
- Zásady ekologickej stabilizácie krajiny sa môžu vzťahovať len na negatívne plochy (haldy, depónia, atď.), pretože v katastri dochádza k masovému zarastaniu územia krovínami - NDV (cca 468,833 ha), na ktorých je treba vykonávať opačné aktivity ako zvyšovanie ekologickej stability.
- V celom koncepte sa vyskytujú pojmy: ekologická rovnováha, ekologická zaťažiteľnosť územia, ekologická stabilita, pre ktoré nie sú dodnes ani vo vede spracované aplikačné metodiky, takže sú to len pojmy bez kvantifikácie.
- **Mapa tvorby a ochrany prírody** krajiny vrátane prvkov ÚSES. Zobrazuje len 3 ekologické limity z 96 pôsobiacich - ÚSES, poddolovanie, zosuvy. Ochranné

opatrenia voči svahovým deformáciám sú len formálne a v mape nemajú požadovaný rozsah, príp. opodstatnenie.

- Obsahová nedostatočnosť tejto mapy a nízka hodnota ekologických informácií dostáva problematiku ŽP do polohy formálnej prílohy. V tejto mape absentuje názor na hospodárenie s vodou, ktorá je v podobe vodných nádrží a vodozberných jarkov významným technogénnym krajinným prvkom ovplyvňujúcim ekologickú stabilitu krajiny. Voda v tomto regióne a podmienky jej zachytávania a využívania sú vždy predmetom opatrení tvorby krajiny. Vody a hory tvoria ekonomicky najvýznamnejší dôvod pre návštevu regiónu v rámci cestovného ruchu a tvoria prvok, ktorý doteraz nie je intenzívne využívaný a neprináša možný ekonomický efekt.
- V grafike sú použité len tie informácie, ktoré podporujú urbanistickú predstavu funkčného rozdelenia priestoru.
- Kvalitu spracovania tejto problematiky podporuje nový systémový prístup k problematike ŽP, ktorý rozšíri informácie o záťaži a optimalizácii využitia územia ako podstatných podkladov pre rozhodovanie urbanistov.
- Súčasná mapa USES v podstatnej miere nezodpovedá skutočnosti.

Krajinnoekologický plán

Pri konštrukcii krajinnoekologického plánu pravdepodobne nemali autori všetky vstupy záťaže územia, ktorá mala byť vyhodnotená samostatne, ako podklad pre návrh. Pre presnejšie ohraňenie - vymedzenie plôch s rôznou záťažou mali byť konfrontované jednotlivé ekologické limitujúce faktory pre podrobnejšie členenie návrhových plôch.

- Ekologická optimalizácia pravdepodobne nezohľadnila diferencovaný prístup - „váhu“ jednotlivých limitov (návrh orných pôd, záhradkárstva na kontaminovaných územiach).
- V rozhodovacom procese bolo použitých veľmi málo ekologických limitov, z ktorých boli zvýraznené niektoré (MÚSES) napriek tomu, že návrh ekologicky optimálneho využitia územia je rádovo vyšší a už zohľadňuje všetky ekologické limity.

Je na škodu vecí, že ekologické limity neboli v prípade tohto územia zohľadnené pred návrhom funkčného využitia, hoci sú v texte z časti opísané, ale sú bez grafického zobrazenia. Z uvedených dôvodov bude potrebné dopracovať do ÚP v prospech ekonomického rozvoja za využitia prírody (lesy a vody) ako atrakcie, ktoré prinesú najväčší finančný a socio-ekonomický efekt v meste a regióne. Takto bude zachovaná snaha o trvalo udržateľný rozvoj, keď bude kompromis medzi kvalitou ekologických podmienok pre udržanie života a materiálnymi požiadavkami spoločnosti. Faktom je, že KEP je len orientačným a argumentačným vstupom pre urbanistu pri navrhovaní využívania územia. Ale pre reálne - uskutočniteľné plány, kde vstupuje kapitál, je prvoradá ekologická situácia na úrovni ekologických analýz v investičnom území. Len do stabilného územia, ktoré neohrozí investíciu, býva zvykom investovať kapitál, a len takýto návrh má perspektívu pre realizáciu.

Marketingová stratégia pre rozvoj CR v okrese Banská Štiavnica

Je dokument, v ktorom je podrobná analýza cestovného ruchu a zároveň aj návrh na systémový prístup k rozvoju tohto odvetvia v regióne. Nadštandardne je spracovaný návrh produktov CR, ktorý má aj grafické zobrazenie. Táto časť slúži

pre usmernenie a plánovanie realizačných aktivít v teréne, programovanie a príprava projektov, vznik podnikateľov zameraných na návštevnosť. Štúdia obsahuje praktické návrhy možnosti marketingu, ktorá je využiteľná pre samosprávy a podnikateľov.

Pre zvýšenie aktivity podnikateľov je nadštandardne spracovaný zoznam a kontakty na cestovné kancelárie v 6 okolitých štátoch, ktoré predávajú slovenské zájazdy. Tento zoznam má za cieľ aktivizovať podnikateľov pre návštevu ich zariadení a tak sa podieľať na propagácii regiónu a zvýšení celoročnej návštevnosti.

2.1.8. Súčasné opatrenie vlády pre zosúladenie požiadaviek ochrany prírody a cestovného ruchu

Celoslovenský problém vzťahu ochrany prírody, ŽP a cestovného ruchu riešila vláda v roku 2005 Návrhom systémových opatrení na riešenie obmedzení rozvoja podnikateľského prostredia.

V súvislosti so schvaľovaním Národného zoznamu navrhovaných území európskeho významu vo vláde SR bolo uznesením vlády SR č. 237 zo 17.3.2004 uložené ministrom hospodárstva vypracovať Analýzu vplyvov legislatívy z oblasti ochrany životného prostredia na rozvoj podnikateľského prostredia a cestovného ruchu. Uvedený materiál vzala vláda SR na vedomie uznesením vlády č. 732 zo 14.7.2004 a zároveň uložila ministrom hospodárstva spracovať Návrh systémových opatrení na riešenie obmedzení rozvoja podnikateľského prostredia a cestovného ruchu z pohľadu ochrany životného prostredia.

Do riešenia uvedených problémov formou spracovania návrhu systémových opatrení na riešenie daného stavu boli zapojené všetky zainteresované rezorty, všetky ďalšie dotknuté subjekty a mimovládne organizácie. S cieľom získať aktuálne a kvalifikované podklady k uvedenej problematike od samosprávy boli osobitne oslovení aj predsedovia všetkých samosprávnych krajov SR.

Návrh bol spracovaný v spolupráci so všetkými členmi medzirezortnej komisie menovanej ministrom hospodárstva SR a po prerokovaní pracovného návrhu na Ministerstve životného prostredia SR boli jednotlivé systémové opatrenia formulované nasledovne:

1. Prehodnotiť počet a súčasné hranice všetkých NP a CHKO na Slovensku so zámerom upraviť stupne ochrany prírody s cieľom prísne chrániť iba skutočne významné územia a znížiť stupeň ochrany v urbanizovaných územiach.

Zodpovedný: MŽP SR, MP SR, MZ SR, MH SR

Spolupráca: VÚC, miestna samospráva, zástupca mimovládnych organizácií, zástupcovia vlastníkov pôdy a ich združení

2. Pri spracovaní návrhu jednotlivých zón na území NP a CHKO vychádzať z dokladovaných prírodných hodnôt a zohľadniť aj súčasný stav a plánovaný rozvoj podnikateľských aktivít na ich území. Na prípravu návrhov zón sa odporúča prizvať aj zástupcov VÚC, miestnej samosprávy, vlastníkov pôdy a ich združení a zástupcov mimovládnych organizácií.

Zodpovedný : MŽP SR, MP SR, MZ SR, MH SR

Spolupráca : VÚC, miestna samospráva

3. Na základe analýzy prírodných podmienok na území NP a CHKO posúdiť

možnosť vyčlenenia zastavaného územia priľahlých obcí v prípade NP do 2. stupňa resp. v prípade CHKO do 1. alebo 2. stupňa ochrany prírody. Rozvoj aktivít cestovného ruchu sústreďovať prevažne do zastavaných území obcí mimo chránených území a ich zón v 3. až 5. stupni ochrany.

Zodpovedný: MŽP SR, MH SR, MZ SR, MP SR

Spolupráca: VÚC, miestna samospráva, zástupcovia mimovládnych organizácií, zástupcovia vlastníkov pôdy a ich združení

4. Do území so 4. a 5. stupňom ochrany prírody na území NP a CHKO nezačleniť zastavané územie obce.

Zodpovedný: MŽP SR, MP SR

5. Presadzovať zahrnutie spracovania urbanistických štúdií, územných plánov regiónov, obcí a zón, ako základných nástrojov pre komplexné využívanie územia na podnikateľské aktivity do opatrení Programovacích dokumentov Štrukturálnych fondov. Finančné prostriedky Európskej únie využiť aj na financovanie tvorby technickej a ekonomickej dokumentácie pre podnikateľské aktivity cestovného ruchu.

Zodpovedný: MVRR SR, MH SR

Spolupráca: VÚC, miestna samospráva

Zodpovedný: MF SR, MP SR

Tieto opatrenia sú obsahom uznesenia vlády SR č. 106/2005.

Anomáliou pre rozvoj mesta je, že aj intravilán mesta je v CHKO a teda sa vzťahuje na každú výstavbu zariadení CR aj proces EIA. Je prirodzené že ochrana prírody - CHKO, by sa malo vzťahovať na prírodu a nie na mesto a tiež nie na intravilány **obcí!**

V rámci realizácie tohto uznesenia podalo MPVSR návrh na vyňatie centrálnej časti Štiavnických vrchov z CHKO, ktorá je najatraktívnejšia pre investičnú výstavbu CR. Územie je zobrazené na mape č. 19.

Toto územie bolo odsúhlasené na MŽP pre vyňatie v roku 2006 avšak musí byť legalizované dokumentom MŽP, čo sa očakáva do konca roka 2006.

V praktickom rozvoji tohto územia to znamená, že nebude potrebné, aby investori do CR realizovali proces posudzovania vplyvu na ŽP - EIA čo oddiaľuje vydanie územného rozhodnutia a stavebného povolenia o 7 až 14 mesiacov na celkovú dobu viac ako 30 mesiacov. Toto je doba ktorá odrádza väčších investorov od prípadného investovania, ktoré je pre mesto a región životne dôležité.

2.1.9. Návrh na obmedzenie dôsledkov z územia CHKO

Súčasťou systémových opatrení pre aktivizovanie rozvoja a získanie investorov pre mesto a región je návrh MPSVR na vyčlenenie centrálnej časti Štiavnických vrchov z CHKO (mapa č. 19). Táto požiadavka bola vznesená v intenciách uznesenia vlády č. 106/2005. Ministerstvo životného prostredia SR túto požiadavku akceptovalo a očakáva sa priemet zmeny vo vykonávacej vyhláške MŽP SR. Vymedzená oblasť má rozlohu 8000 ha a predstavuje hlavné územie pre investičný rozvoj cestovného ruchu.

Dôležitým efektom je, že nebude potrebné v tomto území absolvovať

proces posudzovania vplyvov na životné prostredie (EIA) čo pri vydávaní stavebného povolenia predstavuje dobu 7 až 14 mesiacov. Rekordná doba vydávania stavebných povolení robí Banskú Štiavnicu nezaujímavú pre investorov.

Z hľadiska rozvoja regiónu a cestovného ruchu je dôležité aby sa všetky záujmy ochrany prírody spracovali do formy produktov cestovného ruchu, pričom je v záujme všetkých obyvateľov, aby tieto prvky chránenej prírody mali trvalú existenciu.

III. Analýza hospodárskeho vývoja

3.1. Analýza ekonomického vývoja

3.1.1. Ekonomický potenciál mesta

3.1.1.1. Socio-ekonomický prieskum

Socio-ekonomický prieskum bol vykonaný s cieľom zistiť reálnu situáciu v Banskej Štiavnici a stanoviť reálne merateľné parametre – štatistické ukazovatele, ktoré doplnia štatistiky ŠÚ a ÚPSVR. Dotazované boli skupiny organizácií: verejnoprávne, výrobné a obchody a služby. Súčasťou všetkých dotazníkov boli informácie o štruktúre a počte zamestnancov a ich platov. U verejnoprospešných, zvlášť u škôl bol dôraz zameraný na ich aktivity – životaschopnosť pri získavaní zdrojov z EÚ, užitočnosť pre mesto, región, prepojenie na MSP, aktivity v meste pre zlepšenie kvality života, úspešnosť školy. V kategórii výrobných – podnikateľských organizácií bola navyše posudzovaná zainteresovanosť mesta, regiónu na objem tržieb, zahraničný export, stabilizácia organizácie, aktivity pre mesto, prípadne ich podpora, zdroje na reprodukciu. V kategórii obchodov a služieb boli dotazy okrem ekonomických charakteristík zamerané na 3 skupiny zákazníkov a ich podiel na tržbách, trend vo vývoji obrátov, príslušnosť ku daňovému úradu, vzťah ku podnikateľským priestorom (vlastníctvo), zdroje na rozširovanie tovarovej ponuky. Prieskum bol realizovaný priamym pohovorom s 99% organizácií pôsobiacich v meste.

3.1.1.2. Štruktúra zamestnávateľských organizácií a zamestnanosť

Vo vývoji pracovných miest zotrváva degračný trend, keď v roku 1991 bolo 2836 pracovných miest u najväčších zamestnávateľov, v roku 1997 je už len 1035 a v roku 2006 je to 954. Vývoj miery nezamestnanosti má vzostupný trend, keď z 12,96 % táto stúpila na v roku 2006 18,8 % podľa štatistiky ÚPSVR. Tento údaj je však počítaný na základe prihlásených uchádzačov o zamestnanie, ktorý však nepredstavuje konečný počet nezamestnaných obyvateľov.

Štruktúru zamestnávateľských organizácií tvoria: skupina verejnoprávnych organizácií – dotovaných zo štátneho rozpočtu a organizácií výrobnej, podnikateľskej sféry, služieb. Do skupiny verejnoprávnych organizácií patria školy (18) a rezortné odborné inštitúcie (21). Tieto zamestnávajú podstatný počet pracovníkov s vysokoškolským vzdelaním (562). Celkový počet zamestnancov

v tejto skupine je 1336.

Významným zamestnávateľom (akcionárom) je mesto Banská Štiavnica, ktoré „vlastní“ – má dominantnú účasť v 4 organizáciách, ktoré zamestnávajú 237 pracovníkov. Tieto organizácie nemajú výrobný charakter, lebo zabezpečujú pre obyvateľov určitý komfort a kvalitu života. Spolu v tom komplexe dotovaných organizácií pracuje 1555 pracovníkov.

Z prieskumu v roku 2006 sú neštátne výrobné organizácie rozdelené do výrobných komplexov, ktoré majú nasledovnú charakteristiku.

Situácia v **lesnícko-drevárskom komplexe** je výrazne ovplyvnená trhovým prostredím. Mestské lesy predávajú drevo tomu, kto dá viac, čo nie sú štiavnické podniky. Je tu deväť drevospracujúcich podnikov, ktoré spracovávajú drevo zo SR, Ukrajiny do úrovne polotovarov a do úrovne nábytku. Štyri z týchto podnikov majú zahraničných majiteľov a nemajú daňovú príslušnosť ku B. Štiavnici. Takže ich jediný prínos je, že zabezpečujú zamestnanosť pre 131 pracovníkov z mesta. Tieto podniky majú stabilný charakter, hlavne pre zabezpečený odbyt do zahraničia, ktorý predstavuje 70 - 100 %. Mzdovú politiku určujú aj zahraniční vlastníci, ktorí preferujú zisk s minimálnou snahou o reprodukciu. Domáce sú len dve firmy, z ktorých sa len Slovenské parkety zapájajú do života mesta cez sponzoring zdravotných, kultúrnych inštitúcií a akcií. Z uvedených podnikov len 2 zhodnocujú svoje výrobky. Prínos vo forme daní je minimálny.

Stavbársky komplex tvorí viac firiem - 13+, z ktorých 3 firmy sú s komplexnou technickou stavbárskou štruktúrou. Zákazky z mesta a regiónu predstavujú 13 - 20 % z celkového objemu tržieb. Táto situácia vyplýva z nezájmu o investičnú výstavbu. Existencia týchto firiem je neistá, pretože sa musia uchádzať o zákazky mimo regiónu, čo znižuje možnosť zisku a tým aj zdroje na reprodukciu, čo ich znevýhodňuje do budúcich období a tým znižuje aj ich konkurencieschopnosť. Hlavný význam týchto firiem spočíva v udržaní 199 pracovných miest, s priemerným platom 12000,- Sk.

Stavbársku konkurenciu predstavujú malé stavbárske firmy, ktoré majú minimálny počet trvalých pracovníkov a firmy o jednom mužovi - organizátorovi, ktorý pracuje s pracovníkmi na dohodu. U týchto firiem sa prejavuje sezónny cyklus objednávok, ktorý má slabé zimné obdobie. Malé komplexné firmy majú však hlavné zákazky v okolí do 50 km. Malé stavby, rekonštrukcie, realizujú najlacnejšie firmy jednotlivcov, ktorých pôsobenie je často v rozpore so zákonmi (bezpečnosť práce,). V meste pôsobí 7 firiem, ktoré zamestnávajú 55 a viac pracovníkov, s priemerným platom 8500,- Sk.

Atribúty stabilnej firmy má len jedna stavebno-montážna firma (Combin), ktorá je najväčším zamestnávateľom (250 pracovníkov). Podieľa sa na podpore riešenia verejných problémov, angažuje sa pri podpore športu a vlastní objekty a pozemky pre ďalší rozvoj v meste. Platy zamestnancov sú v priemere 15 700 Sk. Toto sú parametre najvýznamnejšej firmy v meste a okrese.

Na stavbárskom trhu sa uplatňujú malé firmy, ktoré majú 3 - 5 stálych pracovníkov a ostatní pracovníci tvoriaci kolektív pracujú na živnosť. Tieto firmy majú z regiónu obsah do 50 %. Priemerný plat je 7 200 Sk. Klientami týchto firiem sú prevažne chalupári, chatári, teda nie sú to domáci obyvatelia, ani investori z mesta. V meste pôsobia však aj cudzie stavebné firmy, ktorých činnosť sa pohybuje často na okraji predpisov bezpečnosti práce a vytvárajú napätie na stavbárskom trhu.

Samostatnú skupinu tvoria **stavebno-dopravné a špecializované firmy**, zamestnávajúce menej ako 25 zamestnancov. V meste pôsobia dve firmy, ktoré

majú 30 pracovníkov. Na rozdiel od komplexne vybavených firiem majú tieto 3 - 10 % objemu tržieb z mesta alebo regiónu. Tieto firmy nemajú zákazky v zahraničí a ich existencia je závislá na dielčích objednávkach, subdodávkach v rámci regiónu. Hlavným stabilizačným faktorom je vlastníctvo areálov. Veľmi náročné je získavanie zákaziek pre celoročné financovanie bežných nákladov firmy. Spolu v tomto komplexe je zamestnaných 517 pracovníkov.

Strojárske komplex je reprezentovaný jedným podnikom ťažkého strojárstva so 106 zamestnancami. Strojárne majú 50 % odbytu v zahraničí, čo im umožňuje stabilnú existenciu. Priemerný plat je 14 000 Sk. Firma má svoj areál a zdroje pre inováciu. Existencia len jednej strojárskej výroby v meste je výsledok úpadkového trendu, keď za posledných 15 rokov zanikli viac ako 3 strojárske pracoviská. Zákazky z mesta alebo regiónu tvoria menej ako 1% z objemu tržieb.

Ľahké strojárstvo je zastúpené dvomi firmami, z toho jednou zámočníckou, ktorej existenciu zabezpečuje len 80 % vývoz do zahraničia. Zákazky z mesta predstavujú 10 % z objemu obratu. Tieto firmy zamestnávajú 20 pracovníkov.

Ťažký priemysel má len 1 firmu, ktorá zamestnáva 45 pracovníkov. Firma je priestorovo stabilizovaná vlastným areálom a 35 % zahraničným vývozom. Priemerný plat je 12 000 Sk.

Ľahký priemysel, ktorý v minulých rokoch tvoril hlavného zamestnávateľa (Pleta), má v súčasnosti 6 firiem, ktoré majú 476 zamestnancov. Zahraničný odbytu na 95 % úrovni však zabezpečuje predpokladanú efektívnosť čo podmieňuje poloha firmy v štruktúre trhu, kde ich úspešnosť určujú nákupcovia výrobkov s tendenciou minimalizovať cenu nakupujúcich výrobkov.

Komplex cestovného ruchu: medzi zariadenia cestovného ruchu patria ubytovacie, stravovacie a občerstvovacie zariadenia. Zamestnanosť v tomto komplexe je závislá na počte návštevníkov a ich solventnosti a osciluje okolo 200 pracovníkov s priemerným platom 8000,- Sk.

Inovačno – vzdelávací komplex má 8 organizácií, v ktorých je zamestnaných 48 pracovníkov.

Nadregionálne firmy v dvoch prevádzkach zamestnávajú 17 pracovníkov (vodárne a kanalizácie, elektrárne).

Neziskový komplex zamestnáva v aktívnych organizáciách 3+ pracovníkov.

Komplex služieb: obchody, služby v prevažnej väčšine zamestnávajú minimálny počet pracovníkov, čo je podmienené nesolventnosťou obyvateľstva. V tomto komplexe majú špecializáciu výrobné služby, kde pracuje 156 pracovníkov. Služby sú najpreukaznejším indikátorom životnej úrovne obyvateľstva a jeho solventnosti, čo zodpovedá úrovni obtiažneho prežívania u väčšiny obchodov a služieb. Celkovo v službách je zamestnaných 408 pracovníkov.

Z dotazovaných **obchodníkov** vyplýva, že najviac navštevované domácimi kupujúcimi sú potraviny, z ktorých všetky okrem obchodných reťazcov majú zhoršujúci sa trend obrátov. Tento trend majú aj obchody s textilom, obuvou, remeslami, kvetmi, sklo, papiernictvom, drogerie, suveníry, lekáreň, zlatníctvo, metráž, autoservisy. Stagnujúci trend majú kozmetické a relaxačné služby, kaviarne, denné bary, jedálne. Zlepšuje sa len predaj stavebnín, chleba a pekárenských výrobkov.

Zhoršujúci trend majú aj všetky **bankové inštitúcie** – SLSP, a.s., VÚB,a.s. a Dexia.

Tieto závery prieskumu ukazujú na veľmi nízku solventnosť obyvateľstva, ktoré si v prvom rade zabezpečuje potraviny a až potom - sporadicky odevy a iné.

Neúspešnosť ostatných obchodníkov prezentujú ich priemerné platy, ktoré sa nachádzajú tesne nad minimom, čím je vážne ohrozená ich budúca existencia.

V dôsledku existencie obchodných reťazcov skončili v roku 2006 činnosť 4 menšie obchody a túto možnosť do konca r. 2006 zvažujú viaceré ďalšie.

Zlepšujúci sa trend obrátov v stavebninách a remeslách je spôsobený tým, že stavbárska činnosť je zameraná na chalupy a rekonštrukcie domov.

Po opatreniach Vlády v r. 2005 pre stimuláciu podnikateľských aktivít narástol počet **živnostníkov** v meste. Avšak túto situáciu vysvetľuje aj stimulačný príspevok pre štart živnostníkov. Úspešnosť tohto kroku bude možné hodnotiť až po 1 - 1,5 roku. Pri zamestnávaní pracovníkov uprednostňujú malé firmy formu živnosti svojich pracovníkov, pretože v málo solventnom prostredí mesta a regiónu si nemôžu dovoliť držať väčší počet zamestnancov, kvôli neúnosne vysokým odvodom do jednotlivých fondov. Táto forma podnikania je rozšírená v stavebníctve, službách, vede a výskume, projektovaní a u voľných živností. Počet aktívne pôsobiacich živnostníkov nie je identifikovaný a sú zastúpení v rámci zamestnávateľských komplexov, ale je možné, že živnostenský list majú aj tí, ktorí sú v kategórii nezamestnaní, ale neevidovaní. Vzhľadom k deficitu prostriedkov v meste a regióne budú ceny za výkony na súčasnej veľmi nízkej úrovni, takže podnikatelia budú voliť čo najefektívnejšie vyplácanie výkonov, tak ako je to u "garážových" firiem, len preto, aby mali zdroje na reprodukciu, príp. minimálny zisk. Tento trend však má pre týchto podnikateľov likvidačné následky a následne sa budú zlučovať ostatné socio-ekonomické ukazovatele. Túto situáciu potvrdzujú objemy tržieb z regiónu, keď malé úspešné firmy (počet zamestnancov 3 - 4) majú príjem len 1 - 10% (30), namiesto toho aby sa ich účasť blížila k 100%. Je to preto, že nie sú zdroje, investície, je insolventnosť, takže nie je prirodzený dopyt ako v zdravom rozvíjajúcom sa území. Jeden z hlavných zdrojov príjmov malých firiem tvoria chalupári, chatári, ktorí požadujú práce na relatívne malých zákazkách, využívajúc veľmi lacné služby, ktoré sú neporovnateľné s adekvátnymi výkonmi vo väčších mestách. Navyše skupina malých podnikateľov sa stretáva s neústretnými prístupmi od úradníkov, čo tiež spôsobuje zatrpknutosť, ktorá sa odráža v ignorovaní verejných problémov, alebo len v minimálnej podpore verejnoprospešných aktivít, ktoré udržiavajú znesiteľnú "klímu" v meste, kde prevláda výrazne skepsa. Rozširovanie tejto klímy, jej "infekčný" priebeh, keď sa stykom s verejnosťou šíria aj symptómy, ktoré sú väčšinou smerované proti vedeniu mesta. Vyplýva to hlavne z nepoznania balíka denných problémov, ktoré musí mesto riešiť bez výrazného navýšenia zdrojov. Navýšeniu zdrojov však oprávnené nedôjde, lebo sa nedarí podnikateľom, takže sú veľmi malé až deficitné daňové odvody z ktorých už nie sú odvodené dotácie pre mesto a podnikatelia netvoría toľko zdrojov, ktoré by investovali do rozširovania svojich prevádzok a do nových rozvojových investičných zámerov v meste. Toto je jeden z pohľadov na podstatu súčasného stavu.

Dane

Uvedené analytické údaje sa vzťahujú na celý okres B. Štiavnica, ktorý je územnou jednotkou, na ktorej zabezpečuje výber daní Daňový úrad Banská Štiavnica. Kataster mesta Banská Štiavnica tvorí podstatnú časť nasledovných údajov:

Celkový počet registrovaných daňových subjektov	11 953
z toho: fyzické osoby celkom	11 218
právnické osoby celkom	735

Uvedené počty zahŕňajú jednak daňové subjekty miestne príslušné nášmu

daňovému úradu, ale aj ostatných, prevažne platcov jednorazových daní (daň z prevodu a prechodu nehnuteľností), ktorí sú z iných častí SR.

Podľa jednotlivých druhov daní boli k 31. 12. 2005 zaregistrované nasledovné počty platiteľov:

Daň z pridanej hodnoty	367
Daň z príjmov fyzických osôb	6 066
Daň z príjmov právnických osôb	400
Daň z motorových vozidiel	477
Daň zo závislej činnosti	1 203
Daň z dedičstva	2 018
Daň z darovania	1 278
Daň z prevodu a prechodu	3 440

Výber daní do štátneho rozpočtu a do rozpočtu vyššieho územného celku (daň z motorových vozidiel) za daňové subjekty miestne príslušné daňovému úradu za rok 2005:

Druh dane	Údaje v tis. Sk	
	Rok 2005	Rok 2004
Daň z príjmov fyz. osôb zo závislej činnosti	41 717	35 428
Daň z príjmov fyz. osôb z podnikania	5 567	1 536
Daň z príjmov právnických osôb	11 687	13 700
Daň z pridanej hodnoty	294 239	142 363
Daň vyberaná zrážkou	159	2 610
Majetkové dane	2 058	5 194
Spotrebné dane	0	423
Daň z motorových vozidiel a cestná daň	5 743	5 342
S P O L U	361 170	206 596

Daňový úrad Banská Štiavnica v zmysle § 2 a § 4 ods. 6 zákona č. 564/2004 Z.z. o rozpočtovom určení výnosu dane z príjmov územnej samosprávy a o zmene a doplnení niektorých zákonov, poukázal miestne príslušným obciam v rozpočtovom roku 2005 výnos dane z príjmov fyzických osôb v nasledovnej výške:

Druh dane	Údaje v Sk	
	Rok 2005	Rok 2004
Daň z príjmov fyz. osôb	82 492 506	26 862 829
Daň z príjmov právnických osôb	0	5 549 771
Daň z motorových vozidiel	0	2 965 864
P R E V O D S P O L U	82 492 506	35 378 464

Jednotlivým obciam miestne príslušným daňovému úradu bolo z tejto sumy v roku 2005 poukázané:

Baďan	1 290 748	Močiar	452 798
Banská Belá	5 430 105	Podhorie	1 990 522
Banská Štiavnica	55 192 348	Počúvadlo	350 327
Banský Studenec	2 226 117	Prenčov	2 662 504
Beluj	459 570	Svätý Anton	4 928 040
Dekýš	695 064	Štiavnické Bane	3 941 231
Ilija	1 894 695	Vysoká	425 565

Kozelník	552 872	S P O L U	82 492 506
----------	---------	------------------	-------------------

Pre posúdenie súčtu výberu daní za rok 2005 je zaujímavý údaj 188 mil. Sk odvedených daní Slov.Vodohospodárskym podnikom, čiže viac ako polovicu. T.j. len 173 mil. Sk bolo odvedených ostatnými ekonomickými subjektami.

3.1.2. Zahraničné a domáce hospodárske vzťahy

Všetky existujúce firmy produkujúce predajné produkty majú zabezpečený export do zahraničia na 50 - 100%. V tomto rozpätí sa nachádza 16 firiem, ktorých produkty sú konkurencieschopné v zahraničí. Vstup do európskeho trhového priestoru však prináša aj daň v podobe nákupcov, sprostredkovateľov, atď., ktorí tlačia ceny našich výrobcov čo najnižšie, takže reálna situácia je, že dokážu udržať súčasné pracovné miesta.

Zahraničný odbyt však znamená stále najstabilnejšie prostredie pre existenciu našich firiem, ktoré majú len minimálne zdroje pre reprodukciu, čo im umožňuje existenciu, avšak zníženú konkurencieschopnosť na zahraničných trhoch bez vytvorenej siete vlastných predajcov. Len najprosperujúcejšia firma (Combin) svojimi aktivitami dokáže profitovať na domácom trhu. Tento stupeň stability na domácom trhu dosahujú len 4 firmy, ktoré zamestnávajú 386 pracovníkov.

Polohu ohrozených firiem majú firmy s pôsobením mimo regiónu, bez rezervných zdrojov na prekonanie druhotnej platobnej neschopnosti, ovplyvnené sezónnosťou v objednávkach (zima s minimom prác), príp. nízkou návštevnosťou. Do tejto skupiny patrí väčšina malých firiem, živnostníci, obchody, služby, zariadenia CR s počtom pracovných miest oscilujúcich okolo 1035 a viac.

3.1.3. Verejné financie

Ekonomická bilancia porovnáva výkonnosť mesta cez daňový odvod a dotácie zo štátu do školstva a organizácií verejnej správy.

Významné prostriedky do regiónu a mesta vynakladá Vodohospodársky podnik na rekonštrukciu vodných nádrží a sčasti na prítokové "jarky". Prítokové jarky by mali tvoriť v budúcich rokoch cieľ pre rekonštrukciu, čím sa zlepšia prítokové pomery, udrží sa únosná výška hladiny vo vodných nádržiach, čo v konečnom dôsledku vytvorí priaznivé podmienky pre zvyšujúcu sa návštevnosť v regióne.

Situáciu za r. 2005 zobrazuje tabuľka

Dotácie štátu do školstva	167,2 mil. Sk
Dotácie štátu do št. organizácií	229,4 mil. Sk
Dotácie do vodohospodárskeho systému a SVP	26 mil. Sk
Dotácie spolu v r. 2005	422,6 mil. Sk

Výber daní do štátneho rozpočtu	371 mil. Sk
v skutočnosti	182 mil. Sk
Deficit	240,6 mi. Sk

Deficit v bilancii je jeden z ukazovateľov indikujúcich nezdravé ekonomické prostredie v meste, teda stav a trend stupňujúcej sa ekonomickej depresie. Stabilizačným prvkom pre chudobnejšie mesto je štruktúra organizácií verejnej správy a škôl, ktoré sú financované zo štátneho rozpočtu.

Tento dotačný zásah štátu udržuje mesto pred rýchlym vyľudnením, čo má za následok, že mesto má charakter „rezervácie“ v okolitom trhovom prostredí.

Ak štát bude mať záujem na existencii tejto medzinárodne známej lokality, bude musieť okrem balíka špeciálnych opatrení zaviesť aj také, aby sa zvýšila solventnosť obyvateľstva mesta a regiónu Banskej Štiavnice. Tento cieľ podmieni opatrenia pre rast reálnych miezd, rast reálnych dôchodkov, rast zamestnanosti, reálny rast potreby domácností.

3.1.4. Konkurencieschopnosť mesta, regiónu

Konkurencieschopnosť mesta (regiónu) znamená, že okrem toho, že sa v meste nachádzajú efektívne (konkurencieschopné) firmy, mesto musí byť efektívne v činnostiach, ktoré sú zdrojom vysokých ziskov a miezd. Z hľadiska medzinárodnej súťaže podľa komisie EÚ je to schopnosť generovať relatívne vysoký dôchodok a úroveň zamestnanosti.

Faktory, ktoré majú najväčší vplyv na konkurencieschopnosť sú:

- úroveň zamestnanosti a úroveň produktivity práce
- konkurencia zamestnanosti v sektoroch
- demografické trendy - starnutie obyvateľstva
- investície (akumulácia zásoby kapitálu)
- investície do vzdelanostnej ekonomiky (výskum, vývoj, vzdelanie a IKT, telekomunikácie, prístup na internet)
- vybavenie infraštruktúrou (doprava a spôsoby dopravy)
- úroveň a charakter vzdelávania - podiel populácie s vysokoškolským vzdelaním a počet odborníkov v oblasti informačných technológií
- inovácie, výskum, vývoj (výdavky na vedu, výskum a počet patentov)

Konkurencieschopnosť regiónu musí byť „šitá na mieru“ na základe vlastnej identity. Pre jej klasifikáciu slúžia nasledovné základné ukazovatele:

- HDP -nie je vyjadrený za okres, mesto, ale na základe prieskumu a nepriamych ukazovateľov, bude veľmi nízky
- HDP na obyvateľa
- hrubé investície - sú na úrovni najnutnejšej reprodukcie a inovácie vyplývajúce z konkurencieschopnosti výrobných firiem
- zamestnanosť - dosahuje v počte aktívneho obyvateľstva - 7099
- nezamestnanosť - cca 24,2% ,
- produktivita práce - stredná avšak bez prejavu v meste, regióne, zahraničný export ale za nízke ceny,
- zahraničné investície - cca 0,7 mld. sú pozitívne, ale na absorpčný potenciál mesta sú veľmi nízke
- ekonomická aktivita - veľmi nízky daňový odvod je nepriamou charakteristikou veľmi nízkej ekonomickej aktivity

Pre stanovenie HDP nie sú k dispozícii informácie o výrobe, obrate,

produktivite. Pre indikovanie situácie slúžili len nepriame ukazovatele – postavenie v obchodnom reťazci na zahraničnom trhu, platy zamestnancov, zdroje na reprodukciu, stabilita firmy, daňové odvody.

Z uvedeného vyplýva, že konkurencieschopnosť mesta je hodnotená negatívne.

3.1.5. Ekonomická produktivnosť územia katastra

Konkurencieschopnosť firiem je daná charakteristikou ich stability opísanej v kapitole 3.1.1. Z hľadiska konkurencieschopnosti je možné rozdeliť výrobné firmy na:

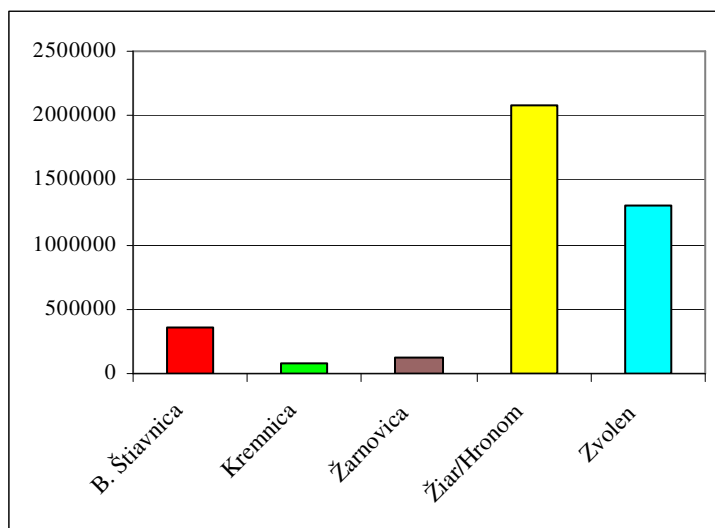
- **konkurencieschopné**
- **stagnujúce**, ale s malým ziskom
- **ohrozené**, veľmi závislé na sprostredkovateľoch a medzinárodnom trhu.

Likvidácia výrobných podnikov – Pleta, Tabaková továreň, Rudné bane po roku 1990, ktoré tvorili podstatu výroby a tým aj HDP zmenila ekonomickú stabilitu mesta. Príčinou ekonomickej a socio-ekonomickej destabilizácie bol štát a zmeny vyvolané transformáciou ekonomiky. Mesto stratilo možnosti ovplyvniť tento negatívny trend.

Z tohto hľadiska je ohrozených 521 pracovných miest z výrobnjej sféry. Z hľadiska počtu obyvateľov mesta, ktoré má štatút okresného mesta, nemá mesto ani základné zdroje na rozvoj, čo prezentuje počet konkurencieschopných a stagnujúcich firiem, veľkosť daňového odvodu zaostávajúci za okolitými okresmi (Žarnovica, Žiar nad Hronom), vysoké percento nezamestnaných, veľký počet pracujúcich v zahraničí, ktorí nevytvárajú sociálne zdroje potrebné pre sociálne zabezpečenie, pre zabezpečenie dôchodcov, atď.. Ekonomická situácia je v neprospech rozvojového trendu, keď dotácie zo štátneho rozpočtu prevyšujú vstupy do rozpočtu z vybraných daní.

Tabuľka: výber daní v okresoch

Región / DU	suma daní
Banská Štiavnica	361,196
Krupina	77,898
Žarnovica, Nová Baňa	123,330
Žiar nad Hronom	2 077,035
Zvolen	1 310,499

Dotácie zo štátu predstavujú **397,6** mil. Sk. Výber daní dosiahol v roku 2005 **361** mil. Sk, ale len **173** mil. Sk z podnikateľského prostredia a **188** mil. Sk od štátneho Vodohospodárskeho podniku so sídlom v Banskej Štiavnici. HDP nie je vypočítaný, ale podľa socio-ekonomickej situácie je minimálny. Toto sú znaky **ekonomickej depresie**, ktorá má v posledných rokoch narastajúci trend a súčasný stav nasvedčuje, že degradačný proces pokračuje. Význačnou charakteristikou je požiadavka mesta, regiónu na produkty, výkony, služby domácich firiem. Objemy z tržieb mesta sa pohybujú v rozpätí 1 - 10 (20) %, čo poukazuje na neprítomnosť investičného kapitálu, nepripravenosť podmienok pre rozvoj, insolventnosť. Mesto a región doteraz nenastúpilo cestu vyrovnávania disparít s okolitými okresmi a teda ani trend konvergenzie.

3.1.6. Analýza solventnosti obyvateľstva

Symptómy **sociálneho kolapsu** riešil Úrad práce v roku 2005 príspevkom v hmotnej núdzi u **2.141** obyvateľov (19,8 %). Táto pomoc bola deklarovaná na zdravotnú starostlivosť, príspevok na bývanie, aktivačný príspevok.

V tomto stave sa však ocitli obyvatelia, ktorým opäť pomáhal Úrad práce pomocou pre existenčnú podstatu, v rámci kompenzácií sociálnych dávok, dôchodkov, ťažkého zdravotného postihnutia – invalidity u **772** obyvateľov. Štát pomáha prežiť vdovám, vdovcom, sirotám v počte 1.261 obyvateľov, v čiastke 10,6 mil. Sk pre celý okres B. Štiavnice, čo pre mesto môže predstavovať cca 60%, teda **757** občanov, ktorí žijú v nezmenených životných podmienkach vďaka štátu. Celkove chudobných obyvateľov podporovaných štátom je **3.670** čo predstavuje **34%** z celkového počtu 10.814 obyvateľov. Tieto údaje sú k 31. 12. 2005, ktoré zverejnil štatistický úrad SR.

Z výrobnjej sféry je to **521** ohrozených pracovníkov (prieskum r. 2006), zamestnaných vo firmách bez podnikateľských zabezpečení (zahraničný odbyt, vlastné priestory,...). V súčasnosti ich priemerný plat predstavuje menej ako **8.300,-** Sk v čistom.

K 31. 12. 2004 boli oficiálne počty obyvateľov v produktívnom veku 5.371 a počet obyvateľov 10.814. Situáciu z roku 2006 zobrazuje uvedená tabuľka:

Tabuľka: Príjmové skupiny obyvateľstva:

Kategórie obyvateľov	počet	percentuálne zastúpenie
do 15 rokov	1 748	16,16
verejnoprávne organizácie	1 555	14,38
hlavné výr. komplexy	2 145	19,84
dôchodcovia	1 967	18,19
nezamestnaní	846	7,82
v zahraničí	800	7,40
dochádzajúci	880	8,14
neevidovaní	873	8,07
spolu	10 814	100,00

3.1.7. Analýza nákladov na živobytie

Pre doplnenie ekonomickej situácie obyvateľstva slúži aj analýza nákladov pre živobytie v meste. Medzi základné zložky nákladov patria náklady na: bývanie, oblečenie, správne poplatky, telefón, dopravné náklady. Pre 2 ľudí v jednom byte (paneláku) predstavujú tieto náklady 13 000 Sk za mesiac čo predstavuje položku, ktorá má tendenciu zvyšovania, pretože nie sú tu zahrnuté náklady (poistenie, byt, chata, auto), nájmy (garáže), kultúra, kino, splátky úveru, fajčenie, sporenie, dovolenka.

Aj tieto náklady patria ku štandardnej úrovni, ktorá bola prezentovaná pre 4 člennú rodinu v Bratislave, čo zodpovedalo príjmu 60 000 Sk teda priemernej životnej úrovne.

Ak porovnávame príjmy v základných zamestnávateľských komplexoch v Banskej Štiavnici tak priemerný plat v školstve je 14 450 Sk, vo verejnoprávných organizáciách 13 450 Sk, v štátnej správe 13 700 Sk. V priemyselnom komplexe je to 14 000 Sk, v stavbárskom komplexe je to 13 300 Sk, obchode a službách 10 319 Sk. Priemerný príjem produktívnej časti obyvateľstva je 11 405 Sk.

Avšak z priemerných platov sme vymedzili skupinu, ktorá má plat 10 000 a menej čo je kategória príjmu do 8 300 Sk v čistom a zodpovedá to úrovni dôstojnej chudoby.

Životnú úroveň tvoria aj ceny v obchodoch, ktoré nie sú v prospech obyvateľov Banskej Štiavnice. Priemerné ceny potravín sú cca o 10% vyššie ako vo Zvolene, Banskej Bystrici.

Priemyselný tovar, elektro je o 10 - 25% drahší, záhradnícke (záhradkárské?) produkty o 20 - 30% drahšie.

V službách sú kaderníctva, salóny lacnejšie ako o 20%. Štruktúra služieb je nerozvinutá, chýbajú rýchločistiareň, práčovňa, ktoré sú dôležité aj pre dôchodcov, ktorí tvoria 21% obyvateľstva. Rozvinuté sú taxislužby, autoservisy,

3.1.8. Investície a ich účasť v katastri mesta

V súčasnosti dochádza ku povzbudeniu investičných aktivít, ktoré sú zamerané na rekonštrukciu existujúcich objektov, ktoré sa nachádzajú v MPR a tiež

mimo nej. V MPR sú to dva objekty, ktoré budú rekonštruované pre zariadenia penziónového typu. Náklady jedného objektu pravdepodobne neprevýšia čiastku 30 mil. Sk. Väčšiu ubytovaciu kapacitu a vyšší štandard bude poskytovať hotel Metropol, kde predpokladané investície dosiahnu asi 50 mil. Sk. Zaradenie tohto hotela do 4^{*} úrovne začne riešiť problém nedostatku solventnejších návštevníkov. Najväčšiu investíciu predstavuje výstavba hotela 5^{*} na Akademickej ulici, nad katolíckym kostolom - lokalita terajšieho parkoviska. Tento investor predstavuje kategóriu veľmi významného investora, pretože náklady by mali prekročiť 500 mil. Sk. Tento objekt sa nachádza v MPR v lokalite, z ktorej bol doteraz dlhodobý negatívny vplyv na kvalitu ŽP. Tento objekt svojou ekonomikou, bude predstavovať najvýkonnejší priemyselný subjekt v meste, ktorý bude prispievať do rozpočtu mesta. Zároveň bude riešiť zastavenie negatívnych trendov v deformácii demografickej štruktúry, ktoré sa prejavujú v profesnej a vekovej štruktúre.

V dolnej časti mesta, na "František šachte" sa pripravuje investícia do polyfunkčného športového areálu, s predpokladaným nákladom 200 mil. Sk. Súčasťou tohto areálu bude aj hotelová časť. Areál má projektovaný zámer na celoročné využitie pre domácich a zahraničných návštevníkov. Zostavou športovísk sa výrazne zvýši športový komfort v meste, ktorý mal doteraz len veľmi nízku úroveň.

Výhodou väčších investorov je, že mesto môže v rámci ich prostriedkov riešiť aj okolie stavieb zlepšovaním kvality ŽP, budovaním parkovísk, ciest, likvidáciou odpadov, úpravy verejných tokov.

Rekonštrukciu individuálnych objektov zabezpečujú prevažne chalupári v rozsahu do 5 mil. Sk.

Je reálny predpoklad, že v budúcich rokoch dôjde k odpredaju objektov, ktoré vlastní Slovenské banské múzeum. Tieto objekty môžu mať reálne prostriedky z súkromných zdrojov, pričom budú slúžiť pre cestovný ruch. Komeracionalizácia týchto objektov prispeje ku zvýšeniu atraktívnosti MPR, mesta a regiónu.

3.1.9. Zhrnutie

Štruktúra organizácií mesta, ktoré vytvárajú ekonomické a socio-ekonomické hodnoty majú veľmi nepriaznivé zloženie. Dominantné postavenie majú organizácie, **ktorých fungovanie je zabezpečené príjmami** zo štátneho rozpočtu, je ich 38 a zamestnávajú 1336 pracovníkov. Nepodieľajú sa na výrobe, poskytovaní služieb a na predajných produktoch v podnikateľskej sfére. V tejto skupine je väčšia časť obyvateľstva, má väčšinu z produktívnych zamestnancov z celkového počtu obyvateľov v meste.

Produktivita mesta je veľmi nízka. Rozdiel medzi spotrebovanými štátnymi prostriedkami a výberom daní do štátneho rozpočtu je výrazne v prospech dotácií. Tento stav charakterizuje veľmi malý počet ekonomicky stabilných firiem (6), ktoré však nemôžu vytvoriť dostatočné množstvo zdrojov, ktoré by ovplyvňovali situáciu v rozvoji mesta.

Trend ekonomických a socio-ekonomických ukazovateľov u podstatnej časti firiem a živnostníkov **sa zhoršuje**. Kúpna sila domáceho obyvateľstva je veľmi nízka, keď podiel na tržbách v obchodoch je odhadovaný na 35%, chalupári tvoria 25%, cudzí a návštevníci mesta 40% z objemu tržieb. Väčšina obchodov je na úrovni prežívania, časť obchodov nezvláda platby odvodov, nájomného a konkurenciu obchodných reťazcov **Billy, CBA marketu** a stoja pred konkurzom.

Obchodné reťazce odvádzajú dane mimo okres B. Štiavnica a tiež sa nepodieľajú na zlepšení stavu v daňovom odvode štátu a v konečnom dôsledku likvidujú malé obchodíky a tým aj ich pracovné miesta, ktoré nie sú schopné im konkurovať v cenách, v akciových ponukách za znížené ceny a v rozsahu sortimentu.

Podnikateľská výrobná sféra je nerozvinutá a existujúce subjekty sa udržujú s veľkým úsilím. Toto je prezentované nízkymi ziskami a následne veľmi nízkym daňovým odvodom a aj tvorbou HDP. U väčšiny firiem nie je stabilizačným faktorom dostatočný zisk, ale vlastný areál a zahraničný odbyt, ktorý je v podstatnej miere znížený o maržu pre sprostredkovateľov, alebo zahraničných vlastníkov. Takže štiavnickí zamestnaní obyvatelia majú čistý príjem tesne nad hranicou minimálnej mzdy. (6 950 Sk). Firmy drevárskeho komplexu (102 pracovníkov) prinášajú prevažne len zamestnanosť bez odvodov daní (sú registrované mimo BŠ). Stavebné firmy vážne pociťujú stagnáciu stavebných prác a teda nedostatok investorov. Ich prosperita sa pohybuje tesne nad úrovňou úpadku, ktorá im umožňuje minimálnu reprodukciu, zisk, a priemerné platy. Ľahký priemysel - pletiarenský má napriek 95 % vývozu veľmi ťažkú situáciu, ktorá je na textilnom trhu, kde sa uplatňuje čínsky tovar a lacné pracovné sily na Ukrajine, Bulharsku, Rumunsku. Potom títo zamestnávateľia "podnikajú" s jediným efektom, že udržujú zamestnanosť meste.

Perspektívne sú malé firmy zamerané na problémy doby ako sú energetika, teplo, informatika, masmédiá, doprava, Tieto malé firmy majú zabezpečený viac ako 70 % zahraničný odbyt a perspektívu rozširovania výroby (tepelné čerpadlá, závažia na autokolesá, ...) Zamestnávajú však doposiaľ len 55 pracovníkov.

Celkove je možné konštatovať, že podnikatelia nepodnikajú so zmyslom podnikania, ktorým je zisk, ale svojimi aktivitami udržujú zamestnanosť, sociálny pokoj, čo je úlohou Mestského úradu. **Zamestnanosť dosahuje 35 – 37%.** Toto je však len optický ukazovateľ, pretože v Banskej Štiavnici je v prudkom rozpore so životnou úrovňou, pre ktorú je podstatná solventnosť obyvateľov a tá je veľmi nízka. Zlá situácia v pracovných možnostiach vytesnila aktívnych obyvateľov za prácou do zahraničia, kde pracuje 700 - 800 obyvateľov, 11,3 % z produktívnych. Títo zlepšujú situáciu v solventnosti, avšak krátkodobo nadobudnuté prostriedky (1-3 mesiace) spotrebovávajú v nasledovných mesiacoch, čo zlepšuje ich príjmovú situáciu a priaznivo pôsobí na obraty v obchodoch. Táto skupina nie je zaradená do celkového hodnotenia a slúži len na vysvetlenie jedného pozitívne pôsobiaceho faktora, ktorý pôsobí na udržanie sociálneho pokoja v meste. Veľmi nízku ekonomickú úroveň mesta a regiónu dokazuje výber daní za r. 2005, ktorý dosiahol od domácich subjektov len **173 mil. Sk.**

Podnikatelia konštatujú nízku ústretovosť mesta voči podnikateľom, čoho symptómom je počet podnikateľov, ich neúčast' pri riešení, ba až ignorovanie problémov mesta a z časti aj úspešnosť mesta.

Pri získavaní prostriedkov z Európskeho sociálneho fondu úspešne vyšla snaha dvoch podnikateľských subjektov. Poskytnuté boli prostriedky na dve chránené dielne. Takto je zapojených do pracovného procesu 13 pracovníkov so zníženou pracovnou schopnosťou. Udržanie týchto pracovných miest je však podmienené stabilizovaním dopytu po výrobkoch, ktoré tieto dielne produkujú.

Uvedené ekonomické znaky predstavujú stav socio-ekonomickej lability s degradačným trendom, čo predstavuje situáciu **ekonomickej a socio-ekonomickej depresie** - úpadku, ktorý sa stále viac prehľbuje.

IV. Pôdohospodárstvo

4.1.1. Poľnohospodárstvo

Pôdy a ich ochrana predstavujú jeden z faktorov, ktorý vyplýva zo zákona o ochrane poľnohospodárskeho fondu. Tento zákon je v súčasnosti v rozpore so záujmami rozvoja regiónov a pôsobí kontraproduktívne v nových dotačných podmienkach EÚ. V konečnom dôsledku vedie k opúšťaniu PPF a ponechaniu na zarastanie stromami a krovinami.

Z hľadiska poľnohospodárskej využiteľnosti je v katastri mesta reálna ochrana najlepšej pôdy, ktorá zodpovedá bonite č. 6. Táto zaberá plochu 38,3 ha v priestoroch východnej časti katastra.

V katastri mesta sa nachádzajú ešte 3 BPEJ. Sú to BPEJ produkčnej triedy č. 7 497,6 ha, č. 8 320,2 ha, č. 9 613,3 ha.

V týchto poľnohospodárskych triedach nie je zahrnutá ich kontaminácia, teda nevhodnosť pre produkciu potravín.

Kontaminácia pôd - záťaž chemickými prvkami je rozhodujúcim ukazovateľom pre druh produkcie potraviny, krmoviny, úhor, atď.

Teda z ekonomicko-ekologického hľadiska by sa mala orná pôda nachádzať na nekontaminovanej 6 tr. BPEJ.

Orná pôda sa vyskytuje v 6 tr. na výmere 22 ha, v 7 tr. na 155 ha, v 8 tr 69 ha, v 9 tr, 27 ha. (Spolu 273 ha). Kontaminácia pôdy usmerňuje ich využitie a vylučuje produkciu potravín. Na 158 ha sú v súčasnosti pestované krmoviny a obilniny. Časť produkcie rastlinnej výroby je určená pre živočíšnu výrobu so zameraním na chov hovädzieho dobytku. Živočíšnou výrobou sa zaoberá 17 poľnohospodárskych subjektov.

Kritická je existencia sadov a záhrad na kontaminovaných a menej hodnotných pôdach, ktorých výmera dosahuje 31 ha. Plody obsahujú ťažké kovy prítomné v pôdach. Výskum nebol na tieto skutočnosti doteraz zameraný.

TTP majú rozlohu 352 ha avšak všetky plochy s trávnou vegetáciou majú na väčších parcelách spolu 382 ha.

Využitie trávnatých plôch má konečne využitie v rámci dotácii na kosenie a pílenie krovín, ale aj pre ďalšie využitie v energetike ako biomasa a alternatívne palivo.

Sporné je využitie týchto TTP pre produkciu mäsa, mlieka ,prípadne ostatných produktov živočíšnej výroby.

Stupeň **degradácie** v PPF predstavuje aj 472 neúžitkov s celkovou výmerou 86 ha. Tieto plochy sú pokryté aj ruderálnou vegetáciou aj s plevelnými drevinovými druhmi, ktoré predstavujú "infekciu" pre poľnohospodárskej plodiny. Tieto znižujú produktivitu pôdy a ekonomický efekt výroby.

Ďalším symptómom degradácie PPF je zarastanie krovinami a stromami. V území extravilánu sa nachádza 1601 porastov NSKV, ktoré majú rozlohu 386 ha. Toto nasvedčuje na neschopnosť poľnohospodárov udržiavať pôvodné rozlohy vegetačných - agresívnych prvkov v pôvodných rozlohách intenzívneho poľnohospodárstva, ktoré určilo charakteristickú štruktúru krajiny.

Ucelené porasty nelesnej stromovej a krovinovej vegetácie dosahujú už

veľké výmery, ktoré vyžadujú odbornú údržbu. Z hľadiska ekologických podmienok, druhového zloženia NSKV by malo byť do LPF preradených 20,5 ha, ktoré sú v súčasnosti evidované ako PPF. (metodika SPF). Tieto porasty by museli mať špecifické dotačné zdroje.

4.1.2. Mestské lesy

Celková výmera obhospodarovaných lesov je 4482,83 ha, v katastrálnych územiach Banská Štiavnica, Banky, Vyhne, Banská Hodruša a Štiavnické Bane. Z toho mestské lesné pozemky majú výmeru 4287 ha, súkromné pozemky neznámych vlastníkov 31 ha a mestské nelesné pozemky 36 ha.

Organizačne sú tieto lesy rozdelené na tri lesné hospodárske celky (LHC) Banská Štiavnica, Žarnovica a Hliník. Zároveň podľa vlastníckych a užívateľských práv sú tieto lesy zaradené do troch lesných užívateľských celkov (LUC):

- Mestské lesy Banská Štiavnica - Hodruša,
- Mestské lesy Banská Štiavnica - Vyhne,
- Neštátne lesy Kozelník.

Rozdelenie podľa kategórií lesov je nasledovné:

- Lesy hospodárske 3521,88 ha
- Lesy ochranné
 - a) na mimoriadne nepriaznivých stanovištiach 784,57 ha
 - b) lesy s funkciou ochrany pôdy 176,38 ha
- Lesy osobitného určenia nie sú na obhospodarovanej ploche zastúpené.

Organizačné členenie lesov obhospodarovaných spoločnosťou Mestské lesy je na päť lesníckych obvodov, a to LO: Roveň, Banky, Vyhne, Rybníky a Hodruša. Spoločnosť má vytvorené i stredisko verejnej zelene, pod ktoré prešlo škôlkárske stredisko.

Pozemky lesného pôdneho fondu:

Porastová plocha	4355,11 ha
Lesné škôlky	0,51 ha
Odvozné cesty	46,89 ha
Lesné sklady	4,29 ha
Poz. so špec. zameraním	4,99 ha
Produktovody	11,61 ha
Neúrodné pozemky	7,08 ha

Lesy vo vlastníctve mesta (Mestské lesy s.r.o.) predstavujú obnoviteľný prírodný zdroj, ktorý umožňuje rozvoj naväzujúcich odvetví. Medzi tieto patrí drevársky priemysel, cestovný ruch, poľovníctvo, chovy zvery, škôlky,...

Veková štruktúra lesných porastov má priaznivé rozloženie, ktoré podľa LHP má v budúcich rokoch gradujuce prírastky drevnej hmoty - etáž. Zvyšujúci sa prírastok zabezpečuje trvalú produkciu dreva ako obchodného artiklu. Avšak predaj guľatiny predstavuje najjednoduchší odpredaj tovaru bez pridanej hodnoty. Takýto odpredaj by mal byť realizovaný len v ekonomickej núdzi a pre región znamená relatívne malý prínos.

Výmera lesov a drevná hmota predstavujú faktory pre výnosnú kapitalizáciu, nielen ekonomickú, ale aj socio-ekonomickú, ktorá pomôže súčasnému depresnému rozvojovému trendu v regióne a meste.

Drevná hmota je základom rozvoja energetiky využívajúcej biomasu, ako

alternatívny zdroj biomasy. Vykurovanie objektov v regióne je príkladom zlepšovania ekonomickej situácie obyvateľov, ktorí budú mať podstatne nižšie náklady na teplo. Efektívnosť rozvoja tohto odvetvia spočíva vo využívaní najlacnejšieho paliva, ktorým je a aj bude drevo v budúcich rokoch. Širší efekt sa dosiahne vytvorením ekonomického klustra ktorý reprezentuje uzatvorený trhový cyklus medzi pestovaním lesa, výrobou paliva (z nehrubia) a odberateľmi, ktorí zabezpečujú platby za teplo.

Ekonomická situácia v budúcnosti môže zabezpečiť rozvojové aktivity CR v centrálnej časti štiavnických vrchov, ktorá je vyňatá z územia CHKO s cieľom rozvinutia produktov CR. V tomto aj lesnom prostredí by mali byť lesné porasty priradené do kategórie rekreačných lesov, čo by umožnilo v budúcich rokoch získať dotácie na údržbu v lesoch z viacerých zdrojov.

V súčasnosti lesy podmieňujú zamestnanosť na úrovni 12 stálych a 70 sezónnych pracovníkov. Je to nepomer medzi produkovanou drevnou hmotou a pomerne malým množstvom pracovných miest, ktoré sú zamerané hlavne na výkon pestovateľskej činnosti. Pridruženú výrobu Mestské lesy s.r.o. nemajú.

Prínos tejto organizácie do rozpočtu mesta predstavuje cca 1 mil. Sk. Aktivity manažmentu smerujú aj ku získaniu zdrojov z fondov EU kde bol úspešný projekt na rekonštrukciu lesných ciest.

Pestovateľské činnosti boli v roku 2005 vykonávané dodávateľským spôsobom.

Ťažobná činnosť: činnosti v ťažbe dreva boli v roku 2005 vykonávané dodávateľským spôsobom. Ročný plán ťažby bol stanovený vo výške 10 700 m³. Skutočne bolo vyťažených 10 919 m³ dreva.

Lesný pôdny fond by sa mal na základe metodiky spracovanej pre SPF rozšíriť o porasty v katastri mesta s celkovou rozlohou 16,8 ha.

4.1.3. Pozemkové úpravy

Významným faktorom pre rozhodovanie investorov sú vlastnícke vzťahy, ktoré sú aktuálne a majú jednoznačne stanovených vlastníkov. Mesto Banská Štiavnica má ukončený Register obnovennej evidencie parciel, teda je vykonaná aktualizácia parciel ich vlastníkov a užívateľov. Tento stav znamená vysokú pripravenosť pre investorov.

Cena pôdy a pozemkov

Pre rozvojové aktivity je dôležitá cena pôdy v extraviláne, ktorá sa hodnotí v zmysle vyhlášky MF SR 465/1991 Z. na základe BPEJ. V katastri Banská Štiavnica sa nachádzajú 4 skupiny BPEJ a ich cena je od 0,50, 0,90 - 1,20, 1,50 - 2,60, 3 - 3,70 Sk/m².

Trhová cena však zodpovedá podmienkam predávajúcich a účelu pre ktorý bude pôda slúžiť. Vyššie cenové požiadavky sú požadované na stavebné účely, ako na poľnohospodárske využívanie.

V súčasnosti sú ceny v extraviláne na úrovni 50 - 300 Sk/m² v jednotlivých prípadoch aj 800 Sk/m². Proces odpredaja pozemkov môže znamenať dlhodobý proces, ktorý odradí investorov a tak zmarí realizovanie väčších investičných zámerov. Strategický krok mesta spočíva vo výkupe perspektívnych parciel pre

investičnú výstavbu a potom z polohy vlastníka odpredá parcely - pozemky investorovi, ktorý bude mať pre rozvoj mesta strategický význam.

4.1.4. Zhrnutie

Využitie územia je hodnotené z hľadiska štruktúry krajiny, kde je viditeľné zastúpenie hlavných prvkov (lesy, PPF, vody,), ktoré predstavujú zdroje zlepšujúce kvalitu života obyvateľstva. Zároveň však štruktúra krajiny obsahuje aj výskyt negatívne pôsobiacich prvkov (skládky, depónia, neúžitky, ...), ktoré pri zhodnotení celého územia poukazujú na priebeh devastáčného procesu v území (ruderalizácia - zaburiňovanie, synantropizácia vegetácie, zmeny diverzity,).

Druhé hľadisko je zamerané na spôsob a druh ekonomického využitia, ako aj intenzitu využívania. Toto hľadisko sa vzťahuje na hlavné prvky súčasného využívania, ktoré prinášajú socio-ekonomický efekt (lesy, poľnohospodárske pôdy, vody). Potom lesy majú perspektívu, lebo majú zvýšenú produkciu drevnej hmoty. Drevná hmota z NSKV bude predstavovať druhý zdroj biomasy, ktorá s biomasou z lesov tvorí významný a efektívny zdroj tepla.

Poľnohospodársky pôdny fond predstavuje zdroj produktov, ale tiež dôvod na poskytovanie dotácii z fondov EÚ. Pravidlá pre poskytovanie dotácii môžu byť dôvodom pre zmeny v spôsobe a intenzite využívania PPF, aj keď to bude v rozpore s hygienickými a ekologickými požiadavkami.

Evidencia parciel a vlastníkov (ROEP) je pozitívnou pre operatívnu zmenu vlastníkov - užívateľov a tým aj pre investičný rozvoj mesta, regiónu.

Vodné nádrže so svojím okolím predstavujú nevyužitý rekreačný potenciál zo socio-ekonomického hľadiska. Obnovovanie vodohospodárskeho systému predstavuje významný cieľ pre budúcnosť a pre prítomnosť vody v tomto území, ktoré má veľmi vysoký stupeň poddolovania, čo urýchljuje jej strácanie v podzemí. Tieto nádrže predstavujú po technologickej úprave aj zdroj pitnej vody, ktorá predstavuje významný prvok pre rozvoj územia.

V. Technická a dopravná infraštruktúra

5.1. Dopravná infraštruktúra a dostupnosť

Do Banskej Štiavnice smeruje päť ciest II tr., čo predstavuje výbornú dostupnosť mesta, ale komunikácie sú nekvalitné, rozbité, úzke, so zlými krajinami, zle udržiavané v zime, neprehľadné v lete pre zle udržiavaná zeleň popri cestách. Avšak pre podnikateľov s výrobnou náplňou, ktoré musia dovážať materiálové vstupy a odvážať výrobky je problémová situácia hlavne v zimných mesiacoch, kedy je mesto veľmi obtiažne dostupné. Zimná nedostupnosť pre nákladnú automobilovú dopravu je už viac rokov predmetom riešení na úrovni projektovej prípravy viacerých alternatív príp. politických intervencií. Okrem pripravených variant pozemných ciest zo severných smerov neboli v súčasnosti

zvážené možnosti prístupu tunelmi z Hodruše a súbežným tunelom so železničným tunelom z Kysihýbla. Tunely v súčasnosti patria k najefektívnejším a najekonomickejším riešením prekonávania terénnych prekážok.

Z hľadiska rozvoja CR má najväčší význam prístupová cesta z Hontianskych Nemiec cez obec sv. Anton do Banskej Štiavnice. Je to najmenej problémové napojenie na diaľnicu Zvolen - Šahy a sprístupnenie mesta maďarským návštevníkom, ale aj nákladnej doprave počas celého roka. Táto cesta vyžaduje rekonštrukciu a rozšírenie. Z hľadiska prínosu kapitálu je to hlavný smer pre budúce roky.

Dostupnosť pre návštevníkov Banskej Štiavnice môže byť doplnená aj lanovkou zo Žarnovice na Červenú studňu, čo je ekologické riešenie, pozitívne ovplyvňujúce záťaž územia osobnými motorovými vozidlami.

Uvedené cesty (riešenia) by riešili sprístupnenie Pohronskej diaľnice severojužným smerom cez Banskú Štiavnicu na diaľnicu Zvolen - Šahy - Budapešť.

Cesty v meste Banská Štiavnica a jeho MPR patria medzi typické komunikácie v baníckom osídlení, spolu s chodníkovou sieťou, s množstvom oporných múrikov. Tento typický znak je v štádiu rozpadu napriek tomu, že sprístupnenie tohto územia má vysokú rekreačnú účinnosť a umocňuje romantiku tohto polo-prírodného prostredia.

5.2. Železničná doprava

Prítomnosť železničného napojenia Banskej Štiavnice postráda ekonomickú efektívnosť, avšak tento druh dopravy by mal byť zachovaný už len z úcty k jej histórii, čo by mal štát dotovať. Nákladná preprava železnicou je v útlme, pretože je výhodnejšia - lacnejšia automobilová doprava, ktorá sa dostáva až ku konečnému odberateľovi.

Druhým faktom je, že v meste neprebíha žiadna investičná výstavba, ktorá by vyžadovala väčší prísun stavebných materiálov. V prípade investičného rozvoja v meste by aj železnica stabilizovala svoju existenciu ekonomickým prínosom.

Osobná doprava má pred sebou vzostup, ktorý bude podmienený zvyšovaním návštevnosti mesta a regiónu za účelom rekreácie a oddychu. Využitie vlaku sa bude využívať ako produkt cestovného ruchu pre návštevníkov mesta a regiónu, ale aj pre návštevníkov a užívateľov železničného turizmu, ktorý je rozšírený v štátoch EÚ.

VI. Socio-ekonomické analýzy

6.1. Demografický vývoj

Demografickú charakteristiku zosúladíme s okolitou situáciou v okresoch Banskobystrického kraja. V kraji aj v meste sa vyskytuje úbytok obyvateľstva, ktorý je prezentovaný vyššou úmrtnosťou ako počtom narodených detí. V Banskej Štiavnici je úbytok z r. 2003 46 obyvateľov. Od r. 1997 sa znížil podiel detí do 14 rokov a vzrástol počet obyvateľov v poproduktívnom veku. Priemerný vek

obyvateľov vzrástol a dynamika rastu priemerného veku stúpa, kým v r. 2001 bol index starnutia 105,33 % v r. 2003 to bolo už 115,33 %. Problém starých ľudí je špecifický v Banskej Štiavnici.

Počet vysokoškolsky vzdelaných ľudí dosahuje v kraji 7 %, zatiaľ čo v Banskej Štiavnici je to 8,2 %.

Počet ekonomicky aktívnych ľudí klesá v kraji aj v meste a je predpoklad, že klesajúci trend bude pokračovať v nasledujúcich rokoch. (zdroj ŠÚ SR).

Uvedená pesimistická prognóza je realizovateľná, keby nenastali žiadne zmeny v rozvojových trendoch. Získanie investičného kapitálu však začne výrazne meniť súčasne nepriaznivé demografické charakteristiky, ktoré zaznamenajú výrazné zmeny okrem faktu, že starších ľudí bude pribúdať. Väčšie investičné aktivity znamenajú aj zmeny parametrov socio-ekonomickej situácie.

6.1.1. Vzdelanostná úroveň

Jeden z predpokladov kreativity je vzdelanie. Najvyššiu úroveň vzdelanostného potenciálu predstavujú vysokoškolsky vzdelaní pracovníci. Títo majú predpoklady zvyšovať svoju produktivitu, ku svojim produktom dávať aj pridanú hodnotu, ale tiež dokážu získať prostriedky pre svoje pracoviská zo zdrojov EÚ a iných zahraničných a domácich zdrojov. Tieto schopnosti majú aj stredoškolsky vzdelaní pracovníci, avšak s menšou účinnosťou.

V súčasnosti je v meste zamestnaných 904 pracovníkov s vysokoškolským vzdelaním čo je 14,6 % z počtu aktívnych obyvateľov a 8,4 % z celkového počtu obyvateľov. Aj táto skupina zaznamenáva v posledných rokoch rapídny úbytok, keď bola deštruovaná štruktúra vedecko-výskumných pracovísk. Zostalo len 1 pracovisko CLV.

Degradačný trend pokračuje, keď z mesta odchádza 1 vysoká škola, ktorá zruší 65 pracovných miest. Takéto oslabenie mesta bude mať tiež nepriaznivé následky v budúcnosti.

Pozitívne do budúcnosti pôsobí relatívne vysoká vzdelanostná úroveň do stupňa stredných škôl. Slovensko patrí medzi lídrov v oblasti počtu obyvateľov s maturitou v rámci EÚ a Banská Štiavnica má nadpriemernú zastúpenie maturantov – 30,7%.

6.2. Ľudské zdroje

Podľa štatistiky Úradu práce sociálnych vecí a rodiny zameranej na uchádzačov o zamestnanie (UoZ) je k 31. 12. 2005 nasledovná situácia. Evidovaných uchádzačov o zamestnanie je 846.

Štruktúra UoZ podľa vzdelania:

Vzdelanie	12/2005	Podiel v %
9) Vedecká výchova	0	0,00
8) VŠ vzdelanie	26	3,07
7) Vyššie vzdelanie	3	0,35
6) ÚSO s maturitou	203	24,00
5) ÚSV s maturitou	42	4,96

4) ÚS s maturitou	72	8,51
3) SO bez maturity	4	0,47
2) Vyučenie	272	32,15
1) Úplné základné	195	23,05
0) Neup. zákl. a bez.	29	3,43
SPOLU : počet UoZ	846	100,00

Štruktúra UoZ podľa veku:

Vekové skupiny	12/2005	Podiel v %
vek 15 - 24 rokov	160	18,91
vek 25 - 34 rokov	218	25,77
vek 35 - 49 rokov	300	35,46
vek nad 50	168	19,86
SPOLU : počet UoZ	846	100,00

Štruktúra UoZ podľa dĺžky evidencie:

Dĺžka evidencie	12/2005	Podiel v %
Do 12 mesiacov	511	60,40
Od 1 - 2 rokov	127	15,01
Nad 2 roky	208	24,59
SPOLU : počet UoZ	846	100,00

Medzi ľudské zdroje však patria okrem UoZ aj neevidovaní nezamestnaní, ktorých počet sa dá zisťovať len nepriamo. Títo však nie sú hodnotení v rámci % nezamestnanosti, ktoré je potom podstatne vyššie (odhadom o 9 % a viac). Zdrojom obživy pre tieto skupiny sú hlavne práce v zahraničí a čierna práca na príležitostných akciách.

6.2.1. Rozvojové iniciačné prvky

V meste pôsobí 21 vzdelávacích inštitúcií, z ktorých je 18 škôl, 2 špecializované organizácie, 1 nezisková organizácia.

Na úrovni mesta sa nenachádzajú personálne sprostredkovateľské agentúry. Nenachádzajú sa ani agentúry, ktoré zabezpečujú personálny leasing. Klienti týchto agentúr nie sú zamestnancami firmy v ktorej pracujú, ale sú v pracovnom vzťahu s agentúrou. Agentúre za jej služby platia. Sú to najmä študenti vysokých škôl a univerzít. Oficiálne nepôsobia v meste (okrese) sprostredkovatelia za úhradu. Títo obyčajne nepôsobia v ekonomicky zaostávajúcich okresoch. V súčasnosti pracovné ponuky do zahraničia sprostredkuje ÚPSVR.

Podnikanie v meste nemá podporu na úrovni regionálneho poradenstva a informačného centra (RPIC), ani podnikateľského inovačného centra (BIC) a nenachádza sa tu ani centrum prvého kontaktu (CPK), ktoré zabezpečuje ľahký prístup podnikateľov k potrebným poradenským a informačným službám. V meste sa nenachádza ani podnikateľský inkubátor, ktorý by mal poskytnúť začínajúcim podnikateľom vhodné štartovacie podmienky pre činnosť ich podniku v období

približne 3 rokov.

Dalo by sa očakávať, že nepriaznivá situácia v meste Banská Štiavnica bude stimulovať aktivity domácich pre využívanie nástrojov štrukturálnej pomoci. Zo zdrojov Phare nebola podporená ani jedna inštitúcia v okrese Banská Štiavnica. Zo sektorového operačného programu „Ľudské zdroje“ bola v okrese Banská Štiavnica podporená len 1 organizácia. Z operačného programu EQUAL nebola v okrese podporená ani jedna inštitúcia.

V meste (okrese) neexistuje aktívna koordinácia pri reagovaní na trh práce a budúci rozvoj mesta. Počet voľných pracovných miest v roku 2006 na serveri www.upsvar.sk je 36 so zameraním na profesie obchodu a služieb.

V okrese Banská Štiavnica je 29,2 % obyvateľov v hmotnej núdzi, ktorí sú odkázaní na sociálnu pomoc z ÚPSVR, lebo sa pohybujú na spodnej hranici chudoby a sociálneho vylúčenia. Dôležitým faktorom ovplyvňujúcim úroveň sociálneho vylúčenia je celková vybavenosť územia infraštruktúrou (vybavenosť vodovodom, dopravná dostupnosť, ..). Banskoštiavnický okres má nízku ale zlepšujúcu sa úroveň infraštruktúrnej vybavenosti, čo potvrdzuje aj úroveň sociálneho vylúčenia. Sociálne vylúčenie je priamo úmerné úrovni vzdelania obyvateľstva a úroveň vzdelania u zamestnaných.

K 1.1. 2005 mal okres a mesto Banská Štiavnica 29,01 % obyvateľov základné vzdelanie, stredoškolské vzdelanie s maturitou 37,73 %, stredoškolské vzdelanie bez maturity 30,09 % a vysokoškolské vzdelanie 7%. Táto štruktúra vzdelanosti zodpovedá kategórii priemerná až nepriaznivá situácia. Podľa štatistického úradu priemerná mzda v okrese Banská Štiavnica je 16.800,- Sk, pričom priemerná mzda v SR 17.223 Sk. Táto mzda je nereálna u aktívneho obyvateľstva, čo však výrazne skresľuje reálnu situáciu v solventnosti obyvateľstva, ktorá je na veľmi nízkej úrovni, čomu nasvedčujú obraty v obchodnej sieti a čomu nasvedčujú výsledky prieskumu autorov PHSER i v roku 2006, ktoré sú spracované v kapitole 6.9.1.

6.3. Sociálna klíma a vývoj demokracie

6.3.1. Socio-ekonomické trendy

Dočasným riešením pre zabrzdenie socio-ekonomického úpadku po roku 1990 bolo vytvorenie štátnych organizácií a stabilizovanie pracovníkov v týchto organizáciách. Táto snaha zmenila pomer v netrhových službách (verejná správa, ...) ku výrobným pracovníkom v prospech netrhových - nevýrobných. Tento nárast bol však sprevádzaný aj úbytkom vedecko-výskumných a organizačných pracovísk, čo pôsobilo protichodne na cielené udržanie zamestnanosti.

K veľmi vážnym problémom mesta a okresu Banská Štiavnica od r. 1990 patria:

- nedostatok sféry výrobných služieb (trhové služby) ako sú zmenárne, telekomunikácie, služby pre cudzinecký ruch, poradenstvo a pod., ktoré sú podmienkou občianskeho i hospodárskeho rozvoja v meste i regióne,
- vysoká nezamestnanosť, ktorá minimalizuje kúpyschopnosť domáceho obyvateľstva a nevytvára stimulujúci vnútorný trh a dopyt po tovaroch s službách vyššieho stupňa,
- slabá schopnosť konkurencie väčšiny existujúcich podnikov v dôsledku nízkej technickej a technologickej úrovne ich výroby a nedostatok finančných

- prostriedkov na modernizáciu,
- nízke zastúpenie malých a stredných podnikov a ich malý hospodársky potenciál, pričom sú tieto podniky smerované hlavne do nevýrobnej sféry,
- veľký nárast zamestnanosti v administratívno-správnej časti nevýrobnej sféry.

6.3.1.1. Sociálna stratifikácia mesta

Novou ekonomickou reformou po roku 1989 začal aj proces sociálnej diferenciácie obyvateľstva, ktorej dôsledkom je vytváranie sociálnych vrstiev. Sociologickú stratégiu spracovala Slovenská akadémia vied. Vzhľadom ku majetnosti obyvateľov sa títo v rámci sebaindikácie v roku 2001 zaradovali nasledovne:

- vyššia stredná vrstva – 6,1 %
- stredná vrstva – 62,1 %
- nižšia stredná vrstva – 21,1 %
- nízka vrstva – 10,1 %
- vyššia vrstva sa nevyskytovala

Majetnosť však nezodpovedá solventnosti. Tento pomer v rámci majetnosti sa rámcovo zachoval aj v roku 2005, kedy je možné konštatovať, že:

- prevažná časť obyvateľov vníma, že rozdiely medzi bohatými a chudobnými významne vzrástli,
- príjmová diferenciácia medzi obyvateľmi znamená, že väčšina stagnuje na nízkom príjme a ľudí s vysokým príjmom je len málo,
- príjmová diferenciácia je závislá na pohlaví, veku, vzdelanostnej úrovni, zamestnaneckom statuse a postavení v práci. Nízke príjmové skupiny sú tvorené predovšetkým ženami (z hľadiska pohlavia), staršími (z hľadiska veku) osobami s nižšou úrovňou vzdelania, dôchodcami a nezamestnanými a medzi zamestnanými predovšetkým obyčajnými robotníkmi. Vyššiu príjmovú úroveň vo väčšine tvoria zamestnaní a nemálo z nich je vo vedúcich a manažérskych postoch, alebo sú samostatnými podnikateľmi. Ich vzdelanostná úroveň je vysoká.
- predovšetkým ľudia vo vyšších príjmových skupinách sú tými, ktorí vnímajú väčšie možnosti v prípade ich zamestnaneckých šancí, zatiaľ čo nižšie príjmové skupiny sa v tejto súvislosti nachádzajú, resp. pociťujú zúfalejšiu situáciu.
- sociálna diferenciácia a z nej vyplývajúce stratifikačné sebazaradenie sa postupne odzrkadľuje aj v diferencujúcich sa podmienkach bývania a vybavenosti domácností.
- v oblasti kultúry sú aktívnejšie (aj ochotnejšie v tomto smere) vyššie príjmové skupiny ako skupiny s nižšími príjmami. Korelácia medzi úrovňou príjmu a intenzitou ochoty podieľať sa na kultúrnych aktivitách je jednoznačná. Možno konštatovať, že príjmová diferenciácia produkuje stratifikáciu medzi obyvateľmi aj v ich kultúrnom živote.
- ochota obyvateľstva podieľať sa na riešení komunálnych problémov je vo všeobecnosti skôr stagnujúca, a to predovšetkým medzi strednými a nízkymi príjmovými skupinami. Najvyššia príjmová skupina je o niečo aktívnejšia v porovnaní s vyššie uvedenými. Inými slovami, v otázke komunálnej angažovanosti nemožno očakávať väčšie aktivity od stredných a nižších príjmových skupín. Aktívnejšie v tomto smere

môžu byť osoby z najvyšších príjmových skupín.

Z prieskumu SAV je možné konštatovať, že občianska angažovanosť v komunálnych problémoch, ako aj v kultúrnych aktivitách je všeobecne podpriemerná. Z celkového hodnotenia je možné zhodnotenie, že v týchto aktivitách budú vyššiu mieru angažovanosti vykonávať vyššie príjmové skupiny. U obyvateľstva Banskej Štiavnice existuje priamy vzťah medzi vzdelaním, zamestnanosťou, solventnosťou, aktivitami vo veciach verejných. Zaujímavý je aj vzťah medzi zamestnanosťou a vybavením územia technickou infraštruktúrou, čo je v tomto prípade v kategórii „nízka“, pričom infraštruktúra je jedným z rozhodujúcich faktorov rozvoja.

6.3.1.2. Spoločensko-kultúrny život

Výsledky analýzy spoločensko-kultúrneho života v Banskej Štiavnici potvrdzujú, že i keď dochádza k určitému oživeniu kultúrnych aktivít obyvateľov, jednoznačne prevažuje ich orientácia na pasívny príjem kultúrnych hodnôt a záujem o vlastnú umeleckú tvorbu klesá. Z pohľadu kultúrnej elity záujem ľudí o miestne kultúrne dianie nie je dostatočný.

Vôbec najväčším problémom v oblasti kultúry je pretrvávajúci nedostatok finančných zdrojov a spoločenských priestorov na realizáciu kultúrnych podujatí. Táto situácia negatívne ovplyvňuje objektívne predpoklady fungovania miestnych kultúrnych inštitúcií.

V hodnotení úrovne miestneho kultúrneho života nastalo v roku 2005 oproti minulosti výrazné zlepšenie. Hlavný podiel na kvalitatívnom aj kvantitatívnom vzostupe kultúrnych aktivít má Mestské kultúrne stredisko, ktoré realizuje tieto aktivity v zastúpení vedenia mesta. Naďalej je však veľmi kriticky vnímaná zlá materiálno-technická vybavenosť kultúrnej infraštruktúry mesta a tiež nedostatok možností pre kultúrne využitie mládeže. Z tohto hľadiska predstavuje mládež vôbec najmenej spokojnú a zároveň najkritickejšie hodnotiacu sociálnu skupinu, a to napriek tomu, že spokojnosť obyvateľov mesta v danej oblasti celkove vzrástla.

Poznatky získané výskumom poukazujú v každom prípade na rezervy a možné ciele smerujúce k zlepšeniu miestneho spoločensko-kultúrneho života. Týkajú sa nielen nevyhnutných investícií do kultúrnych zariadení a spoločenských priestorov, ale aj skvalitnenia ponuky kultúrnych podujatí a odstránenia niektorých systémových nedostatkov v oblasti riadenia, organizácie a propagácie kultúry. Napriek existujúcim problémom v danej oblasti, tieto nie sú občanmi mesta vnímané ako najzávažnejšie. K nesporne pozitívnym momentom pre ďalší rozvoj spoločensko-kultúrneho života patrí prejavenie dosť vysokého záujmu zo strany miestnych obyvateľov o účasť na ich riešení, resp. o možnosť vyjadrovať sa k týmto problémom (Salamander, Živé šachy, ...)

Z charakteru problémov analyzovaných v našom výskume je zrejmé, že tieto nie sú len problémami samotnej kultúry. Možno hovoriť o pomerne významnej previazanosti všetkých sfér spoločenského života mesta. Z tohto hľadiska sa potvrdzuje, že stav a perspektívy miestnej kultúry sú závislé predovšetkým od efektívneho fungovania samosprávy mesta, prosperity miestnych ekonomických subjektov, nepriamo od rozloženia miestneho politického spektra a rôznych záujmových zoskupení. Nedostatky a problémy v týchto oblastiach podstatne redukujú aj možnosti rozvoja miestneho spoločensko-kultúrneho života. Ukázalo

sa tiež, že miestne objektívne spoločenské podmienky sú v určitom kontraste s kvalitou ľudského potenciálu, ktorý v kultúre pôsobí. Skúsenosti z rozhovorov s predstaviteľmi kultúrnej elity Banskej Štiavnici potvrdili, že ľudia aktívne činní v oblasti kultúry sú zároveň dôležitými nositeľmi mienkotvorných spoločenských názorov, so schopnosťami aktivizovať občanov mesta a iniciovať realizáciu mnohých progresívnych myšlienok.

Napriek tomu, že kultúrne aktivity predstavujú aj produkt pre cestovný ruch, z ktorého profitujú podnikatelia v cestovnom ruchu, ich podpora je minimálna a prevažne pasívne očakávajú dostatok návštevníkov, ktorí zabezpečia pre nich príjem. Táto situácia je nepodnikateľská a dokazuje nízku úroveň myslenia podnikateľov, ktorí v prevažnej miere sledujú len svoj profit a nemajú snahu na budovaní imidžu mesta, ani produktov cestovného ruchu, ktoré zabezpečia ich prosperitu. Je to zaujímavý symptóm dopĺňujúci zápory v tomto meste na začiatku ktorých je nízke vzdelanie a následne „malé“ myslenie prezentované egoizmom, závisťou a ostatnými negatívnymi atribútmi malého mesta, kde výrazne chýba zdravý lokalpatriotizmus a hrdosť na mesto a úspešných rodákov.

6.3.2. Bezpečnosť v meste (kriminalita)

Obvodné oddelenie PZ Banská Štiavnica je organizačne začlenené pod Okresné riaditeľstvo PZ Žiar nad Hronom. Medzi základné úlohy patrí boj proti trestnej činnosti, zabezpečovanie bezpečnosti a plynulosti cestnej premávky, ochrana verejného poriadku, úlohy na úseku správnej služby, odhaľovanie, objasňovanie a prerokúvanie priestupkov, ako aj úlohy na úseku trestného konania.

Vývoj kriminality

V roku 2005 v dobe od 01. 01. do 31. 12. 2005 bolo na OO PZ Banská Štiavnica štatisticky vykázaných 393 trestných činov. Z toho počtu bolo 222 trestných činov objasnených.

V roku 2005 sa podarilo prijatými opatreniami zo strany OO PZ zastaviť nárast trestných činov v služobnom obvode a výsledkom toho bolo, že v roku 2005 zaznamenali zníženie trestnej činnosti oproti roku 2004 o 86 skutkov. Keď porovnáваме výsledky v počte objasnených prípadov, v roku 2005 OO PZ Banská Štiavnica oproti roku 2004 zvýšilo objasnenosť trestnej činnosti v služobnom obvode o 4,51 %.

Čo sa týka štruktúry trestnej činnosti v roku 2005, najväčší podiel predstavujú majetkové trestné činy s počtom 208 trestných činov, z ktorých bolo 66 objasnených. V roku 2004 bolo evidovaných 273 trestných činov, z toho 74 objasnených. V prípade majetkovej kriminality zaznamenali pokles spáchaných trestných činov, a to o 65 skutkov. Škoda, ktorá bola spôsobená touto trestnou činnosťou, predstavuje 6,8 mil. Sk. Pri majetkovej trestnej činnosti najviac bolo spáchaných trestných činov krádeží vlámaním, a to 134, z ktorých bolo 40 objasnených. Je evidovaných aj 14 prípadov krádeží vlámaním do bytov, z ktorých boli 4 objasnené. Špecifickou oblasťou sú krádeže motorových vozidiel. V roku 2005 bolo spáchaných 5 takýchto trestných činov, z ktorých boli 2 objasnené.

Na úseku násilnej trestnej činnosti bolo spáchaných 45 trestných činov, z ktorých bolo 40 objasnených. Vražda v roku 2005 v našom služobnom obvode bola spáchaná 1 a táto bola i objasnená. Spáchaných bolo 7 lúpeží, 6 lúpeží bolo objasnených. V roku 2005 príslušníci OO PZ objasnili páchatel'a, ktorý vykonal

ozbrojené lúpežné prepadnutia benzínových čerpacích staníc v Banskej Štiavnici a v Žiari nad Hronom.

Nárast násilnej trestnej činnosti svedčí o narastajúcej agresivite obyvateľov. Zvyšuje sa hlavne agresivita maloletých a mladistvých, u ktorých stúpa trestná činnosť ublížení na zdraví a výtržnosti. Z tohto dôvodu sú organizované policajné akcie zamerané na kontrolu miest, kde je táto trestná činnosť páchaná najčastejšie. Ide hlavne o zábavné podniky v meste a sídlisku Drieňová. V poslednom čase je zaznamenaná táto trestná činnosť vo zvýšenej miere i na samotných školách v meste Banská Štiavnica.

Mravnostné trestné činy boli v počte 5 skutkov a ku dnešnému dňu policajti OO PZ objasnili 4 prípady. Je evidovaný 1 trestný čin znásilnenia.

Problémy pretrvávajú hlavne u majetkovej kriminality, kde sú páchané hlavne trestné činy krádeže a krádeže vlámaním v chatových a rekreačných oblastiach, no i v tejto oblasti majetkovej trestnej činnosti sa podarilo oproti predchádzajúcemu obdobiu objasniť o 11 skutkov viac.

Na úseku priestupkovosti je evidovaných v roku 2005 spolu 524 priestupkov. V roku 2004 to bolo 443. Najväčší počet priestupkov - 234 bol proti majetku podľa § 50. Na úseku bezpečnosti v cestnej premávke bolo zistených 125 priestupkov, 149 priestupkov bolo proti verejnému poriadku a občianskemu spolunažívaniu, 14 priestupkov na úseku ochrany pred alkoholizmom a inými toxikomániami. Tieto priestupky sú zisťované hlavne pri kontrolách maloletých a mladistvých osôb, v reštauračných a zábavných podnikoch. Nie je výnimkou pri kontrole zistiť osoby vo veku do 15 rokov, ktoré požívali alkoholické nápoje. Obvodové oddelenie PZ v týchto prípadoch v plnej miere využíva oprávnenie v zmysle policajného zákona a o zistených skutočnostiach sú vyrozumení rodičia a inštitúcie, napr. škola, oddelenie sociálnych vecí atď. Osoby, ktoré umožnili, alebo podali alkoholické nápoje maloletým a mladistvým, sú postihované v zmysle zákona.

Ďalších 516 priestupkov bolo riešených blokovo na mieste. Išlo o priestupky na úseku cestnej premávky a verejného poriadku.

6.4. Zamestnanosť

Oficiálne štatistiky o stave ľudských zdrojov majú metodiky spracovania údajov, ktoré spôsobujú značné skreslenie oproti skutočnosti. Z tohto dôvodu boli podstatné charakteristiky získané priamym prieskumom, ktorý bol zameraný na všetky subjekty, ktoré tvoria vstupy pre sledované štatistické charakteristiky. Z oficiálnej štatistiky boli prebrané len vybrané údaje konzultované s Obvodným úradom práce, príp. charakteristiky z regionálnej analýzy trhu práce BBSK rok 2005, spracovanej za VÚC BBSK.

Zamestnanosť bola zisťovaná priamo vo firmách, inštitúciách a u živnostníkov v obchodnej sieti a službách. Informácie boli zisťované od dopravcov odvážajúcich obyvateľov za prácou do zahraničia.

Výsledky prieskumu sú uvedené v nasledovnej tabuľke.

Zamestnávateľia	Počet pracovníkov	Z toho vysokoškolsky vzdelaných
Rozpočtové organizácie	1 555	651

Právnické osoby firmy	1 564	192
Živnostníci obchody, služby	581	61
Spolu zamestnaní v B. Štiavnici	3 700	904
Počet ekonomicky aktívnych obyvateľov	7 099	

V rámci prieskumu bola u podnikateľských subjektov zisťovaná ich stabilita, ktorú ovplyvňuje objem exportu do zahraničia, vlastníctvo objektov, areálov, objem tržieb z mesta, regiónu,... . Zo získaných údajov boli vytvorené dve skupiny stability zamestnávateľských subjektov.

Stupeň stability	Počet zamestnancov
stabilné	1 211
prežívajúce a úpadkové – ohrozené	156

V r. 2003 bola miera zamestnanosti v SR 57,6 %, ale v rámci kraja mala klesajúcu tendenciu, pričom v súčasnosti má mesto Banská Štiavnica 59,2 %, čo prezentuje zamestnaných v Banskej Štiavnici (nie sú zahrnutí zamestnaní mimo mesta, okresu, SR)

Vzhľadom na variabilitu metodík a vstupov pre štatistické charakteristiky (miera nezamestnanosti, miera zamestnanosti, podzamestnanosť, ...) môžu vzniknúť neporovnateľné, ale hlavne skreslené výsledky, preto uvádzame len nami vypočítané jednoznačné výsledky.

Z výsledkov prieskumu riešiteľov boli do kategórie nezamestnaní zaradení evidovaní UoZ a aj neevidovaní na úrade práce čo predstavuje 846 + 873 občanov, teda spolu 1 719.

nezamestnaní

miera nezamestnanosti = $\frac{\text{ekonom. aktívne obyv.}}{\text{nezamestnaní}} = 24,2 \%$

Potom na úrovni minima nedostačujúceho pokryť náklady na byt a skromné náklady na život žije 521 pracujúcich obyvateľov. Je to život len pre prácu, bez dovolenky, telefónu, auta, úspor, oblečenia, teda ešte v dôstojnej chudobe. K tomuto počtu sa dostávajú aj zamestnanci obchodu, služieb a CR, ktorých príjem je nižší ako 8.300,-Sk v čistom. Je to 422 pracovníkov.

6.5. Inštitucionálna štruktúra

Ekonomická reforma v SR od r. 1990 výrazne negatívne postihla ekonomickú bázu mesta a regiónu. Útlm rudného baníctva, deštrukcia pletiarkeho priemyslu, predaj a zastavenie činnosti tabakového priemyslu dostali mesto do situácie ekonomického a socio-ekonomického úpadku. Tento stav, však nezavinulo vedenie mesta, ktoré ale musí z tejto situácie hľadať východisko, lebo oficiálne zodpovedá za sociálny pokoj.

Pomoc vlády SR niektorých rezortov sa prejavila situovaním štátnych organizácií do mesta (Vodohospodársky podnik, Ústredný banský úrad). V období 2003 - 2006 ďalšia vláda, ale hlavne ministri z B.Štiavnice, udržali v meste Úrad práce, sociálnych vecí a rodiny, Obvodný úrad ŽP, pracovisko SAŽP.

Avšak paralelne s pomocou Vlády prebieha aj likvidácia pracovísk vedy, výskumu. Takto zanikli 2 pracoviská SAV, 2 pracoviská rezortných výskumov, 1 pracovisko prieskumno plánovacie, 2 projekčné organizácie, 1 rezortná koordinácia organizácia, čo pokračuje v r. 2006 "odchodom" Fakulty ekológie a environmentalistiky TU Zvolen, kde odchádzajú pedagógovia a aj študenti.

Výsledkom týchto zmien sú dva komplexy inštitúcií, z ktorých jeden tvoria školy od materských cez základné, stredné a fakulty vysokej školy. Spolu je to 18 inštitúcií, ktoré majú pôsobnosť pre mesto, región a Slovensko. V školstve pracuje 677 pracovníkov.

Druhý komplex tvoria štátne inštitúcie, ktoré zaraďujem do kategórie verejnoprávných a sú dotované zo štátneho rozpočtu. Tento komplex tvorí 21 inštitúcií, ktoré zamestnávajú 641 pracovníkov.

Stabilizačne pôsobia aj 4 organizácie mesta, Technické služby, Bytový podnik, Mestské lesy s.r.o., Regionálna nemocnica, ktoré zabezpečujú služby smerujúce ku komfortu života v meste. Zamestnávajú 237 zamestnancov.

Socio-ekonomická stabilizácia verejnoprávnymi organizáciami je len krátkodobým riešením, ktoré by malo byť súčasťou systému socio-ekonomickej revitalizácie mesta, ale potrebné je v tejto aktivite pokračovať. Voľby predstavujú faktor, ktorý bude sústavne ohrozovať komplex verejnoprávných inštitúcií a ekonomika - nedostatok zdrojov bude pôsobiť na redukciu stredných škôl.

Stabilizačne aspoň vo forme argumentácie mal pôsobiť zákon o Banskej Štiavnici, avšak účinnejšia bude osobná aktivita predstaviteľov mesta v súčinnosti s vedeniami verejnoprávných organizácií na príslušných ministerstvách, vláde.

Reálny je trend redukcie pracovísk a ďalšie zhoršovanie sociálnej situácie v meste.

Stabilizovanie a posilňovanie inštitúcií - vrcholových, výskumných – satelitných, je jedným z prístupov pre zvyšovanie solventnosti obyvateľstva a celkového rozvoja.

6.6. Zdravotný stav obyvateľstva

Všeobecne zlý zdravotný stav obyvateľstva Slovenska potvrdzuje ich úmrtnosť na najčastejšie príčiny ktoré sú: kardiovaskulárne ochorenia, onkologické ochorenia a vonkajšie príčiny ochorenia.

Zo štátov EÚ je v úmrtnosti na kardiovaskulárne ochorenia Slovensko na 5.mieste. Banskej Štiavnice sa však dotýka úmrtnosť na onkologické ochorenia, kde sa Slovensko nachádza na 2. mieste. Táto poloha je v Banskej Štiavnici značne horšia, čo dokumentujú nasledovné charakteristiky. Vybrali sme niekoľko zdravotných indikátorov, vypočítaných za rok 2003 a za celý okres.

- Nepriamo vekovo štandardizovaná úmrtnosť (vylúčenie vplyvu veku obyvateľstva) je na Slovensku 100.000, v okrese Banská Štiavnica 117, čiže v Štiavnici je o 7 % vyššia úmrtnosť, ako v súčasnej dobe na Slovensku.
- Nepriamo vekovo štandardizovaná úmrtnosť na zhubné nádory: okres Banská Štiavnica 119, (viac o 19% ako SR)
- Nepriamo vekovo štandardizovaná úmrtnosť na rakovinu kože: Banská Štiavnica 181, (o 81 % viac ako SR)
- Nepriamo vekovo štandardizovaná úmrtnosť na choroby vylučovacieho systému: Banská Štiavnica 198, (o 98 % viac ako SR)
- Nepriamo vekovo štandardizovaná úmrtnosť na choroby žliaz s vnútorným

vylučovaním: Banská Štiavnica 150, (o 50 % viac ako SR)

- Nepriamo vekovo štandardizovaná úmrtnosť na rakovinu pľúc: Banská Štiavnica o 61% viac ako SR.

Z týchto parametrov úmrtnosti, ktoré sú oprostené od vplyvu veku a zároveň sú konštruované tak, že majú porovnávací charakter k štandardu, čo v našom prípade predstavuje celá Slovenská republika, zisťujeme, že oblasť Štiavnických vrchov je zdravotne postihnutá a zaslúži si podrobnejšie preskúmanie všetkých obcí, ktoré sú v riziku, nielen sumárne vypočítať údaje, ktoré sa vzťahujú k niektorému okresu.

Úmrtnosť na vonkajšie príčiny radí Slovensko na 9. miesto (u mužov) v rámci EÚ.

Predpokladané príčiny onkologických ochorení v Banskej Štiavnici tvorí vplyv chemických prvkov v prostredí (R, Ra, As, Cd, ...), ktoré majú prevažne endogénny pôvod, ktorý určuje geologická skladba pohoria centrálnej časti Štiavnických vrchov, kde sa nachádza aj mesto Banská Štiavnica.

Rutinné plánovacie postupy, ktoré nemali poznatky o negatívnom pôsobení geofaktorov ŽP spôsobili neodborné návrhy zástavby a podmienili zdravotné ohrozenie obyvateľstva.

Struma ako typické ochorenie v regióne počas minulých rokov má tiež pôvod z geologickej stavby resp. tektonického zlomu, z ktorého vznikol aj deficit jódu. Dnes sú častým ochorením alergie, hlavne citlivosť na vegetačné peľe. Alergiami trpí 30% obyvateľstva. Stupňovanie alergií sa presúva už aj na staršiu generáciu. Príčinou je peľ. Toto je možné ovplyvniť jednoduchým opatrením – kosením trávnych a lúčnych porastov aspoň raz za dva týždne v okolí IBV a KBV, ale potrebné je to v celom intraviláne.

6.7. Aktívne skupiny obyvateľstva

Život v meste má aj kultúrny, duchovný a športový rozmer. **Stav v meste** je opísaný v kapitole 6.4., kde výsledné hodnotenie je skepsa ku životu a perspektíve lepších podmienok pre život. Vedenie mesta je zahľtené riešením nadštandardne veľkého počtu malých a väčších problémov, ale aj obmedzeným množstvom prostriedkov na zlepšovanie psychickej klímy v meste.

Neoptimistická situácia je podmienená socio-ekonomickými podmienkami, ale napriek všetkým nepriaznivým aspektom sú pre rozvoj lokálnej psychoklímy dôležití obyvatelia, ktorí majú entuziazmus vykonávať spoločenské aktivity pre verejnosť bezplatne príp. s minimálnou finančnou pomocou. Aktivity týchto obyvateľov budujú imidž mesta, vyvolávajú pocit spolupatričnosti, vytvárajú podmienky pre zdravý lokálpatriotizmus, zachovávajú pocit že mesto žije.

Veľmi často nedocenené výsledky činnosti týchto aktívnych obyvateľov predstavujú najvyšší stupeň kapitalizácie vložených prostriedkov do ich akcií, ktoré majú širokospektrálne pôsobenie v meste, ale aj pri jeho imidži na Slovensku, Európe a vo svete. Vzhľadom na dlhodobú a značnú apatiu obyvateľstva k veciam verejným majú veľký význam skupiny a jednotlivci, ktorých aktivity sa prejavujú v kultúre a v športe. Tieto aktivity vytvárajú s akciami mestského kultúrneho strediska **imidž** mesta a regiónu.

Pohodu a kvalitu života obyvateľov zlepšujú nesúťažné športové aktivity, ktoré sú realizované pre obyvateľov, patria sem cvičenia žien, loptové hry športových skupín, cyklistika, zimné bežkárske trate atď. a rôzne kultúrno-

spoločenské akcie.

Význam našich aktívnych ľudí spočíva v úrovni ich akcií, ktoré presahujú rámec mesta. Všetky akcie poriadané v meste pôsobia na úroveň povedomia domáceho obyvateľstva, zvyšujú spolupatričnosť, hrdosť, zdravý lokálpatriotizmus, ktoré je liekom na apatiu a zatrpknutosť.

Avšak tieto aktivity majú význam aj pre zvyšovanie návštevnosti mesta, vytváranie dobrého dojmu pre domácich a zahraničných návštevníkov. Významnú účasť majú športovci, ktorí sa zúčastňujú pretekov na úrovni Slovenska, Európy, sveta, kde robia úspešnú propagáciu mestu a Slovensku.

Medzinárodná propagácia mesta je náročná a profesionálna práca, ktorú nemôže vykonávať len vedenie mesta, prípadne štátne organizácie. Preto je dôležité, aby tí, ktorí reprezentujú mesto svojimi neprofesionálnymi aktivitami mali patričnú ekonomickú podporu z mesta a úctu, lebo oni nepoberajú za propagáciu mzdu.

Tak isto aj pre rozvoj CR majú veľký význam organizačné tímy športovcov, ktoré môžu poriadat športové súťaže na všetkých úrovniach a počas celého roka.

Akékoľvek organizované kultúrne aktivity alebo športové preteky predstavujú návštevnosť kultúrnych alebo športových tímov a ich pobyt na 1 - 3 noci, čo sa prejaví na zvýšenej návštevnosti mesta. Čím vyššia úroveň akcií, alebo pretekov predstavuje aj zvýšenú solventnosť, čo napĺňa požadovaný cieľ zvýšených tržieb, obrátov, HDP v meste.

Tento športový a kultúrny zdroj návštevnosti je zatiaľ nerozvinutý a pre Banskú Štiavnicu a rozvoj CR veľmi perspektívny. Významnosť športu a CR predpokladá vznik koordinačného pracoviska na úrovni mesta, regiónu.

Podľa dostupných informácií v kultúre pôsobí okolo 26 skupín a približne 43 jednotlivcov. V problematike rozvoja, propagácii mesta a spoločenských aktivitách je to okolo 46 jednotlivcov. V športovej problematike je to okolo 30 klubov, viac ako 20 jednotlivcov, neorganizovaných, ale reprezentujúcich B. Štiavnicu a viac ako 30 ľudí, ktorí organizačne zabezpečujú športové podujatia, činnosti oddielov a jednotlivých pretekov na úrovni mesta, okresu, kraja, Slovenska. V meste trénujú aj jednotlivci, ktorí sa zúčastňujú športových podujatí na Európskej a celosvetovej úrovni.

Pre kvalitnejší rozvoj masového športu v meste majú veľký význam podmienky pre športovanie, ktoré zatiaľ absentujú. Nie je tu športová hala, ktorá by spĺňala požiadavky na organizovanie akcií masového charakteru, aj za účasti divákov (volejbal, nohejbal, aerobik, halová atletika ...). Takéto akcie sa organizujú v telocvičniach škôl, sezónne na ihriskách, futbalovom štadióne, čo je nepostačujúce.

Spoločensko-humánne aktivity pre telesne postihnutých a odborné aktivity rozvíjajú občianske združenia a únie (OZ Margarétka, únia nevidiacich, telesne postihnutých, útulok pre zvieratá, včelári, poľovníci).

Významnú skupinu tvoria aktivity v 4 novinách, mestskej TV a na internetových stránkach mesta, inštitúcií, podnikov, alebo jednotlivcov, ktoré zabezpečujú informovanosť obyvateľov, aktivizujú rozvoj mesta a regiónu a zviditeľňujú tep mesta.

6.8. Sociálno-ekonomická situácia mesta

Zamestnanosť predstavuje jednoznačnú charakteristiku, podľa ktorej sa dá

indikovať prosperita rozvoja. V B. Štiavnici bola zisťovaná prieskumom v roku 2006. Zamestnávateľské organizácie boli rozdelené do komplexov organizácií, podľa spôsobu financovania a odborného zamerania (štátny rozpočet, podnikanie). Počet priamo zistených pracovných miest je doplnený o počet zamestnaných, ktorí pracujú mimo mesta na Slovensku a v zahraničí. Výsledný súčet stanovuje počet zamestnaných obyvateľov B. Štiavnice, čo slúži pre ďalšie počty aktívnych a produktívnych obyvateľov.

Zamestnanosť podľa zamestnávateľských komplexov

Komplex dotovaných organizácií	Počet zamestnancov
Komplex škôl	677
Verejnoprávne inštitúcie	629
Inštitúcie mesta	237
Spolu	1 555
Lesnícko - drevársky komplex	131
Stavbársky komplex	517
Strojárske komplex	106
Ľahké strojárstvo	20
Ťažké strojárstvo	45
Ľahký priemysel	476
Komplex cestovného ruchu	200
Komplex služieb	581
z toho obchody a služby	143
výrobné služby	156
živnostníci	265
nadregionálne firmy	17
Inovačný komplex a vzdelávací	66
Neziskový sektor	3
Spolu	2 145
Pracovné miesta spolu	3 700
Zamestnaní mimo mesta	880
Zamestnaní v zahraničí	800
spolu mimo mesta	1 680
celkom	5 380

Štruktúra základných kategórií obyvateľstva podľa vzťahu k príjmu:

Kategória obyvateľstva	počet
zamestnaní	5380
dôchodcovia	1967
nezamestnaní - evidovaní	846
predproduktívny vek do 14 rokov	1748
nevidovaní	873
Spolu:	10814

Skutočne nezamestnaní 1719

Ekonomicky aktívne obyvateľstvo 7099

Miera nezamestnanosti 24,2

Z hľadiska vzdelanostnej štruktúry obyvateľov mesta bolo v roku 2005 nasledovné rozloženie:

- 30 % obyvateľov má základné vzdelanie
- 20 % obyvateľov má učňovské vzdelania
- 5 % stredoškolské vzdelanie bez maturity
- 31 % stredné všeobecné alebo odborné s maturitou
- 8 % vysokoškolské vzdelanie

V roku 2006 postavenie školstva výrazne komplikuje odchod Fakulty ekológie a environmentalistiky TÚ Zvolen.

6.8.1. Solventnosť

Z hľadiska celkovej solventnosti obyvateľstva, ktorá vyplýva z príjmu všetkých obyvateľov uvádzame nasledovné príjmy, ktoré vznikli z vlastného prieskumu riešiteľov v r. 2006 a údajov Štatistického úradu príp. Úradu práce. Z uvedených informácií bola vypočítaná priemerná solventnosť na jedného obyvateľa ako podiel medzi sumou miezd (príjmy) a počtom obyvateľov.

Pre stanovenie kúpnej sily obyvateľstva, ktorá sa prejavuje v obchodnej sieti a službách boli použité príjmy aj pracovníkov zamestnaných v zahraničí a výdavky na pobyt, ktoré majú chalupári.

Priemerný príjem z oficiálnych zdrojov na 1 obyvateľa je ("v hrubom") 8.577Sk.

Interpretácie

Z hľadiska indikácie ekonomickej situácie sú dôležité obchody a služby u ktorých sa na tržbách podieľa aj solventná skupina chalupárov. Prínos prostriedkov vyplýva z predpokladu, že je 626 majiteľov chalúp a firemných chát, ktorí na víkend utratia cca 1 500 Sk, čo počas mesiaca tvorí 3 756 000 Sk. V tejto kalkulácii nie sú zahrnuté dlhšie obdobia prázdnin, kedy sú väčšie náklady na pobyt v meste.

Ku celkovej solventnosti prispieva aj cca 800 pracujúcich na sezónnych prácach v zahraničí, ktorí za predpokladu mesačného zárobku 40 000 Sk počas doby 3 mesiacov si zarobia cca 96 mil. Sk, čo v prepočte na ich mesačný plat (do konca roka - 9 mesiacov) je 13 300 Sk (v čistom) v hrubom to je cca 16 000 Sk.

Potom neoficiálna solventnosť je v priemere na jedného obyvateľa 8.949 Sk (hrubá mzda) (len +800 zamestnaní v zahraničí) alebo 8.778 Sk (hrubá mzda) (800 zamestnaní v zahraničí + chalupári výdavky 626 chalupárov, mes. výd. 6 000 Sk.

6.8.1.1. Nedôstojná chudoba

V situácii nedôstojnej chudoby sa ocitlo 2 008 občanov, ktorí nemajú oficiálny príjem a na ich prežitie prispieva štát dávkami v hmotnej núdzi, ktoré predstavujú čiastku cca 2 430 Sk/mes.

Sociálna poisťovňa prispieva 133 občanom po 4 864 Sk/mes., avšak za splnenia podmienok o odvodoch do SP. Aj táto čiastka je nedostatočná na pokrytie najnutnejších nákladov na život.

V tejto kategórii sa ocitlo v roku 2005 **2 141** občanov Banskej Štiavnice, čo predstavuje **29,2 %** z celkového počtu aktívnych občanov v produktívnom veku (7 099). Toto je aj **percento nezamestnanosti**, ktoré je vypočítané zo štatistík ŠÚ

a prieskumu v roku 2006. Faktom ostáva, že v tejto skupine sa nachádzajú všetky kategórie od tých, čo hľadajú zamestnanie, pracujúcich v zahraničí, krátkodobo pracujúcich na čierno, až po tých, čo si už trvalý pracovný pomer nevedia predstaviť.

Aktívnosť tejto skupiny o zlepšenie svojej situácie sa prejavuje:

- v **dlhodobej**, ale hlavne **krátkodobej** sezónnej práci v **zahraničí**, kde pôsobí cca 800 obyvateľov, ostatní:
- v príležitostnej práci v meste, regióne
- v zbere šrotu, farebných kovov, ktoré sú v značnej miere získavané krádežou
- v krádežiach hnutelných vecí

Podľa dĺžky doby bez práce (nad 2 roky), spôsobu života sociálnej skupiny (Rómovia) je prakticky nezamestnateľných cca 485 obyvateľov.

6.8.1.2. Dôstojná chudoba

Názov “dôstojná chudoba” vyplýva z analýzy nákladov na živobytie spracovanej 3.1.7.

“Dôstojná” je podložená alebo vlastníctvom domu, alebo nájmom bytu, telefónu a štandardného vybavenia v KBV. Táto “dôstojnosť” však predstavuje pravidelné platby, ktoré sú v prípade neplatenia nekompromisne vymáhané, čo spôsobuje podvedomý stres a apatiu voči lepšej budúcnosti. Náklady na živobytie predstavujú limit, ktorý musia občania uhradiť a až z toho čo zostane si môžu prílepiť na zdravie, odevy, telefón, benzín, dovolenky,....

Túto kategóriu tvoria dve skupiny obyvateľov. Sú to **zamestnaní** s príjmom do 10 000 Sk (v hrubom) teda do 8 300 Sk v čistom a dôchodcovia ktorých priemerný príjem (dôchodok) je 7 783 Sk.

Zamestnaní s týmto príjmom sú v počte 1501 čo z počtu aktívnych - produktívnych občanov (7 099) tvorí **21,7 %**.

Z tohto počtu je vo verejnoprospešných organizáciách 556 pracovníkov vo výrobnnej sfére 521 pracovníkov a v obchodoch a službách 424 pracovníkov. Spolu z kategórie aktívnych je 1 501 pracovníkov s čistým príjmom pod 8 300 Sk.

Dôchodcovia dopĺňajú časť obyvateľstva, ktorá má stály príjem a špecificky vysoké zastúpenie v počte 1 967 obyvateľov.

V tejto príjmovej kategórii sa teda nachádza 3 468 obyvateľov.

Diferenciácia príjmov člení obyvateľov na nasledovné spoločenské vrstvy:

nedôstojná chudoba	2.141 občanov príjem v čistom (2.400 – 5.000)
dôstojná chudoba (insolventnosť)	3.468 občanov príjem v čistom (5.000 – 8.300)
nízka podpriemerná solventnosť	príjem v čistom (8.300 – 12.500)
vyššia podpriemerná solventnosť	2.330 občanov príjem v čistom (12.500 – 15.000)
nižšia nadpriemerná solventnosť	904 občanov, príjem v čistom (16.000 – 20.000)

Priemerný plat v SR je 17 223 Sk (v hrubom).

Mzdy oscilujúce a prevyšujúce 20.000 Sk majú pracovníci manažmentu a vysokoškolsky vzdelaní s viacročnou praxou v počte cca 904 pracovníkov.

Z uvedeného rozdelenia vyplýva, že v kategórii (1,2) - chudoby sa nachádza 5.838 občanov, čo predstavuje z celkového počtu obyvateľov – 9.066 (bez predproduktívneho veku), 64,4%. Tak do tejto kategórie sa preradia aj mladí ľudia v predproduktívnom veku v počte 1.748, čo zvýši počet a percenta chudobných na

70,1 % (z celkového počtu obyvateľov 10.814).

Priemerný a lepší plat má cca 904 obyvateľov čo tvorí **10 %** obyvateľstva. Títo však nemôžu zabezpečiť požadované obraty v obchodoch, službách, ktoré by sa mali rozvíjať, zatiaľ čo tieto sú v štádiu obtiažneho prežívania.

Záver

Priemet zlej situácie obyvateľstva nastal v r. 2006 v parlamentných voľbách, keď za zmeny socio-ekonomickej situácii obyvateľov, ktoré ponúkla strana Smer - SD táto získala 34,1 % hlasov od obyvateľov Banskej Štiavnice. Táto účasť korešponduje s % obyvateľov, ktorí sa v r. 2005 ocitli v hmotnej núdzi.

Reformný trend (SDKU -DS) podporilo 17 % obyvateľov KDH 7,2 %, progresivitu deklarovalo HZDS, ktoré získalo 8,5%.

Staronová SNS získala hlasy emocionálne, nie ekonomicky ladenou argumentáciou potrebnou pre Banskú Štiavnicu, čo jej prinieslo 13,7 %.

Účasť na voľbách v okrese Banská Štiavnica bola 56,3 %.

6.8.2. Bývanie

V evidencii mestského úradu je 3.569 obývaných bytov a 578 neobývaných bytov. Tieto tvoria významný potenciál pre budúci rozvoj, ktorého podmienkou sú aj ľudské zdroje, ktoré pre budúci investičný rozvoj napr. cestovného ruchu, takmer nemáme.

Je reálne, že ľudské zdroje budúceho rozvoja budú tvoriť mladí ľudia s prirodzenou požiadavkou na byty a zamestnanie. Preto majú neobývané byty veľký význam pre okamžitú stabilizáciu mladých, ak budú mať zamestnanie v meste.

Z hľadiska objektov je v meste 1983 domov z ktorých je 1500 obývaných a 483 neobývaných. Tento údaj dopĺňa situáciu o stabilizačnom potenciáli mesta. Avšak neobývané domy sa sčasti nachádzajú v ponuke na odpredaj pre chalupárske využitie, čo zníži ponuku bývania pre mladých ľudí.

Tieto informácie sú dôležité pre politiku, stabilizáciu počtu obyvateľov a usmernenie investorov pri podieľaní sa na prípadnej bytovej výstavbe pre svojich zamestnancov.

Z uvedeného vyplýva, že mesto má bytový a objektový fond pre začiatok investičného rozvoja a bude potrebné usmerniť, príp. podmieniť úverové produkty bánk pre mladých ľudí zamestnaných v meste Banská Štiavnica v takých podmienkach, aby boli reálne pre mladých zamestnaných obyvateľov.

V súčasnosti má mesto 189 nájomných sociálnych bytov, ktoré sú obsadené. V roku 2006 poskytuje privátna spoločnosť 8 nájomných bytov, čo rozširuje minimálne možnosti pre stabilizáciu mladých ľudí. V súčasnosti býva takmer polovica obyvateľov 5.165 v KBV a zostávajúca časť v IBV, ktorá sa nachádza v MPR, ale hlavne v kopcovitých a okrajových častiach intravilánu. Toto priestorové rozloženie bývania je dôležité pri posudzovaní vplyvu záťaže zo ŽP na zdravotný stav obyvateľov, kvalitu bývania a kvalitu života.

6.9. Informatizácia

Informatizácia spoločnosti je jedným z dielčích cieľov hlavného cieľa v rámci

EÚ - poznatková ekonomika. Toto je strategická priorita SR definovaná v NSRR pre roky 2007 – 2013.

Pre plnenie tejto priority SR je dôležité poznať súčasný stav prieniku informačných technológií do inštitucionálnych štruktúr mesta B. Štiavnica. V súčasnosti sa dá charakterizovať, len ako využívanie základnej počítačovej gramotnosti v administratívnych prácach, t. j. pri používaní databáz, na spracovanie textov, ekonomickej agendy, využitie internetu. V súčasnosti majú všetky štátne, školské, verejné inštitúcie a väčšina podnikateľských subjektov zavedený internet.

Systémové miesta pre informátorov ale nemajú vo svojich štruktúrach ani štátne organizácie, v ktorých je potrebné pracovať nielen s textovými databázami, ale aj s mapovými podkladmi a tým s GIS. To znamená, že informačné technológie sú v súčasnosti nedocenené ako zdroj zamestnanosti, napriek tomu, že v meste sú rozsiahle archívne mapové a kultúrne zbierky. Pre takéto miesta sú potrební odborníci nielen so stredoškolským, ale aj vysokoškolským vzdelaním. V privátnej sfére sú organizácie a aj jednotlivci, ktorí ovládajú softvery najvyššej obtiažnosti, ktoré sú využiteľné v rozvojom procese.

Pre stav informatiky v štátnych organizáciách, u verejnej správy, je charakteristické vybavenie základným hardverom a minimálnym softverom, ktorý umožňuje vykonávať administratívne práce a ekonomickú agendu.

V meste nie je oficiálna digitálna databáza informácií o území na úrovni geografických informácií (GIS) a teda ani mestský IS. GIS patrí k najsilnejším nástrojom pre plánovanie, riadenie a zabezpečovanie rozvoja mesta a regiónu. Geografické digitálne databázy sa nachádzajú v 1 - 2 privátnych organizáciách a nie sú doteraz prístupné pre širšie využívanie. Z hľadiska spracovaných digitálnych databáz geografických a textových o území má územie mesta Banská Štiavnica najviac digitálnych vrstiev v rámci Slovenska. Tieto databázy sú hlavnou podmienkou pre zrýchlenie a skvalitnenie práce verejnej správy.

GIS so zameraním na vody má rozvinuté pracovisko štátnej organizácie s celoslovenskou pôsobnosťou – Slovenský vodohospodársky podnik. Celkove v meste pracujú s GIS 3 pracoviská v privátnej sfére. Z pohľadu stavu informatizácie verejnej správy je táto na nízkej úrovni čo sa prejavuje v zdĺhavých procesoch vydávania súhlasov, ale hlavne stavebných povolení.

Výuka špecialistov na informatiku prebieha na SPŠM, avšak v súčasnosti nemajú v meste a v regióne uplatnenie. Táto škola bola aktívna a úspešná v roku 2006 pri získavaní zdrojov z EÚ na skvalitnenie výuky informatiky na stredoškolskej úrovni. Nedostatok pracovných miest na informatiku je podmienené aj nízkymi požiadavkami organizácii na informatizáciu a tým aj na špecialistov. Najvyššia úroveň vedomostí je potrebná pre používanie a konštrukciu GIS. Pre mesto a informatizáciu verejnej správy bolo spracovaných viac projektov z neziskového sektora (NO F. J. Turčeka) pre fondy EÚ. Tieto projekty predstavujú systémový prístup pre informatizáciu ako nástroje socio-ekonomického rozvoja. Projekty sú zamerané na absolventov a ich špecializáciu na GIS, ktoré budú v nasledujúcich rokoch zavádzané do verejnoprávnych organizácií. Internetizáciu realizuje päť providerských organizácií. Tento proces má vzostupný trend, čo spôsobujú jednak klesajúce ceny počítačov, potrebného softwarového vybavenia a poskytovaných internetových služieb.

Inovácie

Inovácie tvoria súčasť strategickej priority NSRR pre cieľ **Konvergencia**. Pozornosť je zameraná na výrobné podniky, služby, výskum a vývoj.

V meste nie je rozvinutý inovačný proces na báze informatizácie, avšak existuje jedna inovačná firma so zameraním na strojárstvo. Nie sú vytvorené ekonomické klustre, ktoré by aktivizovali potenciál vysokých škôl, výskumných pracovísk spolu s výrobnými podnikmi. V Banskej Štiavnici sú ale aj medzinárodné konkurenčné produkty, ktoré sú výsledkom montážnej formy zahraničných komponentov do výsledného produktu – tepelné čerpadlá, ktorý je na 70% exportovaný do štátov EÚ.

Inovácie tvoria perspektívnu rozvojovú oblasť, ktorá bude mať multifunkčný efekt pre rozvoj mesta, čo sa prejaví v zlepšení sociálnej štruktúry obyvateľstva, zvýšení solventnosti, zvýšení konkurencieschopnosti podnikov, mesta a regiónu

Výrobné podniky vykonávajú inovácie na základe nových noriem EÚ, alebo pri realizovaní objednaných výrobkov, pri ktorých je dodaná aj projektová dokumentácia a predpísaný výrobný postup.

6.10. Štruktúra sociálnych zariadení a zdravotníctvo

Z hľadiska syntetického ukazovateľa – sociálna situácia, ktorý integruje opísané ukazovatele je okres Banská Štiavnica v kategórii - **nepriaznivá situácia**.

Kapacita sociálnych zariadení na 1000 obyvateľov dosahuje len 48 % z hodnoty v Banskej Bystrici. Do tejto kategórie patria:

- domovy a penzióny pre dôchodcov
- domovy pre deti a mládež
- domovy pre osamelých rodičov
- charitatívno-sociálne centrá
- stacionáre
- resocializačné centrá
- strediská osobnej hygieny
- útulky
- stanice a zariadenia opatrovateľskej služby
- zariadenia pre zdravotne postihnutých občanov
- poradenské a psychologické centrá

V Banskej Štiavnici sa nachádzajú len domovy a penzióny pre dôchodcov s kapacitou nezodpovedajúcou počtu dôchodcov a bezdomovcov.

V Domove dôchodcov je ubytovaných 125 klientov v 3 objektoch. Finančné zdroje sú na 75% z VÚC a 25% tvoria zdroje klientov. V tejto problematike sa aktívne podieľajú na opatrovateľskej činnosti mesto Banská Štiavnica a Červený kríž, ktorý zabezpečujú opatrovateľské služby s požadovanou dobou trvania. Nie všetky opatrovateľky majú potrebnú kvalifikáciu.

Dôchodcovia a občania odkázaní na sociálnu pomoc tvoria v štruktúre obyvateľstva 18,2% čo tvorí 1967 obyvateľov. Súčasný trend starnutia obyvateľstva vyplýva z celkového demografického trendu starnutia populácie v SR, čo sa prejavuje aj v B. Štiavnici a tým vznikajú zvýšené nároky na starostlivosť o osamelých, bezvládných, nesolventných.

V časoch insolventnosti v meste bude stúpať význam rodiny, solidárnosti, keď obyvatelia budú realizovať prirodzenú reakciu prebiehajúcu v prírode, kde v podmienkach stresu sa živočíšne druhy zoskupujú a vzájomne si pomáhajú prežiť stresové podmienky. Rodina a jej vzťahy budú zohrávať významnú úlohu v harmonizácii sociálnej klímy.

Nestabilnú skupinu sociálnej inklúzie tvoria bezdomovci (počet do 10), u ktorých je možné predpokladať vzostupný trend.

Rozšírenie sociálnej siete si vyžadujú aj mladí ľudia, ktorí nebudú vedieť riešiť životné situácie a zamerajú sa na drogy. Tento jav je v meste rozšírený, ale nie je evidovaný.

Z uvedeného opisu problematiky vyplýva pre budúce roky rozšírenie štruktúry sociálnych zariadení v kategóriách, ktoré existujú v B. Bystrici. Tendencia rozširovania druhu a počtu zariadení na konkrétne územia miest a obcí je prezentovaná v „Koncepcii rozvoja sociálnych služieb Banskobystrického kraja pre r. 2005 –2010“. Systém národných podporných štruktúr na regionálnej úrovni je v súčasnosti podporovaný najmä prostredníctvom siete Úradov práce, Úradu splnomocnenca vlády SR pre rómske komunity a fondu sociálneho rozvoja. V súčasnosti začína svoje aktivity Partnerstvo sociálnej inklúzie pre okresy Banská Štiavnica, Žiar nad Hronom, Žarnovica. Je to možnosť získať finančné zdroje pre riešenie tejto problematiky aj v meste Banská Štiavnica.

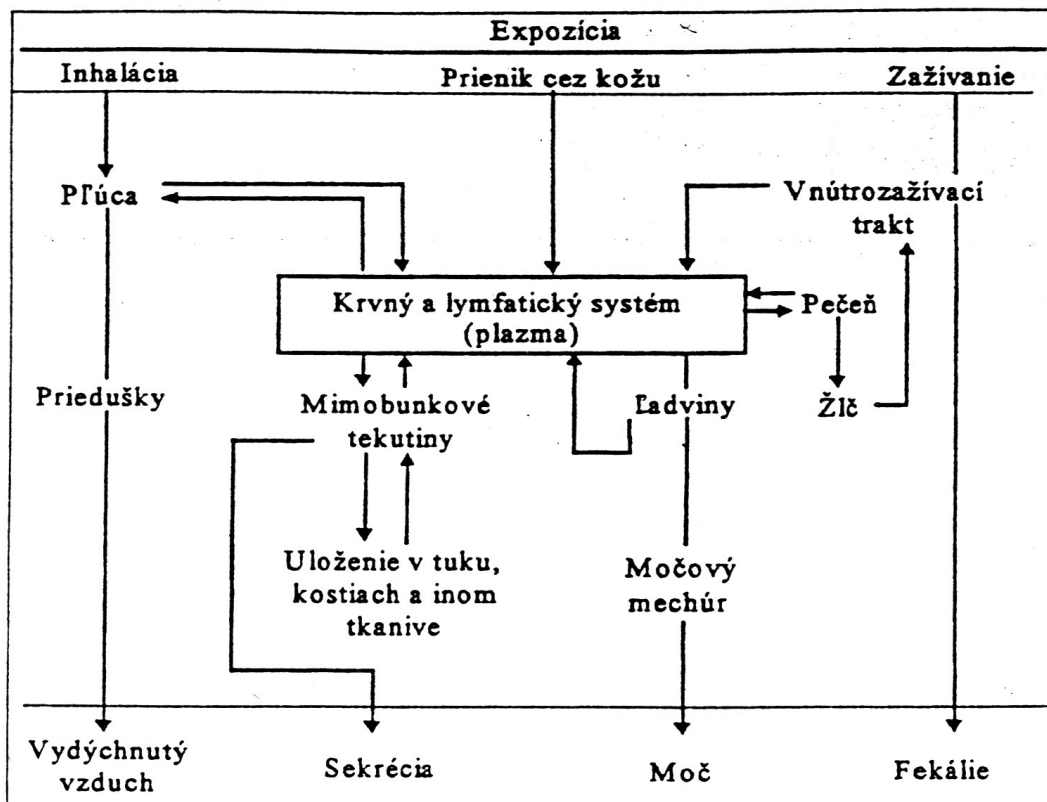
6.11. Zdravotníctvo

Nemocnica v Banskej Štiavnici predstavuje základný - nemenný prvok v inštitucionálnej štruktúre mesta, zdravotnej a socio-ekonomickej situácii obyvateľstva, kde významnosť nemocnice výrazne zvyšuje geografické podmienky mesta a okresu, kde by mal byť uprednostnený podstatný princíp medicíny - pomáhať a zachraňovať ľudí a život pred prísne pragmatickým - ekonomickým prístupom. Dnes problémy v zdravotníctve však vychádzajú z ekonomickej situácie zariadenia, personálneho zabezpečenia tímu lekárov a rezervách, ktoré vyplývajú z rekonštrukcie objektu, energetického režimu a ďalších opatreniach režijného charakteru.

V súčasnosti prebieha v problematike zdravotníctva proces konsolidácie vzťahov s mestom, stabilizovanie prevádzky nemocnice v zmysle reformných opatrení Ministerstva zdravotníctva a bilancovanie na úrovni efektívnosti ekonomických ukazovateľov, ktoré indikujú udržateľnosť prevádzky pri zabezpečovaní hlavnej funkcie nemocnice (polikliniky).

Kvalita výkonov nemocnice však závisí od kvality personálu, ktorý má však oprávnené požiadavky na svoje ocenenie, ktoré v nemocnici zodpovedá s priemerným platom úrovni nízkej podpriemernej solventnosti, potom nízko pod priemerným platom v SR, ktorý je 17 223 Sk.

Z medicínskeho hľadiska poskytuje zlý zdravotný stav obyvateľstva podmienky pre výchovu špecialistov, ktorí sú podmienkou aj pre budúci ekonomický rozvoj nemocnice. Väčšina problémov je riešiteľná získaním zdrojov, ale aj stratégiou finančného manažmentu, podnikateľským prístupom, marketingom, ale hlavne chcením a patričným ohodnotením. Situáciu v zdravotníctve priaznivo ovplyvní investičný rozvoj v meste, ktorý bude aj iniciátorom pozitívneho napredovania v zlepšovaní zdravotnej starostlivosti obyvateľstva mesta a regiónu.

Absorpcia, distribúcia, uloženie, transformácia a eliminácia toxických zložiek v ľudskom tele

Priebeh absorpcie ťažkých kovov do ľudského organizmu zobrazuje obrázok:

6.12. Školstvo

Štruktúra škôl obsahuje všetky úrovne od materských škôlok, cez základné špeciálne, stredné, niektoré poskytujú už vyššie stredné vzdelanie.

Materské škôlky, základné školy a základná umelecká škola vzdelávajú domáce deti a z pohľadu efektívnosti pre mesto majú význam najvyššej úrovne. Ich zriaďovateľom je Mesto Banská Štiavnica (3 ZŠ, 4 MŠ, 1 ZUŠ), Cirkev a Občianske združenie. Je možné, že demografické a ekonomické faktory pravdepodobne v budúcnosti ovplyvnia ich počet. Je pravdepodobné, že školy v okolitých obciach budú mať problémy s počtom žiakov a pre zvýšené náklady neudržia školy v prevádzke. Z tohto dôvodu majú možnosť mestské školy v budúcich rokoch udržať terajšie počty žiakov. Tieto školy navštevuje 300 detí a 1 270 žiakov. Základné školy patria medzi aktívne v získavaní zdrojov z fondov EÚ (20,1 mil. Sk). Pozitívny vplyv na verejný život majú aktivity žiakov, ktoré presahujú mestskú a okresnú úroveň (47 akcií).

Stredné školy majú tri skupiny s rozdielnym zameraním a významom pre mesto a región. Gymnázia (zriaďovateľom jedného je BBSK a jedného Cirkev) majú prevažnú väčšinu domácich žiakov a zamerané sú na prípravu na vysoké školy.

Druhú skupinu tvoria školy, ktoré majú žiakov zo Slovenska a tiež ich aj vychovávajú pre uplatnenie mimo mesta a regiónu. Teda ich účinnosť pre mesto je znížená a obmedzuje sa na zamestnanie personálu školy a tvoria imidž školy a mesta. Je nevýhodou tohto školstva, že ich absolventi nemajú uplatnenie v meste.

Tretiu skupinu tvoria školy s najperspektívnejším významom pre rozvoj

mesta. Sú to dve školy, ktoré vychovávajú špecialistov pre CR. Tieto školy (súkromná hotelová akadémia, Združená stredná škola) navštevuje 550 študentov. Z hľadiska budúceho rozvoja mesta sú tieto školy spolu s SOÚ lesníckym pripravené na spoluprácu so subjektami malého a stredného podnikania, ako preferovaného nástroja pre rozvoj mesta, regiónu.

Do tejto skupiny patria aj SPŠ Mikovíniho a SPŠ Stankovianskeho, ktoré majú väčšinu špecializácie zameranej na výchovu špecialistov pre mesto a región. Tieto špecializácie už teraz vychovávajú špecialistov, ktorých zameranie je v súlade so záujmami EÚ, ale hlavne mesta a jeho rozvoja. Tieto školy navštevuje 565 študentov (šk. rok 2005/2006). Stredné školy sú zorientované v získavaní zdrojov z fondov EÚ, čomu nasvedčuje 45,3 mil. Sk z úspešných projektov. Tento komplex škôl sa výrazne podieľa na vytváraní spoločenského, kultúrneho, športového diania v meste. Celkovo navštevuje stredné školy 2 301 študentov, z toho je 40% z mesta a regiónu.

Z hľadiska rozvoja mesta mali vysoké školy prevažne statickú polohu, keď ich hlavný prínos bol v zamestnanosti a solventnosti aj domácich pedagógov a THP, v tržbách ktoré robili študenti v meste a príspevok ku imidžu mesta. Avšak z hľadiska vplyvu pomoci pri rozvoji mesta tieto školy boli takmer bezvýznamné. Nevytvorili ekonomické klustre, neriešili problematiku záťaže ŽP v meste, regióne, nezabezpečili pravidelný monitoring faktorov ŽP s inými vedeckými inštitúciami, minimálne sa zapájali do verejného života v meste a v konečnom dôsledku mali malý počet úspešných projektov zo zahraničných zdrojov.

Z mesta odchádza v roku 2006 FEE TU Zvolen a neostávajú ani dve katedry UMB, ktoré boli ako dislokované pracovisko. Toto pracovisko zamestnávalo v Banskej Štiavnici 16 pracovníkov.

6.13. Súčasnosť v CR

Cestovný ruch predstavuje často diskutovanú tému pri rozvoji Banskej Štiavnice. Je to problematika, ktorá má množstvo slabých miest a preto takmer každé navrhované riešenie je možné realizovať ale väčšinou s neznámym výsledkom, ktorý by bol ihneď viditeľný.

Reálnu súčasnú slabú situáciu reprezentuje štruktúra ubytovacích zariadení z ktorých väčšina bola postavená za posledných 30 rokov a sú cielene pre návštevníkov s nižšou solventnosťou. Ubytovacia kapacita oficiálnych komerčných zariadení v regióne je 1800 lôžok čo je veľmi málo v porovnaní s deklarovaným potenciálom CR a výnimočnosťou Banskej Štiavnice. Úroveň komfortu týchto zariadení zodpovedá záujmu návštevníkov, ale aj ponuke ubytovania a ponuke služieb, ktoré zodpovedajú nižšiemu slovenskému priemeru.

Túto neradostnú situáciu dopĺňa aj pobytová návštevnosť regiónu. Veľmi nízka ponuka produktov CR spôsobuje, že pobytoví návštevníci nemajú dôvod sa vrátiť v budúcom období. Dominantnú návštevnosť tvoria jednodňoví príp. víkendoví - dochádzajúci návštevníci. Pobytová viac dňová návštevnosť je viazaná na návštevníkov na služobných cestách a v chalupách. Využitelnosť komerčných zariadení počas roka 2004 je okolo 22 %, čo je znakom živorenia podnikateľov. Svetový priemer v CR je 50 - 55 %.

Najpočetnejšiu skupinu návštevníkov tvoria jednodňoví, ktorí sa na 90 % prepravujú osobným autom. Región nie je pripravený na tento trend automobilizácie, keď sú požadované už vybudované parkoviská s adekvátnymi

službami (hygienické zariadenia, manažment komunálneho odpadu, ...). Nedostatok parkovísk je riešený parkovaním na cestách, plážach, prípadne iných nevhodných miestach, bez záruky odcudzenia áut.

V priebehu roka sa dominantne návštevnosť sústreďuje do letných mesiacov, keď hlavným dôvodom návštevy je príroda - jazerá, kultúrne akcie, ktoré priťahujú 90 % návštevníkov. Kultúrne pamiatky, UNESCO sú dôvodom z pobytovej návštevy len u 8 % návštevníkov.

Zo zimných aktivít má dominantnú návštevnosť bežkárске lyžovanie, ktoré prevyšuje návštevnosť všetkých 3 lokalít zjazdového lyžovania. Maximálna denná víkendová návštevnosť u bežkárov dosiahla úroveň 800 návštevníkov. Z ekonomického hľadiska by malo byť však dominantné zjazdové lyžovanie, už aj preto, lebo má komerčný efekt a zamestná väčší počet pracovníkov.

V roku 2004 prišlo z ubytovaných návštevníkov za oddychom 30 % návštevníkov, za vzdelaním to bolo 29 %, za športom 21 %, za kultúrnymi pamiatkami 17 %, za služobnými cestami 3,0 %.

Túto situáciu dopĺňa nízka úroveň propagácie, keď má len 9 % propagačných materiálov viac ako 3 cudzojazyčné mutácie. Propagácia regiónu je nesystematická, sporadická. Paradoxná je situácia, keď región má veľké množstvo atraktivít avšak minimálne množstvo (3) je upravené do formy produktov CR na medzinárodnej úrovni.

Propagácia postráda podnikateľský prístup, keď sa ponúkajú len také produkty po ktorých je dopyt a majú šancu, že sa predajú. Bohužiaľ vitrinové múzeá ako hlavný produkt CR už netvoria podstatu záujmu a je potrebné prísť s inováciou ponuky, ktorá je doposiaľ statická - strnulá.

Celkove pracuje v zariadeniach CR 260 - 300 pracovníkov, čo je ovplyvnené hlavne letnou sezónou. Pre toto perspektívne obdobie je to veľmi málo a nasvedčuje to zlú ekonomickú situáciu v tomto odvetví.

Dokladom tejto situácie je aj celková slabá návštevnosť, malý počet zamestnancov v CR. Natíska sa otázka aký je v skutočnosti potenciál regiónu pre CR a čím je región zaujímavý pre domácich a zahraničných návštevníkov? Ako sa dá tento potenciál skapitalizovať v prospech obyvateľov regiónu. Dokedy si budeme navrávať, že aký sme významní, slávni a pritom úpadkoví a chudobní?

Štatistické informácie sú výsledky viacročných prieskumov spracovaných v Marketingovej stratégii pre rozvoj turizmu v okrese Banská Štiavnica (r.2005).

Táto stručná charakteristika stavu v CR je podmienená aj nekoordinovanosťou a rozdrobenosťou podnikateľov a aktivít. Náš región má takmer 400 atraktivít, ale len 3-4 majú formu produktu CR, ktorá zodpovedá medzinárodnej úrovni. Tento nepomer vysvetľuje aj dôvody nízkej návštevnosti a krátkej doby pobytu. Nie je čím upútať a zdržať návštevníkov v regióne. Nie sú produkty CR ani dostatok sprievodcov, trénerov, športových inštruktorov, ...

Stav cestovného ruchu odzrkadľuje bezradnosť, nekonceptnosť pri usmerňovaní vývoja tohto najperspektívnejšieho odvetvia v meste a regióne. Negatívne pôsobí individualizmus väčšiny podnikateľov a snaha len o prežitie bez záujmu o veci verejné, z ktorých plynie zisk pre podnikateľov. Zmenu tejto situácie naznačuje snaha skupiny 12 aktívnych podnikateľov v CR a dvoch múzeí, ktorí založili v r. 2006 **Združenie turizmu Banská Štiavnica** s cieľom zlepšiť podmienky pre podnikateľov v cestovnom ruchu.

Z hľadiska rozvoja Slovenska môže cestovný ruch významne zlepšiť socio-ekonomickú situáciu v regiónoch s rozvinutou infraštruktúrou CR, v regiónoch s potenciálom atraktivít a produktov CR, ktoré majú konkurenčnú schopnosť v rámci

medzinárodnej povahy destinácii CR. Banskštiavnický región aj keď s nerozvinutým potenciálom patrí do tejto perspektívnej skupiny pre rozvoj CR. Súčasný stav územia s dominantným využívaním pre rekreačné účely zobrazuje mapa č. 20.

6.13.1. Potenciál zariadení cestovného ruchu

Štruktúra ubytovacích zariadení

Štruktúra ubytovacích zariadení je stále výrazne ovplyvnená druhom a úrovňou zariadení postavených za posledných 30 rokov. Vzhľadom k nízkej návštevnosti regiónu pomaly napreduje inovácia a investičná výstavba zariadení CR.

V súčasnosti je v regióne 6 hotelov s 3* úrovňou kvality a lôžkovou kapacitou 545 lôžok. Vyššia ubytovacia kapacita sa v regióne nenachádza. Zvýšený počet zaznamenali penzióny, ktorých je 20, s ubytovacou kapacitou 435 lôžok. Nižšiu úroveň predstavuje 9 ubytovní, s celkovou kapacitou 478 lôžok a 7 chat, s 310 lôžkami. Privátne ubytovania majú 108 lôžok. Kapacita oficiálnych komerčných ubytovacích zariadení je 1797 lôžok. Návštevnosť však zvyšuje možnosť ubytovania v súkromných chatách, ktoré majú cca 5700 lôžok.

Z hľadiska aktívneho pôsobenia na trhu je kapacita znížená o účelové zariadenia firiem, ktoré majú 127 lôžok, čo predstavuje 7 % z kapacity komerčných zariadení. Tieto zariadenia nie sú motivované získavať návštevníkov cez reklamu a marketing. Vhodné ubytovacie podmienky pre mladých ľudí poskytujú táboriská, ktoré sa v súčasnosti budujú, prípadne inovujú. Sú to letné táboriská na Iliji, Hodruši, v Štiavnických Baniach a kemp na Počúvadle. Kapacita táborísk je cca 1000 osôb.

Zhodnotenie:

Štruktúra ubytovacích možností je vhodná pre menej solventných návštevníkov, medzi ktorých patria mladí ľudia, príp. hostia z Česka, Poľska, Maďarska. Lôžková kapacita komerčných zariadení je poddimenzovaná a vzhľadom k potenciálu CR by tu malo byť niekoľkonásobne viac lôžok, ktoré by však boli aj v hoteloch 4* a 5* kategórie, ktoré v súčasnosti ešte neexistujú.

6.13.2. Stav ubytovacích kapacít

Rozhodujúcim faktorom úspešného turizmu je návštevnosť - počet a solventnosť návštevníkov ubytovaných v regióne. Potenciál ubytovacích zariadení v súčasnosti prevyšuje záujem o región počas celého roka.

Avšak pri systémovom investičnom rozvoji turizmu s požadovanými službami bude potrebné podstatne zvýšiť ubytovaciu kapacitu v celom regióne. Úroveň komfortu nových zariadení bude vyplývať z cieľových skupín návštevníkov, čo bude vyplývať z trendu dopytu domáceho, európskeho a svetového cestovného ruchu.

Ekonomickú produktivnosť turizmu v regióne podmieňuje existencia ubytovacích kapacít a produktov CR, ktoré umožnia celoročné fungovanie služieb a ubytovacích zariadení. Tieto kapacity je nutné usmerniť v súlade s cieľom nepreťažiť krajinu a teda neznižovať kvalitu ŽP. Východiskovú situáciu určuje

súčasnú osídlenie, v ktorom už existujú ubytovacie kapacity strednej a nižšej úrovne kvality.

Sú to intravilány sídiel, rekreačné oblasti, chalupárske časti obcí a nové atraktívne územia pre vybudovanie športových centier.

6.13.3. Štruktúra stravovacích služieb

Stravovacie zariadenia sú rozptýlené v intraviláne a majú rozdielnú úroveň s rozmanitou ponukou gurmánskych špecialít. V súčasnosti sú v Banskej Štiavnici a blízkom okolí nasledovné zariadenia, ktoré vedia uspokojiť širšie spektrum klientov. Je to 12 reštaurácií, 4 pizzérie a 3 rýchlo-občerstvenia.

6.13.4. Štruktúra služieb

Spektrum ponúkaných služieb je diverzifikované po regióne. Základné informácie získajú návštevníci v TIKu, informačných centrách GEOPARKu a v regionálnom informačnom stredisku NATURA 2000. TIK na požiadanie zabezpečuje sprievodcovskú činnosť v 7 jazykoch.

- Možnosti kúpania, plávania, sauny a masáže sa dajú využiť v mestskej plavárni v Banskej Štiavnici, kde je 25 m bazén a sauna. Saunu, masáže a vírivku ponúka aj penzión Kachelman, Banská Štiavnica. Ďalší 25 m bazén sa nachádza v hoteli Sitno vo Vyhniciach, kde sú sauny, vírivky a možnosť masáže. Hotel Termál vo Vyhniciach ponúka saunu, perličkový kúpeľ, bazén s termálnou vodou a masáže. Možnosti kúpania a masáže sa dajú využiť v termálnych bazénoch v Sklených Tepliciach, kde to môže byť spojené aj s liečebnými procedúrami.
- Celoročne sú v prevádzke 2 fitness centrá - posilňovne
- Sezónne je tu 5 nekrytých tenisových kurtov a jedna požičovňa horských bicyklov, ktorá zároveň robí aj servis.
- Je tu 7 kaderníckych a 3 kozmetické salóny. Kozmetické služby, manikúra a pedikúra sa dajú využiť aj na objednávku priamo do ubytovacích zariadení.
- Servisné služby pre motorové vozidlá ponúkajú 2 autoservisy, 2 pneuservisy a 2 autolakýrnické servisy.
- V regióne sa nachádzajú ešte ďalšie služby, ako sú Internet café, taxislužba a 2 benzínové pumpy.

6.13.5. Možnosti zábavy

Zábavné podniky v regióne sú sústredené v Banskej Štiavnici. Sú tu 3 diskotékové podniky s celkovou kapacitou cca 450 ľudí, 1 herňa, kde je elektronická ruleta, výherné kocky, šípky, 2 biliardové stoly a niekoľko výherných automatov. V ďalšej herni sa nachádzajú výlučne výherné automaty. Výherné automaty sa nachádzajú aj v niektorých pohostinstvách a baroch. V meste Banská Štiavnica sa nachádza viac ako 45 pohostinstiev, kaviarní a barov.

6.13.6. Zhodnotenie súčasného stavu v rekreačných centrách

Z hľadiska 8 klasifikovaných faktorov sa súčasné rekreačné oblasti nachádzajú v predposlednej kategórii, ktorá reprezentuje nízku úroveň podmienok pre cestovný ruch. V tejto kategórii najvyššie hodnotenia má Počúvadlo a najnižšie Klinger.

Spoločným znakom tohto prostredia je výsledný efekt, keď pobytoví návštevníci nemajú dôvod sa vrátiť v budúcom období. Dominantnú návštevnosť tvoria jednodňoví, príp. víkendoví - dochádzajúci návštevníci.

Pobytová viacdňová návštevnosť je viazaná na návštevníkov súkromných ciest a chalúp. K tejto zlej situácii prispieva aj nízka lôžková kapacita podnikateľských zariadení, ktoré sú tvorcami HDP, z čoho majú profit obce. Z hľadiska nárokov jednotlivých typov návštevníkov neposkytuje ani jedna oblasť podmienky strednej kategórie, teda dosahuje **len veľmi nízku a nízku úroveň** z požiadaviek návštevníkov.

Klasifikácia súčasných rekreačných oblastí z pohľadu nárokov hlavných typov návštevníkov

	parkoviská	športoviská	stánky	iné služby	WC a hygien a	odpady	organizácia priestoru a orientačný systém	jazyková vybavenosť	Spolu
Počúvadlo	3	1	2	2	1	3	4	3	19
Richňava	2	2	2	2	2	3	3	2	16
Piargske jaz.	2	1	2	1	2	3	3	2	16
Klinger	1	1	2	1	2	2	2	1	12
Kolpachy	2	1	2	2	1	2	3	2	15

Hodnotenie je od 1 (minimálne) - 5 (maximálne):

- 1 - je preťaženie alebo produkty nemajú ani kvalitu pre domácich,
- 2 - veľmi nízky stupeň organizácie verejného priestoru,
- 3 - nízke,
- 4 - stredne - domáci štandard,
- 5 - európsky štandard.

Maximálne sa dá získať 40 bodov.

Hodnotenie je nasledovné: 1 - 10 veľmi nízka úroveň,
11 - 20 nízka úroveň,
21 - 30 stredná úroveň,
31 - 40 vysoká úroveň.

Súčasná kvalita a kvantita personálu v cestovnom ruchu

Výrazné členenie profesií je len v hoteloch 3*, kde majú takmer všetci zamestnanci kvalifikáciu na pozície, ktoré vykonávajú. V týchto zariadeniach sa nachádza aj manažment. Ostatné zariadenia majú tendenciu nižších počtov zamestnancov a kumulovaním ich pracovnej náplne. V tejto skupine sa vyskytuje viac pracovníkov, ktorí majú všeobecné stredoškolské vzdelanie bez odbornej špecializácie. Celkove v zariadeniach CR pracuje cca 260 - 300 ľudí, čo je ovplyvnené letnou, príp. zvýšenou návštevnosťou. Vo väčšine ubytovacích zariadení sa bežne dohovoria anglicky, nemecky a rusky. Každé zariadenie však vie zabezpečiť potrebného tlmočníka aj pre iné jazyky ako je napr. francúzština.

6.13.7. Súčasná využitie potenciálu turizmu

Zimné aktivity sú viazané na **zjazdové lyžovanie** pre začiatočníkov v lokalite Richňava, Bakomi, kde dĺžka zjazdoviek dosahuje 250 m. Pre pokročilých zjazdárov zodpovedá sklonom zjazdovka na Počúvadle s dĺžkou asi 450 m. Tieto lyžiarske areály sú vybavené kotvovými vlekmí.

Podmienky zjazdového lyžovania pre náročných zjazdárov spĺňa novovytváraná zjazdovka z Veterného sedla k Hornému Hodruškému tajchu, ktorá bude mať lanovku a dĺžku zjazdovky asi 1400 m. Súčasťou týchto areálov sú len základné zložky s nevybudovanými parkoviskami.

Ucelený systém tvoria bežkárске trate, ktorých dĺžka predstavuje 40 km (80 km) s technickou stopu, orientačným systémom v krajine a upravovanými parkoviskami. Tieto sa nachádzajú na 3 nástupných miestach hlavného hrebeňa. V roku 2003 predstavovali bežkárске trate hlavný produkt regiónu s najvyššou dennou (víkendovou) návštevnosťou (600 - 800 návštevníkov).

Zimný potenciál regiónu je využitý len čiastočne (asi na 25 %). **Zimné športy** majú predpoklad vytvárať najvyšší ekonomický prínos zo športových aktivít, ktoré budú tvoriť podstatný ekonomický príjem v rámci CR. Trend otepľovania bude spôsobovať častejšie premenlivú zimnú klímu, čo sa odzrkadlí na snehovej pokrývke. Nestálosť zimnej klímy bude treba eliminovať technickými a technologickými prvkami.

Letné aktivity - športové sú viazané na vodné plochy tajchov, kúpanie, slnenie a pohybové aktivity v športovom prírodnom centre. **Z pohybových** aktivít najvyšší počet návštevníkov má cykloturistika, ktorá má ako všetky pohybové aktivity vytvorené podmienky pre jednoduché okružné výlety. V rekreačných oblastiach sa nachádzajú volejbalové ihriská, tenisové kurty, trávnaté plochy pre rekreačné hry (badminton, ...)

Kultúrne, poznávacie aktivity majú veľký počet atraktivít, ale nie sú spracované ponukové programy. **Kongresové** aktivity sú zastúpené hlavne vzdelávacími aktivitami. **Agro- a eko-turizmus** je slabo rozvinutý a neslúži pre komerčné využitie. **Banské aktivity** sú súčasťou ponuky technických pamiatok. **Organizované podujatia** majú športovú a kultúrnu podstatu a viažu nízku návštevnosť.

6.13.7. Služby pre turizmus

Možnosti nákupu

Možnosti nákupu sú v Banskej Štiavnici trochu obmedzené. Je tu viac obchodov s potravinami, ktoré však majú príliš vysoké ceny v porovnaní s väčšími mestami. Len jeden obchod s potravinami v centre mesta slúži ako "večierka" a je otvorený denne do 22.00. Sú tu 2 veľkoobchody M-market a Billa. Obchody s oblečením, ktoré sa nachádzajú v meste, nezodpovedajú vyššej kvalite tovaru. Väčšinou sú zamerané na čínsky tovar, ktorý má výrazne nižšie ceny, ale aj kvalitu. Obchod so športovými potrebami je len jeden a ponúka aj servisné služby pre bicykle a lyže. Obchodíkov so suvenírmi je niekoľko, ale neprispôbujú sa nejako výrazne požiadavkám návštevníkov na otváraciu dobu.

Súčasná úroveň marketingu

Marketingové aktivity regiónu je možné charakterizovať ako občasné a sporadické. Región má možnosť svojej propagácie v spoločnom stánku VÚC Banská Bystrica v rámci veľtrhu CR v Bratislave. Aktivita podnikateľov sa

prejavila v roku 2004 v spoločnej propagácii regiónu v samostatnom stánku. Účinnosť tejto akcie nebola vyhodnotená. Samostatné prezentačné aktivity za región vykonáva aj vedenie mesta na výstavách.

Čiastočný výsledok aj týchto aktivít je záujem cestovných kancelárií o konkrétne zariadenia CR a ich zaradenie do svojich programov. Túto skutočnosť deklarujú aj výsledky prieskumu o propagačných aktivitách, kde v prvej najaktívnejšej skupine zariadení CR sa nachádzajú zariadenia využívajúce 4 a viac médií pre svoju propagáciu.

6.13.8. Trendy v návštevnosti banskobystrického kraja

Návštevnosť banskobystrického kraja od roku 1999 do 2002 mierne vzrastá spolu s počtom prenocovaní. Priemerný počet prenocovaní osciluje od 4,4 - 5,2, čo predstavuje už kategóriu **dovolenkových pobytov**. Počet návštevníkov v banskobystrickom kraji predstavuje z celkového počtu návštevníkov Slovenska 12,4 %. V rámci Slovenska sa na pobytovej návštevnosti podieľali **zahraniční návštevníci** 41 % a domáci návštevníci 59 %.

Zahraničnú návštevnosť v roku 2002 tvorili dominantne Česi 32,03 %, Poliaci 19,08 %, Nemci 13,5 %, Maďari 6,31 %, Rakúšania 3,4 %, Taliani 2,5 %, ostatné štáty mali účasť pod 2 %. V roku 2004 je zaznamenaný pokles návštevnosti o 3,2 % a aj susedné štáty - členovia EÚ zaznamenali pokles návštevnosti.

Ekonomický prínos miest charakterizuje vybavenie a úroveň supraštruktúry cestovného ruchu, kde Banská Bystrica má neúmerné príjmy. Vzhľadom s príjmom Bratislavy je to len 4,2 %!

Vstupom do EÚ je možné v roku 2004 - 2007 predpokladať mierny nárast celkovej návštevnosti zahraničnými návštevníkmi.

Komerčný úspech zaznamenajú však len rekreačné centrá, oblasti:

- s celoročnou širokou ponukou produktov cestovného ruchu na medzinárodnej úrovni
- s cenovo diferencovanou a dostatočnou ponukou ubytovacích a stravovacích služieb
- s rozvinutou infraštruktúrou turizmu
- s profesionálnou propagáciou a marketingom na úrovni svetového cestovného ruchu

Celková návštevnosť v regióne

Celková návštevnosť regiónu počas roka 2004 osciluje okolo (3,6 mil. čl./dní). Avšak významnú kategóriu tvoria komerčné ubytovania, ktoré majú pri 100 % využití kapacitu 838.405 čl./dní, pričom v roku 2004 to bolo cca 184.204 čl./deň, čo predstavuje 22 % využiteľnosť zariadení cestovného ruchu. Cieľová využiteľnosť by mala zodpovedať svetovému priemeru 50 - 55 %, pričom mimoriadny, i keď v súčasnosti nerozvinutý potenciál s profesionálnou prípravou produktov a programov by mal vytvoriť využiteľnosť viac ako 65 %, a to aj pri podstatnom zvýšení (viac ako 100 %) lôžkovej kapacity cca o 1.900 lôžok.

Dôvody návštevy regiónu boli rozdelené do dvoch skupín s podstatou športovou a kultúrnou.

V roku 2004 športové aktivity mali 91,50 % z celkovej návštevnosti aktivít,

v ktorej výrazne dominujú jednoduchové návštevy v letnom období. Kultúrne aktivity mali návštevnosť 8,50 %.

Ubytovatí návštevníci v komerčných zariadeniach tvorili 5,20 % a v nekomerčných zariadeniach 25,10 % z celkového počtu návštevníkov regiónu.

Možná duplicita v predchádzajúcom zaradení medzi aktivity a ubytovania bude kompenzovaná náhodnými návštevníkmi, prípadne tranzitnou návštevnosťou, ktorá nebola evidovaná.

Záver:

Uvedené rozdelenie návštevnosti indikuje aj záujem o potenciál produktov, ktoré určujú aj hlavné smery budúceho rozvoja produktov a ich inovácie.

Spôsob dopravy

Do banskoštiavnického regiónu smeruje väčšina návštevníkov v lete cez prázdniny a počas víkendového dňa. Táto najpočetnejšia skupina patrí ku krátkodobej - jednoduchovej, alebo prímestskej (do 3 dní) rekreácii. Hlavným dopravným prostriedkom - 90 % je osobné auto. Toto je európsky trend, keď sa osobným autom prepravuje 70 - 80 % návštevníkov.

Tento región nie je pripravený na takúto situáciu, čo sa prejavuje nedostatkom parkovísk, hygienických zariadení, manažmentom komunálneho odpadu.

Nedostatok verejných parkovísk je riešený parkovaním na cestách, plážach, prípadne iných nevhodných miestach.

Komunikačná sieť umožňuje prepravu návštevníkov z diaľnice, z letiska Sliač, z Budapešti, z Bratislavy, z Viedne a železnicou. Táto dopravná dostupnosť podporuje jednoduchovú návštevnosť bez prenocovania, ale aj pobytovú návštevnosť pre poznávanie slovenských atraktivít.

Štruktúra hostí s prenocovaním

Významným ukazovateľom je motivácia ubytovaných návštevníkov pre návštevu regiónu. V roku 2004 navštívilo región najviac návštevníkov, ktorí prišli za oddychom. Tých bolo 54.908 osob./dní čo predstavuje 29,8 %. Druhý v poradí boli návštevníci vzdelávacích aktivít (semináre, školenia, porady, konferencie), ktorí mali účasť 53.363 osob./dní čo tvorí 28,9 %. Za športom prišlo do ubytovacích zariadení 21 % návštevníkov čo je 38.725 osob./dní. Na štvrtom mieste to boli návštevníci kultúrnych pamiatok 30.734 osob./dní, čo tvorí 16,7 %. Na piatom mieste to boli účastníci služobných ciest, ktorí strávili v regióne 6.474 osob./dní, čo je 3,5 % z celkovej návštevnosti, ktorá je 184.204 osob./dní.

Z tohto počtu bolo 26,7 % zahraničných návštevníkov, ktorí mali nasledovné zastúpenie: Rakúšania, Rusi, Česi, Maďari, Poliaci, Francúzi, Taliani.

K týmto návštevníkom patria aj návštevníci táboriska v Iliji, kde bolo 700 osob./dní, čo je 0,1 % z celkovej návštevnosti. Táborili tu Francúzi, Belgičania, Talian, Česi a Poliaci.

Počet prenocovaní v regióne bol 184.204 čo vytvorilo cca 54.000 návštevníkov. Priemerná dĺžka pobytu bola 3,4 dňa. Nadpriemerný čas tvorili detské tábory, ktoré mali svoje turnusy s dĺžkou trvania 10 - 12 dní.

Celková priemerná vyťaženosť ubytovacích zariadení bola 22 %. Z toho v lete (3 mesiace) bolo 67 % a v zime (4 mesiace) 26 %.

Všetky kultúrne a športové podujatia organizované pre verejnosť predstavujú samostatné produkty, ktoré tvoria významnú časť ponuky produktov a

predstavujú aj zdroj návštevnosti regiónu. Podujatia poriadané v banskoštiavnickom regióne majú dominantnú účasť domácich, alebo mimo-regionálnych návštevníkov.

Hlavnú účasť majú domáci na kultúrnych a športových akciách, ktorých počet je takmer 50 % z celkového počtu akcií a ich účasť dosahuje do 250 prevažne domácich návštevníkov. Z tohto počtu väčšinu tvoria aktivity, na ktorých účasť býva do 50 návštevníkov. Táto skupina aktivít **má minimálny** vplyv na ekonomický prínos pre región. **Prínos začína u akcií nad 250 návštevníkov, kde je zvýšené zastúpenie už mimo-regionálnych** návštevníkov. Ich účasť sa prejavuje v akciách s dennou návštevnosťou od 1.001 - 5.000, 5.001 - 10.000, 10.001 - 20.000 a nad 20.001 návštevníkov.

Faktom je, že posledné 3 kategórie mali spolu len 2 akcie (4 %), a predstavovali podstatnú časť z celkovej návštevnosti cca 38.000 návštevníkov, čo predstavuje 44,70 % z návštevnosti regionálnych podujatí.

Hodnotenie podujatí do 250 návštevníkov a ich návštevnosti zodpovedá snahe kreatívnych a kultúrnych obyvateľov po udržaní duchovnej úrovne tejto spoločenskej vrstvy obyvateľstva, ktoré sa snaží poriadat' tieto akcie bez finančnej podpory samosprávy. Avšak pre akceleráciu týchto podujatí je dôležitá prítomnosť organizátorov, ktorí budú nositeľmi ďalších, častejších a významovo nadregionálnych akcií.

Významným ukazovateľom ponuky kultúrnych a športových produktov je počet dní s ponukou týchto aktivít. V roku 2004 bolo zaznamenaných 35 akcií s **dĺžkou ich trvania - 75 dní**. Najväčšia ponuka aktivít pre návštevníkov je v auguste a tvorí 77,30 % z obdobia mesiaca. Najnižší počet akcií - 2 dni a 2 akcie boli v mesiaci októbri, čo predstavovalo ponuku na úrovni 6,40 % z mesiaca.

Celkové trvanie akcií predstavuje len 30,70 % z obdobia 6 mesiacov (V. - X.). Z tohto počtu trvali športové akcie 24 dní, pričom ich bolo zaznamenaných len 6, zo sledovaného obdobia to bolo 19,70 %.

Najväčšia návštevnosť regiónu je zaznamenaná v letnej sezóne (VI., VII., VIII.), kedy sa uskutočnilo 19 kultúrnych a športových akcií, čo predstavovalo ponuku trvajúcu 47,80 % dní z letnej sezóny. Športové akcie mali prekvapujúco nízku početnosť, lebo boli len 3 a trvali 21 dní, čo predstavovalo 23,30 % počtu dní v letnej sezóne.

Zhodnotenie záujmov návštevníkov

Región postráda podmienky pre návštevníkov, ktorí sú zameraní na:

- zážitky
- športové súťažné aktivity
- dobrodružstvo

Tieto typy aktivít majú v rámci svetového CR vzrastajúci trend **požiadaviek** a tiež vzrastá ich návštevnosť. Cieľom úspešného rozvoja cestovného ruchu v regióne je rozšíriť produktovú ponuku aj pre tieto cieľové skupiny, ktoré budú tvoriť 70 - 80 % budúcej návštevnosti. Existujúce atraktivity je potrebné dopracovať a rozšíriť tak, aby zodpovedali medzinárodnej úrovni.

Potenciál ubytovacích zariadení je využiteľný na 22 %, čo indikuje nízku solventnosť domáceho obyvateľstva, ktoré tvorí 85 % návštevníkov.

Prečo je nízka návštevnosť?

- nízka úroveň marketingu,
- malé zastúpenie a rozmanitosť produktov a služieb európskej úrovne,
- koncentrovanie zariadení vytvára podmienky len pre extenzívne využívanie potenciálu CR,

- chýba systémový prístup pre vytvorenie intenzívne pôsobiaceho priemyslu CR,
- štruktúra zariadení CR nemá adekvátne priestorové rozloženie v krajine.

Nízka obložiteľnosť:

- nie sú vybudované služby,
- nie sú ponúkané mimosezónne aktivity, je len spontánna návštevnosť hlavne v lete,
- väčšina návštevníkov prichádza bez systémového marketingu a propagácie.

6.14. Aktivity v posledných rokoch

Medzi produkty cestovného ruchu zaradujeme aj kultúrne, športové a zábavno-obchodné aktivity, ktoré sú poriadané v regióne počas roka. V roku 2004 bol celkový počet týchto aktivít 68. Z toho kultúrne tvoria 57,40 %, športové 20,60 % a zábavné 16,20 %.

Tieto podujatia podľa „pôvodu“ účastníkov členíme na miestne a nadregionálne. **Miestnych podujatí** sa zúčastňuje hlavne domáce obyvateľstvo a z hľadiska prínosu pre cestovný ruch a ekonomiku regiónu majú malý význam. Avšak pre potenciálny budúci rozvoj sú nepostrádateľní organizátori týchto podujatí a tiež aj domáci návštevníci. Účasť na miestnych podujatiach je 8.472 návštevníkov, čo v priemere znamená 184 návštevníkov na jedno podujatie.

Nadregionálne podujatia priťahujú prevažne cudzích návštevníkov z celého Slovenska a aj zo zahraničia. Tieto sú významné pre ekonomický prínos v zariadeniach cestovného ruchu, službách a obchodoch.

Počet návštevníkov v roku 2004 na týchto nadregionálnych podujatiach bol 30.522 návštevníkov na 22 podujatiach. V priemere je to 1.387 návštevníkov na jedno podujatie.

V tejto skupine boli hlavným organizátorom **štátne organizácie** pri 8 podujatiach (počet návštevníkov 14.040), samosprávy mesta a obcí pri 4 podujatiach (počet návštevníkov 2.900) a privátni, amatérski organizátori pri 10 podujatiach (počet návštevníkov 13.570).

Dôležitým faktorom je, že počas letnej sezóny, ktorá trvá 92 dní boli podujatia nadregionálneho významu situované do 61 dní a z toho zábavné **len 9 dní**, ktoré majú najväčšiu účasť návštevníkov.

Športové aktivity boli zastúpené 14 podujatiami, na ktoré prišlo celkovo 14.430 návštevníkov.

Zastúpenie nadregionálnych podujatí zábavných a športových má malú

početnosť, ktorá nezodpovedá potenciálu CR. Tieto aktivity sú propagované na nízkej úrovni a majú neadekvátnu **návštevnosť**, ktorú tvoria dochádzajúci a **ubytovaní návštevníci**.

Celkový počet návštevníkov v roku 2004 bol cca 38.994 návštevníkov na 68 podujatiach.

V roku 2005 sa zvýšil počet tradičných podujatí o 2 a tiež ich kvalita dosiahla profesionálnu úroveň medzinárodného významu.

VII. Hlavné podmienky rozvoja mesta

7.1. Infraštruktúra

Z interpretácie MF na r. 2006 - 2010 vyplýva, že veľmi nízke HDP je možné riešiť len na základe kvalitatívnych zmien vo výrobe. Tieto zmeny budú pôsobiť na zvyšovaní celkového faktora produktivity a konkurencieschopnosti. Najvyššiu účinnosť budú mať zahraniční investori na zelenej lúke. Produktivitu vyvolanú investormi bude stimulovať domáci a zahraničný dopyt, čo v katastri mesta zodpovedá podmienkam pre CR pre ktorý sú v “Programe rozvoja turizmu” navrhnuté plochy v extraviláne na zelenej lúke.

Akceleráciu investičnej výstavby zariadení CR a tiež ostatných výrobných inštitúcií podmieňuje prítomnosť **infraštruktúry** a **ľudských zdrojov**, ktoré tvoria podstatný predpoklad pred výstavbou a pre prevádzku investičnej výstavby.

Investičný rozvoj CR má 2 alternatívy. Územný plán sa obmedzuje na plochy so starými záťažami, ktoré nesplňajú požiadavky EÚ na budovanie CR. Ku týmto plochám sú v “Programe rozvoja turizmu” navrhnuté ďalšie 3 územia pre vybudovanie komplexných centier cestovného ruchu s celoročnou prevádzkou. Charakteristickým znakom pre tento priestorový investičný potenciál je, že z technickej infraštruktúry existujú len cesty, príp. elektrická energia. Chýbajú vodovody, kanalizácia príp. blízke ČOV. Všetky tieto územia sa nachádzajú v extraviláne. Nevýhodou pre obdobie 2007 - 2013 je, že nebudú zo zdrojov EÚ podporené priemyselné parky a už vôbec nie komerčné aktivity cestovného ruchu na zelenej lúke. Takže technická infraštruktúra pre tieto územia budú môcť byť dotovaná na úrovni environmentálnej infraštruktúry (vodovody, kanalizácie, ČOV) zo zdrojov operačného programu pre ŽP.

Nevýhodou je aj možnosť použitia argumentácie z Plánu rozvoja kanalizácie, ktorý má pre nasledujúce roky (do roku 2015) v banskoštiavnickom regióne plánovaný súčasný stav bez rozvoja.

Tieto územia vyžadujú v rámci získania investorov, pripravenú realizačnú projektovú dokumentáciu pre spracovanie projektov pre zdroje EÚ a tiež jednoznačný vlastnícky vzťah mesta.

V intraviláne mesta sú v ponuke pre investorov objekty závodu Pleta, objekty na Zigmund šachte. Tieto plochy majú vybudovanú infraštruktúru, čo zvyšuje príťažlivosť pre investorov (problémom však budú ľudské zdroje). Objekty sú vhodné pre priemyselnú výrobu.

7.2. Legislatívna podpora pre investičný rozvoj CR

Nedostatočný rozvoj CR riešila vláda SR v roku 2005 svojimi uzneseniami č. 106 a č. 366 z roku 2005, ktoré sú zamerané na obmedzenie negatívnych vplyvov pôsobiacich na rozvoj podnikateľského prostredia a cestovného ruchu z rezortov ŽP a kultúrnych pamiatok.

V problematike ŽP sa rozvoj mesta a regiónu B. Štiavnice dotýka bod 1, 2, 3, 4 v rámci ktorých bol predložený návrh územia na vyňatie z CHKO, zobrazený na mape č. 19. Tento návrh MŽP akceptovalo a pripravuje sa formálne zverejnenie zoznamu ostatných území v právnej forme rezortu ŽP. Toto opatrenie zníži dobu na vydanie stavebného povolenia, pretože nebude potrebné realizovať proces posudzovania vplyvov na ŽP – EIA.

V problematike kultúrnych pamiatok sa vzťahuje na mesto Banskú Štiavnicu a región bod BŠ č.5 , ktorý je zameraný na revíziu pamiatkových zón a rezervácií z dôvodu ich nereálneho záberu územia.

Toto sa dotýka priamo pripravovaného ochranného pásma MPR, ktoré by malo zabrať aj prírodné prostredie extravilánu a tým vstupovať do procesu stavebného povolenia ako dotknutý orgán štátnej správy, čo v praxi znamená 1, 2, 3 mesiace navyše v procese stavebného povolenia.

Toto je argumentácia pre vedenie mesta na realizáciu tohto uznesenia, ktoré by malo byť realizované v súčinnosti so samosprávou.

Uznesenia vlády majú nasledovnú formuláciu.

UZNESENIE VLÁDY SLOVENSKEJ REPUBLIKY č. 106

z 9. februára 2005

k návrhu systémových opatrení na riešenie obmedzení rozvoja podnikateľského prostredia a cestovného ruchu z pohľadu ochrany životného prostredia

Číslo materiálu: 2132/2005

Predkladateľ: podpredseda vlády a minister hospodárstva

Vláda

A. schvaľuje

A.1. návrh systémových opatrení s pripomienkami prijatými na rokovaní vlády;

B. ukladá

**podpredsedovi vlády a ministrom financií
podpredsedovi vlády a ministrom hospodárstva
ministrom pôdohospodárstva
ministrom životného prostredia
ministrom výstavby a regionálneho rozvoja
ministrom zdravotníctva**

B.1. spracovať harmonogram krokov na realizáciu systémových opatrení do 15. marca 2005

B.2. zabezpečiť realizáciu systémových opatrení podľa schváleného harmonogramu.

Vykonávajú: podpredseda vlády a minister financií

**podpredseda vlády a minister hospodárstva
minister pôdohospodárstva
minister životného prostredia
minister výstavby a regionálneho rozvoja**

Na vedomie: predsedovia samosprávnych krajov
predseda Združenia miest a obcí Slovenska

**Systémové opatrenia
na riešenie obmedzení rozvoja podnikateľského prostredia
a cestovného ruchu z pohľadu ochrany životného prostredia**

V súvislosti so schvaľovaním Národného zoznamu navrhovaných území európskeho významu vo vláde SR bolo uložené uznesením vlády SR č. 237 zo 17.3.2004 uložené ministrovi hospodárstva vypracovať Analýzu vplyvov legislatívy z oblasti ochrany životného prostredia na rozvoj podnikateľského prostredia a cestovného ruchu. Uvedený materiál vzala vláda SR na vedomie uznesením vlády č. 732 zo 14.7.2004 a zároveň uložila ministrovi hospodárstva spracovať Návrh systémových opatrení na riešenie obmedzení rozvoja podnikateľského prostredia a cestovného ruchu z pohľadu ochrany životného prostredia.

Do riešenia uvedených problémov formou spracovania návrhu systémových opatrení na riešenie daného stavu boli zapojené všetky zainteresované rezorty, všetky ďalšie dotknuté subjekty a mimovládne organizácie. S cieľom získať aktuálne a kvalifikované podklady k uvedenej problematike od samosprávy boli osobitne oslovení aj predsedovia všetkých samosprávnych krajov SR.

Návrh bol spracovaný v spolupráci so všetkými členmi medzirezortnej komisie menovanej ministrom hospodárstva SR a po prerokovaní pracovného návrhu na Ministerstve životného prostredia SR boli jednotlivé systémové opatrenia formulované nasledovne:

1. Prehodnotiť počet a súčasné hranice všetkých NP a CHKO na Slovensku so zámerom upraviť stupne ochrany prírody s cieľom prísne chrániť iba skutočne významné územia a znížiť stupeň ochrany v urbanizovaných územiach.

Zodpovedný: MŽP SR, MP SR, MZ SR, MH SR

Spolupráca: VÚC, miestna samospráva, zástupca mimovládnych organizácií, zástupcovia vlastníkov pôdy a ich združení

1. Pri spracovaní návrhu jednotlivých zón na území NP a CHKO vychádzať z dokladovaných prírodných hodnôt a zohľadniť aj súčasný stav a plánovaný rozvoj podnikateľských aktivít na ich území. Na prípravu návrhov zón sa odporúča prizvať aj zástupcov VÚC, miestnej samosprávy, vlastníkov pôdy a ich združení a zástupcov mimovládnych organizácií.

Zodpovedný : MŽP SR, MP SR, MZ SR, MH SR

Spolupráca : VÚC, miestna samospráva

2. Na základe analýzy prírodných podmienok na území NP a CHKO posúdiť možnosť vyčlenenia zastavaného územia prilahlých obcí v prípade NP do 2. stupňa resp. v prípade CHKO do 1. alebo 2. stupňa ochrany prírody. Rozvoj

aktivít cestovného ruchu sústredovať prevažne do zastavaných území obcí mimo chránených území a ich zón v 3. až 5. stupni ochrany.

Zodpovedný: MŽP SR, MH SR, MZ SR, MP SR

Spolupráca: VÚC, miestna samospráva, zástupcovia mimovládnych organizácií, zástupcovia vlastníkov pôdy a ich združení

3. Do území so 4. a 5. stupňom ochrany prírody na území NP a CHKO nezačleniť zastavané územie obce.

Zodpovedný: MŽP SR, MP SR

4. Presadzovať zahrnutie spracovania urbanistických štúdií, územných plánov regiónov, obcí a zón, ako základných nástrojov pre komplexné využívanie územia na podnikateľské aktivity do opatrení Programovacích dokumentov Štrukturálnych fondov. Finančné prostriedky Európskej únie využiť aj na financovanie tvorby technickej a ekonomickej dokumentácie pre podnikateľské aktivity cestovného ruchu.

Zodpovedný: MVRR SR, MH SR

Spolupráca: VÚC, miestna samospráva

Zodpovedný: MF SR, MP SR

UZNESENIE VLÁDY SLOVENSKEJ REPUBLIKY

č. 366, z 10. mája 2005

k analýze vplyvov legislatívy z oblasti kultúrnych pamiatok na rozvoj podnikateľského prostredia a cestovného ruchu

Číslo materiálu: 6706/2005

Predkladateľ: podpredseda vlády a minister hospodárstva

Vláda

4.2.2. berie na vedomie

**analýzu vplyvov legislatívy z oblasti ochrany kultúrnych pamiatok na
rozvoj podnikateľského prostredia a cestovného ruchu;**

4.2.4. ukladá

ministrovi kultúry

4.2.5. vypracovať komentár k zákonu č. 49/2002 Z. z. o ochrane pamiatkového

fondy s cieľom zjednotenia a skvalitnenia rozhodnutí, stanovísk a postupov krajských pamiatkových úradov v procese prípravy a realizácie obnovy pamiatkového fondu

do 31. júla 2005

4.2.6. v komentári k zákonu č. 49/2002 Z. z. zohľadniť všeobecný záujem o racionalizáciu povolovacích konaní podľa zákona č. 50/1976 Zb. o územnom plánovaní a stavebnom poriadku (stavebný zákon) v znení neskorších predpisov

- do 3 mesiacov po nadobudnutí platnosti pripravovanej novely zákona č. 50/1976 Zb.

4.2.7. spracovať interný časový plán na vypracovanie jednotlivých druhov stanovísk v schvaľovacom procese obnovy národných kultúrnych pamiatok v závislosti od odbornej náročnosti vo vzťahu k požiadavke vlastníka

- do 31. júla 2005

4.2.8. v spolupráci so samosprávou definovať podporné motivačné mechanizmy pre obnovu a využitie pamiatkového fondu, ktoré môžu byť následne rozpracované a navrhnuté na realizáciu v praxi a prerokovať ich s podpredsedom vlády a ministrom financií

- do 30. septembra 2005

4.2.9. realizovať revíziu stavu pamiatkových zón a rezervácií s cieľom následného vymedzenia reálnej územnej ochrany pre adekvátnu koncentráciu národných kultúrnych pamiatok a reflektovaný trend rozvoja danej lokality, jej premietnutia do zmien príslušných zásad ochrany pamiatok pre jednotlivé pamiatkové územia v súlade s harmonogramom spracovávanía územno-plánovacej dokumentácie

- do 31. decembra 2005

4.2.10. vypracovať harmonogram priebežnej revízie Ústredného zoznamu pamiatkového fondu v záujme jeho skvalitnenia a vymedzenia predmetu taxatívnej ochrany jednotlivých národných kultúrnych pamiatok

- do 31. júla 2005

4.2.11. zabezpečiť zverejnenie informácií na internetovej stránke Pamiatkového úradu SR pre záujemcov o kúpu pamiatkovo chráneného objektu, resp. nehnuteľnosti v pamiatkovom území, aby títo pred rozhodnutím o kúpe objektu mali možnosť dôkladne sa oboznámiť so všetkými právami a povinnosťami, ktoré im, ako budúcemu vlastníkovi, vyplývajú zo zákona č. 49/2002 Z. z. o ochrane pamiatkového fondu a zároveň mali možnosť prekonzultovať podmienky a svoje zábery s príslušnými krajskými pamiatkovými úradmi

- do 30. septembra 2005

4.2.12. zabezpečiť skrátenie doby vydávania stanovísk Pamiatkového úradu SR k investičným zámerom jednotne do 30 dní

- do 30. septembra 2005

ministrovi kultúry

podpredsedovi vlády a ministrovi hospodárstva

4.2.13. v spolupráci s Pamiatkovým úradom SR zabezpečiť realizáciu softvérového prepojenia Geografického informačného systému pamiatkového fondu SR s Národným jednotným informačným systémom cestovného ruchu realizovaným Slovenskou agentúrou pre cestovný ruch, ako súčasti Sektorového operačného programu priemysel a služby, v súlade s Deklaráciou Národnej rady SR a Revíziou ústredného zoznamu pamiatkového fondu

- do 31. decembra 2005

4.2.14. odporúča

predsedom samosprávnych krajov

primátorom miest

starostom obcí

4.2.15. pri obstarávaní a pri aktualizácii územno-plánovacej dokumentácie rešpektovať princípy základnej ochrany pamiatkového územia v súlade s Usmernením orgánov územného plánovania vo väzbe na § 29 zákona č. 49/2002 Z. z. o ochrane pamiatkového fondu, vydaného 5. 9. 2002 Ministerstvom životného prostredia SR a Ministerstvom kultúry SR

- priebežne.

Vykonajú: podpredseda vlády a minister hospodárstva
minister kultúry

Na vedomie: **predsedovia samosprávnych krajov**

7.3. Investičné stimuly

Pre podporu prílevu investícií spracovala Vláda SR v roku 2005 investičné stimuly, ktoré zabezpečujú pomoc štátu pre investorov v SR. Jedným z argumentov samosprávy pre získavanie investorov je aj možnosť získať individuálnu štátnu pomoc. Možnosti využitia týchto stimulov pre investorov vymedzujú podmienky s nasledovnými charakteristikami od ktorých závisí veľkosť štátnej pomoci. Sú to:

- miery nezamestnanosti (Banská Štiavnica je v zelenej zóne s mierou nezamestnanosti nad 15 %)
- typu investičného projektu
- minimálnej výšky investičných nákladov
- vzdelanostnej štruktúry

- štruktúry investičných nákladov

Pre mesto je dôležitý typ investičného projektu.

Typ A

- spracovateľský priemysel, investičné projekty zavádzajúce novú výrobu a montáž komponentov, ako aj finálnych produktov, príp. opravy
- distribučné a logistické centrá: centralizované spracovanie v oblasti obslužných činností.

Typ B

- strategické investície v high-tech sektoroch so sieťovými externalistami (informačné a komunikačné technológie – ICT, biotechnológie, nanotechnológie, atď.) ide o projekty, ktoré výrazne prispievajú k rozvoju high-tech sektorov, v ktorých dochádza k sieťovým externalitám (t.j. situácia, keď produktivitu daného subjektu zvyšuje blízkosť iných subjektov alebo firiem, univerzít, výskumných inštitúcií a pod., kde prítomnosť daného subjektu zvyšuje produktivitu v iných podnikoch). Ide najmä o sektory s vysokým technologickým komponentom, ako napr. informačné technológie, nanotechnológie a biotechnológie.
- centrá strategických služieb: centrá zdieľaných služieb (centralizácia podporných činností ako napr., ľudských zdrojov, ICT, predaj a pod.), zákaznícke centrá a centrá technickej podpory, call centrá (centrá zabezpečujúce obsluhu zákazníkov prostredníctvom telefónu, faxu, e-mailu, internetu)

Typ C

- výskumné a vývojové centrá, technologické centrá, centrá technologického rozvoja: výskumná a vývojová činnosť, ktorá nie je priamo napojená, resp. spojená s priemyslom alebo obchodnou činnosťou, resp. vývoj nových výrobkov, procesov a služieb, ktoré zabezpečia významné zlepšenie existujúcich výrobkov, procesov a služieb.

Typy projektov usmerňujú pozornosť zodpovedných na zameranie investorov príp. na kvalifikáciu ľudských zdrojov.

Pre Banskú Štiavnicu má reálnu polohu:

- spracovateľský priemysel
- distribučné a logistické centrá
- informačné a komunikačné technológie (biotechnológie, atď.,)
- centrá strategických služieb (centrá zabezpečujúce obsluhu zákazníkov prostredníctvom telefónu, faxu, e-mailu, internetu, CR- touroperátorov)
- výskumné a vývojové centrá, technologické centrá

Forma štátnej pomoci je nepriama, alebo priama.

Nepriamu formu tvoria:

- úľavy na dani
- prevod vlastníctva štátu alebo obce za nižšiu cenu ako je tržobná cena

Priamu formu tvoria:

- poskytnutie dotácie na krytie investičných nákladov
- príspevok na novovytvorenie pracovných miest
- príspevok na vzdelávanie (všeobecné, špecifické)

Procesnú koordináciu poskytovania štátnej pomoci v zmysle týchto pravidiel bude zabezpečovať SARIO.

7.4. Brzdiace faktory investičného rozvoja mesta

Prítomnosť investorov a investičného kapitálu ovplyvňuje viacero faktorov, ktorých prekonanie závisí hlavne na veľkosti investície. Je predpoklad, že veľké investície "majú" veľkorysejší prístup pre financovanie nevybudovanej technickej infraštruktúry, rekvalifikáciu ľudských zdrojov pri podpore stabilizácii svojich pracovníkov, dotovanie mestských neziskových organizácií, zdravotníctva, kultúry, športu, pomoci vedeniu mesta, ale aj ku veľmi dlhej dobe návratnosti veľkých investícií.

Medzi brzdiace faktory rozvoja mesta patria:

- a) legislatívne - CHKO, ochranné pásma (územia) pamiatkovej rezervácie, zákon o posudzovaní vplyvov na ŽP, územný plán, ochranné pásma zo zákona, neodborné vstupné dokumentácie pre plánovanie,
- b) organizačné - proces vybavenia stavebného povolenia (aj 30 mesiacov), nekoordinovaný a zdržujúci vyjadrovací proces štátnej správy a zúčastnených pracovísk, nízky stupeň informatizácie u verejnej správy
- c) stav životného prostredia - škodlivé pôsobenie geofaktorov, labilné podložie pre výstavbu,
- d) vlastnícke vzťahy - neidentifikované plochy vhodné pre investičnú výstavbu, ktorých majiteľom by mohlo byť mesto,
- e) infraštruktúra - nevybudovaná tech. infraštruktúra v extraviláne mesta,
- f) ľudské zdroje - nedostatočný počet a kvalifikácia ľudských zdrojov,
- g) nedostatok bytov pre mladých zamestnancov,
- h) návratnosť investícií, (v CR je to viac ako)
- i) neprítomnosť veľkých investorov v meste, regióne,
- j) neznámosť mesta, regiónu v medzinárodnej investičnej sfére a aj medzi potencionálnymi návštevníkmi,
- k) znížená dostupnosť - robí nevýhodu pre investorov priemyslu a tovarových produktov, avšak v cestovnom ruchu nepredstavuje nevýhodu,
- l) vláda SR nepodporuje investorov do CR v rámci investičných stimulov
- m) Posúdenie vplyvov ŽP na výstavbu
- n) Nepripravenosť mesta , ako hlavného vlastníka pozemkov, objektov
- o) Nepripravená ponuka investičných možností
- p) Nepripravené informácie o území pre projektové dokumentácie
- q) Časové straty pri úpravách územného plánu a následného procesu EIA
- r) Slabý imidž územia s minimálnym marketingom
- s) Nie sú byty pre stabilizáciu nových mladých pracovníkov

VIII. Súčasný stav podpory mesta zo zdrojov EÚ

8.1. Projektové aktivity zamerané na zdroje EÚ

Ponuka možnosti získania zdrojov z fondov EÚ aktivizovala časť aktívnych a podnikavých obyvateľov v meste. Problémovo boli spracované projekty zamerané na :

- výuku a rekvalifikácie
- komunálne problémy mesta, kultúrne pamiatky a kultúra
- podpora cestovného ruchu a plánovania
- investičné projekty pre podnikateľov

Projekty spracovali a prekladali: - školy

- mesto Banská Štiavnica
- neziskové organizácie
- verejnoprávne organizácie
- právnické osoby

V problematike vzdelávania bolo úspešných **34** projektov, ktoré získali 74,5 mil. Sk. Tieto projekty predložilo 14 organizácií.

V problematike kultúry boli úspešné **2** projekty v hodnote 0,9 mil. Sk.

Komunálnu problematiku riešili **2** projekty v hodnote 99,6 mil. Sk, ktoré získala 1 organizácia.

Pre cestovný ruch bol úspešný **1** projekt v hodnote 2 mil. Sk.

Spolu bolo získaných do mesta za posledné 2 roky (2005 - 2006) 177 mil. Sk.

8.2. Národný strategický referenčný rámec SR pre roky 2007 - 2013

Slovenská republika ako nový členský štát EÚ po prvýkrát čerpala finančné prostriedky z fondov EÚ v oblasti kohéznej politiky na základe dokumentu *Rámec podpory Spoločenstva* v rokoch 2004 – 2006, t. j. v skrátenom programovom období, ktoré sa pre pôvodné členské štáty EÚ 15 začalo už v roku 2000. Programové obdobie 2007 – 2013 je teda pre Slovenskú republiku prvým programovým obdobím, v ktorého rámci bude mať možnosť využívať zdroje z fondov EÚ v priebehu celého jeho trvania, a to na základe dokumentu *Národný strategický referenčný rámec*.

Kým intervencie zo štrukturálnych fondov a Kohézneho fondu v programovom období 2004 - 2006 prispeli k dynamike rastu HDP v rozsahu nepresahujúcom 0,1%, tak výrazne vyšší objem finančných prostriedkov z fondov nového programového obdobia a dobiehanie platieb zo súčasného programového obdobia môže prispieť k ekonomickému rastu až o 2%.

V zmysle legislatívy (nariadení) Európskej únie každý členský štát predkladá pred začiatkom programového obdobia Európskej komisii vlastný rámcový programový dokument, Národný strategický referenčný rámec. Tento dokument predstavuje referenčný nástroj na prípravu programovania fondov. Stanovuje národné priority, ktoré budú spolufinancované zo štrukturálnych fondov a Kohézneho fondu v programovom období 2007 – 2013 v nadväznosti na

Strategické usmernenia spoločenstva, ktoré definujú rámce pre intervencie fondov na európskej úrovni. Zabezpečuje, že pomoc z fondov bude využitá v súlade so Strategickými usmerneniami spoločenstva. Taktiež určí prepojenie medzi prioritami spoločenstva na jednej strane a Národným programom reforiem na druhej strane.

Kohézna politika EÚ sa bude v programovom období 2007 - 2013 uskutočňovať prostredníctvom sústredzovania príspevkov z fondov na tri hlavné ciele: Konvergenciu, Regionálnu konkurencieschopnosť a zamestnanosť a Európsku územnú spoluprácu. Pre každý cieľ stanovuje všeobecné nariadenie územia, ktoré sú oprávnené využívať pomoc z fondov určenú na jednotlivé ciele zvlášť.

S výnimkou územia NUTS II bratislavský kraj, územie Slovenskej republiky spadá pod cieľ Konvergencia, ktorý pokrýva 88,84% populácie SR. Územie UTS II bratislavský kraj s 601 132 (11,16%) obyvateľmi spadá pod cieľ Regionálna konkurencieschopnosť a zamestnanosť. Cieľ Európska územná spolupráca je v prípade cezhraničnej spolupráce aplikovateľný na pohraničné regióny NUTS III – vo všeobecnosti do 150 km od štátnych hraníc; v prípade nadnárodnej spolupráce sú pre tento cieľ oprávnené nadnárodné oblasti (ich zoznam stanoví Európska komisia neskôr); v prípade medziregionálnej spolupráce a výmeny skúseností je oprávnené územie celého Európskeho spoločenstva.

Národný strategický referenčný rámec Slovenskej republiky na roky 2007 – 2013 pokrýva cieľ Konvergencia a cieľ Regionálna konkurencieschopnosť a zamestnanosť. Neobsahuje cieľ Európska územná spolupráca.

Z obsahového hľadiska treba za kľúčové časti materiálu Národný strategický referenčný rámec považovať: analýzu súčasnej situácie SR, strategickú časť obsahujúcu víziu a stratégiu vrátane priorít NSRR, operačnú časť popisujúcu členenie stratégie na operačné programy a financovanie NSRR.

Analýza súčasnej situácie SR vychádza z dosiahnutých pozitívnych makroekonomických proporcií, ktoré vytvárajú základný predpoklad tak pre úspešnú konvergenciu SR k EÚ 15, ako aj pre riešenie vnútorných sociálno-ekonomických problémov ďalšieho rozvoja SR. Spomedzi týchto problémov sa skúmajú predovšetkým tie, ktorých riešenie možno príspevkami zo štrukturálnych fondov ovplyvniť. Ide najmä o ľudské zdroje a vzdelávanie, infraštruktúru a regionálnu dostupnosť, znalostnú ekonomiku vrátane inovácií, výskumu a vývoja a informatizácie spoločnosti. Osobitná pozornosť je venovaná územným aspektom rozvoja a identifikácií pólov rastu v regiónoch. Získané poznatky sú prezentované aj formou SWOT analýzy a vyúsťujú do určenia kľúčových disparít a hlavných faktorov rozvoja SR.

Strategická časť NSRR vychádza z vízie hospodárskeho a sociálneho rozvoja Slovenska, ktorá je formulovaná ako „Celková konvergencia ekonomiky SR priemeru EÚ 15 cestou trvalo udržateľného rozvoja“. Bližšia charakteristika vízie s použitím sociálno-ekonomických kategórií je uvedená v texte NSRR, kde vízia predpokladá, že rozvoj znalostnej ekonomiky a zvyšovanie jej prínosu pre spoločnosť zabezpečí pre obyvateľov Slovenska vyššiu kvalitu života a životný štandard na úrovni porovnateľnej s najvyspelejšími krajinami Európy. Slovensko sa stane krajinou atraktívnou pre svojich občanov i návštevníkov. Jeho hospodársko-

spoločenský systém bude založený na zodpovednosti, iniciatíve a kreativitě slobodných občanov, ktorý zabezpečí lepšie uspokojenie ich životných potrieb a zároveň zachová kvalitu životného prostredia pre budúce generácie.

Dosiahnutie tejto vízie je otázkou dlhšieho časového obdobia a zasahuje do niekoľkých programových období. Postupy a prostriedky na jej dosiahnutie sú stanovované vytyčovaním strategických cieľov a stratégií ako prostriedku realizácie strategických cieľov vo viacerých programových obdobiach.

Východiskom stratégie je na jednej strane vízia dlhodobého hospodárskeho a sociálneho rozvoja Slovenska a na strane druhej kľúčové disparity a hlavné faktory rozvoja identifikované v rámci analýzy súčasného stavu SR. Zámerom stratégie je prispieť k napĺňaniu uvedenej vízie v programovom období 2007 - 2013 prostredníctvom riešenia kľúčových disparít pri využití kľúčových faktorov rozvoja SR. Realizácia tohto zámeru vychádza z potreby výrazného zvýšenia konkurencieschopnosti a výkonnosti regiónov a slovenskej ekonomiky do konca programového obdobia pri rešpektovaní trvalo udržateľného rozvoja, čo je strategickým cieľom NSRR.

V stratégii sa pritom nadväzuje na strategické dokumenty tak EÚ, ako aj SR. Ide predovšetkým o Strategické usmernenia Spoločenstva, Stratégiu konkurencieschopnosti Slovenska do roku 2010 (tzv. lisabonská stratégia pre Slovensko) a Národný program reforiem SR, Koncepciu územného rozvoja Slovenska z roku 2001 a Národnú stratégiu trvalo udržateľného rozvoja z roku 2001. NSRR je centrálnym integrujúcim dokumentom, ktorý definuje a spája podstatné prvky jednotlivých stratégií prostredníctvom financovania zo štrukturálnych fondov a Kohézneho fondu vrátane prostriedkov na spolufinancovanie, s cieľom dosiahnuť čo najväčšiu synergiu a efektívnosť pri napĺňaní vízie a dosiahnutí strategického cieľa do roku 2013.

V nadväznosti na legislatívu EÚ a nový charakter kohéznej politiky EÚ vystupuje do popredia Národný program reforiem. Je evidentné, že navrhované špecifické priority NSRR napĺňajú zámery Lisabonskej stratégie pre Slovensko / Národného programu reforiem vo vzájomnej súvislosti, pričom každá z nich má špecifické miesto a funkciu v celom systéme podpory konkurencieschopnosti. Rozvoj elektronických služieb pre verejnú správu napríklad tvorí kostru pre informačné toky vo všetkých oblastiach verejného života, bez ktorých sa znalostná ekonomika a spoločnosť nemôže zaobísť. Stabilné vzájomné väzby sú nevyhnutné medzi rozvojom výskumu a vývoja a rozvojom moderného vzdelávania pre znalostnú spoločnosť. Výsledky aktivít výskumu a vzdelávacieho systému tvoria nevyhnutné zázemie pre konkurenčnú schopnosť podnikov založenú na nových technológiách a inovačných aktivitách, a pre zvýšenie zamestnanosti. Rozvoj dopravnej infraštruktúry prispeje k zlepšeniu prístupu regiónov k nadradenej dopravnej infraštruktúre, k mobilite pracovnej sily, k rozvoju produkčných štruktúr a celej škále služieb a následne k zvýšeniu sociálno-ekonomickej úrovne regiónu.

Na dosiahnutie čo najvyššej efektívnosti alokovaných zdrojov stratégia využíva princíp tematickej a územnej koncentrácie. Počíta sa pritom s pôsobením tak tradičných faktorov rozvoja, ktoré vyplývajú z existujúcich komparatívnych výhod Slovenska, ako aj s pôsobením nových faktorov, ktoré súvisia s budovaním znalostnej ekonomiky. Príspevky zo štrukturálnych fondov a Kohézneho fondu

budú tematicky koncentrované na tri strategické priority: infraštruktúru a regionálnu dostupnosť; inovácie, informatizáciu a znalostnú ekonomiku; ľudské zdroje a vzdelávanie. Pri územnej koncentrácii stratégie sa vychádza z Koncepcie územného rozvoja Slovenska 2001, keď sa budú v nadväznosti na typ tematickej priority podporovať príspevkami inovačné a kohézne póly rastu tvorené istými centrami osídlenia, pri inovačných póloch rastu i určenými ťažiskami osídlenia.

V zmysle dohody o finančnej perspektíve EÚ na roky 2007 – 2013 na summite Európskej rady v decembri 2005 by Slovenská republika mala dostať v budúcom sedemročnom programovom období na cieľ Konvergencia 9,928 mld. € (z toho 6,504 mld. € zo štrukturálnych fondov a 3,424 mld. € z Kohézneho fondu), na cieľ Regionálna konkurencieschopnosť a zamestnanosť 109 mil. € zo štrukturálnych fondov a na cieľ Európska územná spolupráca 199 mil. € zo štrukturálnych fondov. Celkovo by mala Slovenská republika dostať na programové obdobie 2007 – 2013 zo štrukturálnych fondov 6,812 mld. € a z Kohézneho fondu 3,424 mld. €, spolu 10,236 mld. €. Na základe stanovenej povinnej miery spolufinancovania SR budú tieto finančné prostriedky doplnené o národné verejné zdroje (zo štátneho rozpočtu a samospráv) a súkromné zdroje. Finančné alokácie sú uvedené v stálych cenách roku 2004.

Priority NSRR sa budú v súlade s uvedenými finančnými alokáciami implementovať prostredníctvom šiestich operačných programov v rámci cieľa Konvergencia a jedného operačného programu v rámci cieľa Regionálna konkurencieschopnosť a zamestnanosť.

V budúcom programovom období už Európsky poľnohospodársky fond pre rozvoj vidieka (EAFRD) a Európsky fond pre rybné hospodárstvo (EFF) nebudú súčasťou štrukturálnych fondov (poľnohospodárstvo, rybolov a značná časť aktivít rozvoja vidieka sa stali súčasťou spoločnej poľnohospodárskej politiky EÚ). Koordinovaná podpora vidieckych oblastí sa bude spolufinancovať na základe dohodnutých demarkačných línií zo štrukturálnych fondov a z Európskeho fondu pre rozvoj vidieka tak, aby sa vyčlenené prostriedky využili efektívne a aby vidiecke obyvateľstvo pomoc zreteľne pocítilo. Demarkačné línie medzi podporou zo štrukturálnych fondov a EAFRD sa dohodnú najmä pre intervencie zamerané na zlepšenie kvality života vo vidieckych oblastiach, na vytváranie a udržiavanie pracovných miest, na podporu konkurencieschopnosti podnikov a služieb na vidieku, ako aj na koordinovanú ochranu chránených území v rámci programu NATURA 2000.

IX. Swot analýzy

9.1. Swot analýza Stav ŽP a environmentálnej infraštruktúry

Slabé stránky

- poddolované a labilné územia
- veľké endogénne záťaž s rizikovými faktormi, radiácia a ťažké kovy z rozpadu hornín
- veľké územie zaťažené chemickými prvkami s limitnými hodnotami (pôdy)

- banské dielo so zvyšujúcim sa rizikovým pôsobením (prepadliská, kontaminácie vôd, pôd, ...)
- neodborná rekultivácia odkaliska 7 žien (odumieranie tráv. vegetácie)
- neprevádzkovaná NOŠ - ovplyvnená radónom na povrchu
- kontaminácia pôdy nevhodné pre produkciu potravín
- plochy s ryhovou eróziou
- končiaca životnosť (legálnosť) skládky komunálneho odpadu
- nie sú započaté práce pre vyriešenie skládky do r. 2008
- veľké množstvo divokých skládok komunálneho, stavebného odpadu
- divoké skládkovanie odpadov zo živočíšnej výroby
- nevhodné situovanie živočíšnej výroby
- kontaminácia ovzdušia živočíšnou výrobou na sídlisku Drieňová
- nepripravená dokumentácia pre kanalizačnú vetvu zo Štefultova
- kapacitne nevyužitá ČOV má zníženú účinnosť
- odkanalizovanie územia s vybudovanými vodovodmi nie je v pláne MŽP ani do r. 2020
- staré banícke osídlenia a ďalšie časti nemajú kanalizáciu
- kanalizácia nemá zakrytý hlavný prívod do ČOV
- územia pre možný investičný rozvoj nemajú vybudovanú technickú infraštruktúru
- staré vodovodné siete nie sú rekonštruované
- nie je riešené zásobovanie pitnou vodou v Bankách
- nie sú riešené odpadové vody v Počúvadle, Bankách, Štefultove
- stará skládka odpadu (Križovatka) sa vyskytuje v obývanej časti intravilánu a nie je navrhnutá na optimálne využitie
- záhradkárska kolónia a zeleninové záhradky sú na pôde kontaminovanej ťažkými kovmi
- kontaminované vody ťažkými kovmi, ktoré vytekajú do Štiavničky z ČOV
- nekvalitná dokumentácia rezortu ŽP - USES, KEP,
- nevhodne navrhované vyžitie územia v návrhu ÚP pre rozvoj mesta
- nie je vykonávaný monitoring kvality ŽP (banské dielo, pôdy, vody, ovzdušie)
- nevhodné využívanie územia v súčasnosti v katastri mesta
- vegetácia v intraviláne je zanedbaná, bez údržby (zvlášť v MPR)
- plochy TTP, záhrady v extraviláne zarastajú krovinami a burinami (alergie)
- nedoriešené hnojenie TTP živočíšnymi odpadmi (ŽP-poľnohosp.)
- devastácia ŽP "architektúrou" na Dolnej Rovni - Múzeum uhľového baníctva
- veľmi nízke ekologické vedomie obyvateľov (divoké skládky)
- strategické dokumenty neprešli procesom EIA

Silné stránky

- rozmanitá štruktúra krajiny s vysokou atraktivnosťou pre cestovný ruch
- vodohospodársky systém zberných jarkov a nádrží
- vyčlenenie katastra mesta z CHKO

Príležitosti

- spracované strategické rozvojové dokumenty – územný plán a PHSER
- prítomnosť SAŽP – organizácie, ktorá vykonáva programováciu a projektovú činnosť
- výstavba hotela na ekologicky nepriaznivej lokalite, ktorý bude eliminovať negatívne vplyvy lokality
- geotermálna energia a možnosti využitia baníckeho priestoru
- možnosti využitia biomasy pre vykurovanie bytov
- prírodné prostredie, ktoré je konkurencie schopné v rámci Svetového cestovného ruchu
- možnosť rozvinúť podnikateľské aktivity na báze prírodných zdrojov

Ohrozenia

- nepripravenosť mesta pre zahraničných strategických investorov do cestovného ruchu
- staré ekologické záťaž
- nedoriešená skládka komunálneho odpadu
- labilita existencie stredných škôl
- nedostatok finančných zdrojov

9.2. Swot analýza ekonomický rozvoj

Slabé stránky

- komplexne vybavené stavebné firmy majú minimum zákaziek z mesta, regiónu.
- veľmi nízka úroveň plátov vo výrobnej sfére
- v lukratívnych komoditách (potraviny, drevo) majú obchody, prevádzky cudzí
- majitelia, ktorí majú výrazne exploatačný vzťah k lacnej pracovnej sile, teda udržiavajú minimálne mzdy
- príjem jednotlivcov je u 61,5% na úrovni ohrozenia existencie, lebo prostriedky
- postačujú len na zaplatenie najnevyhnutnejších výdavkov na bývanie, stravu,
- poplatky. Je to štádium chudoby
- veľký počet ohrozených zamestnancov, keď firmy nemajú isté objednávky
- nezáujem mesta na produktívnosti domácich organizácií zapríčinený dotáciami zo štátneho rozpočtu bez zohľadnenia výšky daňového odvodu do štátneho rozpočtu

Silné stránky

- možnosť využitia prírodných zdrojov
- možnosť etablovania sa podnikateľov a firiem s produkciou výrobkov s vysokou pridanou hodnotou
- ľudské zdroje po rekvalifikácii pre zamestnanie v meste

Príležitosti

- profesionalizovanie a realizácia marketingu mesta v zahraničí
- investičný rozvoj cestovného ruchu
- možnosť výstavby kúpeľov

- možnosť riadenia inkubátora pre podnikateľov

Ohrozenia

- nepripravenosť mesta pre strategických investorov
- izolácia vedenia mesta od podnikateľov
- nepripravené ľudské zdroje
- vysoká emigrácia za prácou mimo mesta a do zahraničia

9.3. Swot analýza pre socio-ekonomickú situáciu

Slabé stránky

- pokles počtu obyvateľov
- starnutie obyvateľstva
- znižovanie populácie
- odchod mladých ľudí
- veľmi vysoké percento obyvateľov v poproduktívnom veku
- veľké percento nezamestnaných
- neprítomnosť manažmentu a topmanažmentu
- malé využitie nezamestnaných (malý počet)
- veľké percento obyvateľov so základným vzdelaním (30%)
- veľké percento odchádzajúcich z mesta za prácou
- obyvateľstvo ovláda skepsa o správnosti rozvoja
- zvyšujúca sa kriminalita
- pocit nebezpečnosti u obyvateľov
- nízka zamestnanosť produktívnych obyvateľov
- vysoká zamestnanosť v štátnych organizáciách a vo verejnej správe
- neúmerne nízka zamestnanosť vo výrobnjej sfére a službách
- minimálne zastúpenie vedeckých a vysokoškolských inštitúcií
- neprítomnosť koordinačných a rozvojových agentúr
- veľmi nízke zastúpenie propagačných aj IT organizácií
- neprítomnosť organizácii HIGHT technológií
- neprítomnosť organizácii nositeľov know - how na medzinárodnej úrovni
- neprítomnosť vývojových centier
- nedostatok bytov pre mladých ľudí s nižšou cenou
- veľmi nízka podpora z mesta pre aktívnych obyvateľov
- nízky odvod daní do štátneho rozpočtu
- veľmi nízke zdroje mesta a regiónu
- ekonomická depresia vyplýva z nevhodného pomeru medzi vysokými štátnymi dotáciami do mesta a daňovým odvodom
- veľmi nízke HDP
- vysoký stupeň ekonomickej degradácie
- veľmi nízka solventnosť obyvateľov
- labilná existencia zamestnávateľských organizácií a pracovných miest
- značné percento ohrozených pracovníkov z dôvodu slabého odbytu, príp. druhotnej
- platobnej neschopnosti

- veľmi nízka konkurenčná schopnosť mesta a regiónu vzhľadom k potenciálnym
- možnostiam rozvoja
- nie sú spracované strategické dokumenty rozvoja (územný plán, program HSER, CR,..)
- nízky stupeň informatizácie pri využívaní PC a
- veľmi nízky stupeň inovácie
- deštrukcia počtu vedeckých pracovníkov
- nedostatok vedeckých pracovníkov v meste
- veľmi málo aktívna intelektuálna zložka obyvateľstva pri získaní zdrojov z EÚ
- ukončenie vysokoškolskej výuky v Banskej Štiavnici
- ohrozenie počtu stredných škôl

Silné stránky

- školstvo smerujúce k požiadavkám mesta a regiónu (cestovný ruch, alternatívne zdroje energie, informatika)
- nemocnica v meste

Príležitosti

- zvýšená starostlivosť o dôchodcov
- možnosť založenia nových foriem výuky aj na vysokoškolskej úrovni
- užšia spolupráca škôl s podnikateľmi

Ohrozenia

- stále sa znižujúca priemerná solventnosť obyvateľstva
- zvyšujúca sa nezamestnanosť
- zvyšujúca sa emigrácia za prácou do zahraničia
- vysoké náklady na život
- zvyšujúca sa kriminalita
- zvyšujúca sa narkománia
- neschopnosť využiť prírodné zdroje pre zníženie nákladov na existenciu obyvateľov v meste
- nedostatočné riešenie problematiky rómov

9.4. SWOT analýza pre rozvoj cestovného ruchu

Slabé stránky

- nedostatočná propagácia regiónu v turistických propagačných materiáloch,
- nedostatočná dostupnosť centrálnej časti regiónu hlavne v zimných mesiacoch,
- slabá úroveň ubytovacích služieb zodpovedá slovenskému štandardu hlavne v okolí Banskej Štiavnice (Počúvadlo, Richňava),
- nízka úroveň infraštruktúry CR (početnosť a rozmanitosť služieb),
- nedostatočná komunikácia medzi subjektami podnikajúcimi v cestovnom ruchu,
- slabo rozvinutý terciárny sektor (kultúra, zdravotníctvo, finančníctvo, služby výrobné aj nevýrobné, cestovný ruch....),
- nedostatok služieb podporujúcich turistický ruch (kvalita, množstvo, pestrosť)

- napr. nedostatočné zásobovanie,
- slabá úroveň ubytovacích služieb turistom - chýbajú ubytovacie služby hlavne v okolí Banskej Štiavnice (Počúvadlo, Richňava atď.).
 - nedostatočná kvalita (profesionalita) ľudského potenciálu pre realizáciu a rozvoj turizmu,
 - nedostatočne rozvinutá technická infraštruktúra - vodovod, kanalizácia, ČOV, plynofikácia,
 - nedostatočné dopravné spojenie s inými regiónmi - vlakové, autobusové,
 - pomalá a nedostatočná rekonštrukcia pamiatok,
 - nízka ubytovacia kapacita regiónu (2000 postelí / 8000),
 - nízke zastúpenie verejných zariadení,
 - nízky stupeň hygieny,
 - nízka úroveň personálu,
 - malá diferenciácia kvality ubytovacích zariadení,
 - neplánovitý rozvoj cestovného ruchu (len spontánny),
 - cestovný ruch - nie je pilotné odvetvie rozvoja,
 - veľký počet ekologických limitov, ktoré obmedzujú investičnú výstavbu a užívanie priestoru,
 - nezaujímanosť regiónu pre veľkých strategických investorov z hľadiska administratívnych bariér,
 - CHKO, MPR - legislatívne prekážky pri vydávaní stavebného povolenia pre investorov do CR,
 - dlhá doba návratnosti investícií,
 - nevybudovaná infraštruktúra,
 - vlastnícke vzťahy,
 - ľudské zdroje majú regresívny vývoj,
 - znižuje sa počet obyvateľov,
 - zvyšuje sa priemerný vek obyvateľstva,
 - je vysoký počet nezamestnaných cca 24 %,
 - je vysoký počet nezamestnaných s oslabenými návykmi k práci,
 - pre cestovný ruch nie je dostatočný počet kvalifikovaných pracovníkov,
 - nie je dostatok pracovných príležitostí,
 - nízka solventnosť obyvateľstva,
 - veľmi nízka tvorba HDP,
 - nedostatok bytov pre mladých ľudí,
 - veľmi malý počet produktov cestovného ruchu zodpovedajúci medzinárodnej úrovni,
 - málo atraktivít má spracovanú formu produktov cestovného ruchu,
 - nízka celoročná návštevnosť regiónu,
 - veľmi nízka pobytová návštevnosť,
 - dominuje sezónna návštevnosť - letná,
 - nízka návštevnosť regiónu ovplyvňuje cenovú politiku (ak chcú prežiť, musia mať vyššie ceny),
 - nesystémová propagácia regiónu,
 - nie je ponuka produktov pre zvýšenie pobytovej návštevnosti,
 - slabá koordinácia v regióne v programovaní aktivít zameraných na fondy EÚ,
 - nízke zastúpenie aktivizačných jednotlivcov a organizácií zameraných na regionálny rozvoj a CR,

- neprítomnosť väčších investorov.

Silné stránky

Krajina:

- atraktívne prírodné prostredie,
- dobré podmienky pre aktivity v prírode,
- možnosť celoročného využívania krajiny pre CR,
- chránená krajinná oblasť Štiavnické vrchy,
- klimatické podmienky,
- geotermálne zdroje,
- dobré geografické situovanie - centrálna časť Slovenska, pomerne malá vzdialenosť z Maďarska, Rakúska, Poľska.

Kultúra:

- historické a kultúrne dedičstvo,
- mestská pamiatková rezervácia - staré budovy s pestrou architektúrou,
- sakrálne pamiatky, zámky, hrady, kaštieľ vo Sv. Antone,
- zaradenie na zoznam UNESCO,
- technické pamiatky súvisiace s baníctvom, banské dielo,
- kultúrne podujatia - tradičné kultúrne podujatia (Salamander),
- festivaly, iné atraktívne akcie,
- tradícia rozvoja starých remesiel,
- existujúce múzea a galérie,
- zrúcaniny stredovekých hradov.

Šport:

- zimné športy - bežecké lyžovanie, zjazdové lyžovanie, korčuľovanie, sánkovanie,
- letné športy - plávanie, behy, cykloturistika, poznávacia turistika, pešia turistika,
- pravidelne organizované športové podujatia.

Ostatné:

- veľký počet atraktivít,
- najväčší potenciál cestovného ruchu v SR, ktorý je schopný konkurencie v rámci svetového turizmu,
- programová pripravenosť regiónu pre investičný rozvoj turizmu (Program rozvoja turizmu v okrese Banská Štiavnica),
- bohatá cestná a chodníková sieť v regióne,
- vodohospodársky systém v krajine s vrstevnicovými cestami popri jarkoch,
- chatárstvo, chalupárstvo,
- kúpeľníctve tradície - existujúce kúpele v Sklenných Tepliciach, Vyhníach,
- existujúce priestory pre rozvoj kongresového turizmu,
- vzdelávacie kapacity pre cestovný ruch a podporu cestovného ruchu -
- Hotelová akadémia, UNESCO katedra pre ekologické vedomie,
- nízke ceny pre návštevníkov,
- podpora štátu pri rozvoji regiónu,
- početný nárast zariadení s večernou a nočnou prevádzkou,

- pomerná úspešnosť jednotlivých obcí a organizácií pri získavaní prostriedkov z fondov EÚ.

Príležitosti

- zaradenie Banskej Štiavnice na zoznam kultúrneho a prírodného svetového dedičstva UNESCO,
- neustály záujem najbližších zahraničných turistov o návštevu regiónu (Maďarsko),
- sústredenie priorít Slovenska na území okresu Banská Štiavnica z hľadiska rozvoja turizmu vo svete.

Ohrozenia

- nedostatočný záujem a koordinácia rozvoja turizmu zo strany mestskej samosprávy,
- nedostatočná finančná podpora rozvoja technickej infraštruktúry zo štátu,
- nepostačujúca pomoc štátu pri obnove a údržbe pamiatkových rezervácií a historického dedičstva,
- úverová politika bánk vo vzťahu k rozvoju podnikateľských aktivít,
- koordinácia a kvalita aktivít pre propagáciu a podporu cestovného ruchu,
- nezáujem návštevníkov o Slovensko podmienený ekonomickou a politickou situáciou v štáte,
- nízka kultúrna úroveň v zariadeniach turizmu.

9.5. Swot analýza kultúrne pamiatky

Slabé stránky

- Neúmerné požiadavky Pamiatkového úradu k predloženiu detailov napríklad tesárskych a stolárskych spojov a podobne. Toto sa nežiada ani podľa stavebného zákona.
- Nerešpektovanie vyhlášky 532/2002 Z. z., ktorou sú stanovené podrobnosti o všeobecných technických požiadavkách na výstavbu, a ktoré podľa § 2 odst. 3 sa uplatňujú na stavby, ktoré sú kultúrnou pamiatkou najmä:
 - tepelná ochrana stavby a energetická úspornosť
 - mechanická odolnosť a stabilita
 - hygiena a ochrana zdravia a životného prostredia atď.
 - nerešpektovanie noriem STN 736101, 736110 o miestnych komunikáciách
- Stanoviská a rozhodnutia orgánov hygieny, inšpektorátu bezpečnosti práce, energetikov atď., nie sú záväzné i pre Pamiatkový úrad.
- **V priebehu realizácie** zásahom Pamiatkového úradu sa mení projekt stavby a výrazne sa porušuje autorský zákon!
- Pamiatkári nemajú nariaďovať archeologický prieskum. Túto povinnosť v prípade archeologických nálezov rieši stavebný zákon.
- Z rozhodnutí pamiatkového úradu sa náklady stavby zvyšujú o 20 - 30 %. Ak tomu tak má byť, nech tieto náklady za **naviac práce** súvisiace s pamiatkovou

obnovou oproti štandardu **hradí štát**.

- Nie sú rozlíšené úpravy v interiéroch, či sú to interiéry verejne prístupné alebo slúžia **len potrebám vlastníka**, kde nie je dôvod, aby Pamiatkový úrad zasahoval do spôsobu technického vybavenia, rozsahu a spôsobu úprav, použitia materiálov.
- Stanoviská napríklad statika nie sú záväzné i pre Pamiatkový úrad v prípade, že sa jedná o stavbu alebo časť stavby, ktorá hrozí haváriou.
- Úplné **zbytočná je účasť** a vyjadrenia Pamiatkového úradu, ak sa jedná o nariadenie nevyhnutných úprav v zmysle § 87 a § 94 Stavebného zákona.
- Treba vo všeobecnosti **skrátit' lehoty** na vyjadrenia zo straty Pamiatkového úradu a vyjadrenie - rozhodnutie Pamiatkového úradu, **nech je len jedno**, a to záväzné **a nie** ku všetkým stupňom projektovej dokumentácie. Rozsah projektovej dokumentácie je širší ako stanovuje zákon stavby pre projekt pre územné rozhodnutie a stavebné povolenie. Taktiež odvolací proces trvá **30 dní, pre rozhodnutie odvolania 30 dní a 30 dní odvolanie na vyšší orgán**.
- Pamiatkový úrad nemá predpoklady pre rozhodovanie o stavbárskych **podmienkach výstavby - nemá prax**.
- V MPR nemajú koncepciu, majú len **pasportizáciu**. Keď nie je koncepcia, ako môže byť objektívne rozhodovanie. Pamiatkový úrad má slabý metodický proces.
- Akékoľvek striktné požiadavky pamiatkárov ničia kultúrne hodnoty, (napríklad senníky v Nízkych a Vysokých Tatrách už neexistujú, lebo požadovali **zakrytie len šindľom**).
- Pamiatkári nie sú zaviazaní spoluúčasťou za subjektívne usmernenia.
- Pamiatkári **nepomáhajú** svojou aktivitou pri zabezpečovaní prostriedkov zo **štátu na prieskumy** (ani v MPR).
- Interné predpisy, zásady pamiatkovej ochrany sú neznáme, nie sú schválené mestom.
- Majú subjektívny prístup, ktorý znechucuje investorov.
- Nie je doriešená hierarchia zákonov - stavebný, pamiatkový, ...
- Bez súhlasu mestského zastupiteľstva, teda v rozpore je navrhované ochranné pásmo MPR, čo je v rozpore so snahou mesta pri odstraňovaní obmedzení pôsobiacich na rozvoj mesta a regiónu.
- Činnosť pamiatkárov mimo MPR bude pôsobiť brzdiivo pre investičnú výstavbu CR, teda bude odpudzovať investorov a tým zhoršovať zlú ekonomickú situáciu v meste, teda v rozpore so záujmami obyvateľov.
- Pamiatkári ohrozujú svoje odborné opodstatnenie a existenciu v meste, ktoré môže spraviť rezolútne **rozhodnutie!** pre zastavenie socio-ekonomického úpadku.
- Konflikt medzi ochranou pamiat. zónou a záujmami reg. rozvoja (brzdienie investičného rozvoja CR v extraviláne).
- Nezoponované kritériá pre posudzovanie pamiatkárskej významnosti krajiny.
- Značná diferencovanosť v úrovni odbornej argumentácie ekológov a pamiatkárov pri využívaní krajiny. - Oprávnené spochybnenie ochranných pamiatkových zón.
- Informovať a usmerniť KPÚ o socio-ekonomickej situácii a takto zamedziť kontraproduktívnej pamiatkovej ochrane, ktorá vyplýva z neznalosti socio-ekonomickej situácii občanov.
- nekompatibilné databázy verejnej správy - spravované podľa obvodov nie podľa

obcí, miest.

Silné stránky

- prítomnosť MPR
- základňa aktívnych dobrovoľníkov pôsobiacich v kultúre a športe
- pripravenosť ponuky pre produkty cestovného ruchu na báze kultúrnych a technických pamiatok
- veľký potenciál atraktivít nespracovaných do podoby produktu
- tradičné kultúrne akcie medzinárodného významu
- banícke tradície

Príležitosti

- informatizácia činnosti KPÚ
- rozvoj kongresového cestovného ruchu
- potenciál náučných chodníkov po kultúrnych, technických pamiatkach a prírode
- získanie zdrojov z EÚ pre rekonštrukciu objektov – kultúrnych pamiatok za podmienky ich využitia pre cestovný ruch
- organizovanie odborných akcií MŽP a SAŽP

Ohrozenia

- zmena štruktúry obyvateľstva, ktorá ohrozí stav MPR
- smerovanie mesta do pozície „rezidenčného mesta“ s prevahou nesolventných a nezamestnaných obyvateľov
- nízke kultúrne povedomie mesta
- neprijateľný stret záujmov medzi KPÚ a vedením mesta, ktoré musí riešiť rozvoj a zodpovedá za sociálny pokoj

X. Vízia rozvoja mesta Banská Štiavnica do roku 2027 (20 rokov)

Víziou rozvoja a jej cieľov je vybudovať mesto s pulzujúcim životom, vyšším (nadpriemerným) stupňom životnej úrovne, medzinárodným cestovným ruchom,

rozvinutými službami a s ekonomikou založenou na iniciatíve, inovatívnosti a kreatívite občanov a podnikateľov, ktorí budú schopní produkovať výrobky a služby s vysokou pridanou hodnotou, konkurencieschopné na svetových trhoch.

Medzi ciele do roku 2027 patria:

- ♦ zvyšovanie celkového počtu obyvateľov (na 12 000 - 14 000)
- ♦ zvyšovanie počtu aktívnych obyvateľov
- ♦ znižovanie nezamestnanosti (na 6 - 7%)
- ♦ zvyšovanie počtu mladých ľudí , pre ktorých budú vytvorené podmienky pre bývanie a zamestnanie
- ♦ zvyšovanie zamestnanosti a priemerný plat na úrovni priemerného platu v SR (v BŠ je 8 577 Sk, v SR je 17 200 Sk)
- ♦ od roku 2006 zvyšovanie priemernej solventnosti o 33% (pre rok 2006 z 8.577,- na 13.000,- Sk), alebo o 25% nižšej ako bude priemerný plat v SR
- ♦ bývanie s podštandardnými nákladmi za teplo a vodu
- ♦ v štruktúre zamestnanosti bude vo výrobnnej sfére a službách nad 70 % pracujúcich obyvateľov
- ♦ zvyšovanie počtu vysokoškolsky vzdelaných na 17 % a viac (1.700 obyvateľov)
- ♦ zvyšovanie počtu inovačných firiem a firiem s výrobou s veľkou pridanou hodnotou
- ♦ zvýšenie počtu vedecko-výskumných inštitúcií
- ♦ zapojenie inštitúcií spoločenskej nadstavby (školsťvo, veda, výskum) do ekonomických klustrov, ktoré budú zamerané na:
 - cestovný ruch
 - energetiku
 - strojárstvo
 - manažment
 - informatiku
 - propagáciu, marketing
 - ľahký priemysel s inováciami
- ♦ bude vytvorená štruktúra organizácií na propagovanie, implementáciu projektov zo zdrojov EÚ, bilaterálnych zdrojov, a iných zdrojov
- ♦ vznikne fond mesta na kofinancovanie projektov pre riešenie problémov mesta
- ♦ mesto iniciuje aj účasť bánk v regióne na poskytovaní úverov pre kofinancovanie projektov zameraných na riešenie verejných problémov za účasti mesta pri poskytovaní garančnej zábezpeky, príp. iných finančných nástrojov
- ♦ mesto bude vytvárať vlastné zdroje pre napredovanie v rozvoji

Táto vízia hospodárskeho, sociálneho, environmentálneho a kultúrneho rozvoja mesta predstavuje model pre trvalo udržateľnú rovnováhu medzi materiálnymi požiadavkami obyvateľstva a zdravými podmienkami pre život obyvateľstva. Akceleračným faktorom je ekonomický rozvoj vytvárajúci finančno - materiálne predpoklady, ktoré budú umožňovať a podporovať sociálno-kultúrny a vzdelanostný rozvoj a tiež rešpektovať vplyv ŽP na obyvateľov a pôsobenie ľudských aktivít na ŽP.

Pre naplnenie vízie rozvoja sú rešpektované prioritné oblasti rozvoja SR definované v NSRR, čo zvýši možnosť získania prostriedkov zo ŠR a zdrojov EÚ

Sú to:

- ♦ infraštruktúra a regionálna dostupnosť
- ♦ inovácie a poznatková ekonomika
- ♦ ľudské zdroje a vzdelávanie

Tieto priority vymedzujú priestor, v ktorom bude možné získať podporné zdroje pre zrýchlenie riešenia problémov. Bolo by nesprávne spoľahnúť sa na tieto prostriedky, ktoré môžu, ale nemusia byť získané.

10.1. Východiská a vstupy pre stanovenie vízie a stratégie

Z európskych kritérií vyplývajú hodnoty aj pre SR zamerané na :

- ♦ deficit verejných financií, ktoré musia byť znižované (Banská Štiavnica ich enormne prekračuje)
- ♦ tvorba HDP - so stúpajúcim trendom pre vyrovnanie sa so štátmi 15-EÚ (Banská Štiavnica má minimálnu tvorbu HDP, hlboko pod priemerom SR)
- ♦ nezamestnanosť smerujúca k priemeru EÚ - cca 6 % (BŠ má 24%)
- ♦ tvorba dôchodkových prostriedkov (v BŠ vzniká hlavne vďaka zamestnávateľom, ktorými sú verejnoprávne inštitúcie) - takmer 80% zamestnaných obyvateľov je v dôchodkovom veku odkázaných na najnižšie dôchodky, čím sa tvorí budúca dlhodobá chudobná vrstva dôchodcov

Pre SR je významný prílev zahraničných investícií, ktoré sa situujú najskôr tam, kde je vybudovaná:

- ♦ infraštruktúra (BŠ má len ČOV)
- ♦ ľudské zdroje (nemajú dostatočnú kvalifikáciu)

Banská Štiavnica nemá adekvátnu ponuku pre investorov, ktoré musia prekračovať pôsobenie brzdiacich faktorov.

Stručné výstupy z analýz a syntéz sú formulované s cieľom stanovenia problému a jeho stavu. Súčasná situácia má nasledovné hodnotenie:

- ♦ kanalizácia - stav neuspokojivý,
- ♦ ČOV - účinnosť - stav neuspokojivý,
- ♦ environmentálna infraštruktúra v územiach možného investičného rozvoja - stav neuspokojivý až krízový
- ♦ vodovody - stav uspokojivý
- ♦ staré záťaže a ich riešenie - stav krízový
- ♦ vplyv záťaží na zdravie obyvateľov - stav krízový
- ♦ kvalita ŽP - divoké skládky, vegetačné procesy - stav neuspokojivý
- ♦ vegetácia v meste a jej údržba - stav neuspokojivý
- ♦ využívanie pôdy - stav neuspokojivý
- ♦ využívanie vôd - jarky, nádrže - stav neuspokojivý až krízový
- ♦ geotermálne vody - stav neuspokojivý
- ♦ územný plán - stav uspokojivý, ale potrebné dopracovanie pre rozvoj, ktorý je v návrhu zabrzdený
- ♦ dokumentácia ochrany prírody - stav uspokojivý len na úrovni MCHÚ
- ♦ rozvojová dokumentácia je rozpracovaná, ale existuje v značnom rozsahu v privátnej sfére - neprístupná a preto je stav len čiastočne uspokojivý

- ♦ redukcia územia CHKO a následné skrátenie stavebného konania - stav veľmi dobrý
- ♦ ochrana prírody a legislatíva ŽP pre investičný rozvoj má stav veľmi dobrý
- ♦ využívanie poľnohospodárskej pôdy - má prevažne charakter extenzívny až krajinu zanedbávajúci a na malých plochách dochádza k nevhodnej produkcii potravín
- ♦ dokumentácia pre CR - stav veľmi dobrý
- ♦ programovanie pre zdroje EÚ – stav neuspokojivý
- ♦ projektová pripravenosť je na uspokojivej úrovni vzhľadom na možnosť opätovného podania projektových návrhov (žiadosť o dotácie)
- ♦ príprava projektov pre uvedené problematiky - stav uspokojivý
- ♦ úspešnosť projektov - stav neuspokojivý
- ♦ pripravenosť environmentálnej a technickej infraštruktúry patrí medzi základné podmienky pre investorov, ktoré vyžadujú aby tieto náklady hradil štát, obec, kde budú pozitívne pôsobiť investície na socio-ekonomickú situáciu domáceho obyvateľstva. Preto stav EI v potencionálnych územiach pre investičný rozvoj, ktorý uprednostňuje polohy na “zelenej lúke” je prvým rozhodujúcim kritériom pre rozhodnutie o umiestnení investičných prostriedkov.
- ♦ Ľudské zdroje majú v súčasnosti **nedostatok** kvalifikovaných pracovníkov.

Záver: územie nepripravené pre rozvojovú investičnú výstavbu “na zelenej lúke” a neuspokojivý je stav ľudských zdrojov.

10.2. Stratégia pre dosiahnutie čiastkových cieľových priorít do roku 2013

Významným zdrojom pre aktivizáciu rastu mesta by mala byť základňa domácich výrobných produktov, ktoré by v súčinnosti s mestom pomáhali riešiť problematiku zdrojov pre rozvoj mesta, regiónu.

Preto pre riešenie stanovených prioritných problémov musí mať vedenie mesta spracovanú “taktiku a stratégiu” získavania zdrojov na problémy, ktoré nie je možné riešiť z rozpočtu mesta. Dobrá stratégia je postavená tak, keď zdroje z EÚ nie sú zaradené do plánu realizácie ako pilier, ale sú len príjemným prekvapením, ktoré urýchlí riešenie problému (projektu) a ušetrí pripravené zdroje.

10.2.1. Stagnujúci (útlmový) scenár rozvoja

Tento scenár vychádza zo súčasnej depresnej socio-ekonomickej situácie mesta, ktoré má z ekonomického hľadiska charakter rezignácie. Rozvoj je predpokladaný na základe spontánnych aktivít investorov, ktorí obnovujú pamiatkový fond v MPR, prípadne rekonštruujú chalupy, čím významne prispievajú ku zlepšovaniu imidžu mesta. Len minimálne vznikajú zariadenia a služby CR, ktorý v súčasnosti nemá návratnosť investícií. Tento “rozvoj” je pokračovaním súčasného vývoja, ktorý je úpadkový čoho dôkazom sú socio-ekonomické ukazovatele spracované v časti Analýz a syntéz.

Ekonomicky stabilná časť obyvateľstva zamestnaná vo verejnoprávnych organizáciách bude v rámci záujmov štátu, VÚC, vedení organizácií sídlících

mimo mesta Banská Štiavnica, redukovaná a obyvatelia s vysokoškolským vzdelaním sa stanú nezamestnanými alebo dôchodcami. Mladí ľudia a starší v aktívnom - produktívnom veku budú voliť emigráciu do zahraničia na stále, alebo sezónne práce a v období bez práce budú žiť v meste z prostriedkov, ktoré si zarobili v zahraničí. Populácia v meste bude rýchlejšie starnúť a v meste bude klesať počet produktívnych obyvateľov.

Cestovný ruch bude očakávať zdroje z EÚ, ktorých príchod bude odďaľovať potrebný reálny štart tvorby produktov CR a tým získavanie návštevnosti. Úroveň tvorby produktov ovplyvnia zmeny v SAŽP a v Slovenskom banskom múzeu a ich rozpočtoch. Existujúci záujem o investovanie do Banskej Štiavnice nájde ponuku v Územnom pláne, ktorý vymedzuje rámec pre realizovanie tohto scenára. V zmysle ÚP je predpoklad vzniku 25 areálov, objektov, vhodných pre investičný rozvoj, ktorý by vytvoril zamestnanie pre cca 752 pracovníkov. Tento nárast by mal nastať do r. 2015. V tomto roku by emigrácia mohla prekročiť počet 2000 obyvateľov. Je predpoklad, že počet obyvateľov mesta by sa znížil pod 10 000. Celospoločenské ekonomické hľadisko, ktoré sa vo zvýšenej miere už prejavuje v Banskej Štiavnici je redukcia zamestnaneckých miest v stredných a vysokých školách. Školstvo by malo byť ako jedna z osí rozvoja.

Súbežne bude dochádzať k emigráciám za prácou do zahraničia, kde v súčinnosti narastá počet obyvateľov z čoho majú stále väčšie zastúpenie mladí ľudia (cca 700 obyv.). Bude pokračovať trend úbytku obyvateľstva a starnutia obyvateľstva.

Mesto bude mať charakter rezidenčného mesta s externými majiteľmi bytov a domov, ktoré budú navštevovať len cez víkendy, dovolenky, prázdniny. V meste sa zvýraznia socio-ekonomické patologické javy, ako kriminalita neistota obyvateľov, čo bude negatívne pôsobiť na imidž mesta.

V prvom roku realizácie PHSER bude potrebné doplniť územný plán tak, aby zodpovedal rastovému scenáru PHSER a teda vytvoriť podmienky pre investičný rozvoj CR.

10.2.2. Rastový scenár rozvoja

Tento scenár je založený na investičnom rozvoji, ktorý bude prinášať zamestnanie a solventnosť. Tento bude reálny, ak aktivity mesta budú mať proinvestičný charakter.

V prvej fáze tohto scenára do r. 2010 budú získané strategické investície, ktoré pritiahne rozvoj CR. Dynamizovanie rozvoja nastane od úrovne 3 mld. Sk, keď tieto investície budú priťahovať ďalších investorov. V tomto období budú vyriešené podmienky pre investorov a aj pre stabilizáciu mladých ľudí, ktorí sa zamestnajú v nových investičných celkoch CR. Sústreďenie investičného kapitálu umožní generovať prostriedky na výstavbu cesty Žarnovica – Banská Štiavnica – Hontianske Nemce, čím dôjde k trvalému napojeniu mesta na diaľnice, ktoré sú významným rozvojovým zdrojom informácií, kapitálu, návštevnosti.

V ďalšej fáze dôjde ku vytváraniu vyvolaných - doplňujúcich firiem, profesií a v nich pracovných miest. V tomto období dôjde k produkcii zdrojov, zvýšeniu konkurencieschopnosti mesta a regiónu, zastavenie úpadkového trendu v rozvoji a zvýšeniu životnej úrovne obyvateľstva. Tento scenár bude zameraný na tie faktory a opatrenia, ktoré rozhodujúcim spôsobom ovplyvnia rast konkurencieschopnosti, čo v podmienkach mesta tvorí CR s najväčším investičným absorpčným potenciálom a

výroby a aktivity s vysokou pridanou hodnotou. Patria sem aj vzdelávacie a organizačné aktivity medzinárodnej úrovne, ktorých výsledkom bude tiež prílev zahraničných návštevníkov a ich meny.

Podstatnú časť investícií a rastu budú tvoriť centrá CR (v zmysle Programu rozvoja cestovného ruchu v okrese B. Štiavnica), ktoré nie sú zahrnuté v pripravovanom Územnom pláne. Sú zobrazené na mape č. 22.

Školský potenciál mesta sa bude aktívne podieľať na zvyšovaní kvalifikácie, rekvalifikácie a adaptability ľudských zdrojov, ktoré budú zamerané na profesie pre infraštruktúru CR, manažment, služby, ...

XI. Priority a ciele PHSER mesta Banská Štiavnica

Rastový scenár svojimi cieľmi podmieňuje zostavenie hierarchie priorít. Priority majú pyramidálnu štruktúru v ktorej dominantná cieľová priorita predstavuje stav, ktorý je obsahom vízie rozvoja v r. 2020.

Praktické ciele a aktivity pre ich dosiahnutie predstavujú **hlavné priority**, ktoré sú však zamerané na strategické ciele, ktoré sú plánované na r. 2013. Tieto priority tvoria sústredenie hlavných aktivít na dosiahnutie optimálnych podmienok pre realizáciu **dominantného cieľa rozvoja**.

Hlavné krátkodobé a dlhodobé priority sú zoradené tak, aby realizáciou ich aktivít sa vytváralo konkurenčné prostredie pri získaní investorov voči preferovaným mestám ako sú Banská Bystrica, Zvolen, Žiar nad Hronom, ktoré už majú vytvorené podmienky pre získanie investorov.

Krátkodobé priority sú zamerané na rýchlo dosažiteľné a veľmi potrebné ciele, ktorých prítomnosť a kvalita tvoria podmienky pre investičný kapitál, zvlášť s dôrazom na cestovný ruch, ktorý vytvára najvyšší absorpčný potenciál pre investície.

Dlhodobé priority riešia regeneráciu domácej ekonomickej základne, obnovu deformovanej demografickej štruktúry, podstatné zvýšenie produktivity výroby a tvorby HDP.

Súčasťou revitalizačných aktivít je aj úroveň, dosah pôsobenia manažmentu mesta v domácom a zahraničnom priestore.

Výsledným pozitívnym efektom pri realizovaní všetkých prioritných cieľov (priorít) je zvyšovanie solventnosti a zamestnanosti obyvateľov mesta a regiónu.

Úroveň kvality podmienok pre život v meste a existenciu organizácie odvetvových štruktúr riešia **operačné priority**. Zároveň riešia socio-ekonomickú istotu, zvýšenie komfortu života, rastové imidžové a sociálne aktivity a podporu ich aktérov.

Operačné priority tvoria výplň štruktúry priorít, ktoré dotvárajú pôsobenie hlavných priorít a sú zamerané na stabilizáciu a vzostup úrovne životných podmienok súčasného obyvateľstva. Tieto priority tvoria základňu aktivít zameranú na podstatné zvýšenie životnej úrovne a pohody bývania v meste.

Sústava priorít je zoradená tak, aby spoločným spolupôsobením všetkých aktivít vznikol synergický efekt rastu s celoplošnou pôsobnosťou v meste.

Súlad štruktúry priorít v PHSER harmonizuje so sústavou priorít NSRR SR, čo vytvára predpoklady pre ľahšie smerovanie projektov z Banskej Štiavnice na operačné programy zdrojov EÚ, ktoré budú poskytnuté v r. 2007 - 2013.

Z hľadiska účasti odvetví, na rozvoji mesta tvorí pilotnú rozvojovú os **cestovný ruch a služby**. Ostatné rozvojové osi tvoria:

- ♦ výrobný sektor - komodity s vysokou pridanou hodnotou u výrobkov čo podmieňuje vyššiu solventnosť obyvateľstva
- ♦ vzdelávanie – udržanie výukového potenciálu mesta aj za cenu reprofilácie škôl a vzniku špeciálnych odborných vzdelávacích organizácií škôl
- ♦ prírodné zdroje – efektívne využívanie domácich zdrojov v prospech zvyšovania kvality obyvateľstva

11.1. Dominantná cieľová priorita : Investičný rozvoj mesta, vytvárajúci zamestnanosť a zvýšenú solventnosť obyvateľstva

11.1.1. cieľová priorita: Odstránenie brzdiacich faktorov investičného rozvoja

11.1.2. cieľová priorita: Ponuka mesta pre investovanie

11.1.3. cieľová priorita: Spracovanie dokumentácií pre rozvoj mesta

11.2. Hlavné priority - strategické ciele: Výrazné zlepšenie podmienok pre rozvoj a zvýšenú životnú úroveň obyvateľstva

11.2.1. Hlavné krátkodobé priority

11.2.1.1. Dopravná a environmentálna infraštruktúra a ŽP

11.2.1.2. Ľudské zdroje - ich príprava pre cieľové profesie, ktoré požaduje rozvoj

11.2.1.3. Realizácia komplexných produktov CR s medzinárodnou úrovňou

11.2.2. Hlavné dlhodobé priority - strategické ciele

11.2.2.1. Revitalizácia výrobné - podnikateľskej základne o organizácie s vysokou pridanou hodnotou v produktoch

11.2.2.2. Prírodné zdroje - Optimálne využitie prírodných zdrojov (lesy, pôda, vody, nerastné suroviny) pre zlepšenie socio-ekonomického prostredia

11.2.2.3. Lokálny, vnútroštátny a medzinárodný manažment a

11.3. Operačné priority :

Pri ich realizácii majú podstatnú účasť manažmenty inštitúcií, ktoré zodpovedajú za ich celoročnú životaschopnosť. V prípade náznakov ohrozenia ich existencie musia toto konzultovať s vedením mesta, ktoré zodpovedá za funkčnosť mesta ako socio-ekonomického organizmu (systému). Tieto priority sa vzťahujú na prítomné odvetvové organizácie, aktivity, problematiky

11.3.1. Priorita - služby:

Zvyšovanie kvality a rozširovanie štruktúry služieb tak, aby dosiahli úroveň medzinárodnej konkurencieschopnosti za podpory vedenia mesta

11.3.2. Priorita - školstvo:

Stabilizovanie súčasného potenciálu škôl a školských zariadení s prípadným rozšírením počtu vzdelávacích organizácií (na základe potrieb zamestnávateľov), zvlášť v oblasti vysokého školstva ako náhradu za odchod fakúlt FE a E TU Zvolen a FPV UMB B. Bystrica.

11.3.3. Priorita - zdravotníctvo:

Stabilizovanie súčasnej Regionálnej nemocnice n. o. a kvalitatívne zvyšovanie zdravotného personálu a prístrojového vybavenia

11.3.4. Priorita - cestovný ruch:

Vytvorenie destinácie s medzinárodnou konkurencieschopnosťou. Podstatné zvýšenie obrátov z CR, zabezpečenie celoročnej návštevnosti. Zapojenie čo najširšieho spektra obyvateľstva do vytvárania pozitívneho imidžu mesta, rozvíjať marketingové aktivity CR

11.3.5. Priorita - inštitucionálna štruktúra:

Udržanie súčasnej štruktúry inštitúcií a ich zvýšené zapojenie do riešenia problémov mesta, jeho rozvoja a plnohodnotného života v ňom.

11.3.6. Priorita – kultúrne a technické pamiatky:

Zachovanie živej MPR a technických pamiatok, zapísaných na listine svetového dedičstva UNESCO a systematické využívanie týchto pamiatok (kultúrne využitie komercializácie objektov v súčinnosti s kultúrnymi aktivitami medzinárodného významu v rámci rozvoja CR)

11.3.7. Priorita - športové aktivity:

Zabezpečovať priebeh športových súťaží a rekreačných aktivít na medzinárodnej úrovni počas celého roka

11.3.8. Priorita - sociálna problematika:

Trvalo vytvárať podmienky pre podstatné zvyšovanie solventnosti obyvateľov, pracovných príležitostí, bytov, hlavne pre mladých ľudí a sociálne najslabšej vrstvy obyvateľstva. Vytvorenie sociálnej siete pre marginalizované skupiny

11.3.9. Priorita – motivácia a udržanie aktívnych občanov a skupín:

Zvýšená podpora všetkých aktívnych občanov s dôrazom na medzinárodnú prezentáciu a tvorbu imidžu mesta

XII. Aktivity pre dosiahnutie dominantnej cieľovej priority a operačných priorít, ktoré by malo realizovať vedenie mesta

Dominantná cieľová priorita: Investičný rozvoj mesta, vytvárajúci zamestnanosť

12.1. Priorita: Odstránenie brzdiacich faktorov

Dynamizujúcim faktorom pre rozvoj SR sú priame zahraničné investície (PZI). Prognóza vývoja vychádza z konvergenčného programu SR do r. 2010 (odstraňovanie rozdielov zo štátmi EÚ). Medzi makroekonomické ukazovatele v NSRR, ktorých hodnoty môže zlepšiť aj mesto a región patria:

- ♦ rast založený na kvalitatívnych zmenách, ktoré podmienia zvyšovanie celkového faktora produktivity a celkovej konkurencieschopnosti, čo sa dosiahne najmä vplyvom pôsobenia zahraničných investícií na zelenej lúke
- ♦ rast bude stimulovaný najmä domácim (spotrebou a investíciami), ale aj zahraničným dopytom. Po r. 2006 sa očakáva kladný reálny príspevok čistého zahraničného dopytu. Toto sa vzťahuje na výrobnú sféru, ale v prípade mesta je to prínos zo zahraničnej návštevnosti

- ♦ reálny rast miezd primeraný produktivite práce a inflácii, ktorý bude vytvárať trvalý rast životnej úrovne
- ♦ miera nezamestnanosti sa bude znižovať postupne, ale pri investičnom rozvoji trvalo a bude odrážať vývoj zamestnanosti, ale aj vývoj ekonomicky aktívneho obyvateľstva, čo podmieni aj nástup silnejších populačných ročníkov na trh práce a súčasne zvyšovanie veku odchodu do dôchodku

Preto z celoslovenskej priority rozvoja, ktorou je **investičný rozvoj**, ale hlavne zo súčasnej socio-ekonomickej situácie v meste je stanovená aj dominantná cieľová priorita pre mesto Banská Štiavnica.

V zmysle NSRR bude rozvoj SR usmernený tak, aby boli splnené ekonomické kritériá EÚ vyplývajúce z Maastrichtského dohovoru. Mesto Banská Štiavnica bude v nevýhode pri získavaní PZI, pretože nemá vybudovanú technickú a environmentálnu infraštruktúru v lokalitách potencionálneho investičného záujmu, nemá dostatočné ľudské zdroje a má nadštandardný počet brzdiacich faktorov, ktoré dokážu odradiť aj zablúdených investorov, ktorí by boli ochotní sa podieľať na výdavkoch prislúchajúcich do nákladov mesta, štátu.

Pre investorov, ktorí budú vytvárať pracovné príležitosti (významnú nad 200 mil. investíciu) je rozhodujúca doba od sformulovanie investičného **zámeru** do vydania územného rozhodnutia a následného stavebného povolenia. Táto doba by mala mesto vrátiť zo zóny nezájmu do polohy konkurencieschopnej s okolitými väčšími mestami a pre investorov zaujímavej lokality. Pre dosiahnutie tejto dielčej priority je potrebné realizovať nasledovné aktivity:

- pre skrátenie doby vydania stavebného povolenia (na zelenej lúke alebo v MPR, pre investorov, ktorí budú vytvárať pracovné miesta), ktorá je v Banskej Štiavnici 35 - 36 mesiacov (v Bratislave 18 mesiacov) je potrebné zo strany Mestského úradu skoordinať a dohodnúť termíny pripomienkového procesu s účastníkmi stavebného konania

Príklad z r. 2004 – 2006

Doba vybavenia stavebného povolenia pre investora do Banskej Štiavnice (hotel)		
Predloženie predprojektovej prípravy na Mestský úrad	0 mesiac	5.5. 2004
Súhlas MsÚ - (odpoveď)	0 mesiac	6.5.2004
Odsúhlasovací proces dotknutých organizácií účastníci stavebného konania	18 mesiacov	2.11.2005
Predloženie a pripomienkovanie projektu pre územné rozhodnutie a proces EIA (MŽP - ObÚŽP)	6 mesiacov	
Územné rozhodnutie		
(Zníženie časovej straty na projektovej dokumentácii (2 mesiace stojí 2,3 mil. Sk) (8 mesiacov)	v 26 mesiaci	10.7.2006
Projektová dokumentácia (7 mesiacov)	v 33 mesiaci	
Predloženie projektovej dokumentácie pre stavebné povolenie		december 2006
Pripomienkový proces ku stavebnému povoleniu	(1 - 2 mesiace)	
Stavebné povolenie – účinné	v 35 mesiaci	

Termíny investora

Medzinárodný tender pre dodávateľa stavby podľa legislatívy EÚ (do 1. roka)

- zabezpečiť, aby všetky návrhy na ochranu územia boli vyhlasované len so súhlasom mesta. Mesto prerokuje s vlastníkami náhradu ujmy a formy jej preplatenia alebo inej kompenzácie. Mesto musí mať právo “veta” z dôvodu vážnej socio-ekonomickej príp. ekonomickej situácie. (Ochranné pásmo MPR)
- prehodnotiť, s cieľom podstatne zmenšiť, prípadne zrušiť ochranné pásmo MPR v zmysle Uznesenia vlády č. 366/2005 ods. 4.2.9. a novú situáciu prerokovať s mestským zastupiteľstvom a vlastníkami,
- vykúpiť súkromné pozemky na perspektívnych investičných lokalitách do

- vlastníctva mesta, aby sa zrýchlil proces investičnej výstavby
- získať pre rozvoj mesta územia vymedzené na investičný rozvoj, ktoré sú vo vlastníctve štátu – SPF, MH, MŽP, prevodom, alebo kúpou okrem území so starými záťažami (napr. Max šachta)
 - pripraviť projekty pre environmentálnu infraštruktúru a následne integrovať a zároveň zabezpečiť zdroje zo štátu, od podnikateľov, mesta a pripraviť projekty pre zdroje EÚ
 - pripraviť projekty a uchádzať sa o zdroje na výstavbu nájomných bytov potrebných pre stabilizáciu nových pracovníkov v meste
 - pripravovať projekty pre rekvalifikácie, špecializácie ľudských zdrojov v spolupráci s Úradom práce a možnými žiadateľmi o zdroje z Európskeho sociálneho fond (ESF)
 - spracovať komplexnú ponuku pre investorov - objekty, územia (mala by obsahovať: vlastnícke vzťahy, výmery, ceny, podmienky mesta) a súlad (nesúlad) s územným plánom obsahujúcim územia pre investičnú výstavbu
 - riešiť možnú dostupnosť mesta cestou Žarnovica - Banská Štiavnica – Hontianske Nemce
 - zrýchliť proces prípravy projektov a projektových dokumentácií s pomocou odborne odsúhlasenou aktuálnou databázou geografických a textových informácií v digitálnej forme (mestský informačný systém)
 - riešiť nevhodné bývanie ľudí sociálnej inklúzie (rómska komunita) pod Šobovom vo väzbe na celkové riešenie problematiky rómskej komunity uplatnením princípov solidarity a individuálnej zodpovednosti

12.2. Priorita: Ponuka mesta pre investičný rozvoj

Územný plán vo svojom návrhu predstavuje vymedzené priestory, ktoré majú stanovenú funkciu, ale zároveň predstavujú plochy (objekty), vhodné aj pre investičné aktivity a tiež pre tvorbu zamestnaní (pracovných pozícií). Tie plochy, ktoré nebudú zaznamenané na územnom pláne budú mať veľmi sťažené podmienky pre získanie investora a následnú investičnú výstavbu.

Z tohto pohľadu je na mape č. 21 (Územie pre investičný rozvoj – Územný plán), zreálny návrh ÚP, v ktorom sú vyznačené perspektívne objekty a areály príp. územia pre investičnú výstavbu, čo vytvára možnosť určiť predpokladané náklady na investície a tiež aj predpokladaný počet pracovných príležitostí.

Na území mesta pre investovanie prichádzajú do úvahy:

- ♦ objekty cirkvi
- ♦ objekty SBM
- ♦ objekty VÚC
- ♦ areály priemyslu - nevyužívané (hnedé parky)
- ♦ areály firiem (stabilizovaných)
- ♦ vodné nádrže
- ♦ územia rekreačných oblastí (areálov)

Predpokladaný počet takto vzniknutých pracovných pozícií je cca 750. Tento počet by mal byť reálny na obdobie 10 rokov. Táto situácia bude podkladom pre socio-ekonomický rozvoj a za situácie, keď pokračuje doterajší trend bude v r. 2008 cca 2000 obyvateľov emigrovať za prácou do zahraničia. Táto nerovnováha medzi možnosťami predpokladanými v územnom pláne a predpokladaným počtom aktívnych obyvateľov zamestnaných mimo územia regiónu a v zahraničí indikuje

socio-ekonomický úpadok.

Ak je pilotným odvetvím rozvoja **cestovný ruch**, ktorý je jediným odvetvím s potenciálom medzinárodnej konkurencieschopnosti, tak investičný rozvoj bude možný v lokalitách ktoré navrhuje "Program rozvoja cestovného ruchu v okrese Banská Štiavnica", spracovaný na základe ekologickej situácie a doterajšieho rozvoja cestovného ruchu v regióne. Tieto lokality obsahuje mapa č.22 (Investičný rozvoj cestovného ruchu – Program rozvoja cestovného ruchu v okrese Banská Štiavnica) a predstavujú štruktúru komplexne vybavených centier, ktoré dokážu udržať svojou ponukou produktov na relatívne malom území (centrálna časť Štiavnických vrchov) domácich a zahraničných návštevníkov počas celého roka. Tento investičný rozvoj je v podstatnej miere navrhnutý na "zelenej lúke" a predstavuje pracovné a zákazkové príležitosti už v prvej prípravnej projektovej fáze, ale následne vzniknú možnosti vyplývajúce z výstavby, kde budú možnosti zákaziek pre domáce firmy a dodávateľov. Dlhodobý pozitívny socio-ekonomický efekt však vznikne až pracovnými príležitosťami vlastnej prevádzky zariadení CR.

Navrhnutá štruktúra centier CR vytvorí viac ako 1.300 pracovných príležitostí a bude riešiť aj demografickú a ekonomickú deformáciu v štruktúre obyvateľstva, čo sa prejaví ako dynamický rozvoj mesta a regiónu.

Celkový rastový scenár s investičnými možnosťami je zobrazený na mape č. 23 (Územie absorpčného potenciálu rozvoja). Teda súčtom návrhu podľa ÚP a návrhu podľa štúdie "Program rozvoja cestovného ruchu v okrese Banská Štiavnica" vznikne absorpčný potenciál mesta. Rozloha a rozmanitosť navrhnutých plôch pre investičnú výstavbu vytvárajú komplexnú ponuku pre investorov do mesta Banská Štiavnica. Značný absorpčný potenciál týchto plôch - 5 - 6 mld. Sk je zaujímavou ponukou pre investorov. Túto ponuku však musí prezentovať vedenie mesta v domácich a zahraničných investorských kruhoch.

Takýto návrh pre využitie priestoru je základom pre rastový scenár rozvoja a vytvorí viac ako 2.000 dlhodobých pracovných pozícií. Tento scenár vytvára predpoklad pre pozitívny socio-ekonomický rozvoj.

Pre realizáciu tejto priority navrhujeme nasledovné aktivity:

- pripraviť zoznam objektov, areálov, areálov firiem, vodných nádrží do formy ponuky pre investičné aktivity
- pripraviť prehľad kvality ľudských zdrojov pre investorov
- pripraviť územia na „zelenej lúke“ vhodné pre investičnú výstavbu aj so stavom infraštruktúry

12.3. Priorita: Spracovanie dokumentácie pre rozvoj mesta

Proces územného plánovania a proces vydávania stavebného povolenia pre investičnú aktivitu vyžaduje v zmysle legislatívy spracovanie veľkého množstva informácií, čo predstavuje značnú dobu, ktorá v podmienkach Slovenska často odvádza investorov.

Podstatné zrýchlenie tejto fázy investičného rozvoja umožňuje použitie informačných technológií, ktoré vyžadujú mať vstupné informácie o krajine, kvalite ŽP, socio-ekonomické, atď. v digitálnej forme. Súbor geografických informácií tvorí databanku priestorových informácií regiónu s textovým spracovaním charakteristík atribútov. Preto prvoradým krokom pre zrýchlenie perspektívny rozvoj je spracovanie geografických informácií (aktuálnych máp) do digitálnej formy.

Súčasťou územného plánovacieho procesu sú aj špecifické informácie o ekologických podmienkach, faktoroch, limitoch. Je to obsah ekologických projektov, ktoré sú požadované ako vstupné informácie pre vlastnú ÚPD. Patria sem projekty:

- ♦ územný systém ekologickej stability
- ♦ krajinno-ekologický plán využitia krajiny
- ♦ štúdiá posúdenia vplyvov na ŽP (EIA)
- ♦ štúdiá SEA

Spoločné pre všetky druhy plánovacích dokumentácií sú analytické podklady (mapy, štúdie) o území. Z týchto je **mapa Súčasného využitia územia** tá, do ktorej sa vkresľujú všetky ostatné odborné informácie. Opakované používanie analytických údajov o území v projektových dokumentáciách je vždy kalkulované v rozpočtoch, ktoré sú zbytočne predražované a ich spracovanie je časovo zbytočne náročné. Riešením je digitálna databáza geografických informácií o území, ktoré budú poskytované riešiteľom zdarma a následne budú projekty, štúdie spracované pomocou GISu, ktorý podstatne urýchli dobu spracovania štúdií.

Pre investičný rozvoj má aj z časového hľadiska význam štúdiá a proces posudzovania vplyvov na ŽP - EIA. Povinnosť spracovania týchto štúdií je zvlášť v územiach veľkoplošnej ochrany prírody príp. v územiach, ktoré sú v kontakte so záujmami ochrany prírody. Do tejto polohy sa dostávajú záujmy CR, keď proces EIA vyžaduje 7 - 14 mesiacov a až jeho výsledok umožní vydať stavebné povolenie, čo podstatne ovplyvní rozhodnutie investora o investovaní príp. o neinvestovaní. V tejto dobe je aj čas na spracovanie štúdie, ktorý môže trvať 1 - 5 mesiacov. Podstatné skrátenie tejto doby umožní použitie digitálnych informácií, čo zodpovedá záujmom rozvoja regiónu pri získaní investícií.

Navrhujeme nasledovné aktivity:

- pripraviť realizačné projekty technickej a environmentálnej infraštruktúry pre budúce investičné územia
- pripraviť projekty pre výrobu a využitie biomasy ako alternatívneho zdroja vykurovania bytov a objektov pre žiadosti zo zdrojov EÚ
- spracovať stratégiu využitia alternatívnych regionálnych zdrojov energie (teplota banských priestorov, veterná energia, biomasa)
- spracovať stratégiu regionálnych vodných zdrojov pre zásobovanie regiónu ako alternatívy využitia vodných nádrží
- iniciovať u VHP v Banskej Bystrici spracovanie realizačných projektov pre rekonštrukciu vodozberných jarkov vodohospodárskeho systému
- spracovať štúdiu lesoparku a preradiť vybrané porasty do kategórie rekreačných lesov
- spracovať štúdiu predbežnej uskutočniteľnosti (prefeasibility study) pre centrá a areály CR. (investičný rozvoj CR) aj s návrhom hlavných funkcií a činností
- spracovať štúdiu uskutočniteľnosti (feasibility study) pre územia s rozvojom CR
- spracovať projekt športového prírodného centra v centrálnej časti Štiavnických vrchov
- spracovať propagačný materiál pre investorov a zvlášť pre investorov do CR
- pripraviť a realizovať Stratégiu prípravy ľudských zdrojov na základe odvetví, ktoré budú tvoriť absorpčný potenciál pre investičný rozvoj
- spracovať projektovú dokumentáciu pre bytovú výstavbu (KBV- Drieňová), ako predpoklad pre projekt zo zdrojov EÚ, zameranú na výstavbu nájomných prírodných bytov dostupných pre mladých ľudí

- pripraviť digitálnu multimediálnu databázu geografických a objektových informácií o ŽP, vlastníctve, krajine, pre operatívne spracovanie projektov, zrýchlenie vyjadrení štátnej správy, spracovanie štúdií SEA (strategické environmentálne hodnotenie) a EIA (posúdenie vplyvov na ŽP)
- pri projektových dokumentáciách využívať ortofotomapy v zalietavacej M 1:8000 pre spracovanie základnej mapy pre GIS - mapy súčasného využitia územia - GIS pre ktorú je podstatné terénne mapovanie, ktorá je základnou vrstvou pre mestský (regionálny) GIS
- zabezpečiť zdroje na proces EIA, SEA, ktorý sa vzťahuje podľa zákona č. 24/2005 na všetky strategické dokumenty a tiež na zmeny v nich vykonávané (Územný plán, PHSER, Stratégie pre odvetvia - CR, priemysel, poľnohospodárstvo, lesníctvo, vodné hospodárstvo,) a posúdiť strategické dokumenty z hľadiska vplyvov ich výstupov na ŽP – EIA a SEA

Hlavné krátkodobé priority

12.4. Priorita: Dopravná a environmentálna infraštruktúra a ŽP

Táto hlavná z hľadiska operatívnosti riešenia krátkodobá priorita predstavuje súbor zásadných podmienok pre rozvojový proces mesta a regiónu, ale aj Slovenskej republiky. Dopravná infraštruktúra - výstavbou ciest I. triedy z najbližších diaľnic do mesta tvorí podstatu riešenia problému postupnosti mesta. V predchádzajúcich rokoch bola spracovaná časť prípravy pre výstavbu cesty H. Breznica - Banská Štiavnica. V PHSER navrhujeme zlepšenie dostupnosti z pohľadu spojenia mesta so západnou a južnou časťou SR, kde je a bude kapitál, informácie, ktoré predstavujú rozhodujúce rozvojové prvky. Z tohto vyplýva návrh prístupovej cesty zo Žarnovice do Banskej Hodruši, odtiaľ tunelom (4,5 km) do B. Štiavnic (obchvat) a pokračovanie cesty do Hontianskych Nemiec. Pre realizovanie tohto návrhu by sa mala táto alternatíva zapracovať do ÚP mesta a ÚP VÚC, preto aby mohol prebehnúť ďalší proces prípravy na realizáciu.

Špecifickou časťou mesta je MPR, ktorá má atypickú sieť komunikácií tvorenú z úzkych ciest a chodníkov. Je vo všeobecnom záujme okrem ochrany pamiatkových objektov, zachovať aj pôvodnú štruktúru komunikácií a kultivované prostredie, s pravidelnou údržbou vegetácie. Pozornosť si zasluhuje aj rozširovanie ciest v MPR (šírka ciest), špecifickými cestami sú aj cesty a chodníky pozdĺž vodných jarkov, ktoré sa nachádzajú v extraviláne mesta a väčšinou v lesných porastoch.

Environmentálna infraštruktúra by mala byť budovaná už aj v územiach s potenciálnym investičným rozvojom CR, tak aby boli nahradené dotácie, ktoré boli do r. 2006 poskytované na priemyselné parky a v r. 2007 - 2013 táto dotačná položka nebude financovaná zo zdrojov EÚ.

Významný problém tvorí riešenie skládkovanie komunálneho odpadu, vzhľadom k nepovoľovaniu výnimiek z MŽP. Aktuálnym problémom je aj likvidácia divokých skládok v katastri mesta, ale aj v celej centrálnej časti Štiavnických vrchov. Tento problém je vhodné riešiť pomocou obyvateľov z marginalizovaných skupín, ktorí sa dajú zapojiť do separovaného zberu odpadu príp. jeho triedenia.

Problematika vody je tiež prioritná tak pre zásobovanie obyvateľov pitnou vodou, ako aj pre jej využitie vo vodných nádržiach pre cestovný ruch. Kvalita vôd

vo vodných nádržiach vyžaduje vybudovanie a udržiavanie hygienických zariadení a kvality upraveného pobrežia aj so širším okolím.

Kvalitu prostredia v MPR ovplyvní sfunkčnenie NOŠ po celej jej dĺžke, keď s vodami bude znižovaný aj výskyt radónu na povrchu.

Zájmy ochrany prírody by sa mohli stať atrakciou až na úroveň produktov CR. Kvalita ŽP v intraviláne tvorí podmienku pre pohodu bývania obyvateľov. Medzi dôležité aktivity patrí pravidelná údržba vegetácie (kosenie trávy, burín, likvidácia plevelných drevín, ...). Do týchto aktivít by malo vedenie mesta zapojiť všetkých vlastníkov pozemkov.

Rešpektovanie vedeckých výsledkov o kvalite a pôsobení geofaktorov, o stave ostatných ekologických limitov je dôležité pre všetky plánovacie, projektové procesy. Pôsobenie a podiel vplyvov týchto limitujúcich faktorov pre zdravie a život obyvateľov by mal byť monitorovaný a sprístupňovaný pre riadiaci, plánovací a projektový rozhodovací proces.

Pre riešenie uvedených problematík je potrebné realizovať nasledovné aktivity:

- zabezpečiť projektovú a zdrojovú prípravu území pre investičný rozvoj CR na úrovni priemyselného parku - vodovod, kanalizácia, prístupové cesty, energia, (Červená studňa, Šobov, Drieňová, Max - šachta, Klinger, odkalisko 7 žien)
- zabezpečiť dobudovanie kanalizačnej vetvy (siete) Štiavnické Bane, Štefultov, ČOV s cieľom zvýšiť účinnosť ČOV aj pri zachytávaní ťažkých kovov
- na základe analýzy a významnosti výrobných podnikov, riešiť dostupnosť do mesta (smer) Hronská Breznica – Banská Štiavnica. Pre cestovný ruch súčasné cesty vyhovujú a strategický smer pre rozvoj bude Žarnovica - Banská Štiavnica – Hontianske Nemce
- dobudovať základnú infraštruktúru historického prostredia - chodníkovej a cestnej siete MPR, oporné múriky v MPR, osvetlenie, zábradlia, schodištia....
- zabezpečiť rekonštrukciu banských jarkov, vodných štôlní a súdežných ciest s cieľom revitalizovať prítoky z prítokových dažďov do vodných nádrží, zároveň vytvoriť podmienky a zabezpečiť realizáciu produktov CR
- zabezpečiť vybudovanie chodníka pre peších medzi Drieňovou a Križovatkou (popri areály SOUL)
- pripravovať plynulé skládkovanie komunálneho odpadu vzhľadom ku končiacej životnosti skládky na „Principlaci“ v r. 2007,
- navrhnúť novú skládku, prípadne riešiť možnosti ďalšieho skládkovania
- zabezpečiť likvidáciu neriadených skládok odpadov („divokých skládok“) a karosérií áut v katastri mesta (riešenie zamestnanosti, nenáročné formy práce)
- navrhnúť možnosti zamestnania pri likvidácii komunálneho odpadu
- zabezpečiť režim majiteľov psov proti znečisťovaniu prostredia exkrementami
- iniciovať uvedenie do funkčného stavu odvodňovaciu štôľňu (NOŠ)
- zabezpečiť trvalý monitoring kvality vôd vo vodných nádržiach, realizovať opatrenia pre zvýšenie hygieny pobrežia stojatých vôd, úpravu prostredia vodných tokov
- pripravovať technické okysličovanie vody vo vodných nádržiach
- prehodnotiť argumentáciu ochrany prírody v Územnom pláne a následne upraviť plochy pre intenzívne využitie CR
- doriešiť zásobovanie pitnou vodou v Bankách

- doriešiť odpadové vody na Počúvadle a Bankách
- zabezpečiť zvýraznenie záujmov ochrany prírody v území vyňatom z CHKO (8000 ha) príp. navrhnuť vyňatie ostatných intravilánov z CHKO
- zohľadňovať nové tendencie ochrany prírody k veľkoplošnej ochrane prírody
- spracovať štúdiu kvality ŽP a v textovej a grafickej časti štúdie navrhnuť opatrenia na zvýšenie súčasného stavu kvality ŽP v intraviláne (vzhľadom k bývaniu a rekreácii)
- zabezpečiť vymedzenie vlastníctva plôch, objektov z katastrálnej mapy za účelom prenájmu, údržby, príp. odpredaja
- zabezpečiť starostlivosť o zeleň – kosiť permanentne všetky trávne plochy a zaburinenie, udržiavať stromovú a krovinovú vegetáciu v intraviláne, zvlášť živé ploty v MPR, asanovať vysoké labilné stromy a realizovať výsadbu novej zelene, koordinovať tieto aktivity medzi realizátormi údržby vegetácie – regionálna cestná správa, Mestské lesy s.r.o., SEE a súkromnými vlastníckmi
- vyriešiť problém pachov z kravínov pri sídlisku Drieňová
- zabezpečiť asanáciu objektov expozície “Uhoľného baníctva” na Dolnej Rovni, ktoré devastujú túto lokalitu a vytvoriť priestor pre areál CR
- prehodnotiť kvalitu revitalizácie odkaliska 7 žien a tiež, rekultiváciu plôch pod Šobovom
- identifikovať a zabezpečiť staré banské diela so zvyšujúcim sa rizikovým pôsobením (prepady, kontaminácia vôd, pôd, ovzdušia) a zabezpečiť stály monitoring zmien a intenzitu výskytu chemických prvkov (radón)
- usmerniť a obmedziť hnojenie PPF v spádových územiach vodných nádrží a rekreačných území
- zriadiť útvar hlavného architekta
- zriadiť útvar sadovníka mesta
- vzhľadom na veľmi vysoký stupeň záťaže prostredia abiotickými faktormi by bolo vhodné spracovať rizikovú štúdiu (risk assessment), ktorá by bola ako základný podklad pre územný plán a ostatné projektové dokumentácie
- v rozhodovacom procese verejnej správy a v návrhu funkčného využitia územia dodržať „váhu“ faktorov - ekologických limitov, od najvýznamnejších - abiotických, socio-ekonomických, až po biotické limity, príp. kultúrne
- pôsobenie faktorov ŽP akceptovať pred navrhnutím využitia plochy, ako významný faktor pre investičný kapitál
- použiť ÚP ako nástroj pre skvalitnenie ŽP, eliminovanie vplyvov negatívnych javov (stará záťaž) a iniciovanie socio-ekonomického rozvoja regiónu
- prehodnotiť koncepciu KÚPS vo vzťahu ku zaťaženiu intravilánu a MPR geofaktormi ŽP a zabezpečiť jej platnosť až po posúdení z hľadiska EIA
- iniciovať zavedenie GIS z SAŽP do štátnej správy ŽP s cieľom skrátiť rozhodovací proces
- zabezpečiť asanovanie drevín vo výkopových svahoch ciest (II. triedy), ktoré už nie sú lesnými porastami a v zimných mesiacoch spôsobujú zrútenie stromov na cesty (skanzen – Dolná Roveň – Klinger – Horná Roveň)
- zabezpečiť asanovanie náletových drevín pri lesných porastoch s cieľom presného ohraničenia vlastníctva a tým aj povinnosti o údržbu územia
- iniciovať vznik mestského a regionálneho geografického informačného systému s centrálnym serverom a personálom na SAŽP

- zabezpečiť trvalý interdisciplinárny monitoring stavu ŽP v celom území.

12.5. Priorita: Ľudské zdroje

Podstatným cieľom v problematike ľudských zdrojov je udržať mladých ľudí v meste a zvýšiť, usmerniť ich kvalifikáciu

Nepriaznivú situáciu v ľudských zdrojoch (nízka vzdelanosť, vysoká nezamestnanosť, úbytok obyvateľstva, veľká migrácia do zahraničia a mimo regiónu) bude potrebné riešiť z hľadiska vývojových trendov SR spracovaných v NSRR a aplikovaných do rozvojovej stratégie mesta. Bez ohľadu na súčasnú neprítomnosť investorov, podnikateľov, iných zamestnávateľov, ktorí sú nositeľmi ponuky pracovných miest je potrebné začať prípravu ľudských zdrojov pre rozvojové osi mesta a regiónu.

Najefektívnejšiu kategóriu pre rozvojové záujmy tvoria absolventi stredných a vysokých škôl. Veľký význam pre nich má doba po ukončení, ktorá je obvyčajne náročná na získanie pracovného miesta v meste, kde je to pre drvivú väčšinu absolventov neúspešné a títo domáci musia odísť za prácou z mesta. Preto je dôležitá ich príprava v rámci zvýšenia kvalifikácie príp. rekvalifikácie na dobu trvania kurzu vzdelávania, čo je len priaznivá doba počas ktorej skupina investorov a podnikateľov bude vytvárať pracovné miesta.

Základné špecifikácie vychádzajú z profesnej skladby potrebnej pre rozvojové osi. Pre všetky smery rozvoja budú potrební špecialisti na informatiku zo špecializáciami na:

- ♦ geografické informačné systémy
- ♦ manažment organizácie, projektov
- ♦ ekonomické profesie (účtovníci, audítori)
- ♦ personálne profesie
- ♦ podnikanie
- ♦ administratívu (privátne organizácie, verejná správa, štátne organizácie)

Toto zameranie zodpovedá hlavnej priorite NSRR ktorou je informačná spoločnosť a v rámci nej operačné priority – znalostná ekonomika, ...

V cestovnom ruchu sú už dnes postrádané profesie:

- ♦ špecializovaných sprievodcov po meste a regióne
- ♦ športových inštruktorov
- ♦ programových manažérov
- ♦ automobilových dopravcov po atraktivitách
- ♦ projektových spracovateľov pre produkty CR
- ♦ pracovníkov cestovných kancelárií, touroperátorov, sprostredkovateľov cez internet
- ♦ jazykové kurzy

Tieto profesie vyplývajú zo záverov marketingovej stratégie pre cestovný ruch v okrese Banská Štiavnica (2005), ktorá navrhuje množstvo aktivít pre systémový prístup ku rozvoju cestovného ruchu so súčasnou materiálnou základňou, ale navrhuje aj produktový potenciál, ktorý je rozhodujúci pre rozhodovanie investorov o investovaní do cestovného ruchu.

Vzdelávanie mladých absolventov, ale aj nezamestnaných je vhodné zamerať aj na zvyšovanie zručností pre personál reštaurácií, hotelov.

Zlepšenie situácie prinesie realizácia nasledovných aktivít:

- aktivizovať prípravu projektov pre ľudské zdroje – ESF, zamerané na

- informatizáciu verejnej správy, cestovného ruchu, programovanie, projektovanie, propagáciu, marketing v CR, ...
- riešiť komplexne otázku rómskej menšiny – pilotný projekt verejných prác pri údržbe sústavy trás CR v okolí Banskej Štiavnice, triedenie komunálneho odpadu, likvidácia divokých skládok – karosérie áut
 - spracovať program rekvalifikácie na základe rastového scenára rozvoja, kde je dominantný investičný rozvoj CR
 - budovať výkonnú kapacitu pre programovanie projektov zo zdrojov EÚ vo väzbe na existujúce štruktúry (projektový manažér mesta, REPIS)
 - realizovať neformálnu spoluprácu medzi žiadateľmi o zdroje EÚ s cieľom zabrániť duplicite projektov
 - pripraviť projekty pre mestský informačný systém GIS (regionálny GIS) a tvorbu digitálneho obsahu

12.6. Priorita: Realizácia komplexných produktov cestovného ruchu s medzinárodnou úrovňou

Z komplexnej analýzy stavu CR v meste a regióne vyplýva aj podstata doterajšej neúspešnosti tohto odvetvia, čo indikuje aj prioritné zameranie problematiky tvorby produktov CR.

Veľké množstvo atraktivít ostáva často v anonymnej forme pre návštevníka. Pre sprístupnenie atraktivít je potrebné ich prezentovať vo forme produktov CR. V praxi to znamená, aby atraktivita mala označenie a charakteristiku v teréne vo forme “tabuľky”, propagačný materiál s 5 - 6 jazykovými mutáciami, orientačnú mapu s vyznačenou polohou atraktivity. Uvedené prvky predstavujú materiálovú stránku produktu CR na medzinárodnej úrovni, avšak súbežne by mali byť tieto informácie spracované v digitálnej forme a umiestnené v module ponuky pre aktívny oddych v meste, regióne, v počítačoch s dotykovými obrazovkami, ktoré by mali byť situované na verejných miestach, ale tiež v zariadeniach CR a informačných a cestovných kanceláriách. Toto je prvý článok produktívnej problematiky. V uvedených zariadeniach by mali byť počítače vybavené tlačiarňou, z ktorej by mohol návštevník dostať vytlačenú mapu, obrázok, textovú časť o atraktivitách, ktoré ho zaujmú. Dôležitým momentom je možnosť návštevníka, aby si mohol svoj čas sám organizovať.

Druhým článkom tejto produktovej problematiky sú kvalifikovaní sprievodcovia špecializovaní na atraktivity a zahraničných návštevníkov. Pomôckou pre ponuku produktov CR je zoznam trás v meste a regióne, ktoré sú navrhnuté ako tematické trasy zamerané na prírodu, kultúrne a technické pamiatky, športoviská, gurmánske špeciality, ... atď., ktoré sú spracované v “Marketingovej stratégii CR pre región Banskej Štiavnice”. Tieto trasy na mapách sú už v súčasnosti v digitálnej forme a predstavujú vhodný vstup do Informačného systému CR. Uvedená Marketingová stratégia CR podstatne rozpracováva túto problematiku a doporučila postup pre vzostup CR v meste a regióne.

Tretím článkom je prítomnosť mobilných prvkov pre absolvovanie ponúknutých programov - produktov CR. Sú to autá špecializovaných firiem, požičovne bicyklov, bežiek, športových pomôcok, atď.

Trhové prostredie a ekonomické ukazovatele zariadení CR vytvárajú predpoklad, že vznikne koordinácia medzi hlavnými aktérmi, ktorí sa však musia podieľať aj na tvorbe produktov, nie len na tržbách zo zvýšenej návštevnosti.

Pretože, mesto má potenciál pre produkty CR, ktorý je konkurencieschopný so zahraničnými destináciami je dôležité zabezpečiť pre návštevníkov zvýšenú informovanosť na viacerých informačných bodoch, ktoré im umožnia operatívne spravenie programov, pretože sa dozvedia informácie o vstupoch do múzeí, možnostiach parkovania, teploty vody, možnostiach stravovania, ponuky iných služieb, atď. Takáto sieť informačných bodov by mala existovať mimo klasických informačných kancelárií a mala by poskytovať aktuálne denné - 5 hodinové informácie (v letnej sezóne). Všetky informácie a produkty musia byť ponúkané v cudzojazyčných mutáciách a jazykovo zdatným personálom.

Digitálna forma produktov CR, cudzojazyčné mutácie sú základom medzinárodnej propagácie a marketingových aktivít, pre ktoré vytvára optimálne podmienky využívanie internetu. Jeden z výstupov "Marketingovej stratégie CR" je aj adresár kontaktov na cestovné kancelárie CR v 6 okolitých štátoch, ktoré "predávajú" zájazdy, pobyty na Slovensku. Toto je príležitosť pre domácich podnikateľov a vlastnej propagácie cez internet a pritiahnutie zvýšeného počtu zahraničných návštevníkov do mesta a regiónu.

Pre realizáciu komplexných produktov navrhujeme aktivity:

- zabezpečiť rekonštrukciu, dobudovanie a údržbu siete náučných chodníkov pre celoročné využitie s vybudovaním vyhlídkových bodov v spolupráci s SAŽP,
- podporiť na MŽP komplexné dobudovanie areálu Banského Múzea v prírode vo väzbe na lokalitu Dolná Roveň, jazero Klinger a novú expozíciu „Tereza šachta“,
- žiadať u SAŽP a SBM komplexne dobudovať a prevádzkovať Geopark Banská Štiavnica vo väzbe na vybudovanie expozícií prezentujúcich svetové prvenstvá Banskej Štiavnice, podstatne zvýšiť návštevnosť Geoparku
- žiadať u SAŽP, v súčinnosti s SBM komplexne dobudovať expozície štôlny Glanzenberg so vstupom pri Pacherštôlni a výstupom v meste s celkovou úpravou priestoru „za hríbm“,
- v štúdiu pre investorov riešiť komplexne priestor lokality Červená studňa ako nástupného miesta pre celoročné intenzívne rekreačné využitie a extenzívne aktivity vo väzbe na lokalitu „Šobov“ s ťažnou vežou – spracovanie alternatívnych scenárov využitia okolia s ekonomickou návratnosťou,
- zabezpečiť pravidelnú údržbu trás v prírode zo zdrojov získaných z poplatkov zariadení CR
- podporiť trvalo žijúcich obyvateľov v snahe využívať ich nehnuteľnosti pre rozvoj CR
- vybudovať informačný a orientačný systém mesta s SAŽP a neziskovou organizáciou F.J. Turčeka vo väzbe na širší región so zahrnutím modelových riešení pre nástupné miesta CR: priestor „za hríbm“, Červená studňa, Počúvadliansky tajch,
- doplniť atraktivity mesta – výtvarné prvky, ktoré súvisia s mestom (socha pastiera, socha Nácka, pomník obetiam banských nešťastí na Slovensku, model planétky Štiavnica, busty Márie Terézie, Hellovcom, Samuelovi Mikovínimu, M. J. Jacquinovi)
- pripraviť atraktivity a produkty CR pre zahraničných návštevníkov so zameraním na históriu pôsobenia zahraničných osobností (podľa štátov) a vzťah mesta a štátov Európy

Hlavné dlhodobé priority - strategické ciele

12.7. Priorita: Revitalizácia výrobnjej, podnikateľskej základne a organizácií s vysokou pridanou hodnotou v produktoch

Na základe analýzy štruktúry zamestnávateľských organizácií, keď snaha udržať administratívne postavenie mesta nemá direktívnu podporu vlády, je táto skupina zamestnávateľov – štátne organizácie ohrozená inými silnejšími vplyvmi na ministerstvách.

Pre stabilizovanie ekonomickej klímy v meste je potrebné zvýšiť počet podnikateľských organizácií zameraných na výrobu, služby, výrobné služby tak, aby ich zamestnanci tvorili v budúcnosti 70% z aktívneho obyvateľstva. Pri dosiahnutí tohto cieľa má svoju úlohu aj vedenie mesta. Podpora podnikania zo strany mesta by mala byť diferencovaná s dôrazom na aktivity, ktoré majú vysokú pridanú hodnotu, zamestnávajú vysokoškolsky vzdelaných pracovníkov, u ktorých je predpoklad výšky zárobkov presahujúcich priemer v SR. Tieto aktivity budú zamerané na inovácie vo výrobnej sfére a službách, odvetviach high technológií, vzdelávania, informatizáciu v práci, vedy a výskumu, ŽP.

Stabilizácia výrobných firiem, výrobných služieb je v nových podmienkach európskeho hospodárskeho priestoru nevyhnutná. Reálnou možnosťou je spojenie sa do joint-venture so zahraničnou firmou, ktorá už má svoj odbytový priestor v Európe a vytvorí pre malú firmu (prevádzku) potrebnú stabilizáciu, ktorá je oveľa ekonomicky výhodnejšia ako predaj výrobkov z Banskej Štiavnice cez viacerých nákupcov, ktorí sa podieľajú na zisku.

V Banskej Štiavnici v súvislosti s cestovným ruchom má zvýšený význam aj budovanie služieb, avšak zodpovedajúcim svojou kvalitou medzinárodným štandardom. Pre skvalitnenie pobytu návštevníkov je to ponuka relaxačných služieb a služieb zabezpečujúcich ponuku produktov CR, tiež v cudzojazyčných sprievodcovských mutáciách.

Zo strany štátu by malo byť mesto podporené súborom stimulačných ekonomických a regulačných nástrojov. Vedenie mesta by malo uplatniť na úrovni vlády požiadavku na možnosť použiť vybrané ekonomické nástroje. Prioritným nástrojom stimulácie podnikateľských aktivít by sa mala stať regionálne diferencovaná úverová politika. Investovanie v hospodárskych menej rozvinutých regiónoch zvyšuje pre domácich i zahraničných potencionálnych investorov mieru rizika a predlžuje návratnosť investícií. Preto z nástrojov úverov sústavy by sa mali ako stimulačné nástroje uplatňovať najmä garancie úverov, bonifikácia úrokov, termínovo odložené splácanie úverov a predlžovanie doby splatnosti úverov na 10 – 15 ročné obdobie.

Pri podpore rozvoja regiónov musí ísť najmä o generovanie vnútorných síl a vytváranie podmienok tvorby a mobilizácie vlastných zdrojov. Z týchto aspektov je vhodné stimulačné nástroje doplniť o systém regionálne diferencovaných daňových úľav. Daňové úľavy by mali byť poskytované všetkým subjektom podnikajúcich v danom území. Diferencované daňové úľavy majú však zmysel len ako dlhodobé pôsobiace regulátory. To znamená, že v zaostávajúcich regiónoch by mali pôsobiť 8 -10 rokov. Aby sa splnil cieľ generovania vnútorných zdrojov pri poskytnutí dlhodobých daňových úľav, potom by mala byť stanovená podmienka, že časť získaných zdrojov (40 – 60 %) by sa mala investovať v danom regióne.

Z ďalších účinných nástrojov stimulácia podnikateľských aktivít je možné využiť úľavy tzv. „sociálnych daniach“, ktoré podnikateľom znižujú cenu pracovnej sily, ako aj možnosti uplatnenia progresívnych odpisových sadzieb, najmä pri zavedení moderných technológií.

V dotačnej (subvenčnej) politike by mala platiť zásada, že podnikateľským subjektom by sa zásadne nemali poskytovať dotácie „ex-ante“ ale „ex-post“ vo forme prémie po dosiahnutí preukázateľných výsledkov podľa predom stanovených kritérií. Prémie by podnikateľské subjekty mohli využiť buď k umoreniu časti investičných úverov, alebo k rozšíreniu základného kapitálu a produkčných kapacít.

Výnimku by mali tvoriť len dotácie (subvencie) na zriaďovanie výskumných, vývojových a experimentálnych pracovísk, resp. privátnych vzdelávacích a tréningových zariadení, pretože ide o činnosti prinášajúce prospech (benefit) po dlhšom období.

Súbežne so stimulačnými nástrojmi musia pôsobiť i regulačné opatrenia, ktoré v prevažnej miere majú administratívny charakter. Ide najmä o povolenia k podnikateľskej činnosti a regulačné lokalizačné rozhodnutia a povoľovanie stavieb resp. posudzovanie ich vplyvov na životné prostredie. V záujme podpory lokalizácie ekonomických aktivít, môžu byť prijaté opatrenia k zjednodušeniu, resp. skráteniu administratívneho procesu.

Podpora rozvoja môže byť stimulovaná skupinou nástrojov zameraných na podporu zvláštnych hospodárskych zón. Pri ich zakladaní a rozvoji je potrebné rešpektovať tú skutočnosť, že každý typ zvláštnej hospodárskej zóny vyžaduje – aj keď v diferencovanom rozsahu a miere – na svoje vytvorenie a fungovanie jednak priame vynakladanie prostriedkov zo strany zriaďovateľa, jednak sa viaže na poskytnutie záruk a výhod, ktoré znižujú všeobecnú mieru daňovej, colnej a inej poplatkovej úrovne príjmov štátu a miestnych orgánov rôznej časovej dimenzii. Konkrétne podmienky, ktorých vytvorenie je úlohou zriaďovateľa zvláštnej hospodárskej zóny a prvky preferenčného režimu zóny sa prispôbujú konkrétnemu typu zóny.

Zo strany mesta pre zabezpečenie podpory uvedených podnikateľských aktivít, by mal byť veľmi lacný prenájom priestorov (s časovým obmedzením) a pomoc pri ubytovaní takýchto pracovníkov v nájomných bytoch, prípadne, v iných formách bývania, ktoré vie mesto ovplyvniť. Táto pomoc by mala mať charakter stabilizácie podnikateľských subjektov počas ich štartovného obdobia.

Nepriama podpora podnikania sa vzťahuje aj na vodných nádržiach zvlášť na Klingeru v zabezpečení hygienických podmienok (WC, sprchy). Je reálne, že v prvej etape rozvoja bude vykonávať prvé kroky správca - SVP a mesto Banská Štiavnica, ktoré by mohli vybaviť podmienky pre komercializáciu tohto „mestského kúpaliska“. Dlhodobý prenájom tohto územia podmienený rozvojom služieb, kontrolou prítokov, kontrolou a udržiavaním kvality vody v nádrži, by bol prvou formou integrovaného manažmentu v krajine s pozitívnym ekonomickým a imidžotvorným efektom v Banskej Štiavnici.

Pre revitalizáciu podnikateľskej základne je potrebné realizovať nasledovné aktivity:

- zabezpečiť aktívnu komunikáciu vedenia mesta s domácimi podnikateľmi
- vytvoriť optimálne priestorové a nájomné podmienky pre firmy najnovšej technologickej úrovne
- vytvoriť zo strany mesta a mestských organizácií, ktoré prenajímajú priestory podmienky pre podnikanie, resp. bývanie
- sprostredkovať „pritiahnutie“ nových technológií do mesta a ich zaradenie do podnikateľskej sféry (práca špecializovanej sprostredkovateľskej agentúry)
- iniciovať vo vláde SR zavedenie stimulačných ekonomických a regulačných nástrojov pre rozvoj mesta a regiónu, najmä nástrojov úverovej sústavy, diferencované daňové úľavy na sociálnych daniach, skrátenie administratívnych

- procesov pri povoľovaní podnikateľských aktivít
- sprostredkovať technologickú spoluprácu na úrovni štátov EÚ (biotechnológie, ...)
 - podporovať a podmieňovať vznik služieb v CR, ktoré zodpovedajú svojou kvalitou medzinárodným štandardom
 - podpora vzniku personálnych sprostredkovateľských agentúr, centra prvého kontaktu, podnikateľského investičného centra
 - podporovať vznik podnikateľského inkubátora (bývalé priestory ekologickej fakulty TÚ Zvolen)
 - podporovať vznik výrobných podnikov
 - navrhnuť a presadiť sústavu lokálnych opatrení zvyhodňujúcich podnikateľov v meste s cieľom zvýšiť solventnosť a zamestnanosť
 - vytvoriť podmienky pre vývojové centrá, technologické parky v problematike cestovný ruch, monitoring ŽP, alternatívne zdroje energie, informačné systémy, komunikačné nástroje, ...
 - pripraviť ľudské zdroje na využitie Európskeho sociálneho fondu
 - ponúknuť možnosti pre podnikanie s „Middle“ a „Hight“ - technológiami na úrovni Ministerstiev SR, vládnych agentúr, zastupiteľstiev SR v zahraničí
 - iniciovať vytvorenie štartového kapitálu, príp. kontaktovať inštitúcie rizikového kapitálu a zdroje EÚ v agentúre MSP
 - aktivizovať podnikateľské aktivity v oblasti alternatívnych zdrojov energie, biotechnológie, geotermálnej problematike, v spracovaní odpadov, prípadne iných komodít spracovateľského priemyslu
 - vytvárať ústretové prostredie pre zahraničných podnikateľov, najmä v súčinnosti s domácimi podnikateľmi s prvoradým cieľom ich etablovania sa v meste a zvyšovania solventnosti obyvateľov mesta
 - zvyhodňovať podnikateľov zameraných na výrobné služby (areály Zigmund šachty, Plety ...), ktoré sú v majetku mesta

12.8. Priorita: Prírodné zdroje - Optimálne využitie prírodných zdrojov (lesy, pôda, vody, nerastné suroviny) pre zlepšenie socio-ekonomického prostredia

Optimálne využitie predstavuje hospodárske (nedevestačné) využitie prírodných zdrojov, ktorého výsledkom je socio-ekonomický efekt spočívajúci vo zvýšenej solventnosti, zamestnanosti a produkcii zdrojov zamestnávateľských firiem sídliačich v meste príp. regióne. Sociálny efekt by mal spočívať aj v znížení nákladov obyvateľstva na život, napríklad na teplo, vodu, drevo, avšak realizovateľné by to bolo, keby vlastníkom takýchto zdrojov a služieb bolo mesto, ktoré by malo ako prioritu pomáhať touto formou obyvateľom, teda bez snahy maximálneho zisku.

Z tohto hľadiska sú len čiastočne využívané lesy, ktoré majú len jednoduchý výnos z predaja drevnej hmoty, čo je pohodlné pre Mestské lesy, avšak málo prosperujúce pre mesto. Riešením by bolo spracovanie drevnej hmoty na úroveň tovaru (príp. polotovaru), teda s pridanou hodnotou drevárskeho, stolárskeho spracovania. Dielčie spracovateľské firmy by zamestnali viac pracovníkov, predané produkty by priniesli podstatne viac zdrojov pre mesto, ako doteraz. Je to zvlášť dôležité, pretože v budúcich rokoch sa predpokladá zvyšovanie prírastku v lesných porastoch a tiež zvyšovanie ťažby drevnej hmoty a jej ceny. Efektívne zhodnotenie drevnej hmoty významne ovplyvní zamestnanosť (podmienky pre kádre s nízkym

stupňom kvalifikácie) a tiež solventnosť.

Pre komerčné využitie má význam spracovanie a odpredaj odpadov - piliny, štiepky, palivové drevo,... v spojení s energetickou základňou, ktorú tvoria už dnes odberatelia vykurojúci objekty biomasou. Je reálne, že tento alternatívny zdroj vykurovania bude už v r. 2008 využiteľný v prvých kotolniach KBV, čo by znižovalo stále sa zvyšujúce náklady na výrobu tepla. Toto by malo výrazný sociálny efekt vzhľadom k veľmi nízkej solventnosti obyvateľstva. Vybrané lesné porasty by mali mať funkciu a vybavenie lesoparku.

V problematike produkcie biomasy majú aj **poľnohospodársky využívané pôdy**, ktoré majú pomerne nízku produktivitu a trvalé trávnaté porasty zarastajú krovínami a stromami, zvlášť na súkromných parcelách. Tráva aj keď kosená končí veľmi často spálením.

Udržovanie PPF (poľnohospodárskeho pôdneho fondu) je dotované zo zdrojov EÚ a následné spracovanie trávy a krovín môže oživiť poľnohospodárske organizácie, ktoré budú mať odbyť v regióne, ale len v prípade, že budú inštalované kotolne na spaľovanie biomasy. Vzhľadom ku kontaminácii pôd, ktoré nie sú vhodné pre produkciu potravín je biomasa a jej využitie na kúrenie optimálnym riešením. Dôležitým prvkom v problematike využitia biomasy je výrobná s technologickým vybavením a sklad štiepok, peliet. V rámci zefektívnenia pestovania drevnej hmoty, by malo byť vlastníkom a prevádzkovateľom tejto výroby biomasy mesto, ktoré je majiteľom lesov.

Vzhľadom na predpokladanú investičnú výstavbu sa pôda stáva obchodných artiklom, keď ceny za 1 m² v extraviláne stúpili oproti úradným cenám za posledné 3 roky 300 násobne a viac. Keďže rating regiónu v bankových sférach významne stúpa je reálny predpoklad sústavného zvyšovania ceny pôdy.

Hrebeňová časť pohoria a unikátny systém zberných jarkov a vodných nádrží vodohospodárskeho systému predstavujú potenciál schopný zachytávať a udržiavať povrchové vody, ktoré už majú meniaci sa režim "prítoku" vo forme prívalových dažďov. Voda ako strategická surovina už má po privatizácii Vodárenskej spoločnosti zvýšenú cenu a je reálne jej zvyšovanie. Vzhľadom na vodozdržné predpoklady tejto časti regiónu môže byť časom reálne napojenie časti vodovodných sietí na regionálne zdroje (zrekonštruované príp. novovybudované vodné nádrže, ktoré môžu poskytovať cenovo výhodnejšiu vodu pre pitie a technické účely).

Rekonštrukcia vodozberných jarkov sa stane nevyhnutnosťou, pretože tieto plnia protipovodňovú funkciu zvlášť v odlesnených častiach povodí.

Ťažba rudných surovín je ukončená, ale banské prostredie poskytuje stále možnosti pre hospodárske využitie. Reálne je využitie zvýšenej teploty v podzemí, vzduchu na vykurovanie cez tepelné čerpadlá, odtok vôd na výrobu elektrickej energie, pre cestovný ruch, prípadne pre liečebné procedúry (po zistení "čistoty radónu).

Zdrojom pre ďalšie hospodárske využitie sú depónie flotačného odpadu, ktoré svojou zrnitosťou po úprave chemického zloženia sú vhodným materiálom pre stavebníctvo. Komerčné využitie majú aj chemické zlúčeniny extrahované vo vodách pretekajúcich cez haldy v hydrokvartitovom kameňolome (Šobov). Reálne je aj separovanie drahých kovov pomocou mikroorganizmov, ktoré technológie sú rozvíjané v rámci biotechnológií.

Medzi využiteľné nerastné nerudné suroviny patrí aj možnosť ťažiť **červený andezit** v Kysihýbli, v Banskej Belej a následného spracovania kamenárskych produktov.

Významný doposiaľ nevyužitý prírodný zdroj tvoria geotermálne vody, ktorých rozsah využitia bude známy už v r. 2006. Je to možný alternatívny zdroj vykurovania sídliska Drieňová príp. ďalších zariadení slúžiacich aj pre cestovný ruch.

Vzhľadom na meniacu sa zahraničnú politiku, rozvoj nových technológií, devízový pohyb v cenách kovov má aj rudné baníctvo v Banskোштиavnickom rudnom revíre v ťažbe farebných a cenných kovov (Cu, Au) šancu pre opätovné zahájenie ťažby rudy.

V budúcom období navrhujeme pre rozvoj mesta nasledovné aktivity:

- podporiť vznik lesníckej a sadovníckej škôlky pre ozeleňovanie mesta, rekultivácie v krajine
- pripraviť projekty pre realizáciu lesoparku z domácich a zdrojov EÚ
- zabezpečiť zmenu funkcie v LHP na rekreačnú funkciu
- vytvoriť drevospracujúce firmy so 100 % účasťou mesta
- založiť firmu na výrobu biomasy pre jej využitie v meste
- pripraviť projekt pre technológie na výrobu štiepok pre kotolne KBV
- zabezpečiť expertízu na využitie radónu pre liečebné aktivity
- zabezpečiť expertízu na využitie depónia flotačného odpadu pre stavebné účely
- zabezpečiť expertízu pre získanie farebných a drahých kovov z depónií
- overiť možnosti využitia červeného andezitu a perspektívnosť jeho spracovania
- zabezpečiť zdroje z MH o permanentnú starostlivosť o banícke podzemie a indikáciu možných vplyvov na obyvateľstvo
- aktivizovať, spracovať komplexnú mapu baníckeho podzemia do digitálnej vrstvy a spracovať predpokladané budúce vplyvy podzemia a možné ohrozenie rozvojových aktivít v meste a regióne (zo zdrojov MH, MŽP – staré historické záťaž)
- zabezpečiť zmapovanie geopatogénnych zón v katastrálnom území mesta (úloha pre MŽP, SAV, privátny výskum)
- zabezpečiť monitoring kvality povrchových a banských vôd v priestore mesta Banská Štiavnica a vyvolaných chemických procesov ovplyvňujúcich hospodárske využitie a rozvoj územia

12.9. Priorita: Lokálny, vnútroštátny a medzinárodný manažment a marketing

Podstatou úspechu socio-ekonomickej revitalizácie je úroveň manažmentu vedenia mesta, prípadne organizácií poverených reprezentáciou mesta, koordináciou aktivít a špecifickými jednaniami, aktivitami v prospech mesta na domácej a medzinárodnej úrovni.

Na lokálnej úrovni predstavuje manažment organizačné aktivity smerujúce ku legislatívnej, administratívnej podpore mesta, upevnenie vnútromestských vzťahov a súdržnosť sociálnych skupín pri zabezpečovaní rozvoja mesta. Podporným článkom na lokálnej úrovni sú médiá, ktoré napomáhajú organizačným opatreniam mesta včasnou informovanosťou a vysvetlením problému obyvateľstvu.

Zrušením štátnych podnikov Pleta, Rudné bane, Tabaková továreň sa prudko znížil počet pracovníkov TOP manažmentu. Tento stav lokálneho manažmentu trvá aj dnes a informovanosť, koordinácia často viazne a predstavuje rezervy v organizačnej práci, jej formálnej úrovni. História aj budúcnosť ukáže, že proces integrácie mesta a okolitých obcí bude podmienený spoločným ekonomickým prostredím, vzájomným spolupôsobením v prostredí EÚ, vzájomnou pomocou v

problematike rozvoja. Príprava takéhoto vývoja je obsahom lokálneho manažmentu mesta.

Vnútroštátny manažment je zameraný na udržanie, prezentovanie záujmov mesta na politických, rezortných a finančných fórach v rámci Slovenskej republiky. Medzi významné aktivity patrí skupina výskumných projektov, štúdií o meniacom sa pôsobení geofaktorov na kvalitu života obyvateľov, tiež vplyv banského diela na rozvojové aktivity. Monitoring a kvantifikácia týchto vplyvov sú predmetom základného a aplikovaného výskumu. Riešením týchto aktivít je priame oslovenie vrcholných predstaviteľov SAV a rezortov MŽP, MH, MZ, MP, MD, SPF) s požiadavkou o realizovanie potrebných úloh, ale za účasti domácich vedeckých pracovníkov. Tieto úlohy by boli financované zo zdrojov štátu.

Tieto vnútroštátne aktivity manažmentu vyžadujú operatívne nasadenie a vysokú angažovanosť. Súčasťou týchto aktivít je aj propagácia mesta a čiastočné marketingové aktivity. Dôležité je smerovanie pri získavaní investorov čo predstavuje najvýznamnejšiu aktivitu. Preto je potrebné iniciovať vo vláde SR opatrenia pre umožnenie skráteného schvaľovacieho procesu pre investorov v územiach s pokročilou socio-ekonomickou depresiou. Charakteristiky pre socio-ekonomickú depresiu sú nezamestnanosť viac ako 20%, veľmi nízka tvorba HDP, solventnosť pod 10.000,- Sk (v hrubom) na obyvateľa, alebo nižší odvod daní do štátu ako príjem do verejnoprávných organizácií, gradujúci odchod produktívnych obyvateľov za prácou mimo regiónu, do zahraničia – viac ako 20%.

Propagácia mesta v zahraničí je náplňou medzinárodného manažmentu, ktorého aktivity sa sústreďujú na prezentáciu mesta, investičných možností v podnikateľských investorských zahraničných kruhoch. Vzhľadom na dosiahnutie cieľovej konkurencieschopnosti mesta a regiónu v medzinárodnom cestovnom ruchu je potrebná profesionálna organizácia a aktivity diplomatickej úrovne v zahraničných profesných (obchodné komory) a finančných organizáciách. Významná je činnosť na akciách cestovného ruchu, kde tieto aktivity prinášajú zvýšenú zahraničnú návštevnosť.

Veľmi dôležitý je posun výsledkov zahraničných jednaní, mestského manažmentu a tiež aktivít podnikateľov do mestského úradu a medzi podnikateľov nie len cestou médií, ale aj prostredníctvom osobných pracovných stretnutí, čím sa buduje pocit spolupatričnosti a potlačí sa rivalita.

Pre skvalitnenie manažmentu a marketingu na všetkých úrovniach navrhujeme aktivity:

- zabezpečiť personálne a programovací projektový tím alebo viac tímov pre získavanie zdrojov na riešenie projektov navrhnutých v PHSER
- vytvoriť fond zameraný na garantovanie, spoluúčasť, refakturáciu pre organizácie, ktoré získajú a budú riešiť projekty s problematikou mesta podľa PHSER
- iniciovať vo vláde SR aby v rámci investičných stimulov pre investície boli zvýhodnení aj investori do SR, ktorí prinášajú zvýšenie solventnosti a zamestnanosti (pre centrá CR s komplexnými službami aj s výstavbou bytov pre zamestnancov)
- iniciovať vo vláde SR opatrenia pre umožnenie skráteného schvaľovacieho procesu pre investorov v územiach s pokročilou socio-ekonomickou depresiou
- uviesť do praxe zákon o B. Štiavnici a zaistiť zdroje na jeho realizáciu
- pripraviť podmienky pre rozšírenie mesta B. Štiavnica o obce, ktoré sa historicky vyvíjali po obvodě mesta (Štiavnické Bane, Banská Belá, Ilia,

- ...)
- iniciovať spoluprácu s domácimi podnikateľmi na pravidelných stretnutiach o problémoch mesta
 - spolupracovať s účastníkmi spoločenských, kultúrnych, športových akcií poriadaných v meste, pri zabezpečovaní prioritných cieľov v rozvoji mesta
 - oboznámiť účastníkov stavebného konania o prioritách rozvoja mesta a dohodnúť operatívnosť pri získavaní investorov do mesta
 - podporovať domáce médiá (Štiavnické noviny, Štiavnický život, mestskú TV, vysielanie mestského rozhlasu o aktualitách a dianí v meste a regióne) s cieľom zvýšiť informovanosť obyvateľov
 - zvýhodniť na vstupnom vstup domácich obyvateľov na kultúrnych a športových podujatiach, s cieľom zapájať domáce obyvateľstvo do verejného diania
 - komunikovať s predstaviteľmi koalíčných strán vlády SR o podpore a zdrojoch na socio-ekonomickú revitalizáciu mesta
 - dohodnúť s VÚC zvýhodnené nájom pre nové podnikateľské subjekty (objekty škôl)
 - pôsobiť (navrhnuť) formulovanie investičných stimulov štátnej politiky pre investorov (pripravuje MH) so zameraním na cestovný ruch a lokality UNESCO
 - aktívne zabezpečovať domácu, štátnu a medzinárodnú medializáciu
 - iniciovať stretnutia predstaviteľov mesta a podnikateľov s predstaviteľmi VÚC, NR SR, vlády SR,
 - presadzovať rozvojové priority - ich aktivity do strategických plánov VÚC a štátneho rozpočtu
 - organizovať s SAŽP a organizáciami PR (public relation) odborné, politické podujatia, s historickou, socio-ekonomickou, vodohospodárskou, pôdohospodárskou, environmentálnou problematikou umožňujúcou odborné exkurzie po meste a regióne so zameraním na cestovný ruch, kultúrne a športové aktivity
 - spolupracovať s účastníkmi spoločenských a kultúrnych akcií poriadaných v meste pri zabezpečovaní prioritných cieľov v rozvoji mesta
 - aktívne komunikovať so zahraničnými podnikateľskými obchodnými komorami a veľvyslanectvami pri získavaní investorov, podnikateľov, príp. zdrojov pre projekty riešiace problémy mesta
 - zabezpečiť informovanosť o investičných možnostiach v meste, regióne, v bankových, investičných - domácich a zahraničných kruhoch, zabezpečiť prezentáciu mesta v medzinárodných finančných kruhoch aj cez Radu Európy, UNESCO, kanceláriu BBSK v Bruseli, na zahraničných zastupiteľstvách v SR ...
 - vytvoriť štruktúru organizácií (osôb) zameraných na manažment a marketing pre mesto a región ako destináciu CR – teda profesionálnu propagáciu a získavanie zahraničných návštevníkov

Operačné priority

12.10. Priorita: Služby

Rozvoj služieb v CR je závislý na dopyte návštevníkov a ich solventnosti a trvalosti návštev. Služby sú v podstatnej miere v podnikateľskej sfére, ktorá má predpoklady pre rýchlu reakciu na dopyt. Aj medzi podnikateľmi je však diferenciácia a kvalitné služby na medzinárodnej úrovni pripravujú len tí, ktorí budú mať dostatočné zdroje, pripravený marketing, solventných návštevníkov.

Vnútoraná konkurencia v kvalite služieb v rámci mesta, podmieňuje zvýšenú konkurencieschopnosť mesta, pre ktoré sú služby merítkom kultúrnosti, úspešnosti (zaostalosti), ktoré sa podieľajú na celkovom imidži mesta (regiónu).

Z uvedeného vyplýva, že rozvoj služieb, ich rozmanitosť a kvalitu podstatne ovplyvnia návštevníci - klienti a ich solventnosť a trvalá - celoročná početnosť (rovnomernosť). Tieto podmienky zabezpečí investičný rozvoj CR so vznikom centier s komplexným vybavením služieb a celoročnou prevádzkou, čo sú znaky novodobého priemyslu CR.

V štruktúre trhových služieb majú perspektívu obchodné činnosti, ktoré už sú zastúpené úspešnými filiálkami (stavebné materiály) a jednotlivcami. Obchodovanie cez internet prináša nové možnosti pre etablovanie takýchto pracovísk v Banskej Štiavnici. Nízke zastúpenie majú veľkoobchodné a maloobchodné aktivity pre ktoré je dôležitá celoročná dostupnosť. Čo do početnosti sa však rozvíja údržba motorových vozidiel, ktorá s rastom návštevníkov zaznamená vzostupný trend v počte a špecializácií jednotlivých autoservisov. Pri zvyšovaní socio-ekonomických ukazovateľov sa dá predpokladať aj rozšírenie predaja motorových vozidiel (napr. terénnych), ktoré rozšíria aj súčasný predaj motocyklov. Aj takého predajne zvyšujú propagáciu, špecializovanú návštevnosť mesta a jeho imidž.

Preprava tovaru má v SR stúpajúci trend a úspešné sú aj domáce firmy, ktoré pri investičnom rozvoji mesta majú predpoklady pre zvýšenie počtu firiem a tiež prepravných kapacít.

Rozvoj zaznamená osobná preprava zameraná zvlášť na návštevníkov mesta a regiónu, napriek rozvoju individuálneho motorizmu. Aj v tomto prípade je rozvoj podmienený produktmi CR, zvýšenou návštevnosťou prekladateľským servisom, propagačnými materiálmi, ochotou personálu služieb,

Progresívny trend vývoja majú telekomunikácie a pošta. Úspešne pracujú predajne mobilných telefónov, u ktorých dôjde k miernemu rozširovaniu podľa pribúdajúcich mobilných operátorov. Solventnosť týchto organizácií vytvára ich zaujímavú pozíciu v rozvoji mesta.

Pre trvalý rozvoj služieb sú vhodné nasledovné aktivity:

- usmerniť druh, úroveň a kvalitu služieb pre obyvateľov
- usmerniť a napomôcť podnikateľom v službách k umiestneniu ich obchodov, firiem v MPR (MPR sa vyľudňuje)
- prejaviť ústretovosť vznikajúcim službám pre CR s medzinárodnou úrovňou kvality
- podporovať pracoviská, firmy trhových služieb (obchodná činnosť)
- podporovať obslužné služby zvyšujúce komfort návštevníkov (autoservisy, predajne ...)
- podporovať vznik osobnej dopravy v meste a regióne, vrátane špeciálnych trás zameraných na prezentáciu mesta a regiónu pre návštevníkov v spojení so sprievodcami v požadovanom jazyku
- podporovať služby zvyšujúce imidž mesta pre zahraničných návštevníkov (prekladateľstvo, tlmočníctvo, sprievodcovstvo, inštruktorstvo, vodcovstvo,

12.11. Priorita: Školstvo

Výchovno-vzdelávací na základných školách je prezentovaná veľkým množstvom aktivít a snahou o najlepšiu prípravu žiakov. Ekonomické limity v budúcnosti pravdepodobne neohrozia počet základných škôl v meste, keď stavy žiakov budú dopĺňané žiakmi z okolitých obcí. Životaschopnosť týchto škôl vyplýva aj z ich aktivít pri získavaní grantov zo štátnych a EÚ zdrojov.

Stredné školy podliehajú zvýšenému ekonomickému tlaku a jednou z ich možností pre zlepšenie existenčnej situácie je prepojenie na podnikateľské prostredie mesta, čím sa vytvoria ekonomické klustre, podporované zo zdrojov EÚ. Sieť stredných škôl musí pružne reagovať na potreby zamestnávateľov ponukou vhodných učebných a štúdijných odborov a rekvalifikačnými programami.

Vysoké školstvo v r. 2006 ukončilo činnosť v meste. Reálnou náhradou môžu byť malé firmy, neziskové organizácie zamerané na rekvalifikácie aj vysokoškolsky vzdelaných záujemcov a organizácie, ktoré budú realizovať výučbu v rámci inovácií, teda nových poznatkov do výskumnej, projektovej, rozhodovacej, informačnej sféry so zameraním na rôzne odvetvia (CR, poľnohospodárstvo, ŽP...). Tieto výučby môžu prednášať vedeckí pracovníci a lektori aj pre zahraničných záujemcov. V meste existuje takýto potenciál odborníkov, ktorý môže rozšíriť svoje rady a sféru svojho pôsobenia aj na zahraničie.

Aj pre školstvo bude mať veľký význam investičný rozvoj mesta, ktorý ovplyvní aj dopyt po odborných pracovníkoch so stredoškolským vzdelaním, budú solventnejší rodičia a väčšie možnosti podpory z investičných firiem pre školy.

V problematike školstva navrhujeme nasledovné aktivity:

- podpora existujúcich štúdijných a učebných odborov, prípadne vznik nových, ktoré zabezpečia potrebný kvantitatívny a kvalitatívny rozvoj ľudských zdrojov pre CR, služby, výrobný sektor, stavebníctvo a sociálne veci (ošetrovateľstvo)
- podpora vysokoškolských aktivít
- vo výchovno-vzdelávacom procese základných a stredných škôl zamerať obsah vyučovania aj na upevňovanie vedomostí o meste a regióne (aj v cudzích jazykoch) - zdravý lokálpatriotizmus
- podporovať stredné školy pri užšej spolupráci s podnikateľskými subjektami s pozitívnym účinkom pre rozvoj mesta
- vytvoriť podmienky pre rekvalifikáciu ľudských zdrojov, školenia pre špecialistov existujúcimi oprávnenými inštitúciami, prípadne podporiť vznik nových vzdelávacích organizácií (agentúr) so zameraním na rekvalifikáciu ľudských zdrojov
- vytvoriť podmienky pre školiace pracoviská zamerané na zahraničných účastníkov v špecifických problematikách - ochrana prírody, cestovný ruch, geografické informačné systémy, plánovacie procesy, biotechnológie,...
- aktivovať potenciál vysokoškolsky vzdelaných učiteľov na pomoc pri riešení problémov mesta (projekty, aktivity, komunikácia, propagácia, informácie)
- založiť Univerzitu 3 veku, alebo vzdelávaciu aktivitu zameranú na pozoruhodnosti Banskej Štiavnice s cieľom zvýšenej informovanosti pre návštevníkov mesta
- vytvoriť centrum celoživotného vzdelávania – v spolupráci s odborom výchovy a vzdelávania ľudských zdrojov BBSK pre pracovníkov a podnikateľov v CR

- výrazne zvýšiť podporu športových aktivít zabezpečujúcich aktívne zapájanie detí a mládeže (kluby , krúžky , občianske iniciatívy)

12.12. Priorita: Zdravotníctvo

Nemocnica v Banskej Štiavnici má z hľadiska jej situovania nenahraditeľnú polohu, ktorú napriek rôznym ekonomickým a organizačným koncepciám potvrdzujú geografické podmienky centrálnej časti pohoria a rozmiestnenia obcí, pre ktoré je najbližším dosažiteľným miestom Banská Štiavnica.

Pre stabilizáciu nemocnice je podstatné riešenie problémov jej prevádzky, teda finančného a personálneho zabezpečenia zdravotníckeho personálu. Hľadanie ekonomických riešení je náročné na úroveň a schopnosti manažmentu, ktorý je rukojemníkom poisťovní a ich termínov preplácania zdravotníckych výkonov.

Akútnym problémom je aj stabilizácia lekárov bytmi, ktorými by mala disponovať nemocnica príp. zriaďovateľ. Pri revitalizácii objektov a vybavenia je možné žiadať o zdroje EÚ.

Pre oblasť zdravotníctva navrhujeme nasledovné aktivity:

- zachovať všetky zdravotnícke služby, ktoré v súčasnosti poskytuje Regionálna nemocnica n.o. a rozšíriť ich o Rýchlu lekársku pomoc
- zachovanie služieb akútneho zdravotníctva (úrazy, infúzy,...)
- vytvoriť centrum pre širšiu spádovú oblasť, pre špecializované výkony a špecifické skupiny klientov
- podporiť rozvoj terénnych zdravotníckych služieb
- vytvárať nájomné byty pre zdravotnícky personál
- zvýšiť platy zdravotníckemu personálu
- znížiť energetickú náročnosť budovy nemocnice
- zlepšiť kooperáciu s okolitými nemocnicami

Investičný rozvoj CR prinesie prínos pre nemocnicu vznikom centier cestovného ruchu a v nich:

- ♦ kúpeľov príp. Wellness centra, zdravotníckeho centra v športovej rekreačnej zóne
- ♦ relaxačných, pobytových centier s možnosťami výberu ponuky podľa cenovej dostupnosti, skladby rodiny, veku návštevníkov, ...

Reálny môže byť vznik hospicov pre solventných klientov zo SR a zahraničia.

Investičná výstavba CR bude viesť poskytnúť náležité podmienky bývania aj pre lekárov, čo umožní ich stabilizáciu v meste.

12.13. Priorita: Cestovný ruch

Problematika cestovného ruchu v súčasnosti predstavuje odvetvie s nerozvinutou štruktúrou ktorej komerčné využitie nemá systémový marketing, má veľmi nízku návštevnosť, pre ktorú je charakteristická sezónnosť a veľmi nízky obrat. Cestovný ruch patrí medzi odvetvia s rozhodujúcim vplyvom na rozvoj mesta. Potrebný priemysel CR potrebuje vybudovať v súčasnosti postrádané prvky CR, ktoré budú zodpovedať podmienkam EÚ, medzi ktoré patrí budovanie centier CR, ktoré majú komplexne vybavené služby a majú celoročnú prevádzku. Spoločnou podmienkou pre investorov do CR a pre súčasné zariadenia CR je

prípraviť produkty CR, ktoré tvoria ponuku pre návštevníkov a zároveň aj predĺžiť ich pobytovú návštevu.

Nová investičná výstavba má možnosť byť zameraná na šport, relaxáciu, zábavu a vytvorí súčasť štruktúry centier, v ktorých MPR bude tvoriť jedno z nich. Investičná výstavba CR, ktorá zvyšuje zamestnanosť a solventnosť má rovnaké problémy ako vstup investičného kapitálu do mesta, čo je opísané v kap. 10.2. Pre rozvoj CR by mali byť realizované nasledovné aktivity:

- zabezpečiť zdroje pre projekty so spoluúčasťou, refundáciou príp. garanciou, pre nekomerčné aktivity – produkty CR, ktoré budú spracovávať žiadatelia z mesta. Do takéhoto fondu by mali prispievať podnikatelia, ktorí majú prospech z návštevnosti mesta
- aplikovať výsledky Marketingovej stratégie CR pre okres Banská Štiavnica: systematická propagácia mesta Banská Štiavnica vo väzbe na širší región na základe spracovanej a aktualizovanej marketingovej stratégie pre tvorbu projektov a nekomerčných podujatí CR, Národného programu revitalizácie banských diel pre potreby CR
- pre návštevníkov zriadiť pracovisko vstupných informácií o regióne
- zabezpečiť celkovú prezentáciu mesta ako lokality zapísanej do Zoznamu svetového dedičstva a historicky najvýznamnejšej baníckej lokality na Slovensku a jednej z najvýznamnejších v Európe (výroba propagačných materiálov na medzinárodnej úrovni)
- vybudovať koordinačné centrum CR - vytvárať štruktúry koordinačných pracovísk: programovacia, projektová, riadiaca agentúra, marketingová koordinačná agentúra zameraná na propagáciu a “predaj” regiónu, cestovné kancelárie, touroperátor
- realizovať plánované produkty CR (trasy v meste, krajine po atraktivitách)
- upraviť (skultivovať) širšie okolie vodných nádrží
- vylúčiť kontamináciu vôd v nádržiach z individuálnych a veľkokapacitných chát
- celkove riešiť systém statickej dopravy v meste (parkovanie) – alternatívne scenáre podzemného parkovania v meste (napr. priestor pred pomníkom padlých), v spádovom území výstavba parkovísk s dostatočnou kapacitou (uprednostniť ekologicky menej hodnotné lokality - kameňolomy, depónia, skládky, ...) a zvlášť pri vodných nádržiach a navštevovaných atraktivitách
- realizovať hygienický program pri vodných nádržiach (WC, umyvárky, sprchy) zber komunálneho odpadu
- využiť komerčne pobrežia vodných nádrží pre služby v CR
- školiť sprievodcov po trasách z návrhu produktov CR (Marketingová stratégia)
- pripraviť ponuku autotrás a cyklotrás zameraných na poznávanie mesta a regiónu (súčinnosť ubytovacích zariadení a autotaxi)
- propagovať možnosti kúpania vo vodných nádržiach aj v správach masovokomunikačných médiách, (Hydrometeorologický ústav, TV a rozhlas)
- kontrolovať a čistiť dna plážových vstupov do vodných nádrží
- zabezpečiť ústretovosť pri kúpe pozemkov, prenájme pozemkov pre investorov pri budovaní celoročných centier, lanoviek, vlekov s komplexným vybavením a celoročnou prevádzkou
- označiť orientačné body v rekreačných oblastiach (parkovisko, reštaurácia, toalety, informácie, prvá pomoc, telefón, východ z územia do obcí)
- budovať pešie prepojenia medzi jednotlivými centrami a pešie trasy priamo v centrách CR
- sprístupniť a rekonštruovať cesty popri jarkoch pre aktivity CR, ako aj staré

- poľné a lesné cesty
- pripraviť a realizovať projekt “Športového prírodného centra”
- realizovať rekvalifikačné a zdokonaľovacie kurzy pre zamestnancov v CR
- realizovať zdokonaľovacie kurzy pre podnikateľov v CR
- zabezpečiť vnútromestskú a vnútroregionálnu informovanosť o aktivitách v území a tieto informácie sústreďovať v informačných kanceláriách, CK, ubytovacích zariadeniach
- iniciovať aktivity na zabránenie zarastaniu vrcholovej lúky Sitna a zabezpečiť úpravu lesných ciest z Počúvadla a Ilije
- vytvoriť podmienky pre zavedenie turistických (tlačítkových) informačných bodov v meste
- rozšíriť počet športových a kultúrnych viacdenných aktivít počas celého roka s profesionálnou propagáciou. Tieto aktivity by mali mať trvale medzinárodnú úroveň (účasť)
- zapojiť vysokoškolsky vzdelaných dôchodcov mesta do informovanosti pre návštevníkov (Univerzita 3. veku o atraktivitách mesta a regiónu)
- vyriešiť dislokáciu rómskej komunity z územia pod Šobovom - lokalita pre investičný CR, do priestoru pod Hutou (doterajšie umiestnenie má protiinvestičný efekt a bude paralyzovať CR a imidž mesta aj v súvislosti s Aqua parkom vo Vyhních)
- podporovať aktivity baníckych a akademických tradícií

12.14. Priorita: Inštitucionálna štruktúra

Stabilizovanie a posilňovanie inštitúcií - vrcholových a výskumných je jedným z prístupov pre zvyšovanie solventnosti obyvateľstva a rozvoja mesta. Labilne však pôsobí forma - satelitných, detašovaných, vysunutých, pracovísk, kde ich existencia závisí od zdrojov materskej organizácií, ktorá sídli mimo mesta. V r. 2007 - 2013 je prioritou rozvoja poznatková ekonomika v rámci ktorej bude podporovaný výskum. Dôraz bude kladený na aplikovaný výskum ktorý poskytuje možnosti vytvorenia pracovísk vedy - SAV, rezortné pracoviská, private pracoviská v meste. Štruktúru inštitúcií budú dotvárať organizácie zamerané na podporu podnikania, poradenstva, finančníctva,...

Napriek úsporným opatreniam zameraným na verejnoprávny sektor navrhujeme nasledovné aktivity:

- stabilizovať existujúce verejnoprávne inštitúcie
- stabilizovať poradenskú a informačnú štruktúru pre zdroje Európskej únie (Regionálne environmentálne poradenské a informačné stredisko) a v spolupráci s REPIS koordinovať využívanie zdrojov a programovanie projektov
- posilniť inštitúcie, ktoré vytvárajú imidž mesta vo forme produktov CR - SAŽP a hlavne SBM, ktoré by vzhľadom na svoj charakter a poslanie mohli organizovať kongresovú turistiku na svetovej úrovni
- vytvárať podmienky a aktivity pre situovanie vedeckých pracovísk SAV a rezortov do mesta
- vytvárať podmienky pre centrá strategických služieb, distribučné a logistické centrá, výskumno - vývojové a technologické centrá
- vybudovať základnú podpornú a poradenskú štruktúru pre podnikateľov
- koordinovať proces informatizácie a spracovanie vstupov špecifických dig.

12.15. Priorita: Kultúrne pamiatky a kultúrne aktivity

Prítomnosť MPR zvýrazňuje minulosť slávy a bohatosť mesta. Spolu s technickými pamiatkami okolia mesta tvorí dôvod zápisu do zoznamu svetového, kultúrneho a prírodného dedičstva - UNESCO. Svojou rozlohou 195 ha vytvára významné územia pre budúci rozvoj, ktorý by mal byť založený na polyfunkčných možnostiach MPR, ako je cestovný ruch, kultúrny turizmus, vzdelávanie, kultúrne aktivity, pobytová rekreácia, služby, a iné. Vzhľadom na pamiatkovú hodnotu objektov a štruktúry osídlenia sú usmerňované hlavne aktivity investorov, ktorí sa doteraz zameriavajú na záchranu príp. rekonštrukciu objektov, z ktorých podstatná väčšina bude slúžiť pre individuálne - nekomerčné využívanie (chalupy). Táto pozitívna činnosť má len malý socio-ekonomický efekt. Malá časť objektov je obnovená so zameraním na poskytovanie ubytovacích a stravovacích služieb na úrovni penziónov, súkromných ubytovní. Keďže lôžková kapacita je jedným z medzinárodných ukazovateľov priamej a vyvolanej zamestnanosti, je zameranie pozornosti na MPR ako hlavného zdroja pre rozvoj CR a mesta a zlepšenie jeho socio-ekonomickej situácii- **mylné!**

Príklad:

Počet stálych zamestnaneckých pozícií je na 100 lôžok v hoteli 23 - 30 pričom v apartmánových domoch príp. penziónoch je to 5 - 10.

Tento príklad dokumentuje relatívne malé možnosti MPR v tvorbe zamestnaní vyplývajúcich z ubytovacích kapacít a zároveň staré objekty obmedzujú komfort vybavenia a rozsah služieb, čo už obmedzuje návštevnosť solventných návštevníkov a následne socio-ekonomickú úspešnosť podnikateľov a tým aj solventnosť ich zamestnancov.

Činnosť KPÚ by mala byť zameraná na pamiatkové objekty a nie na krajinu (ak áno, museli by sme sa vrátiť k pôvodnej mesačnej krajine – viď veduty).

Rýchlejšie napredovanie pri revitalizácii objektov v MPR by umožnila diferenciácia objektov, pričom objekty, ktoré nie sú kultúrnymi pamiatkami by mali voľnosť zo strany KPÚ pre vnútorné úpravy. Pamiatková ochrana uskutočňovaná KPÚ v Banskej Bystrici začína mať prvky "humanizácie" voči domácejmu obyvateľstvu napriek tomu, že doteraz nepoznajú skutočnú socio-ekonomickú situáciu obyvateľstva, pri ktorej majú podstatný význam pracovné príležitosti a solventnosť, ktoré "prevyšujú" v súčasnosti kultúrny význam objektov. Z hľadiska rozvoja mesta a snahe získania investorov majú na rozvoj mesta snahy KPÚ o vyhlásenie ochranného pásma MPR bez znalosti o kvalite životného prostredia, kvalite prírody a negatívnom pôsobení geofaktorov a socio-ekonomickej situácii v meste kontraproduktívny efekt. Nevýhodou pre investičný rozvoj je nedostatočná archeologická preskúmanosť územia pracoviskom AU SAV, čo predlžuje proces vydávania stavebného povolenia pre možných investorov. Postup revitalizácie MPR (objektového fondu) bude určovať CR a jeho úroveň, ktorý vytvára imidž a záujem investorov o budovanie zariadení CR príp. svojich rezidencií. Z pohľadu na problematiku ochrany pamiatok doporučujeme nasledovné aktivity:

- zabezpečiť označenie kultúrnych a technických pamiatok, ako súčasť komplexného náučného, informačného a orientačného systému
- spracovať set (súbor) informácií na úrovni požiadaviek pre produkt CR pre všetky atraktivity mesta (tabuľka, mapa, prospekt)

- zabezpečiť aby KPÚ predložil mestskému úradu v B. Štiavnici návrh koncepcie ochrany pamiatkových objektov, túto prerokovať na zastupiteľstve, prípadne upraviť podľa rozvojových zámerov mesta – PHSER a takto predložiť na schválenie mestskému zastupiteľstvu
- dôsledne uplatňovať sankčný postih voči pracovníkom KPÚ v prípade, že chybnými (mylnými, nesprávnymi) rozhodnutiami spôsobia škody na súkromnom, príp. inom majetku
- presadiť, aby KPÚ výrazne skrátil lehoty vyjadrení zvlášť v prípade strategických investorov (nad 200 mil. SK). Z jedným rozhodnutím a nie ku všetkým stupňom projektovej dokumentácie,
- iniciovať aby pracovníci KPÚ aktívne pristupovali k problematike pamiatkovej starostlivosti, (spracovanie vhodných typov štúdií, atlasov doporučených stavebných detailov
- vytvoriť podporný fond mesta pre obnovu budov
- podporovať existujúce kultúrne aktivity a ich koordináciu aj v rámci širšieho okolia a v systéme propagácie
- podporiť komplexnú rekonštrukciu banskoštiavnickej Kalvárie a revitalizáciu jej nábožensko-historického poslania (púte), využiť ju na primerané kultúrne aktivity, ochrániť pred vandalmi
- zrušiť ochranné pásmo MPR a zamerať aktivity pamiatkárskej ochrany len na MPR, teda bez ochranného pásma v zaťaženom a prírodnom extraviláne.
- Zvýšiť obyvateľnosť v MPR (počet bytov) a zastúpenie služieb prípadne administratívnych organizácií (proti vyludňovaniu v MPR).

12.16. Priorita: Športové aktivity

Športové rekreačné a pretekárske aktivity sú doteraz nositeľom najväčšieho počtu návštevníkov. Potenciál krajiny svojim reliéfom a rozmanitosťou štruktúry krajiny je predurčený na športovanie a regeneráciu psychických a fyzických síl. Pre zaistenie konkurencieschopnosti regiónu je potrebné projektovo, zdrojovo a realizačne doriešiť realizáciu „Športového prírodného centra“ v súčinnosti s rozpracovaným Geoparkom. Takto sa môžu vytvoriť konštantné podmienky pre športovanie v prírode, kde sa môžu uskutočňovať letné a zimné pretekárske aktivity, ktoré budú patriť medzi najvýznamnejší zdroj návštevníkov. Sieť komunikácií umožňuje pripraviť pre CR produkty na medzinárodnej úrovni.

Ľudským potenciálom a výsledkami disponujú plavecké športy, pre ktorých rozvoj, ale aj pre rozvoj CR je už potrebný krytý 50 m bazén.

Napriek väčšiemu počtu telocvičniam by pre celoročné športovanie s publikom bola žiadúca výstavba športovísk - polyfunkčnej haly v zmysle projektu ZŠ A. Sládkoviča.

Množstvá ekologicky znehodnotených plôch poskytuje prostredie pre areál skateboardingu, ktorý by slúžil mládeži. Zabráneniu devastácie prírodnej krajiny motorkármi, by pomohlo vymedzenie územia (s nízkou ekologickou hodnotou) pre trvalý auto - motocyklový terénny areál.

Príležitosť pre športovanie mladých je jedna z možností ovplyvnenia šírenia narkománie medzi mladými ľuďmi, zlepšenie ich zdravotného stavu – pohybového aparátu.

Pre rozvoj športových podmienok sú potrebné nasledovné aktivity:

- podporiť organizovanie vrcholových letných a zimných športových súťaží

- zriadiť športové krúžky od základnej školy až po maturitné ročníky s cieľom vytvoriť pretekársku základňu
- podporiť kvalifikovaný športový súťažný kolektív, (časomerači, rozhodcovia) s cieľom ich využitia v čo najširšom množstve súťaží aj medzinárodnej úrovne
- podporiť výstavbu športových, komerčných areálov, centier,
- vymedziť areál pre moto športy
- podporiť výstavbu športovej haly a krytého 50m bazénu
- podporiť projekt a realizáciu športového prírodného centra
- podporiť privátne športové aktivity na mládež
- vybudovať a modernizovať športoviská pre mládež v MPR a na sídlisku Drieňová
- ponúknuť športovým organizáciám poriadanie športových súťaží v meste, alebo regióne
- koordinovať a podporovať dobrovoľníkov vytvárajúcich podmienky pre športy s cieľom založiť tradíciu vo viacerých športových disciplínach (plávanie, atletika, behy, viacboje, cykloturistika, bežky)
- vytvárať podmienky pre nesúťažné športové aktivity v prírode
- profesionalizovať zodpovednosť z vedenia mesta za cielený rozvoj športu
- vytvoriť podmienky pre klzisko a korčuľovanie (dvor ZŠ A. Sládkoviča, Sitnianska), športoviská pre voľný čas (tenisové kurty, basketbalové ihrisko ..) aj v starej časti mesta
- poskytnúť pozemky na výstavbu haly ako spoluúčasti mesta pre získanie zdrojov z fondov EU

12.17. Priorita: Sociálna problematika

Vzhľadom na snahu o systémové riešenie sociálnej otázky v meste je podmienkou úspechu presná evidencia užívateľa sociálnej pomoci, v zmysle zákona 428/02, jeho zaradenie do sociálnych kategórií a evidencie výšky sociálnej podpory. V rámci evidencie obyvateľstva by bol vhodný prehľad o aktívnych obyvateľoch neevidovaných v zozname UoZ, ich mieste zamestnania, ... Je to dôležité pre monitorovanie vysídľovania obyvateľstva.

Aj v prípade pozitívneho socio-ekonomického rozvoja bude v meste narastať počet obyvateľov v neproduktívnom veku a zdražovanie nákladov na život podmieni zvýšenie počtu bezdomovcov pri stagnácii počtu obyvateľov, ktorí stratili natrvalo pracovné návyky a tvoria marginalizovanú skupinu obyvateľstva, ktorí budú odkázaní na sociálnu pomoc, pretože sa pohybujú na spodnej hranici chudoby a sociálneho vylúčenia. Negatívne bude na sociálnu klímu pôsobiť narkománia u mládeže. V meste je dôležité vybudovať štruktúru sociálnych zariadení.

Pre riešenie tejto problematiky navrhujeme nasledovné aktivity:

- vytvoriť domovy pre osamelých rodičov, charitatívno-sociálne centrum
- vytvoriť centrum osobnej hygieny a útulok
- rozšíriť a skvalitniť opatrovateľskú službu rôznych stupňov
- zabezpečiť kvalifikáciu opatrovateľského personálu
- stabilizovať v meste poradenské a psychologické centrum
- aktivizovať a vytvoriť resocializačné centrum (pod bývalou hutou)
- vytvoriť ubytovanie - domovy pre solventných dôchodcov
- vytvoriť pracovné možnosti napr. triedenie separovaného zberu pre obyvateľov sociálnej inklúzie (zo Šobova) v okolí Lintichu a ČOV, kde je možné

zabezpečiť nízko nákladovú výstavbu bytov a hál v areáloch pod Hutou. Spojiť bývanie s pracovnými možnosťami. Územie poskytuje podmienky pre situovanie ďalších pracovných miest

- vytvoriť opatrenia na elimináciu demografickej prognózy pre SR, starnutie obyvateľstva, znižovanie počtu produktívnych obyvateľov, znižovanie počtu obyvateľstva, zvyšovanie počtu rómskeho etnika
- vytvoriť podmienky pre bývanie a existenciu mladých rodín a sociálne slabé vrstvy obyvateľstva (byty, zamestnanie)
- stabilizovať náklady na bývanie - teplo alternatívnymi zdrojmi vykurovania - biomasa, geotermálne vody v komplexnej bytovej výstavbe (Drieňová, ...)
- zabezpečiť starostlivosť o prepustených z výkonu trestu
- podporovať prepravné služby
- podporovať aktivity u rómskeho obyvateľstva o dokončenie základného vzdelania, prípadne vzdelanie na úrovni odborných učilísk
- rozvinúť aktivity pre podporné zamestnanie
- podporovať materské centrum pre matky na materskej dovolenke
- zabezpečiť podporu sociálnych služieb zameraných na terénny ambulantný výkon
- podporiť agentúry pre starostlivosť o dôchodcov

12.18. Priorita: Motivácia a udržanie aktívnych občanov a skupín

Podmienky pre duchovný život, športové vyžitie zabezpečujú amatérsky nadšenci, ktorí organizujú aktivity odzrkadľujúce mieru záujmu obyvateľov a ich snahu vytrhnúť sa zo skepsy a spraviť niečo pre seba, svoje rodiny a svoje okolie. Aktívni jednotlivci a skupiny tvoria nedocenenú skupinu pracujúcu s najvyšším efektom pre rozvoj mesta a regiónu, pretože sú tvorcami sociálnej klímy. Ich práca a výsledky predstavujú najvyššiu mieru a osoh - kapitalizácie v prospech obyvateľov mesta. Pre podporu tejto najvýznamnejšej skupiny obyvateľstva je potrebné realizovať nasledovné aktivity:

- zvýšiť finančnú podporu pre kultúrne, ekologické (výsadba zelene, čistenie lesov, obnova lesných chodníkov) a športové aktivity poriadané aktívnymi dobrovoľníkmi s dôrazom na návštevnosť, územné pôsobenie, zapojenie obyvateľstva, medzinárodnú reprezentáciu mesta
- podporovať CMK Rubigall v úspešných aktivitách z r. 2005 - 2006
- podporiť stavbu polyfunkčnej športovej haly, ktorá vytvorí podmienky pre činnosť športových oddielov
- podporovať humánne aktivity pre telesne postihnutých (dostupnosť inštitúcií, úradov, múzeí – prístupnosť do objektov bez ohľadu na pamiatky)
- spracovať jednoznačné kritériá pre hodnotenie podaných žiadostí o pridelenie finančnej pomoci pre kultúrne, športové aktivity skupín a jednotlivcov

Monitorovanie

Monitorovanie úspešnosti plnenia opatrení a projektov je vhodné realizovať dvakrát v roku, čo zodpovedá času na vyhodnocovanie projektov. Výsledky z projektovej činnosti by mali priebežne oznámiť riešitelia na MsÚ prípadne cez médiá

XIII. NSRR – Operačné programy, ktoré prichádzajú do úvahy pre B. Štiavnicu

Operačný program Doprava (OP Doprava)

Prioritná os 1 Budovanie a modernizácia dopravnej infraštruktúry financované z KF

1.3 Výstavba siete základných verejných terminálov intermodálnej prepravy

Zámer:

Prioritami v oblasti rozvoja infraštruktúry intermodálnej prepravy z prostriedkov Kohézneho fondu je dobudovanie siete železničných tratí zaradených do Dohody AGTC a vybudovanie verejného terminálu intermodálnej prepravy aj v Bratislavskom kraji, ktorý nie je oprávnený čerpať prostriedky z ERDF, za účelom poskytovania kvalitných terminálových služieb na nediskriminačnom prístupe v prepojení na logistické centrá efektívne zabezpečovať logistické prepravné reťazce.

V rámci modernizácie a dobudovania infraštruktúry intermodálnej prepravy v nasledujúcom programovom období rokov 2007 – 2013 budú prioritnými:

- vybudovať sieť základných verejných terminálov intermodálnej prepravy, ktoré budú spĺňať parametre stanovené Dohodou AGTC, vrátane kvalitného železničného a cestného napojenia na základnú dopravnú sieť;
- zabezpečiť technologické a informačné prepojenie terminálov intermodálnej prepravy s logistickými centrami na efektívne zabezpečenie logistických prepravných reťazcov.

Zdôvodnenie:

Nárast medzinárodnej prepravy najmä ťažkými nákladnými automobilmi v ostatných rokoch, spolu s nedobudovanou sieťou nadradenej dopravnej infraštruktúry železničnej a cestnej dopravy a intermodálnej prepravy v SR spôsobuje enormné zaťažovanie cestných komunikácií. V súlade s princípmi trvalo udržateľnej mobility je okrem regulačných opatrení nevyhnutné vytvárať aj podmienky pre rozvoj ekologicky priaznivejších dopravných systémov, ku ktorým intermodálna preprava jednoznačne patrí.

Prioritná os 2 Budovanie a modernizácia dopravnej infraštruktúry financované z ERDF

Opatrenie 2.4 Výstavba siete základných verejných terminálov intermodálnej prepravy

Zámer:

Prioritami v oblasti rozvoja infraštruktúry intermodálnej prepravy je dobudovanie siete železničných tratí zaradených do Dohody AGTC a vybudovanie terminálov intermodálnej prepravy (verejných), ktoré budú okrem poskytovania kvalitných terminálových služieb na nediskriminačnom prístupe v prepojení na logistické centrá efektívne zabezpečovať logistické prepravné reťazce.

V rámci modernizácie a dobudovania infraštruktúry intermodálnej prepravy v nasledujúcom programovom období rokov 2007 – 2013 budú prioritnými:

- vybudovať sieť základných verejných terminálov intermodálnej prepravy, ktoré budú spĺňať parametre stanovené Dohodou AGTC, vrátane kvalitného železničného a cestného napojenia na základnú dopravnú sieť, zabezpečiť technologické a informačné prepojenie terminálov intermodálnej prepravy s logistickými centrami na efektívne zabezpečenie logistických prepravných reťazcov.

Zdôvodnenie:

Nárast medzinárodnej prepravy najmä ťažkými nákladným automobilmi v ostatných rokoch, spolu s nedobudovanou sieťou nadradenej dopravnej infraštruktúry železničnej a cestnej dopravy a intermodálnej prepravy v SR spôsobuje enormné zaťažovanie cestných komunikácií. V súlade s princípmi trvalo udržateľnej mobility je okrem regulačných opatrení nevyhnutné vytvárať aj podmienky pre rozvoj ekologicky priaznivejších dopravných systémov, ku ktorým intermodálna preprava jednoznačne patrí.

Opatrenie 2.5 Rozvoj verejnej osobnej dopravy

Zámer:

Okrem podpory rozvoja dopravnej infraštruktúry budú prostriedky z fondu ERDF 2007– 2013 smerované na podporu v sektore dopravy, na znižovanie negatívnych účinkov dopravy na životné prostredie a na zvyšovanie kvality a rozvoj služieb vo verejnej doprave. Dôraz bude pri tom kladený na rozvoj a integráciu prímestskej dopravy v okolí veľkých sídelných celkov v prepojení na znižovanie energetickej náročnosti dopravy, podporu využívania ekologickejších zdrojov energie v doprave a prepravu cestujúcich so zníženou pohyblivosťou.

Zdôvodnenie:

Neustále zvyšujúci sa podiel individuálnej automobilovej dopravy na úkor verejnej hromadnej dopravy v dôsledku zvyšujúcej sa životnej úrovne obyvateľstva má negatívny vplyv na životné prostredie, čo je sprevádzané vznikom kongescií, zvýšením nehodovosti, environmentálnych problémov (emisie, hluk, vibrácie) ako aj neustále narastajúcich nárokov na kvalitu infraštruktúry.

Verejná hromadná doprava zohráva významnú úlohu v kontexte udržateľnej mobility a jej rozvoj a podpora zohráva jednu z významných priorít dopravnej politiky Slovenskej republiky rovnako, ako je to vo vyspelých krajinách. Efektívny systém verejnej hromadnej dopravy je jedným z nevyhnutností ekonomických aktivít a kvality života, ktorý umožňuje prepojenie centrálnych regiónov s regiónmi štruktúrne znevýhodnenými (tzv. zaostávajúcimi regiónmi).

Operačný program Životné prostredie (OP ŽP)

Prioritná os 1 Integrovaná ochrana, racionálne využívanie vôd a protipovodňová ochrana

Opatrenie 1.1 Zásobovanie obyvateľstva pitnou vodou

Zámer:

Podpora aktivít zameraných na zlepšenie a zvýšenie úrovne zásobovania obyvateľstva pitnou vodou z verejných vodovodov.

Zdôvodnenie:

Zabezpečenie bezproblémového zásobovania obyvateľov SR kvalitnou pitnou vodou a skvalitnenie starostlivosti o vodné zdroje a súvisiacu infraštruktúru, vrátane zabezpečenia plnenia požiadaviek vyplývajúcich z právnych predpisov EÚ.

Opatrenie 1.2 Odvádzanie a čistenie komunálnych odpadových vôd

Zámer:

Podpora aktivít zameraných na:

odvádzanie a čistenie odpadových vôd v aglomeráciách nad 10 000 EO

odvádzanie a čistenie odpadových vôd v aglomeráciách nad 10 000 EO a v aglomeráciách od 2 000 – 10 000 EO

odvádzanie a čistenie odpadových vôd v aglomeráciách nad 2 000 EO

Zdôvodnenie:

Zabezpečenie efektívneho odvádzania a čistenia odpadových vôd bez negatívnych dopadov na životné prostredie v súlade so záväzkami Slovenskej republiky k EÚ v rámci kapitoly životné prostredie pre dve prechodné obdobia.

Opatrenie 1.3 Zabezpečenie komplexnej ochrany územia SR pred povodňami

Zámer:

Podpora aktivít protipovodňovej ochrany územia SR a budovanie povodňového varovného systému.

Zdôvodnenie:

Zabezpečenie územia pred negatívnymi účinkami záplav na dosiahnutie lepších životných podmienok obyvateľstva a znižovanie regionálnych rozdielov; zvýšenie bezpečnosti obyvateľov, priemyslu, poľnohospodárstva a životného prostredia pred negatívnymi účinkami povodní a dosiahnutie komplexnej ochrany pred povodňami.

Opatrenie 2.2 Zmena klímy, vrátane podpory obnoviteľných zdrojov energie

Zámer:

Podpora aktivít zameraných na znižovanie emisií skleníkových plynov spolu so znižovaním emisií základných znečisťujúcich látok.

Podpora využívania obnoviteľných zdrojov energie.

Podpora opatrení na obmedzovanie emisií metánu z odpadového hospodárstva.

Zdôvodnenie:

dosiahnutie splnenia záväzkov o celosvetovom znížení skleníkových plynov zmysle záväzkov SR z medzinárodných dohovorov

- transpozícia a implementácia smernice 2004/101/ES, ktorou sa mení a dopĺňa smernica 2003/87/ES o vytvorení systému obchodovania s kvótami emisií skleníkových plynov v rámci Spoločenstva s ohľadom na projektové mechanizmy Kjótskeho protokolu

Prioritná os 3 Odpadové hospodárstvo

Opatrenie 3.2 Podpora aktivít v oblasti separovaného zberu

Zámer:

Podpora aktivít zameraných na zvýšenie podielu vyseparovaných odpadov z celkového množstva odpadov produkovaných na území SR.

Zdôvodnenie:

Nedostatočne vybudovaná infraštruktúra odpadového hospodárstva v oblasti separovaného zberu odpadov.

Opatrenie 3.3 Podpora aktivít na zhodnocovanie odpadov.

Zámer:

Podpora aktivít zameraných na zvýšenie množstva zhodnocovaných odpadov.

Zdôvodnenie:

Nedostatočne vybudovaná infraštruktúra odpadového hospodárstva v oblasti zhodnocovania odpadov.

Opatrenie 3.4 Nakladanie s vybranými druhmi nebezpečných odpadov

Zámer:

Podpora aktivít zameraných na nakladanie s vybranými druhmi nebezpečných odpadov – prestárle prípravky na ochranu rastlín vrátane POPs a podobne, PCB, odpad zo zdravotnej starostlivosti.

Zdôvodnenie:

Nedostatočne vybudovaná infraštruktúra odpadového hospodárstva na nakladanie s nebezpečnými odpadmi a odpadom zo zdravotnej starostlivosti.

Opatrenie 3.5 Odstraňovanie environmentálnych záťaží a uzatváranie a rekultivácia skládok odpadov

Zámer:

Podpora aktivít na odstraňovanie environmentálnych záťaží a uzatváranie a rekultiváciu skládok.

Zdôvodnenie:

Znižovanie rizika vplyvu environmentálnych záťaží a skládok odpadov na zdravie človeka a ekosystém.

Prioritná os 4 Ochrana a regenerácia prírodného prostredia a krajiny

Opatrenie 4.1 Vypracovanie programov starostlivosti o chránené územia vrátane území NATURA 2000 a programov záchrany pre kriticky ohrozené rastliny a živočíchy

Zámer:

Zabezpečenie vypracovania dokumentov starostlivosti.

Zdôvodnenie:

Zabezpečenie priaznivého stavu biotopov a druhov prostredníctvom vypracovania dokumentov starostlivosti o osobitne chránené časti prírody a krajiny a o územia medzinárodného významu (programov starostlivosti o chránené územia vrátane území NATURA 2000 a programov záchrany pre chránené druhy rastlín a živočíchov).

Opatrenie 4.2 Realizácia programov starostlivosti o chránené územia vrátane

území NATURA 2000 a programov záchrany pre kriticky ohrozené rastliny a živočíchy vrátane monitoringu druhov a biotopov

Zámer:

Pilotná realizácia dokumentov starostlivosti a monitoring.

Zdôvodnenie:

Zabezpečenie priaznivého stavu biotopov a druhov prostredníctvom realizácie dokumentov starostlivosti (programov starostlivosti o chránené územia vrátane území NATURA 2000 a programov záchrany pre chránené druhy rastlín a živočíchov) vrátane monitoringu druhov a biotopov.

Opatrenie 4.3 Infraštruktúra ochrany prírody a krajiny

Zámer: Budovanie a rozvoj zariadení ochrany prírody a krajiny (budovy správ chránených území, vstupné areály jaskýň, technická infraštruktúra v jaskyniach...)

Zdôvodnenie: Nedostatočne vybudovaná infraštruktúra ochrany prírody a krajiny pre plnenie národných a medzinárodných záväzkov SR v oblasti ochrany území, prirodzených biotopov a biologickej diverzity.

Opatrenie 4.4 Informačné a propagačné aktivity

Zámer

Zlepšenie informovanosti a environmentálneho povedomia verejnosti, vrátane spolupráce a komunikácie so zainteresovanými skupinami (pomocou publikovania propagačných a vzdelávacích materiálov, vzdelávacích seminárov pre vlastníkov...). Vytváranie podmienok pre sprístupnenie a prezentáciu prvkov prírody pre verejnosť (náučné chodníky, náučné lokality, expozície...).

Zdôvodnenie:

Nedostatočné podmienky pre zvyšovanie environmentálneho povedomia spoločnosti.

Regionálny operačný program (ROP)

Prioritná os 1 Infraštruktúra vzdelávania

Opatrenie 1.1 Rekonštrukcia, rozširovanie a modernizácia existujúcich vzdelávacích zariadení za účelom zlepšenia podmienok vzdelávacieho procesu

Zámer

Investičné aktivity zamerané rekonštrukciu a rozširovanie existujúcich objektov (škôl a školských zariadení) a zároveň zamerané na modernizáciu vnútorného vybavenia existujúcich vzdelávacích zariadení v nadväznosti na ich rekonštrukciu za účelom zlepšenia podmienok, v ktorých prebieha vzdelávací proces. Opatrenie je zamerané na zabezpečenie predovšetkým požadovaných kvalitatívnych a kvantitatívnych štandardov vybavenia vzdelávacích zariadení v nadväznosti na súčasné potreby moderného vzdelávacieho procesu.

Zdôvodnenie

Situácia v oblasti vzdelávania je poznačená dlhodobým poddimenzovaním investícií zo strany zriaďovateľov, resp. ich predchodcov, dôsledkom čoho je neuspokojivý technický stav veľkého počtu objektov (budov) využívaných vzdelávacími zariadeniami, neuspokojivý stav vnútorného vybavenia, ktoré je v mnohých prípadoch poznačené morálnou a fyzickou zastaranosťou technických zariadení, nedostatkom moderných technológií, s čím súvisí

neprípravenosť jednotlivých vzdelávacích inštitúcií zavádzať systémy kvality v praxi.

V súčasnosti dochádza zo strany zriaďovateľov k racionalizácii siete škôl a školských zariadení, čo odzrkadľuje demografické trendy a nevyhnutnosť zvyšovania ekonomickej efektívnosti. Z uvedeného dôvodu je opatrenie zamerané na rekonštrukciu, prípadne na rozširovanie už existujúcich vzdelávacích zariadení.

Opodstatnenosť podpory uvedeného opatrenia nadväzuje na nadmerný záujem o tieto investičné aktivity v programovom období 2004-2006 v rámci podopatrenia 3.1.1 Budovanie a rozvoj školskej infraštruktúry Operačného programu Základná infraštruktúra, kde dopyt po prostriedkoch niekoľkonásobne prevýšil disponibilné zdroje.

Prioritná os 2 Infraštruktúra sociálnych služieb

Opatrenie 2.1 Budovanie nových zariadení sociálnych služieb a obstaranie ich vnútorného zariadenia

Zámer

Investičné aktivity zamerané na budovanie nových zariadení sociálnych služieb a zariadení na výkon opatrení sociálnoprávnej ochrany a sociálnej kurately v súlade s platnou legislatívou, vrátane obstaranie príslušného vnútorného zariadenia.

Zdôvodnenie

Existujúca sieť zariadení sociálnych služieb a zariadení na výkon opatrení sociálnoprávnej ochrany a sociálnej kurately sa v súčasnosti v súvislosti demografickým vývojom obyvateľstva SR javí ako potenciálne nedostatočná.

Smerovanie podpory novovznikajúcich zariadení vychádza z reálnych potrieb identifikovaných na národnej, regionálnej a rezortnej úrovni s ohľadom na kvalitu a dostupnosť poskytovaných služieb v súlade s minimálnymi štandardmi občianskej vybavenosti.

Opatrenie 2.2 Rekonštrukcia, rozširovanie a modernizácia existujúcich zariadení sociálnych služieb za účelom zvýšenia kvality poskytovaných sociálnych služieb

Zámer

Investičné aktivity zamerané na rekonštrukciu a rozširovanie existujúcich zariadení sociálnych služieb a zariadení na výkon opatrení sociálnoprávnej ochrany a sociálnej kurately, za účelom zlepšenia podmienok poskytovania uvedených služieb. Opatrenie je zamerané aj na modernizáciu vnútorného vybavenia zariadení sociálnych služieb a zariadení na výkon opatrení sociálnoprávnej ochrany a sociálnej kurately v nadväznosti na ich rekonštrukciu, za účelom zlepšenia podmienok poskytovania uvedených služieb. Opatrenie je zamerané na zabezpečenie predovšetkým požadovaných kvalitatívnych a kvantitatívnych štandardov vybavenia uvedených typov zariadení v nadväznosti na súčasné potreby.

Zdôvodnenie

Situácia v oblasti kvality a dostupnosti poskytovania sociálnych služieb je charakterizovaná dlhodobým poddimenzovaním investícií zo strany zriaďovateľov, resp. ich predchodcov, dôsledkom čoho je neuspokojivý technický stav veľkého počtu objektov (budov) využívaných zariadeniami sociálnych služieb a zariadeniami na výkon opatrení sociálnoprávnej ochrany a sociálnej kurately.

Uvedené opatrenie je zamerané na rekonštrukciu, prípadne na rozširovanie už

existujúcich stavebných objektov za účelom odstránenia nedostatkov v kvalite poskytovania sociálnych služieb prostredníctvom investícií do technického a kvalitatívneho stavu objektov. Dlhodobé poddimenzovanie investícií zo strany zriaďovateľov, resp. ich predchodcov do oblasti sociálnej infraštruktúry sa týka nielen stavebných objektov a ich technického stavu, ale aj ich vnútorného vybavenia, ktoré je v mnohých prípadoch poznačené morálnou a fyzickou zastaranosťou technických zariadení, nedostatkom moderných technológií, s čím súvisí nepripravenosť jednotlivých zariadení zavádzať systémy kvality v praxi. Opatrenie je zamerané aj na podporu aktivít investičného charakteru do obnovy technologických zariadení alebo modifikácie doplnkových zariadení, do modernizácie vnútorného vybavenia existujúcich zariadení v nadväznosti na ich rekonštrukciu.

Opodstatnenosť podpory uvedeného opatrenia nadväzuje na nadmerný záujem o tieto investičné aktivity v programovom období 2004-2006 v rámci podopatrenia 3.1.3 Budovanie a rozvoj sociálnej infraštruktúry Operačného programu Základná infraštruktúra, kde dopyt po prostriedkoch niekoľkonásobne prevýšil disponibilné zdroje.

Prioritná os 3 Infraštruktúra regionálnych zdravotníckych zariadení

Opatrenie 3.1 Rekonštrukcia, rozširovanie a modernizácia existujúcich zdravotníckych zariadení a obstaranie minimálneho vnútorného vybavenia

Zámer

Investičné aktivity na podporu zdravotníckych zariadení zriadených regionálnou a miestnou samosprávou a neziskových organizácií oprávnených poskytovať zdravotnícku starostlivosť, ktoré budú zamerané na:

- rekonštrukciu a rozširovanie existujúcich zariadení
- zvyšovanie energetickej a environmentálnej efektívnosti zdravotníckych zariadení
- modernizáciu vnútorného vybavenia existujúcich zdravotníckych zariadení v nadväznosti na ich rekonštrukciu

Zámerom je kvalitatívne zlepšenie úrovne poskytovania zdravotníckych služieb prostredníctvom zlepšenia nevyhovujúceho technického a kvalitatívneho stavu prevádzkovaných objektov a zníženia energetickej a environmentálnej náročnosti prevádzky budov zdravotníckych zariadení. Opatrenie je zamerané na zabezpečenie požadovaného kvalitatívneho a kvantitatívneho štandardu v súlade s minimálnymi štandardmi vybavenosti obcí.

Zdôvodnenie

Kvalitatívnu úroveň poskytovania služieb v oblasti zdravotníctva priamo úmerne ovplyvňuje nevyhovujúci technický a kvalitatívny stav prevádzkovaných objektov. Kvalita a dostupnosť poskytovaných služieb je dlhodobo poznačená nedostatkom investícií zo strany zriaďovateľov. Dôsledkom je neuspokojivý technický stav veľkého počtu budov, existencia vysokých prevádzkových nákladov a následné rušenie prevádzok zdravotníckych zariadení a pretrvávajúce ťažkosti v budovaní a zabezpečovaní záchranej služby. Kvalitatívnu úroveň poskytovania služieb v oblasti zdravotníctva okrem nevyhovujúceho technického a kvalitatívneho stavu prevádzkovaných objektov negatívne ovplyvňuje morálna a fyzická zastaranosť technických zariadení a technologického zabezpečenia. Zariadenia zdravotníckej starostlivosti v súčasnosti prechádzajú procesom transformácie na neziskové

organizácie a iné typy subjektov.

Stav hmotnej infraštruktúry v zdravotníctve nespĺňa v súčasných podmienkach SR bezpečnostné a hygienické štandardy a smernice EÚ pre ochranu pacientov a zdravotníckeho personálu a neumožňuje poskytovať kvalitnú, teritoriálne a finančne dostupnú a na báze moderných liečebných postupov a zdravotníckych techník založenú zdravotnú starostlivosť. Zároveň je vykazovaná neefektívna a energeticky vysoko náročná prevádzka budov zdravotníckych zariadení spôsobená práve ich zlým technickým stavom, zastaralosťou a niekoľkoročným poddimenzovaním investícií v sektore zdravotníctva.

Vyššie identifikované problémy majú priamy vplyv na úroveň poskytovaných zdravotníckych služieb.

Opodstatnenosť smerovania doplnkových zdrojov z ERDF do oblasti zdravotníckej infraštruktúry potvrdzuje nadmerný záujem žiadateľov o podopatie 3.1.2 Budovanie a rozvoj zdravotníckej infraštruktúry v programovom období 2004 – 2006, kde dopyt po prostriedkoch niekoľkonásobne prevýšil disponibilné zdroje.

Prioritná os 4 Podpora konkurencieschopnosti a inovatívnej kapacity regiónov

Opatrenie 4.1 Modernizácia a budovanie regionálnych komunikácií umožňujúcich prístup na hlavné dopravné koridory

Zámer

Podpora investičných aktivít so zameraním na modernizáciu a budovanie regionálnych komunikácií (ciest II. a III. triedy) umožňujúcich prístup na hlavné dopravné koridory. Podpora investičných aktivít je zameraná na:

- výstavbu a rekonštrukciu regionálnych komunikácií zabezpečujúcich také prepojenie ťažísk osídlenia (2. a 3. úrovne na ťažiská osídlenia 1. úrovne), ktoré umožní efektívny pohyb ľudí a tovaru,
- modernizáciu dopravných subsystémov zabezpečujúcich bezpečné a hygienicky nezávadné dopravné trasy.

Uvedené opatrenie je zamerané na odstránenie nižšie identifikovaných nedostatkov v cestnej sieti s ohľadom environmentálny a bezpečnostný aspekt.

Zdôvodnenie

ROP vo veľkej miere integruje oblasti, ktoré v zmysle zákona o prechode kompetencií prešli do pôsobnosti predovšetkým regionálnych samospráv. Kvalitná vybavenosť cestnou sieťou v napojení sa na hlavné dopravné koridory na národnej úrovni je pre jednotlivé regióny SR jedným z kľúčových faktorov rozvoja.

Dopravná infraštruktúra v podmienkach SR je charakterizovaná relatívne hustou cestnou sieťou, avšak s nižším podielom fungujúcich ciest vyšších tried, nedostatočnou dostupnosťou regiónov k dopravným koridorom a k nadradenej dopravnej infraštruktúre, chýbajúcimi cestnými obchvatmi sídelných útvarov, nedostatočnou kvalitou a údržbou dopravnej infraštruktúry.

V nadväznosti na zákon NR SR č. 416/2001 Z.z. o prechode niektorých pôsobností z orgánov štátnej správy na obce a na vyššie územné celky sa javí ako potrebné využiť štrukturálne fondy ako doplnkové zdroje na realizáciu uvedeného opatrenia, ktorá spočíva v plánovaní, príprave, vo výstavbe a rekonštrukcii ciest vo vlastníctve samosprávnych krajov a v zabezpečovaní stavebnotechnického vybavenia ciest v ich vlastníctve podľa potrieb cestnej dopravy v prepojení na hlavné dopravné koridory.

Optimálna dopravná dostupnosť je podmienkou a predpokladom zvýšenia potenciálu mesta-aglomerácie ako ťažiska osídlenia regiónu. Rovnako dôležité je súčasne s tým zabezpečiť aj optimálnu vnútornú dostupnosť na hlavné dopravné koridory. Priority vlády v oblasti dopravnej politiky sú definované v dokumente Dopravná politika Slovenskej republiky do r. 2015. Realizácia uvedeného opatrenia reflektuje aj na zlý technický stav cestných komunikácií a spočíva v plánovaní, príprave a výstavbe ciest vo vlastníctve samosprávnych krajov a v zabezpečovaní stavebnotechnického vybavenia ciest v ich vlastníctve podľa potrieb cestnej dopravy v prepojení na hlavné dopravné koridory, v príprave územnoplánovacích strategických dokumentov a v regenerácii územia sídiel.

Opatrenie 4.2 Regenerácia sídiel

Zámer

Uvedené opatrenie je zamerané na neinvestičné aktivity:

- príprava územno-plánovacej dokumentácie, územno-plánovacích podkladov, PHSR, rozvojových štúdií, štúdií zhodnotenia, štúdií využitia územia, príprava projektov miestnych rozvojových aktivít pre prípravu projektov podporovaných z verejných zdrojov, príprava projektov regenerácie a revitalizácie sídiel a ich častí.

Investičné aktivity :

- dobudovanie technickej infraštruktúry sídiel a realizácia komplexných projektov regenerácie sídiel, ich častí a zón,
- výstavba a rekonštrukcia stavebných štruktúr (napr. chodníkov, mostov, ...), objektov občianskej infraštruktúry, podpora úpravy verejných priestranstiev, verejnej zelene a dôležitých priestorových areálov s multifunkčným využitím,
- regenerácia rómskych osídlení,
- rekonštrukcia miestnych komunikácií IV. triedy

Zdôvodnenie

Opatrenie Regenerácia sídiel je zameraná na realizáciu vyššie uvedených neinvestičných a investičných aktivít za účelom revitalizácie miest a obcí ako základných ťažísk osídlenia regiónov. Mestské sídla sú najväčšie rozvojové centrá územia, ktorých napredovanie má vplyv na celé okolité územie a zároveň sú najväčším motorom rozvoja a uplatnenia inovácie, vedy a výskumu. Široké spektrum aktivít vytvára predpoklady pre realizáciu projektových zámerov komplexného rozvoja sídiel a nadväzuje na veľký dopyt po uvedených typoch aktivít v rámci Opatrenia 3.4 Renovácia a rozvoj obcí OPZI v skrátenom programovom období 2004-2006. Na rozdiel od programového 2004-2006 sú medzi oprávnenými žiadateľmi sú aj obce so štatútom mesta.

Opatrenie 4.3 Revitalizácia a hospodárske využitie významných pamiatkových objektov v území

Zámer

Opatrenie je zamerané na rekonštrukciu významných pamiatkových objektov plniacich hospodárske a spoločenské funkcie typu kúrie, kaštiele a obnovu a regeneráciu historických parkov.

Zdôvodnenie

Revitalizácia a hospodárske využitie významných pamiatkových objektov v území je orientované na tú skupinu pamiatkových objektov, ktoré dlhodobo plnili zásadné hospodárske, spoločenské a kultúrne funkcie územia (kaštiele, kúrie, vily, meštianske domy, historické parky), a ktoré sú dnes v narušenom či dezolátnom stave alebo sú nevyužívané, čiastočne využívané, resp. nevhodne využívané. Je potrebné podporiť realizáciu komplexne pripravených lokalitných plánov obnovy a využitia týchto pamiatkových objektov. Cieľom bude tieto objekty v súlade so stratégiou miestneho rozvoja a rozvoja konkurencieschopnosti Slovenska vrátiť do využívania tak, aby opäť mohli slúžiť pre miestny rozvoj nadobecného charakteru vo výrazne zaostávajúcich regiónoch a sídlach v súvislosti s poskytovaním verejno-prospešných služieb. Tým sa zároveň bude podporovať komplexnosť projektov so synergickým efektom, ktoré riešia problematiku jedného regiónu, resp. lokality cez viaceré prvky (infraštruktúra, ľudské zdroje, rozvoj služieb a pod.).

Časť opatrenia je zameraná zároveň na rekonštrukciu tých objektov vo vlastníctve verejného sektora, ktoré sú využívané v oblasti kultúry (kultúrne domy, osvetové strediská), a ktoré neboli počas skráteného programového obdobia 2004-2006 podporené v rámci Podopatrenia 3.1.4 Budovanie a rozvoj kultúrnej infraštruktúry. Nepredpokladá sa vyhlásenie výzvy na prijímanie nových projektov na rekonštrukciu uvedených kultúrnych zariadení, ale zámerom RO je využiť nepodporené projektové zámery žiadateľov – zriaďovateľov organizácií v oblasti kultúry v celkovej hodnote cca 200 mil. Sk.

Operačný program znalostná ekonomika (OP ZE)

Opatrenie 1.5 Podpora a obnova infraštruktúry cestovného ruchu

Zámer

- výstavba komplexných stredísk cestovného ruchu resp. dobudovávanie existujúcich stredísk na komplexné strediská,
- podpora prípravy a realizácie projektov s cieľom vyššieho celoročného využitia kapacít cestovného ruchu a nadväzujúcich doplnkových služieb,
- podpora obnovy lokalít zapísaných v zozname UNESCO a rekonštrukcia kultúrnych a historických objektov a zariadení so zámerom ich využitia na účely cestovného ruchu
- obnova a rekonštrukcia zanikajúcich a zaniknutých banských a hutníckych diel a zariadení, vrátane technických zariadení a pamiatok pre využitie v cestovnom ruchu
- podpora budovania a rekonštrukcie nekomerčnej mikroinfraštruktúry k strediskám CR, t.j. najmä mikroinfraštruktúry, ktorá sama o sebe neprodukuje zisk (parkoviská, inžinierske siete, verejné sociálne zariadenia, odpočívadlá, orientačné tabule a pod.)
- tvorba informačných a prezentačných materiálov, účasti na propagačných a prezentačných aktivitách cestovného ruchu, podpora prezentácie SR v zahraničí, ako atraktívnej turistickej destinácie a pod.,
- výroba a inštalácia informačných tabúl pri cestných trasách o kultúrnych, historických a turistických objektoch a strediskách, podpora systémov jednotného značenia turistických atrakcií (tzv. hnedé tabule),
- rozvoj informačných služieb cestovného ruchu – pokračovanie v tvorbe Národného jednotného informačného systému cestovného ruchu, zber

informácií do NUTIS-u TIK-mi, vytváranie a činnosť turisticko-informačných kancelárií a pod.

- podpora výstavby, obnovy a značenia turistických chodníkov, cyklotrás, náučných chodníkov, lyžiarskych tratí, vodných mól, prístavísk a pod.
- podpora rozvoja partnerskej spolupráce (miestnych a regionálnych samospráv so súkromnými poskytovateľmi služieb cestovného ruchu, najmä v rámci záujmových združení, s nadväzujúcimi odvetviami a s CK)
- výstavba a vybavenie zariadení poskytujúce záchranné služby v strediskách cestovného ruchu vo vlastníctve verejného sektora
- podpora manažmentu voľného času
- podpora klastrov v CR
- podpora spracovania projektov pre realizáciu predmetného opatrenia pre verejný sektor

Zdôvodnenie

Cieľom tohto opatrenia je podporiť rozvoj cestovného ruchu investíciami do tých oblastí a projektov, ktoré môžu výrazne prispieť k rozvoju a zvyšovaniu atraktívnosti cestovného ruchu v danom regióne alebo celej krajine.

Podporovať sa budú projekty s dôrazom na komplexné využitie potenciálu cestovného ruchu v príslušnom regióne a lokalite a projekty na záchranu a obnovu kultúrneho a historického dedičstva. Podporované pritom budú projekty rozvíjajúce partnerskú spoluprácu. Rozvojom ucelených produktov si Slovensko zachová jedinečnosť a originalitu, čo prispeje k zvyšovaniu návštevnosti a k zmierňovaniu regionálnych rozdielov krajiny. Podporované budú aj projekty na zlepšenie priestorovej informovanosti účastníkov cestovného ruchu a skvalitnenie informačných a prezentačných služieb.

Prioritná os 2 Informatizácia spoločnosti

Opatrenie 2.1 Efektívna elektronizácia verejnej správy a rozvoj elektronických služieb

Zámer

1. **Rozvoj elektronických služieb pre verejnú správu, prvá etapa.**
Nosným komponentom tvorby obsahu z pohľadu verejnej správy sú služby, ktoré musia byť zabezpečené tak, aby administratívne zaťaženie občana bolo čo najnižšie a transparentnosť procesov čo najvyššia. K naplneniu takto postaveného cieľa je potrebné od základu zmeniť existujúce procesné fungovanie verejnej správy, upraviť legislatívu a nové procesy prispôbiť do maximálnej možnej miery možnostiam moderných IKT. Prvá etapa tohto procesu je načrtnutá v materiáli „*Návrh cestovnej mapy zavádzania elektronických služieb verejnej správy*“ na roky 2006 – 2008.
2. **Rozvoj elektronických služieb pre verejnú správu, druhá etapa.**
Druhá etapa procesu v rokoch 2008 – 2013 je zameraná na miestnu, samosprávnú úroveň verejnej správy.

Skupiny aktivít:

- Investície do digitálneho obsahu verejnej správy (eGovernment, eLearning, eCulture, eHealth, eTourism, eInclusion)

- Zavádzanie systémov riadenia kvality, transferu technológií a poznatkov
- Infomačné portály, infomačné kiosky, networking inštitúcií
- Investície do podpory databázových, aplikačných a inovačných riešení na báze IKT

Zdôvodnenie

1. Investície do digitálneho obsahu verejnej správy (eGovernment: eLearning, eCulture, eHealth, eTourism, eInclusion)

Vzhľadom na pasívnu úroveň efektívnej elektronizácie verejnej správy a úplnú absenciu plnohodnotnej tvorby informačno-komunikačného digitálneho obsahu pre občana, je nevyhnutnou prioritou zavedenie interoperability a rozvoja eGovernmentu ako základnej úrovne a ďalších segmentov elektronizácie verejných inštitúcií (eLearning, eCulture, eHealth, eTourism, eInclusion). Tento efekt bude dosiahnuteľný horizontálnou a vertikálnou digitalizáciou služieb verejnej správy, prostredníctvom ktorých bude mať občan v prvotnej fáze možnosť aktívne participovať z pohľadu užívateľa pri vybavovaní základných a neskôr komplexných verejných administratívnych záležitostí prostredníctvom internetu a elektronickej komunikácie s úradmi verejnej správy.

2. Zavádzanie systémov riadenia kvality, transferu technológií a poznatkov

Problematika zavádzania systémov riadenia kvality identifikuje oblasť efektívneho zavádzania štandardov riadenia a ich integrácie do praxe. Transfer technológií a poznatkov zohráva v synergii so systémom riadenia kvality dôležitú úlohu v procese prenosu technológií do praxe a využitie poznatkov v praxi, t.j. využitie výsledkov výskumu a vývoja pri tvorbe riešení a štandardov v rozvoji inovačných IKT.

3. Infomačné portály, infomačné kiosky, networking inštitúcií

Dôležitú oblasť v poskytovaní komplexných informácií prostredníctvom internetu tvoria informačné portály a infokiosky, ako aj ostatné verejne prístupné komunikačné rozhrania, ktoré v plnej miere globálne absentujú tak na národnej ako aj regionálnej a lokálnej úrovni. Tento negatívny jav je spôsobený v dôsledku nedostatatočných finančných zdrojov verejných inštitúcií a decentralizačného efektu, ktorý preniesol prah občianskej zodpovednosti na regionálnu a lokálnu úroveň. Z uvedeného hľadiska je jednou z podmienok komplexný networking verejných inštitúcií na metropolitnej a regionálnej úrovni a efektívne investovanie do kvalitných IKT a informačno-komunikačných verejne prístupných rozhraní.

4. Investície do podpory databázových, aplikačných a inovačných riešení na báze IKT

Tento segment exponuje potrebu investícií do zavádzania komplexných databázových, aplikačných a prevažne inovačných IKT riešení pre potreby verejnej správy vzhľadom na ich využiteľnosť pri budovaní výkonnostne orientovaného riadenia a fungovania efektívneho modelu verejnej správy. Absentujúca zložka podpory inovačných a progresívnych IKT riešení negatívne vplýva na harmonizáciu požiadaviek verejnej správy na operabilitu a funkčnosť všetkých čiastkových procesov a informačných zdrojov pri zabezpečovaní administrácie, zálohovania a elektronického prenosu dát medzi užívateľmi.

Opatrenie 2.2 Rozvoj pamäťových a fondových inštitúcií

Zámer

1. skvalitňovanie systémov získavania poznatkov: dokumentácia prejavov nehmotného kultúrneho dedičstva vrátane dokumentácie tradičných zručností; nákup informačných zdrojov (databáz, práv na zverejňovanie informácií a pod.)
 2. zlepšenia systémov ochrany a prezentácie poznatkov - zbierok, informácií a ich nosičov
 3. skvalitňovanie spracovania získaných poznatkov
 4. podpora ďalšieho spracovania a využitia dát a poznatkov pamäťových a fondových inštitúcií v praxi, pri výskume a pri tvorbe inovatívnych projektov, využitie poznatkov vo vyučovacom, vzdelávacom, plánovacom a rozhodovacom procese na školách, úradoch, ďalšími subjektmi a verejnosťou
 5. mobilita expertov pamäťových a fondových inštitúcií
 6. digitalizácia poznatkov - zlepšovanie rozsahu a kapacity digitalizácie, dobudovanie digitalizačných pracovísk pamäťových a fondových inštitúcií
 7. umiestňovanie a sprístupňovanie digitálneho obsahu pamäťovými a fondovými inštitúciami na internete
 8. záznam a dlhodobé uchovávanie digitalizovaných údajov
 9. výskumné, dokumentačné a interpretačné centrá rómskej kultúry
- modernizácia a budovanie technickej infraštruktúry a zariadení pamäťových a fondových inštitúcií na národnej, regionálnej a lokálnej úrovni

Zdôvodnenie: Opatrenie je zamerané na pamäťové a fondové inštitúcie (archívy, knižnice, múzeá, galérie, pracoviská pre ochranu pamiatkového fondu, špecializované odborné ústavy a pracoviská v oblasti kultúry a pod.), ktoré sa zaoberajú uchovávaním, ochranou a sprístupňovaním poznatkov o kultúrnom dedičstve, umení a kultúre, jedinečných informácií a predmetov odbornej a laickej verejnosti. Opatrenie umožňuje podporovať ich aktivity, technické procesy a technologické postupy vnútri týchto inštitúcií, zlepšenie technického stavu ich infraštruktúry a dobudovanie chýbajúcich zariadení. Výsledkom tejto podpory má byť vysoká miera prepojenia a sprístupňovania dát a poznatkov (vo fyzickej alebo digitálnej forme), dlhodobé a bezpečné uloženie dát na rôznych nosičoch a vysoká možnosť aplikácie týchto poznatkov v oblasti výskumu, vývoja, inovácie, miestneho a regionálneho rozvoja i strategického plánovania na národnej úrovni alebo regionálnej úrovni. Opatrenie patrí medzi kľúčové z hľadiska Stratégie konkurencieschopnosti Slovenska do roku 2010. Je rovnako kľúčová i z pohľadu reformy obsahu vzdelávania na všetkých stupňoch škôl.

Opatrenie 2.3 Zvýšenie prístupnosti k širokopásmovému internetu

Zámer

Cieľom je dosiahnutie kvalitatívnej socio-ekonomickej integrácie infraštruktúry širokopásmového internetu pre občana budovaním a skvalitňovaním týchto sietí, zabezpečením ich kvantitatívnej a kvalitatívnej dostupnosti, bezpečnosti a interoperability s trvalým a nepretržitým prístupom na internet, k digitálnym informáciám a službám pre počítačovo gramotnú populáciu v podmienkach hospodárskej súťaže.

Skupiny aktivít:

1. Vytvorenie podmienok pre rozvoj sietí regionálneho významu,

- slúžiacich na pripojenie organizácií verejného sektora a občanov k širokopásmovému internetu v prostredí súťaže medzi všetkými komunikačnými sieťami
2. Budovanie metropolitných optických sietí, slúžiacich na pripojenie organizácií verejného sektora a občanov k širokopásmovému internetu

Zdôvodnenie

1. Budovanie sietí (optických i bezdrôtových) regionálneho významu

Rozvojový segment opierajúci sa o stabilné zázemie širokopásmového internetu je jednou z podmienok naštartovania procesu efektívnej informatizácie spoločnosti. Diskriminačný faktor v tejto oblasti tvorí nerovnomerná dostupnosť širokopásmového internetu v osídlených územiach SR, jeho vysoká cena, neharmonizovaný legislatívny rámec a digitálna osвета vo využívaní modernej informačno-komunikačnej infraštruktúry. Intervencie sú zamerané na zvýšenie penetrácie širokopásmového internetu a rozvoj širokopásmových sietí na celom osídlenom území SR v podmienkach súťaže medzi všetkými komunikačnými sieťami a technológiami širokopásmového prístupu. Sekundárny, avšak veľmi dôležitý prvok tvorí interkonektivita a interoperabilita, bezpečnosť, networking verejných inštitúcií a koncových užívateľov regionálneho významu. Prechod na vysokorýchlostné pripojenie zabezpečí trvalú udržateľnosť, konkurencieschopnosť a dlhodobú flexibilitu využitia IK infraštruktúry. Reflexia na požiadavky občanov a podnikateľov tu zohráva dôležitú úlohu v kontexte s primeranou časovou reakciou na zmeny a prispôbenie modernej informačno-komunikačnej infraštruktúry potrebám okolitého prostredia.

2. Budovanie metropolitných optických sietí, slúžiacich na pripojenie organizácií verejného sektora a občanov k širokopásmovému internetu

Prechod vysokorýchlostnej informačno-komunikačnej infraštruktúry z regionálnej úrovne na metropolitnú je podmienený faktorom správneho načasovania a stanovenia stratégie uskutočniteľnosti ako podmienky postupného budovania konektivity v mestách, obciach a odľahlých oblastiach. Prvotná úroveň konektivity spočíva v postupnom zavádzaní pripojenia na metropolitnej úrovni a v oblastiach s bezproblémovým prístupom ku infraštruktúre širokopásmového internetu. Oblasť intervencií je zameraná na implementáciu efektívnych a trvalo udržateľných modelov rozvoja optických sietí v centrách osídlenia. Intervencie budú koncentrované na také trvalo udržateľné projekty, ktoré budú alokované v aglomeráciách, ktoré kvôli reaktívne vysokej dobe návratnosti investície budú málo atraktívne pre komerčný sektor.

Prioritná os 3 Výskum a vývoj

Opatrenie 3.1 Obnova a budovanie technickej infraštruktúry výskumu a vývoja

Zámer

1. modernizácia technického vybavenia organizácií výskumu a vývoja, vrátane nevyhnutných stavebných úprav,
2. budovanie laboratórií so špičkovým vybavením v oblastiach, ktoré sú perspektívne z hľadiska ďalšieho rozvoja Slovenskej republiky, vrátane nevyhnutných stavebných úprav,
3. budovanie a modernizácia podpornej infraštruktúry výskumu a vývoja a to

najmä v oblasti informačných technológií – budovanie počítačových sietí, budovanie vysokorýchlostných informačných sietí medzi pracoviskami výskumu a vývoja, vrátane nevyhnutných stavebných úprav

Všetky vyššie uvedené oblasti podpory v tomto opatrení budú viazané na existenciu kvalitných výskumných projektov a bežiacich úloh v organizáciách, ktoré budú žiadať o podporu.

Zdôvodnenie

Výskum, vývoj a technologické inovácie, ako jeden z hlavných pilierov znalostnej ekonomiky nie je možné realizovať bez existencie kvalitných ľudských zdrojov a bez kvalitného technického vybavenia (prístroje, laboratória, informačné siete...). Obe podmienky musia byť splnené súčasne. Slovenská republika má rezervy v obidvoch oblastiach, osobitne však v oblasti výskumno-vývojovej infraštruktúry, ktorá je pravdepodobne najhoršia v EÚ (resp. medzi najhoršími v EÚ). Pokiaľ chceme dosiahnuť, aby výskum a vývoj a následne technologické inovácie boli jedným zo základných rozvojových pilierov slovenskej spoločnosti, je potrebné v prvej fáze investovať primárne do technického vybavenia. Následne je možné preorientovať podporné grantové schémy na stranu výstupu výskumno-vývojového a inovačného systému. Napr. súčasnosti na Slovensku nie je možné sa sústrediť na motiváciu podnikov, aby zadávali úlohy výskumu a vývoja SAV, vysokým školám, resp. rezortným ústavom a súkromným organizáciám výskumu a vývoja, lebo tieto v mnohých prípadoch nemajú technické vybavenie na takej úrovni, aby príslušnú úlohu boli schopní zrealizovať. Uvedený stav má súčasne negatívny dopad na konkurencieschopnosť slovenských organizácií výskumu a vývoja v medzinárodnom meradle, čo v realite znamená ich nízku úspešnosť pri získavaní finančných zdrojov zo zahraničia (rámcové programy EÚ pre výskum a vývoj; Európska nadácia pre vedu...). Z vyššie uvedených dôvodov je potrebná existencia samostatného opatrenia zameraného na budovanie a obnovu technickej infraštruktúry výskumu a vývoja.

Opatrenie 3.2 Podpora sietí excelentných pracovísk výskumu a vývoja ako pilierov rozvoja regiónu a podpora nadregionálnej spolupráce

Zámer

- podpora budovania sietí pracovísk výskumu a vývoja vo väzbe na rozvojové priority konkrétneho regiónu – výber podporených pracovísk bude viazaný na realizáciu ich výstupov na špičkovej úrovni,
- podpora začleňovania výskumných pracovísk výskumu a vývoja do nadregionálnych a medzinárodných sietí pre spoluprácu vo výskume, vývoji a v inováciách
- podpora tvorby národných a regionálnych technologických platforiem, zabezpečujúcich interakciu medzi pracoviskami výskumu a vývoja, regionálnymi a národnými autoritami a hospodárskou sférou

Zdôvodnenie

Jedným z problémov slovenského výskumu a vývoja je jeho veľká fragmentácia a nekoordinovanosť pracovísk výskumu a vývoja. V súčasnosti nie je možné dosahovať špičkové výsledky v tejto oblasti bez toho, aby neexistovala tzv. kritická masa ľudských a materiálnych zdrojov. V Slovenskej republike existuje pomerne veľké množstvo malých výskumno-vývojových kolektívov, ktoré pôsobia prakticky v tej istej tematickej oblasti, avšak navzájom spolu nekooperujú. Zámer opatrenia si

kladie za cieľ integrovať výskumno-vývojový a technologicko-inovačný potenciál Slovenskej republiky v súlade s prioritami rozvoja daného regiónu. Je potrebné sa sústrediť na vytvorenie funkčných väzieb spolupráce medzi pracoviskami výskumu a vývoja v Slovenskej republike, ktoré majú potenciál dosahovať špičkové výkony a nimi prispieť k riešeniu rozvojových otázok regiónu, v ktorom sa nachádzajú. Toto opatrenie by malo byť rozpracované v úzkej súčinnosti s regiónmi a v každom z nich by sa malo sústrediť na tie oblasti, ktoré pre daný región sú rozvojové. V tomto je možné vychádzať s už rozpracovaných regionálnych rozvojových stratégií, resp. regionálnych inovačných stratégií. V SR by sa vytvárali siete špičkových pracovísk zabezpečujúcich výskum vývoj a prepojenie na technologické inovácie, ktoré by sa zamerali na priority daného regiónu. Napríklad, ak bude mať región ako prioritu drevospracujúci priemysel vytvorila by sa sieť pracovísk zameraných na výskum a vývoj v tejto oblasti, bez ohľadu na regionálnu príslušnosť pracovného kolektívu. Kritériom financovania projektov by mala byť kompatibilita s prioritami regiónu a výskumno-vývojová excelentnosť.

Opatrenie by zároveň malo prispieť aj k rozvoju komunikácie medzi jednotlivými partnermi tvoriacimi základ znalostnej ekonomiky a hospodárskeho rastu výskumno-vývojovou základňou, hospodárskou sférou a orgánmi tvoriacimi legislatívny rámec a regionálny rozvoj. Vytvorením špecifických komunikačných platforiem by bolo možné prispieť k rozvoju danej špecifickej oblasti ako aj regiónu.

Pre začleňovanie sa (slovenských) pracovísk výskumu a vývoja do medzinárodných sietí a konzorcií spolupráce vo vede a technike sa často vyžaduje vstupná „investícia“, ktorá vzhľadom na finančné možnosti týchto pracovísk vytvára reálnu bariéru na zapojenie sa do takýchto programov, napr. príprava výskumných projektov rámcových programov najmä väčšieho rozsahu, najmä ak ej slovenské pracovisko koordinátorom projektu. Podporu je potrebné zabezpečiť aj pre ich prefinancovanie, administrovanie a manažovanie. Systematická a programová podpora začleňovania sa pracovísk výskumu a vývoja má významný vplyv na zvyšovanie kvality a excelentnosti výskumu a pozitívny dopad na rozvoj regiónu.

Opatrenie 3.3 Prenos výskumom a vývojom získaných poznatkov a technológií do praxe

Zámer

- podpora spoločných projektov s priemyslom,
- podpora vedecko-technologických parkov, technologických centier a inkubátorov výlučne v prostredí verejných organizácií výskumu a vývoja (univerzity, Slovenská akadémia vied...),
- podporných programov pre mobilizáciu a identifikáciu potenciálnych inovácií, súťaží podnikateľských plánov, virtuálnych inkubátorov v prostredí verejných organizácií výskumu a vývoja (univerzity, Slovenská akadémia vied...),
- podpora kompetenčných centier univerzít pre spoluprácu s praxou a technologický transfer, poskytujúc predpoklady pre „kolaboratívny“ výskum a budovanie dlhodobého „zodpovedného“ partnerstva medzi univerzitami a priemyslom,
- kontaktné body pre styk s priemyslom, kancelárie/útvary pre prenos

technológií a poznatkov a valorizačné a komercializačné útvary na univerzitách vybavené expertízou, príslušným tréningom, skúsenosťou, pochopením pre potreby výskumníkov, zákonných noriem, podnikania, problematiky vývoja technológií,

- komplexná podpora riadenia práv duševného vlastníctva výskumných organizácií financovaných z verejných zdrojov.

Zdôvodnenie

Nosnou črtou vyššie uvedených aktivít bude dôraz na tzv. spin-off efekty od výskumu a vývoja smerom k spoločenskej a hospodárskej praxi.

Jednou z najproblematickejších oblastí Lisabonskej stratégie v EÚ je využívanie výsledkov výskumu a vývoja v praxi. Tam, kde je sa výsledky využívajú vo zvýšenej miere, oblasť výskumu a vývoja tvorí základný pilier rozvoja spoločnosti a zvyšovania životnej úrovne občanov. Toto opatrenie svojím obsahom priamo nadväzuje na prvé dve, pričom prvé dve slúžia na modernizáciu a zvýšenie potenciálneho výstupu a jeho kvality zo strany inštitúcií realizujúcich výskum a vývoj. Existencia špičkových pracovísk výskumu a vývoja dáva všetky predpoklady na to, aby ich výstupy bolo možné implementovať v praxi a aby o takéto mala záujem podnikateľská sféra.

Preto je dôležité podporovať tieto aktivity systematicky, s cieľom valorizácie vedecko-výskumných poznatkov, ktorá prinesie množstvo pozitívnych efektov nielen pre sektor V a V - ako napr. generovanie vlastných príjmov, medzinárodné zviditeľnenie sa univerzity a jej výskumných pracovníkov - ale i pre podnikateľskú obec a v konečnom dôsledku pre celú spoločnosť a rozvoj celého regiónu. Opatrenia podporujúce politiku komercializácie vedy a výskumu vytvárajú takto podmienky pre zvyšovanie konkurencieschopnosti regiónov a tak i zvyšovanie zamestnanosti a priťahnutie zahraničných investorov pre investície do hospodárskych odvetví s vyššou pridanou hodnotou.

Prioritná os 4 Modernizácia zdravotníctva

Opatrenie 4.2 Zvýšenie efektívnosti a kvality služieb zdravotnej starostlivosti

Zámer

- zvýšenie informatizácie zdravotníckych zariadení
- modernizácia prístrojového vybavenia
- zdravotnícke zariadenia (prostredníctvom využitia inovatívnych finančných nástrojov)
- národné projekty
- zavádzanie systémov riadenia kvality v zdravotníctve
- zdravotnícke zariadenia
- národné projekty
- zavádzanie nových diagnostických a terapeutických štandardných postupov

Operačný program Ľudské zdroje (OP ĽZ)

Prioritná os 1 Moderné vzdelávanie pre znalostnú spoločnosť

Opatrenie 1.1 Premena tradičnej školy na modernú (základné školy, stredné

školy)

Zámer

Skupiny aktivít:

1. Tvorba kompetenčných profilov absolventov škôl a tvorba návrhov modelu hodnotenia kľúčových kompetencií a nových zručností žiakov základných a stredných škôl (identifikácia požadovaných kompetencií s vymedzením úrovne ich dosiahnutia);
2. Systémová podpora implementácie kompetenčných profilov (kľúčových kompetencií a nových zručností) žiakov základných a stredných škôl;
3. Inovácia pedagogickej dokumentácie, učebníc, učebných textov, učebných pomôcok a príručiek a zvýšenie podpory praxe zabezpečením vstupu zamestnávateľa, prípadne reprezentantov zamestnancov do ich tvorby;
4. Podpora projektov pre rozvoj školských výchovno-vzdelávacích programov orientovaných na podporu samostatného učenia sa žiakov (naučiť sa učiť, podpora tvorivého a kritického myslenia) a rozvoj tímovej spolupráce;
5. Tvorba návrhov školského kurikula ako časti dvojúrovňového participačného modelu obsahu odborného vzdelávania a prípravy; tvorba a využitie nových učebných materiálov pre výchovno-vzdelávací proces;
6. Hodnotenie systému odborného vzdelávania a prípravy;
7. Európsky rozmer vyučovania na školách;
8. Transformácia obsahu vzdelávania a metód vyučovania cudzích jazykov, vrátane zabezpečenia nadväznosti vyučovania cudzích jazykov na jednotlivých stupňoch a typoch škôl, projektová spolupráca s krajinami EÚ zameraná na výučbu jazykov, príprava nových študijných materiálov, zavádzanie nových metód do výučby cudzích jazykov;
9. Inovácia metód vzdelávania s dôrazom na využívanie informačných a komunikačných technológií (IKT) vo vyučovacom procese, vrátane možnosti doplniť infraštruktúru IKT na školách;
10. Implementácia stratégie informatizácie regionálneho školstva;
11. Projekty na podporu partnerstva a spolupráce vzdelávacích inštitúcií pri výmene najlepších skúseností;
12. Organizovanie „otvorených dní kariéry“ pre žiakov a rodičov s cieľom prepojiť vzdelávaciu sféru so svetom práce a výroby (podnikov);
13. Realizácia programov poradenstva o povolaniach a zamestnaniach;
14. Zavádzanie špecifických programov pre žiakov zameraných na zvýšenie ich citlivosti k otázkam týkajúcim sa podnikania a súvisiacich tém;
15. Tvorba a realizácia programov na podporu získania praktických zručností a návykov na pracoviskách v spolupráci s podnikmi a inými organizáciami praxe;
16. Tvorba a realizácia interaktívnych vzdelávacích programov (TV programy, e-learning);
17. Projekty spolupráce vzdelávacích inštitúcií a expertov z praxe (napr. návštevy na školách, exkurzie do výrobných podnikov);
18. Podpora rozvoja správy, manažmentu a marketingu školy, ako aj podpora systémov manažérstva kvality škôl;
19. Podpora projektového vyučovania;
20. Podpora zavádzania princípov trvalo udržateľného rozvoja do obsahu vzdelávania;

21. Podpora spolupráce škôl s miestnymi komunitami, radami škôl a rodičovskými organizáciami, partnerskými školami doma i v zahraničí najmä s cieľom podporiť osvojenie si nových učebných metód a výmenu skúseností;
22. Podpora systému otvorenej školy;
23. Podpora modelov hodnotenia a sebahodnotenia práce školy (školského zariadenia);
24. Ďalšie vzdelávanie výchovných poradcov a /alebo triednych učiteľov;
25. Podpora orientácie mladých ľudí pre štúdium prírodovedných a technických študijných programov;
26. Tvorba štandardov kvality prípravy pedagogických zamestnancov;
27. Ďalšie vzdelávanie a osobnostný rozvoj pedagogických zamestnancov zamerané na ich kariérny rast, aby bol systém premyslený, transparentný a kontrolovateľný s jednoznačnými pravidlami;
28. Podpora spolupráce školy a subjektov neformálneho vzdelávania;
29. Zavedenie mediálnej výchovy s dôrazom na schopnosť čeliť vplyvu médií na základných a stredných školách a v rámci neformálneho vzdelávania ako komplementárnu k mediálnej výchove v školách.

Zdôvodnenie

Výchova a vzdelávanie patria medzi najvýznamnejšie a trvalé priority SR. Ich podpora je nevyhnutnou súčasťou vytvárania modernej slovenskej spoločnosti, v ktorej je vzdelávanie zdrojom dlhodobej konkurencieschopnosti Slovenskej republiky, čo ovplyvňuje jej postavenie v Európe, ako aj všestranný rozvoj osobnosti a uplatnenie každého občana.

Na odstránenie kľúčových disparít a zvýšenie podpory faktorov rozvoja je pripravená prestavba tradičnej školy na modernú. Tá sa opiera o reformy základného a stredného školstva s dôrazom na reformu výstupov a obsahu vzdelávania tak, aby bolo zabezpečené poskytovanie vzdelávania pre ovládanie kľúčových kompetencií pre všetkých žiakov. Paralelne je potrebné realizovať podporu smerom k aktívnemu ovládaniu cudzích jazykov a vyučovaniu pomocou informačných technológií. V neposlednom rade je potrebné zvýšiť starostlivosť o ľudské zdroje v školstve prostredníctvom zlepšovania spoločenského postavenia a sociálneho statusu učiteľa a poskytovania efektívneho celoživotného vzdelávania učiteľom.

Výsledkom premeny tradičnej školy na modernú musí byť celková zmena. Zmena od vyučovania učiteľom k učeniu sa žiaka, od memorovania informácií smerom k schopnosti ich získavať, vyhodnocovať a využívať. V kompetenčných profiloch absolventov a v obsahu vzdelávania sa zohľadnia potreby trhu práce a požiadavky na formovanie osobnosti a zručností pre znalostnú ekonomiku. V tomto smere je nevyhnutné, aby žiaci základných a stredných škôl ovládali a využívali informačné a komunikačné technológie (ďalej len „IKT“) na rozvoj tvorivého a kritického myslenia a na kooperatívnu prácu. Z tohto dôvodu Slovenská republika zrealizuje viacstupňové školenia pre pedagógov so zámerom rozvíjať inovačné pedagogické prístupy s využívaním IKT vo vyučovacom procese, s vybudovaním inovačných centier a ich prepojením do vzdelávacích sietí. Keďže IKT sa musia stať každodenným nástrojom, ktorý používajú tak žiaci ako aj pedagógovia, je potrebné primerane doplniť infraštruktúru IKT na školách. Do roku 2010 je potrebné doplniť infraštruktúru IKT v školách na európsku úroveň. Je potrebné zaviesť motivačné nástroje na získanie a udržanie kvalifikovaných učiteľov informatiky a motivovať

učiteľov na integrovanie inovačných pedagogických metód využívajúcich IKT.

Pre plnohodnotné zapojenie absolventov stredných škôl do európskej občianskej spoločnosti a do európskeho trhu práce je potrebné aktívne ovládanie aspoň dvoch cudzích jazykov, čo je v súlade s usmernením Rady EÚ č. 20 v Integrovaných usmerneniach pre rast a zamestnanosť „Lepšie prispôsobenia sa potrebám trhu práce“. V súvislosti s tým je nevyhnutné posilniť a zlepšiť vzdelávanie v oblasti cudzích jazykov na všetkých stupňoch škôl. Na to bude potrebná transformácia obsahu vzdelávania a metód vyučovania cudzích jazykov, ktorá má tiež zabezpečovať nadväznosť vyučovania cudzích jazykov na jednotlivých stupňoch a typoch škôl, čím by sa zlepšila celková úroveň dosahovaných výsledkov.

Pre zvýšenie ich uplatnenia a flexibility na trhu práce v znalostnej spoločnosti je preto potrebné u žiakov rozvíjať kľúčové kompetencie a nové základné zručnosti.

Za kľúčové kompetencie sa považujú:

- komunikácia v materinskom jazyku (alebo v oficiálnom jazyku)
- matematická kompetencia a základné kompetencie v oblasti vedy a techniky
- digitálna kompetencia
- kompetencia „učiť sa učiť“
- spoločenské a občianske kompetencie
- podnikanie
- kultúrna vnímavosť.

Celková premena tradičnej školy na modernú bude spočívať v mnohých elementoch. Predovšetkým sa musí zmeniť škola z inštitúcie odovzdávajúcej poznatky na učiacu sa komunitu, prejsť od odovzdávania encyklopedických vedomostí žiakovi ku komplexnému rozvoju osobnosti žiaka; od vyučovania k učeniu sa; od pasivity žiaka k aktivite, samostatnosti, tvorivosti, prežívaniu práce žiaka; od klasického učiteľa k učiteľovi-poradcovi; od orientácie na priemerného žiaka k diferencovanému a individuálnemu prístupu k žiakom; od frontálnosti práce žiakov ku kooperatívnosti žiakov a projektovo-orientovanému vyučovaniu; od izolovaných predmetov k ich integrácii; od kriedy a tabule k aktívnemu využívaniu IKT vo vyučovaní; od dôrazu na obsah učiva k dôrazu na celý proces vyučovania.

Na zabezpečenie cieľov premeny školy na modernú je nevyhnutné skvalitniť prípravu a celoživotné vzdelávanie učiteľov, ktorí musia byť pripravení na neustále zmeny v potrebách vzdelávania. Keďže zmeny prebiehajú dynamicky, je nevyhnutné zabezpečiť ich efektívne ďalšie vzdelávanie.

Opatrenie 1.2 Vysoké školy ako motor spoločenského a ekonomického rozvoja znalostnej spoločnosti

Zámer

Skupiny aktivít:

1. Tvorba a inovácia študijných programov s dôrazom na potreby trhu práce, vrátane prakticky zameraných bakalárskych študijných programov a programov ďalšieho vzdelávania aj za asistencie a v spolupráci so súkromným sektorom a organizáciami zastupujúcimi podnikateľský sektor;
2. Systémy tvorby nových kľúčových kompetencií absolventov jednotlivých študijných odborov, ktoré budú

- v súlade s potrebami jednotlivých trhových segmentov;
3. Projekty zamerané na predvídanie trendov obsahového charakteru a typu vzdelania z úrovne aktuálnych a predpokladaných požiadaviek praxe, vývojových tendencií vo svete a predikčných signálov z vedy a technológie na trendy a tendencie budúceho vývoja;
 4. Projekty spolupráce inštitúcií terciárneho a sekundárneho vzdelávania s dôrazom na skvalitňovanie odborného vzdelávania a prípravy;
 5. Programy na podporu spolupráce vysokých škôl s inštitúciami verejného, súkromného sektora a priemyslu s cieľom vyvíjať a aplikovať výsledky výskumu a vývoja v oblasti sofistikovaných technológií s vysokou pridanou hodnotou;
 6. Budovanie celoškolských, medziuniverzitných, celoslovenských a medzinárodných výskumných centier výskumných univerzít otvorených pre systém „mať možnosť pre všetkých našich a prípadne i zahraničných pracovníkov výskumu a vývoja chodiť robiť vedu v príslušnej oblasti do centra;
 7. Zriaďovanie spoločných, resp. združených pracovísk v oblasti výskumu a vývoja s inými vysokými školami, inštitúciami a pracoviskami výskumu a vývoja a inovačnej praxe;
 8. Programy podpory študentov vysokých škôl zo sociálne znevýhodneného prostredia (štipendiá, granty);
 9. Vzdelávanie pracovníkov výskumu a vývoja (študenti a absolventi doktorandského štúdia do 35 rokov, post-doktorandi, pedagogickí i výskumní pracovníci);
 10. Projekty na rozvoj profesionálneho rastu vysokoškolských učiteľov zamerané na zvýšenie kvality vzdelávania;
 11. Programy využívania nových informačných a komunikačných technológií vo vysokoškolskom vzdelávaní;
 12. Budovanie efektívnej správy a riadenia vysokých škôl a podpora kvalifikovaného manažmentu, prostredníctvom ďalšieho vzdelávania súčasného vedenia vysokých škôl a inovácie súčasných riadiacich procesov;
 13. Budovanie štruktúr kariérneho poradenstva na vysokých školách;
 14. Budovanie administratívnych kapacít pre prípravu, riadenie a implementáciu projektov medzinárodnej vedecko-technickej spolupráce;
 15. Vytváranie študijných programov vo svetovom jazyku, ktoré podporujú medzinárodnú spoluprácu a mobilitu akademickej obce;
 16. Zavádzanie, resp. rozšírenie doteraz zavedených spoločných študijných programov našich VŠ a popredných zahraničných VŠ;
 17. Programy podpory medzinárodnej spolupráce vysokých škôl;
 18. Zvýšenie mobility vysokoškolských učiteľov a študentov medzi našimi a zahraničnými VŠ;
 19. Networking a cezhraničná spolupráca so zameraním na výmenu najlepších skúseností za účelom implementácie výsledkov výskumu a vývoja;
 20. Vytvorenie nástrojov hodnotenia kvality terciárneho vzdelávania prostredníctvom internej a externej evaluácie s cieľom zabezpečiť a rozvíjať kultúru kvality na vysokých školách;
 21. Vytvorenie vnútorného modelu zabezpečenia kvality vysokej školy.

Zdôvodnenie

Vysoké školy majú v znalostnej spoločnosti úlohu predovšetkým zabezpečovať predpoklady pre vytváranie produktov a služieb s vysokou pridanou hodnotou výchovou ľudského potenciálu, ktorý je schopný nové sofistikované technológie vytvárať alebo s nimi pracovať, alebo v spolupráci s verejným alebo súkromným sektorom aplikovať výsledky výskumu a vývoja do vytvárania týchto technológií. To sa dá zabezpečiť predovšetkým podporovaním ich otvorenosti voči externému prostrediu s rešpektovaním záujmov všetkých zainteresovaných aktérov celého otvoreného systému vysokoškolského vzdelávania.

Na odstránenie kľúčových disparít a zvýšenie podpory faktorov rozvoja v oblasti vzdelávania na vysokých školách je preto nevyhnutné zamerať sa na rozšírenie kapacít v systéme celoživotného vzdelávania, výrazné zvýšenie kvality vzdelávania, zvýšenie flexibility systému, pričom vysoké školy reagujú najmä na požiadavky a potreby spoločnosti, ako aj na dopyt po celoživotnom vzdelávaní.

Prioritou je podporiť rozšírenie prístupu k vysokoškolskému vzdelávaniu vo všeobecnosti pre všetkých, ktorí o to prejavia záujem v rámci celoživotného vzdelávania a podporiť dostupnosť vysokoškolského vzdelávania pre študentov zo sociálne znevýhodneného prostredia. Tým sa reaguje na proces nevyhnutnej masifikácie vysokoškolského vzdelávania vyvolanej v dôsledku vyššej náročnosti trhu práce na sofistikovanú a flexibilnú pracovnú silu, schopnú pružne reagovať na meniace sa podmienky v štruktúre pracovných miest, na nové technológie a pracovné prostredie (mobilita za prácou). Takéto ľudské zdroje dokáže pripraviť spravidla iba systém vysokoškolského vzdelávania, ktorý je na to inštitucionálne a odborne najlepšie pripravený. Preto je nevyhnutné, aby tento stupeň vzdelávania bol otvorený pre všetkých, ktorí majú na to osobnostné predpoklady a pre jeho zvyšujúcu sa finančnú náročnosť nebol uzavretý pre tých, ktorí nemajú dostatok materiálnych prostriedkov na jeho absolvovanie.

V záujme skvalitnenia vysokoškolského vzdelávania však musia všetci zainteresovaní aktéri v oblasti vysokoškolského vzdelávania začať vnímať zabezpečenie a rozvoj kultúry kvality na vysokých školách ako svoju prioritu pre ďalší rozvoj týchto inštitúcií. Jeden z kľúčových aspektov zabezpečenia kvality je prepojenie obsahu vzdelávania s potrebami znalostnej spoločnosti. Na to, aby tento proces na vysokých školách úspešne prebehol, je potrebné zainteresovať zástupcov „sveta práce“ čo najviac do vytvárania inovovaných študijných programov, resp. nových študijných odborov. Proces zabezpečenia kvality musí prebiehať v dvoch rovinách. Prvou je vnútorný systém kontroly kvality, ktorou si samé vysoké školy nastavujú systémy a procesy schopné merať pokrok a trendy v sledovaných ukazovateľoch a na základe nich potom rozhodovať o ďalšom postupe pri dosahovaní zadefinovaných cieľov. Druhou je proces evaluácie, ktorá má uzavretý svet hodnotenia vysokej školy otvoriť verejnosti aj z hľadiska kvantifikovateľných indikátorov, ktoré vedú priblížiť úroveň štúdia na hociktovej vysokej škole v rôznych oblastiach záujmu študenta vysokej školy. Nevyhnutným predpokladom pre splnenie zvýšených nárokov na kvalitu vysokoškolského vzdelávania je umožniť rozvoj profesionálneho rastu učiteľov a podporu ľudských zdrojov vo výskume a vývoji na vysokých školách schopných reflektovať potreby trhu práce.

Z hľadiska prepojenia vysokých škôl s potrebami spoločnosti je potrebné zároveň inovovať vysokoškolské vzdelávanie prostredníctvom inovácie študijných programov vrátane prakticky zameraných bakalárskych študijných programov a programov ďalšieho vzdelávania tak, aby odrážali potreby trhu práce, čím sa zároveň podporí obsahové naplnenie formálneho rozčlenenia

vysokoškolského štúdia na tri stupne, pričom by realizácia poskytovania vysokoškolského štúdia pre bakalársky stupeň mala viac reflektovať potreby trhu práce, ktorý si v posledných rokoch žiada predovšetkým absolventov VŠ s vysokou mierou praktických zručností schopných zvládnuť nové sofistikované technológie a ďalej stavať na základných teoretických vedomostiach z príslušného odboru.

Z hľadiska vyššej komplexnosti poslania vysokých škôl v súčasnosti je pre zvládnutie tejto roly kľúčové, aby sa zlepšila efektívnosť riadenia vysokých škôl. Predovšetkým sa tým myslí podpora kvalifikovaného manažmentu, ktorý by bol schopný zladiť čo najviac funkcií vysokej školy do integrovaného celku na princípe trvalej udržateľnosti finančných zdrojov a ľudského potenciálu. Táto podpora sa môže uskutočňovať prostredníctvom ďalšieho vzdelávania súčasného vedenia vysokých škôl a inovovanie súčasných riadiacich procesov alebo sa môže postupovať cestou prestavby riadiacich štruktúr s využitím služieb kvalifikovaných manažérov pre oblasť vzdelávania, výskumu a vývoja.

Na odstránenie kľúčových disparít a zvýšenie podpory faktorov rozvoja v oblasti výskumu a vývoja na vysokých školách je potrebné zamerať sa na zvýšenie starostlivosti o ľudský potenciál vo výskume a vývoji, otvorenie sa vysokých škôl verejnej a súkromnej sfére a reflektovanie ich potrieb a požiadaviek a zlepšenie medzinárodnej spolupráce zapájaním sa do medzinárodných sietí výskumu a vývoja a vedeckej mobility.

Naplnenie ambícií vytvorenia znalostnej spoločnosti na Slovensku je podmienené posilnením výskumu a vývoja na vysokých školách a hlavne podporou prípravy a zapojenia doktorandov a postdoktorandov do výskumu a vývoja a nevyhnutnou podporou spolupráce vysokých škôl s verejnou a súkromnou sférou a priemyslom ako dôležitého potenciálu programov ďalšieho rozvoja vysokých škôl. Vyššie a efektívnejšie investície do rozvoja ľudského kapitálu v oblasti výskumu a vývoja na vysokých školách sú kľúčovým predpokladom ich ďalšieho rozvoja, aby mohli plniť svoje poslanie v spoločnosti. Tieto investície by sa mali potom zužitkovať pri programoch prenosu nových technológií a špičkovej odbornosti medzi vysokými školami a podnikateľskou sférou, kde by priamo dochádzalo k implementácii výsledkov výskumu a vývoja do nových technológií a inovácií využiteľných pri výrobe a poskytovaní služieb s vysokou pridanou hodnotou. Nakoľko sa dnes špičkový výskum len veľmi ťažko dá uskutočňovať bez medzinárodnej výmeny skúseností a vedeckých pracovníkov je žiadúce, aby vysoké školy prikladali stále väčší dôraz na poskytovanie vysokoškolského vzdelávania vo svetovom jazyku a hľadali svojich partnerov nielen na Slovensku, ale cez efektívnu medzinárodnú spoluprácu sa dostávali do sietí výskumu a vývoja a mobilít študentov a pedagógov.

Opatrenie 1.3 Implementácia stratégie celoživotného vzdelávania v učiacej sa spoločnosti

Zámer

Skupiny aktivít:

1. Rozšírenie ponuky ďalšieho vzdelávania zameraného na získavanie kľúčových kompetencií (napr. cudzie jazyky, počítačová gramotnosť, sociálne, občianske a podnikateľské zručnosti a rozvinutá spôsobilosť učiť sa);
2. Podpora nových foriem vzdelávania (napr. dištančné vzdelávanie, e-learning) vrátane pilotného overovania nových kurzov;

3. Programy zvýšenia individuálneho prístupu k vzdelávaniu pre nízkopríjmové/nízko vzdelané skupiny (programy druhej šance, štipendiá, vzdelávacie poukazy);
4. Tvorba a realizácia vzdelávacích programov pre zamestnaných ľudí, ľudí ohrozených nezamestnanosťou a krátkodobo nezamestnaných v spolupráci so sociálnymi partnermi a regionálnymi samosprávami;
5. Zavádzanie a podpora inovácií v systéme celoživotného vzdelávania;
6. Vytváranie a realizácia programov neformálneho vzdelávania a dobrovoľníckych aktivít; networking a medzinárodná spolupráca, vrátane mimovládnych organizácií;
7. Programy neformálneho vzdelávania detí a mládeže zamerané na rozvoj kľúčových kompetencií, najmä sociálnych, občianskych a kultúrnych;
8. Vzdelávanie a príprava mladých lídrov pre oblasť práce s deťmi a mládežou;
9. Networking a cezhraničná spolupráca so zameraním na výmenu najlepších skúseností za účelom cieleného vzdelávania a zvyšovania konkurencieschopnosti regiónu;
10. Projekty zamerané na celoživotné vzdelávanie lektorov a tútorov, ktorí by sa mali stať zároveň odbornými poradcami pre učiacich sa;
11. Podpora vnútropodnikového vzdelávania (tzv. „in-company training“) – programy pre vnútropodnikovú adaptáciu novoprijatých zamestnancov;
12. Opatrenia na zabezpečenie priechodnosti medzi sektormi a úrovňami formálneho a neformálneho a informálneho vzdelávania, (postupy a pravidlá pri uznávaní výsledkov vzdelávania);
13. Vytvorenie efektívneho systému hodnotenia vzdelávania, najmä pri neformálnom a informálnom (neinštitucionálnom) vzdelávaní;
14. Vytvorenie komplexného informačného systému zabezpečujúceho prístup ku kvalitným informáciám a radám o možnostiach vzdelávania sa pre každého a počas celého života;
15. Vytváranie a podpora regionálnych sietí rozličných inštitúcií - „učiace sa regióny“, ktoré vytvárajú na mieru šité služby a projekty poskytovania celoživotného vzdelávania a celoživotného poradenstva;
16. Rozvoj systému a foriem celoživotného poradenstva;
17. Projekty podporujúce lokálne vzdelávanie, umiestnené čo najbližšie k vzdelávajúcim sa, vo vzdelávacích strediskách na bežne prístupných miestach;
18. Projekty na podporu vzdelávania pre aktívne starnutie;
19. Projekty na podporu vzdelávania v oblasti strategického riadenia a správy spoločnosti pre MSP;
20. Programy štátnej pomoci pre zamestnávateľov, ktorí sú ochotní prijímať dlhodobo nezamestnaných (dotované pracovné miesta a pod.) a nízko kvalifikovaných nezamestnaných a následne investovať do ich vzdelávania;
21. Implementácia programov vzdelávania pre zamestnancov v štátnej správe a samospráve v školstve;
22. Podpora spolupráce sociálnych partnerov pri presadzovaní celoživotného vzdelávania;
23. Podpora otvoreného modulárneho systému ďalšieho vzdelávania;
24. Vytvorenie systému certifikácie vzdelávacích programov a inštitúcií na zabezpečenie kvality ďalšieho vzdelávania;

25. Vytvorenie funkčného modelu financovania ďalšieho vzdelávania spojením zdrojov zamestnávateľa, verejných financií a zamestnanca;
26. Dobudovanie siete regionálnych centier mládeže;
27. Podpora vytvárania programov pre pracovníkov verejnej správy orientovaných na získavanie skúseností v oblasti implementácie stratégie celoživotného vzdelávania;
28. Vzdelávanie zamestnancov samosprávnych orgánov pôsobiacich v oblasti školstva (obce, školské úrady) v oblasti riadenia a financovania škôl a školských zariadení, školskej legislatívy a pedagogickej dokumentácie.

Zdôvodnenie

Opatrenie Implementácia stratégie celoživotného vzdelávania sa v učiacej sa spoločnosti má za cieľ vytvoriť pre všetkých občanov možnosti prístupu k neustálemu vzdelávaniu sa, k vyhodnocovaniu nových informácií a adaptácii na lokálny i regionálny vyvíjajúci sa trh práce. V spoločnosti založenej na vedomostiach bude obyvateľstvo počas vývoja svojej kariéry potrebovať nepretržité alebo občasné získavanie nových vedomostí, a zručností, preto systém celoživotného učenia sa v SR musí byť otvorený týmto požiadavkám a potrebám tak trhu práce ako aj obyvateľstva.

1. Nízky podiel HDP vynakladaný na vzdelávanie
 - Implementácia stratégie celoživotného vzdelávania zabezpečená z prostriedkov Európskeho sociálneho fondu je jedným z nevyhnutných impulzov pre zvýšenie atraktivity ďalšieho vzdelávania dospelých pre zamestnávateľov v transformačnom období slovenskej ekonomiky.
2. Nedostatočná orientácia obsahu vzdelávania na rozvoj kľúčových kompetencií ako predpokladu flexibility a adaptability pracovnej sily, slabá prístupnosť škôl na horizontálnej a vertikálnej úrovni a nízka mobilita a flexibilita pracovnej sily
 - Vzdelávacie inštitúcie formálneho systému vzdelávania nie sú schopné dostatočne rýchlo reagovať na inovácie, výskum a vývoj a transfer ich výsledkov do podnikateľskej sféry prispôbením obsahu odbornej a manažérskej prípravy a ďalším vzdelávaním pedagógov.
 - Faktory rozvoja pre riešenie vidíme v “prispôbovaní ponuky ďalšieho vzdelávania požiadavkám trhu práce” prostredníctvom „tvorby vzdelávacích programov, obsahu a metód či foriem vzdelávania zodpovedajúcich potrebám znalostnej ekonomiky“ takým spôsobom, že sa „obsah vzdelávania bude orientovať na kľúčové kompetencie“ alebo sa bude podporovať „vytváranie partnerstiev na rozvoj vzdelávania na regionálnej úrovni“.
3. Nízky podiel ekonomicky aktívneho obyvateľstva na celoživotnom vzdelávaní vrátane pedagógov a riadiacich pracovníkov vo vzdelávaní spôsobená nedostatočne stimulujúcim prostredím pre ďalšie vzdelávanie pedagógov čo zapríčiňuje nedostatočné využívanie IKT vo vyučovaní sú disparitou, ktorá aktívnou podporou reformy vzdelávacieho systému, podporou

sociálnej inklúzie marginalizovaných skupín a ich uplatnenia na trhu práce, stálym záujmom obyvateľstva o vzdelávanie a dobrou dostupnosťou všetkých druhov vzdelávacích zariadení, pri využití existujúcej siete vzdelávacích inštitúcií neformálneho vzdelávania, prirodzenou reakciou obyvateľstva na potrebu uspokojovať svoje zvýšené nároky a potreby ďalšieho vzdelávania bude odstránená. Svoju úlohu zohrá aj postupný odchod staršej a menej vzdelanej, teda aj menej motivovanej generácie do dôchodku. Občania, ktorí budú zapojení do celoživotného vzdelávania mimo formálneho systému vzdelávania, budú z aspektu aktivity na trhu práce rozdelení do dvoch skupín: a/ pracovne aktívni, b/ mimo pracovnej aktivity. Obsah a formy vzdelávania týchto dvoch skupín budú preto odlišné, vzhľadom na ich odlišné vzdelávacie potreby a kariérové ambície. Navrhované aktivity, resp. zábery opatrenia umožňujú masívny rozvoj kariérového poradenstva a foriem ďalšieho vzdelávania i využívanie IKT v širšom rozsahu logicky prispievajú k zvýšeniu počtu osôb zapojených do ďalšieho vzdelávania

4. Relatívne veľmi vysoká miera nezamestnanosti SR, s vysokým podielom dlhodobo nezamestnaných starších občanov a mladých ľudí ako snád' najzávažnejšie hlavné disparity rozvoja SR sú v opatrení 1.3 riešené všetkými uvádzanými zámermi buď priamo alebo nepriamo. Ponímanie celoživotného vzdelávania pre potreby tohto opatrenia ako ďalšieho vzdelávania a vzdelávania dospelých dostatočne preukazuje spoločenské funkcie ďalšieho vzdelávania dospelých (rozširovanie a nadobúdanie nových vedomostí a zručností, rozširovanie kvalifikácie, získanie špecializácie /í, udržiavanie sociálnych väzieb, návykov a resocializácia dlhodobo nezamestnaných.), vo väzbe na úspešné umiestnenie sa na trhu práce a mobilitu pracovnej sily. Dôležité sú tiež ekonomické funkcie ďalšieho vzdelávania – rýchla adaptácia na zavádzanie nových technológií a inovácií = rýchly zisk z výroby a obchodu, rýchlo získané rozšírenie kvalifikácie alebo získanie nových vedomostí a zručností = menej nezamestnaných osôb závislých na systéme sociálnej podpory. Stály záujem obyvateľov o vzdelávanie, dobrá dostupnosť všetkých druhov vzdelávacích zariadení, existujúca sieť vzdelávacích inštitúcií neformálneho vzdelávania, rast zamestnanosti indukovaný hospodárskym rastom, prílevom PZI a štrukturálnymi zmenami sú tie faktory rozvoja, ktoré sú predpokladom pozitívnych zvrátov vo vývoji zamestnanosti v SR v najbližšom období, t.j. znižovaní nezamestnanosti.

Opatrenie 1.4 Zvyšovanie vzdelanostnej úrovne marginalizovaných skupín s osobitným zreteľom na marginalizované rómske komunity

Zámer

Skupiny aktivít:

1. Programy na uľahčenie prístupu marginalizovaných skupín ku vzdelávaniu na všetkých stupňoch škôl (ZŠ, vrátane nultých ročníkov, SŠ, univerzity, VŠ);
2. Prípravné a doučovacie kurzy pre študentov pochádzajúcich z marginalizovaných skupín smerujúce k umožneniu pokračovania

ich štúdiá na ďalších stupňoch škôl v systéme formálneho vzdelávania;

3. Tvorba a realizácia akceleračných výchovno-vzdelávacích programov na zvýšenie školskej úspešnosti žiakov a študentov zo znevýhodneného prostredia na všetkých stupňoch škôl;
4. Odborná pomoc, poradenstvo a podpora programov prípravy a ďalšieho vzdelávania učiteľov a asistentov učiteľov a podpora vzdelávacích aktivít a študijných programov pre riadiacich, pedagogických i nepedagogických zamestnancov škôl a školských zariadení s vyšším počtom žiakov pochádzajúcich zo sociálne znevýhodneného a výchovne menej podnetného prostredia;
5. Podpora alternatívnych foriem vzdelávania a projekty smerujúce k vytvoreniu atraktívneho edukačného prostredia rešpektujúceho sociálne, kultúrne a jazykové špecifiká cieľovej skupiny;
6. Príprava a tvorba pedagogickej dokumentácie a učebníc, učebných textov, učebných pomôcok a príručiek s cieľom umožniť integráciu cieľovej skupiny do systému vzdelávania;
7. Projekty zamerané na skvalitnenie systému výchovného a kariérneho poradenstva a rozvoj spolupráce s pedagogicko-psychologickými poradňami a so špeciálno-pedagogickými poradňami, detskými integračnými centrami, výchovnými poradcami, psychológmi a ďalšími odborníkmi pre potreby žiakov so špeciálnymi výchovno-vzdelávacími potrebami a žiakov zo sociálne znevýhodneného prostredia;
8. Projekty zamerané na skvalitnenie systému špeciálnopedagogického poradenstva a integrácie detí so zdravotným postihnutím do systému bežného školstva;
9. Tvorba a realizácia programov celoživotného poradenstva pre marginalizované skupiny;
10. Programy na výuku komunikačných zručností (napr. neverbálna komunikácia, príprava na výberové konanie, prezentačné schopnosti) a osobnostný rozvoj jednotlivca (napr. sebavedomie, motivácia, interpersonálne zručnosti);
11. Poradenstvo a mentoring pre žiakov zo sociálne znevýhodneného a výchovne málo podnetného prostredia v posledných troch ročníkoch základnej školy s cieľom motivácie pre začatie štúdiá na strednej škole;
12. Zavádzanie programov celodennej intenzívnej starostlivosti a výchovy a vzdelávania v podmienkach základných škôl a špeciálnych škôl;
13. Realizácia integrovaných mimoškolských aktivít na podporu rozvoja detí so špeciálnymi výchovno-vzdelávacími potrebami a detí zo sociálne znevýhodneného prostredia__v spolupráci s miestnymi inštitúciami, zástupcami marginalizovaných komunít a rodičov;
14. Realizácia podporného vyučovania a tutorstva pre žiakov zo sociálne znevýhodneného prostredia, ktorí majú problémy v učení;
15. Príprava a realizácia projektov vytvárajúcich podmienky pre štúdium zdravotne postihnutých študentov a pre pôsobenie zdravotne postihnutých vysokoškolských učiteľov a výskumných pracovníkov na vysokých školách;

16. Projekty zamerané na získavanie praktických zručností a odborné vzdelávanie a prípravu na pracovisku pre marginalizované skupiny;
17. Projekty integrácie žiakov so špeciálnymi výchovno-vzdelávacími potrebami do štandardného vyučovacieho procesu;
18. Prepájanie a podpora vzájomnej výmeny a spolupráce škôl, školských zariadení, ako aj miestnych inštitúcií zúčastňujúcich sa na procese výchovy a vzdelávania žiakov so špeciálnymi výchovno-vzdelávacími potrebami a detí zo sociálne znevýhodneného prostredia;
19. Tvorba a realizácia programov ďalšieho vzdelávania marginalizovaných skupín;
20. Projekty zamerané na vzdelávanie matiek;
21. Projekty zamerané na prácu so zamestnávateľmi smerujúce k zlepšeniu integrácie členov marginalizovaných komunít do zamestnania;
22. Projekty zamerané na podnecovanie zmeny v oblasti prípravy učiteľov a pedagogických pracovníkov v zmysle posilňovania tých zložiek ich prípravy, ktoré smerujú k nadobúdaniu odborných kompetencií poznávať, hodnotiť a riešiť problematiku skupín zo sociálne znevýhodneného prostredia v danom lokálnom kontexte;
23. Tvorba a realizácia programov ďalšieho vzdelávania pracovníkov komunitných centier a zamestnancov štátnej správy a samosprávy pracujúcimi s marginalizovanými skupinami;
24. Tvorba a realizácia programov ďalšieho vzdelávania osôb nachádzajúcich sa vo väzbe, vo výkone trestu odňatia slobody a osôb vracajúcich sa z výkonu trestu odňatia slobody;
25. Projekty zamerané na podporu rozvoja nadaných a talentovaných žiakov;
26. Projekty zamerané na podporu a rozvoj chránených dielní;
27. Projekty zamerané na podporu rozvoja detí so zdravotným postihnutím (tvorba osvetových materiálov, metodických materiálov pre prácu s deťmi, s rodinou);
28. Rozšírenie ponuky dostupných informácií o vzdelávacích programoch a individuálne poradenstvo (napr. bezplatná telefonická informačná a poradenská linka v rómskom jazyku);
29. Aktivity na zníženie izolácie rómskych komunít a vybudovanie sociálnych kontaktov;
30. Tvorba osvetových materiálov pre príslušníkov marginalizovaných rómskych komunít v rómskom jazyku s cieľom motivovať ich k ďalšiemu vzdelávaniu, zapájaniu sa do pracovného procesu a aktívnemu občianstvu;
31. Podpora multikultúrneho vzdelávania a boja proti spoločenským predsudkom na všetkých stupňoch škôl, v školských zariadeniach a v mládežníckych organizáciách;
32. Vzdelávanie a príprava mladých lídrov pre prácu s deťmi a mládežou v rómskych komunitách;
33. Podpora výskumných projektov v oblasti vzdelávania s cieľom podpory akcelerácie výchovno-vzdelávacieho procesu – výskumy vzdelávacích potrieb v rómskych komunitách, výsledky ktorých budú zapracované do študijných osnov VŠ pripravujúcich sociálnych

- pracovníkov, misijných pracovníkov, asistentov učiteľov;
34. Projekty na vytváranie podmienok pre poskytovanie služby rizikovým neorganizovaným deťom a mládeži, ktorí sa nachádzajú v zložitej životnej situácii, sú ohrození sociálno-patologickými javmi (alebo majú vyhranený životný štýl neakceptovaný väčšinou spoločnosťou);
 35. Realizácia programov pre marginalizované skupiny, ktoré umožňujú doplnenie základného a stredoškolského vzdelania a získania príslušných uznávaných dokladov o ukončení konkrétneho typu štúdia (mnohým príslušníkom chýba doklad o ukončení ZŠ, SOU, SŠ a pod., ktorý by im umožnil začlenenie sa na trh práce, tieto programy by im umožnili začlenenie sa na trh práce, tieto programy by im umožnili doplniť si vzdelanie na „druhá šanca“);
 36. Projekty zamerané na komplexné vzdelávanie a prácu s celými rómskymi rodinami.

Zdôvodnenie

Podstata problémov osôb pochádzajúcich zo sociálne znevýhodneného prostredia a marginalizovaných komunít, má spoločensko-ekonomický charakter. Kľúčové disparity tejto iority sú spojené s nízkou vzdelanostnou úrovňou, vysokou mierou nezamestnanosti, chudobou, sociálnym vylúčením a zabránením rovného prístupu k možnostiam ľudského aj ekonomického rozvoja. Pre účely tohto opatrenia sa marginalizovanými skupinami rozumejú predovšetkým príslušníci marginalizovaných rómskych komunít, žiaci so špeciálnymi výchovno-vzdelávacími potrebami, žiaci a študenti pochádzajúci zo sociálne znevýhodneného a výchovne málo podnetného prostredia, bezdomovci, imigranti, žiadatelia o azyl, jednotlivci nachádzajúci sa vo väzbe, vo výkone trestu odňatia slobody a jednotlivci vracajúci sa z výkonu trestu odňatia slobody. V tomto zmysle chápeme aj špecifickú skupinu nadaných žiakov ako marginalizovaných, ktorá má pre svoj plnohodnotný mentálny vývin špeciálne pedagogické potreby a vyžaduje si špeciálnu starostlivosť zo strany pedagógov.

Zlepšenie postavenia a kvality života marginalizovaných skupín v mnohom závisí od ich vzdelanostnej úrovne. Aktivity opatrenia smerujú k podpore iniciatív, ktoré vedú k zlepšeniu existujúcich životných podmienok, spoločenského a kultúrneho prostredia v oblastiach marginalizovaných skupín a podpore spolupráce medzi členmi miestnej komunity a samosprávou s cieľom zlepšiť kvalitu života marginalizovaných skupín a jednotlivcov, ktorým hrozí sociálne vylúčenie. Zlepšenie kvality života cieľovej skupiny predchádzaním, znížením sociálnych a zdravotných rizík súvisiacich s ich spôsobom života, umožniť im lepšie sa orientovať v ich sociálnom prostredí a vytvárať podmienky, aby v prípade záujmu mohli riešiť svoju nepriaznivú sociálnu situáciu.

Faktorom rozvoja so zreteľom na zvyšovanie vzdelanostnej úrovne a rozšírenie prístupu marginalizovaných skupín ku vzdelaniu sa javí existencia rozsiahlej siete a dobrá dostupnosť vzdelávacích inštitúcií. Ďalším dôležitým faktorom rozvoja je pripravovaná zásadná reforma výchovno-vzdelávacieho systému, ktorá má okrem iného vytvoriť podmienky, v ktorých obsah, formy, ako i metódy vzdelávania akceptujú osobitosti konkrétnej marginalizovanej skupiny.

Opatrenie sa zameriava na základné školstvo, stredné školstvo a ďalšie vzdelávanie osôb pochádzajúcich z marginalizovaných skupín. Pokiaľ

ide o základné a stredné školstvo, bude potrebné podporovať vytváranie školskej kultúry spojenej s kultúrou miestneho spoločenstva a realizácia školských akceleračných výchovno-vzdelávacích programov, vrátane programov na zlepšenie komunikačných schopností žiakov a systém viacúrovňových modelových a vzorových vzdelávacích programov. Musí nastať zmena cieľov a obsahu vzdelávania z monokultúrneho na multikultúrne. Bude sa podporovať systém vyrovnávania individuálnych rozdielov žiakov základnej školy (z dôvodu nízkej ekonomickej, sociálnej úrovne a kultúrnej odlišnosti), zamerať sa na praktické zručnosti (v prípade potreby poskytnúť žiakom ZŠ alternatívne učebné osnovy, predovšetkým na prvom stupni ZŠ) a znížiť počet žiakov v triede za účelom individualizácie prístupu k nim. Bude potrebné podieľať sa odbornými aktivitami na úspešnom prechode žiakov z prvého na druhý stupeň ZŠ, zo ZŠ na strednú školu a zvlášť zdôrazňovať dôležitosť komunikácie medzi pedagógmi prvého a druhého stupňa ZŠ a pedagógmi a rodičmi žiakov. Ukazuje sa potreba zriaďovať v obciach s vysokou koncentráciou marginalizovaných skupín elokované triedy stredných odborných učilísk alebo stredných odborných škôl.

V oblasti vysokého školstva bude potrebné vytvárať organizačné a materiálne predpoklady na vysokoškolské vzdelávanie tých príslušníkov marginalizovaných skupín, ktorí sú napriek svojim osobnostným predpokladom znevýhodňovaní sociálnymi podmienkami rodín, z ktorých pochádzajú a uplatňovať princípy rovnosti šancí na individuálnej úrovni. V druhom rade je potrebné vytvárať podmienky pre vysokoškolské vzdelávanie odborníkov, ktorí prispievajú k riešeniu sociálnych, ekonomických, kultúrnych, edukačných a politických problémov marginalizovaných skupín Rómov, žijúcich v špecifických podmienkach komún, resp. v podmienkach, ktoré nezodpovedajú sociálnym a kultúrnym štandardom spoločnosti.

Zámerom je tiež zabezpečiť zvýšenie odbornej spôsobilosti a počtu asistentov učiteľa a špeciálnych pedagógov pôsobiacich v školách, v pedagogicko-psychologických poradniach, v špeciálno-pedagogických poradniach a v detských integračných centrách.

Prioritná os 2 Podpora rastu zamestnanosti a sociálnej inklúzie

Opatrenie 2.1 Podpora programov v oblasti podpory zamestnanosti a riešenia nezamestnanosti a dlhodobej nezamestnanosti

Zámer

Cieľ: pokračovať v realizácii programov a opatrení v oblasti podpory zamestnanosti a riešenia nezamestnanosti a dlhodobej nezamestnanosti a sústrediť sa na rozvoj ich kvality a efektívnosti, a to:

- 1. aktívne opatrenia na trhu práce** podľa zákona č. 5/2004 Z. z. o službách zamestnanosti zamerané na:
 - a) vzdelávanie a prípravu pre trh práce
 - b) podporu tvorby nových pracovných miest pre znevýhodnených uchádzačov o zamestnanie
 - c) podpora tvorby nových pracovných miest formou samozamestnania a zamestnávania zo strany SZČO a malých zamestnávateľov, s dôrazom na znevýhodnených uchádzačov o zamestnanie

- d) podporu uchádzačov o zamestnanie pri začatí vykonávania SZČ
- e) aktiváciu uchádzačov o zamestnanie s dôrazom na udržiavanie ich pracovných návykov
- f) absolventskú prax
- g) podpora zamestnávania dlhodobo nezamestnaných UoZ prostredníctvom získania odborných zručností

2. dopytovo orientované projekty zamerané na pilotné overenie inovatívnych nástrojov aktívnej politiky trhu práce, a to najmä:

- a) poradenstva a sprostredkovateľských aktivít v kombinácii so vzdelávaním vybraných cieľových skupín (zamestnanci ohrození hromadným prepúšťaním, mladí ľudia vstupujúci po prvýkrát na trh práce, starší zamestnanci, rodičia po rodičovskej dovolenke, zamestnanci vo verejnom aj súkromnom sektore)
- b) poradenstva a ďalšieho vzdelávania pre podniky
- c) poradenstva v kombinácii so vzdelávaním cieľových skupín pri vytváraní systému podpory líderstva a talentov.
- d) poradenstva a pracovnej rehabilitácie pre ľudí, ktorí v dôsledku úrazu, choroby alebo zdravotného postihnutia potrebujú obnoviť, udržať alebo rozvinúť svoj pracovný potenciál a špecifické schopnosti či zručnosti
- e) podpora tvorby nových foriem chránenej a podporovanej práce (sociálne podnikanie - sociálne podniky; časovo limitované tréningové miesta a tréningová prax u zamestnávateľa počas evidencie na ÚPSVaR)
- f) podpora tranzitných programov (zo školy na trh práce) pre študentov a absolventov škôl - uľahčenie a urýchlenie vstupu absolventov škôl a mladých ľudí na trh práce
- g) rozšírenie priestoru pracovného uplatnenia občanov so zdravotným postihnutím
- h) služby zamestnanosti pre zamestnancov v procese prepúšťania (outplacement)
- i) budovanie systému kariérneho poradenstva

3. zvyšovanie konkurencieschopnosti verejných služieb zamestnanosti prostredníctvom investícií do vzdelávania zamestnancov úradov PSVR a do modernizácie služieb ako aj podpora súkromných služieb zamestnanosti

Zdôvodnenie

Nástroje AOTP podľa zákona 5/2004 sa po 18 mesiacoch implementácie ukazujú ako účinný nástroj na riešenie znižovania nezamestnanosti a zvyšovania zamestnateľnosti uchádzačov o zamestnanie. Dopytovo orientované projekty umožňujú pilotne overovať nové nástroje APTP bez rizika neefektívneho mŕňania prostriedkov, pričom umožňujú aj neštátnym subjektom participovať na riešení otázky zamestnanosti. Lokálne partnerstvá sociálnej inklúzie umožňujú realizovať projekty šité na mieru konkrétnej lokality pri účasti všetkých významných aktérov na miestnom trhu práce.

Opatrenie 2.2 Podpora sociálnej inklúzie prostredníctvom rozvoja sociálnych a zdravotníckych služieb s osobitným zreteľom na marginalizované rómske komunity

Zámer

Cieľ: Utvárať podmienky na zachovanie, obnovu alebo rozvoj schopností fyzických osôb a ich rodín viesť samostatný život, podporovať ich integráciu do spoločnosti a predchádzať sociálnemu vylúčeniu fyzických osôb a ich rodín prostredníctvom sociálnych služieb. Zlepšovanie zdravotného stavu populácie prostredníctvom rozvoja zdravotníckych služieb. Cieľ sa bude naplňať najmä prostredníctvom skupín aktivít zameraných na:

1. **zvýšenie dostupnosti sociálnych a zdravotníckych služieb** pre všetky ohrozené a marginalizované skupiny populácie s osobitým zreteľom na služby v mestských a obecných rómskych koncentráciách, separovaných a segregovaných obecných osídleniach
2. **modernizácia a zavádzanie nových typov sociálnych služieb** cielených na podporu zotrvania fyzických osôb v prirodzenom sociálnom prostredí
3. **podporu rozvoja sociálnych služieb** zameraných na plnenie základných funkcií rodiny
4. **podporu sociálnych služieb nízkoprahového charakteru** zameraných na aktiváciu vnútorných zdrojov fyzických osôb a na pomoc pri napájaní na vonkajšie zdroje pomoci
5. **na zavádzanie sociálnych služieb zameraných na vyvolanie a podporovanie zmeny** v rámci miestnych spoločenstiev a na podporu aktivít členov miestnej komunity k svojpomocnému riešeniu miestnych problémov
6. **na zvyšovanie profesionality výkonu sociálnych služieb** a budovanie ľudských kapacít v oblasti sociálnych služieb a sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately
7. **na získavanie a rozvoj poznatkov o sociálnom vylúčení a sociálnych službách** v priamej spojitosti s praktickým využitím poznatkov
8. **podpora terénnych zdravotníckych služieb vrátane osvetových služieb zameraných na zlepšenie zdravotného stavu v marginalizovaných rómskych komunitách**
9. **podpora sociálnej komunitnej a terénnej práce v znevýhodnených skupinách a marginalizovaných rómskych komunitách**
10. **podpora služieb, vzdelávania, informovanosti, pomoci a iných nástrojov riešenia problematiky násilia páchaného na ženách.**
11. **programy Fondu sociálneho rozvoja** na riešenie zamestnanosti a sociálnej inklúzie na miestnej (lokálnej) úrovni, najmä prostredníctvom lokálnych partnerstiev sociálnej inklúzie
12. **Podpora aktivít nízkoprahových centier** (prechodné krátkodobé azylové bývanie) pre rôzne znevýhodnené cieľové skupiny

Zdôvodnenie

Riešenie chudoby a sociálnej exklúzie vyžaduje komplexný a najmä jednotný prístup v rôznych oblastiach politik. Sociálna exklúzia nesie riziko marginalizácie vo viacerých oblastiach života. Miera rizika chudoby v SR dosiahla v roku 2001 21%, extrémnu chudobu zažíva najmä obyvateľstvo v mestských a obecných rómskych koncentráciách ako aj v separovaných a segregovaných obecných osídleniach (osadách). Táto sa navyše prenáša na ďalšie generácie. Najviac ohrozené skupiny sociálnou exklúziou a chudobou sú deti a mladí ľudia (napr. miera rizika chudoby detí vo veku od 0-15 rokov je u nás 30%) a príslušníci marginalizovaných rómskych komunit. Na Slovensku zaznamenávame v oblasti poskytovania sociálnych služieb v súčasnosti výrazné zameranie na poskytovanie tradičných typov sociálnych služieb, ktoré nezodpovedajú zámerom a najmä

potrebám v oblasti predchádzania sociálnemu vylúčeniu, a to všetkých skupín populácie. Je preto potrebné zamerať pozornosť na zavádzanie nových typov sociálnych služieb, ktorých cieľom je najmä podpora zotrvania klientov v prirodzenom sociálnom prostredí, podpora sebestačnosti rodín osobitne rodín s malými deťmi, realizovanie nízkoprahových aktivít pre rôzne marginalizované skupiny so zvláštnym zreteľom na marginalizované rómske komunity. So zmenou filozofie v poskytovaní sociálnych služieb, t. j. uprednostňovaním poskytovania sociálnych služieb v prirodzenom rodinnom a širšom sociálnom prostredí a služieb ambulantného charakteru pred sociálnymi službami pobytového charakteru a rozvojom nízkoprahových služieb, súvisí i potreba zabezpečenia profesionality výkonu týchto nových typov služieb a potreba získavať a rozvíjať poznatky v danej oblasti.

Opatrenie 2.3 Podpora vytvárania rovnosti príležitostí v prístupe na trh práce a podpora integrácie znevýhodnených skupín na trh práce s osobitným zreteľom na marginalizované rómske komunity

Zámer

Cieľ: zabezpečenie rovnosti šancí v prístupe na trh práce a rozšírenie existujúcich programov zvyšovania zamestnateľnosti o programy výrazne zacielené na integráciu znevýhodnených skupín na trh práce s osobitným zreteľom na marginalizované rómske komunity prostredníctvom:

- 1. programov podpory rovnosti v prístupe ku kvalitnému vzdelávaniu pre všetky deti akýmkoľvek spôsobom znevýhodnené a programov zameraných na elimináciu počtu žiakov predčasne opúšťajúcich vzdelávací systém s osobitným zreteľom na deti a žiakov z marginalizovaných rómskych komunít**
- 2. programov vzdelávania a prípravy pre trh práce** s výrazným zacielením na osoby vzdialené od trhu práce (rodičov po rodičovskej dovolenke, občanov so zdravotným postihnutím, dlhodobo nezamestnaných, občanov s neukončeným základným a neukončeným úplným stredným vzdelaním, zamestnancov ohrozených hromadným prepúšťaním, azylantov a ostatných skupín ohrozených sociálnym vylúčením) s osobitným zreteľom na osoby z marginalizovaných rómskych komunít
- 3. podpory tvorby nových pracovných miest** vrátane projektov podpory samozamestnania a inovatívnych prístupov pre ďalšie skupiny znevýhodnených uchádzačov o zamestnanie (dlhodobo nezamestnaní, občania so zdravotným postihnutím, poberatelia dávky v hmotnej núdzi, mladí vstupujúci po prvýkrát na trh práce) s osobitným zreteľom na marginalizované rómske komunity
- 4. programov druhej šance** umožňujúcich ukončenie základnej resp. strednej školy, získanie odborných zručností formou zamestnaneckej praxe s osobitným zreteľom na marginalizované rómske komunity
- 5. programov zameraných na poskytovanie služieb zamestnanosti a vzdelávania pre zamestnancov ohrozených hromadným prepúšťaním** s osobitným zreteľom na starších zamestnancov a zamestnancov s nízkym vzdelaním
- 6. programov zameraných na boj proti diskriminácii** voči etnickým skupinám na pracovnom trhu so zreteľom na marginalizované rómske komunity
- 7. podpory dochádzky do a z práce občanom s ťažkým zdravotným postihnutím** príp. iných znevýhodnených skupín, ktorí potrebujú sprevádzanie

8. podpory služieb zameraných na senzibilizáciu zamestnávateľského prostredia ústretovému zamestnávaniu znevýhodnených skupín pri dodržiavaní zásady rovnakého zaobchádzania a rešpektovania princípov rovnosti príležitostí pri prijímaní do zamestnania
9. Podpora mechanizmov eliminácie rodovej nerovnosti na trhu práce

Zdôvodnenie

Riešenie rovnosti príležitostí v prístupe na trh práce v súlade s horizontálnou politikou EÚ.

Opatrenie 2.4 Podpora zosúladenia rodinného a pracovného života a starostlivosti o malé deti

Zámer

Cieľ: Podpora zosúladenia pracovného a rodinného života a odstránenie bariér pri vstupe na trh práce najmä pre rodičov s malými deťmi prostredníctvom:

- 1) podpora dodržiavania zásady rovnakého zaobchádzania **a jej náležité aplikovanie v praxi, ako aj** rešpektovanie princípov rovnosti príležitostí **pri prijímaní do zamestnania**
- 2) podpora rozšírenia možností vzdelávania **resp. rekvalifikácie osôb, ktoré strávili dlhší čas mimo trhu práce starostlivosťou o závislých členov rodín**
- 3) podpora udržiavania sa na trhu práce **prostredníctvom vytvárania rodinne priateľského pracovného prostredia a pro-rodinnej sociálnej podnikovej politiky vrátane flexibilných foriem práce, teleworkingu a pod.**
- 4) podpora rôznych druhov služieb starostlivosti o deti a domácnosť
- 5) zabezpečenie kontroly dodržiavania platnej legislatívy a zásad rovnosti príležitostí na trhu práce
- 6) **rozšírenia služieb zamestnanosti o služby pre rodičov počas rodičovskej dovolenky**
- 7) **zvyšovaním dostupnosti verejných služieb**

Zdôvodnenie

Zamestnanci s rodinnými povinnosťami musia čeliť viacerým bariéram ako pri vstupe na trh práce, tak aj pri udržiavaní sa v práci. Podpora zosúladenia pracovného a rodinného života je jednou z priorít MPSVR SR, ktorá sa zameria hlavne na podporu zvýšenia flexibility trhu práce, podporu vzdelávacích aktivít zameraných na opätovné začlenenie zamestnancov s rodinnými zodpovednosťami na pracovný trh, podporu ústretovjšieho prístupu zamestnávateľa k zamestnaným rodičom, ako aj na rozvinutie špecifických služieb v oblasti starostlivosti o deti.

Opatrenie 2.5 Budovanie kapacít a zlepšenie kvality verejnej správy a mimovládnych organizácií

Zámer

Rozvoj inštitucionálnej kapacity a zlepšenie kvality verejnej správy a mimovládnych organizácií pre efektívne pôsobenie v medzisektorových partnerských vzťahoch s verejným a súkromným sektorom a kvalitnejší proces vytvárania verejných politík. V rámci podpory pre MVO bude sprostredkovateľským riadiacim orgánom (SORO) MVO so skúsenosťami v danej

oblasti, vybraná na základe súťaže vyhlásenej riadiacim orgánom. Možnosť vykonávať jednotlivé aktivity nebude viazaná na región, v ktorom sa inštitúcia nachádza, ale aktivity budú realizovateľné aj inštitúciami z iných regiónov. Opatrenie podporí aj medzinárodnú výmenu skúseností a vedomostí (good practice).

Rozvoj inštitucionálnej kapacity a zlepšenie kvality verejnej správy.

Podpora aktivít so zameraním na

- **skvalitnenie systému riadenia ľudských zdrojov** vrátane zavedenia vhodných noriem, zlepšenia efektívnosti riadenia ľudských zdrojov
- **identifikácie školiacich potrieb a príležitostí** v oblasti rozvoja verejnej správy, verejnej politiky a budovania partnerstiev
- **rozvoj efektívnych mechanizmov zameraných na zlepšenie tvorby verejných politík**, príprave a koordinácie regionálnych stratégií a pod
- **investície do skvalitnenia kapacity ľudských zdrojov** (workshopy, tréningy, stáže, štipendiá zamerané na rozvoj ľudských zdrojov a pod.)
- **budovanie a zlepšovanie inštitucionálnej kapacity** (vytváranie efektívnych systémov riadenia)
- **budovanie partnerstiev s inými sektormi a inštitúciami na regionálnej a lokálnej úrovni**, pripravenosti pre organizačné zmeny, podporu pre otvorený systém verejných inštitúcií – (učiace sa organizácie), vytváranie akčných plánov a pod.

Rozvoj inštitucionálnej kapacity a zlepšenie kvality mimovládnych organizácií

Grantová podpora aktivít širokého spektra MVO so zameraním na:

- **investície do inštitucionálnej infraštruktúry a rozvoja, vytvárania a posilňovania efektívnych mechanizmov vnútorného riadenia a spravovania MVO** (rozvoj administratívnych kapacít, posilňovanie finančnej udržateľnosti a manažmentu MVO, investície do informačno-technického zabezpečenia, rozvoj správnych rád a výkonných orgánov, rozvoj procesov strategického plánovania, budovanie členstva, posilnenie vytvárania vzťahov s verejnosťou, obhajoba záujmov MVO a svojich členov, hodnotenie dopadov činnosti)
- **investície do skvalitnenia kapacity ľudských zdrojov MVO** (workshopy, tréningy, stáže, štipendiá, granty zamerané na rozvoj ľudských zdrojov, vzdelávanie, výmenu a odovzdávanie skúseností, na rozvoj schopností a zručností zameraných na tvorbu a rozvoj vzťahov s inými socio-ekonomickými partnermi, a pod.)
- **investície do podpory sietí MVO** (posilnenie budovania znalostí, prenosu a výmeny skúseností a vnútroštátne a medzinárodné sieťovania medzi MVO)
- **rozvoj mechanizmov zameraných na zlepšenie tvorby a implementácie verejných politík** a obhajobu verejných záujmov, mapovanie a monitoringu procesov verejnej politiky
- **budovanie partnerstiev na regionálnej a lokálnej úrovni**

Zdôvodnenie

Kvalitné spravovanie vecí verejných, medzisektorové partnerstvá, a občianska angažovanosť a teda aj využívanie prostriedkov v rámci štrukturálnych fondov si vyžadujú investície do rozvoja ľudského kapitálu a do skvalitnenia inštitucionálnej

kapacity jednotlivých zložiek verejnej správy a MVO. Inštitucionálne i personálne posilnené organizácie na strane verejnej správy i MVO budú tak lepšie pripravené a schopné zodpovedne vstupovať do partnerských vzťahov a ďalej ich efektívne rozvíjať. Inštitucionálnym a ľudským posilnením a budú schopné flexibilne a kvalitne pôsobiť v tvorbe, hodnotení a analýz verejnej politiky na miestnej, regionálnej i celoštátnej úrovni a tak prispievať k skvalitneniu uspokojovania potrieb spoločnosti.

Skvalitnenie systému výberu a riadenia ľudských zdrojov a vzdelávania zamestnancov je tiež príležitosťou ako motivovať aktérov verejnej politiky k strategickému a dlhodobému vnímaniu oblasti ľudských zdrojov a tvorby politik ako aj lepšiemu vnímaniu a uplatňovaniu svojich rolí v medzisektorovom partnerskom dialógu.

Literatúra:

Wim De Vries, Ján Čurlík, Bert Jan Groenenberg, Gerd Jan Reinds, Peter Šefčík, Atilla Murányi, Imre Kádár, 2005: Long-term impacts of different fertiliser scenarios on metal leaching and metal uptake in slovakian and hungarian agricultural soils, *Ekológia* (Bratislava), Vol.24 No.3, p. 314-335

Wim De Vries, Ján Čurlík, Attila Murányi, Brian Alloway, Bert -Jan Groenenberg, 2005: Assessment of relationships between total and reactive concentrations of cadmium, copper, lead and zinc in hungarian and slovakian soils, *Ekológia* (Bratislava), Vol. 24, No. 2, p. 152 - 169

Suzana Žižek, Milena Horvat, Mihael Jožef Toman, 2005: Bioaccumulation of Mercury in benthic communities of river ecosystem, affected by mercury mining, *RMZ* 52/1, 165 - 168 st.

Jachontova L. K. , Grudev A. P., Andrejeva P. J., 1984 : Mineralogické aspekty biotechnológií pererabotki mineral'nogo syrja, *Mineralogičeskij žurnal*, 109-116 st. T.6.

Juškin N. P., Pavlišin V. M., 1991 : Mineralogičeskije problemi ekologii, *Mineralogičeskij žurnal* ,13, No 2, 36-45

Renata Adamcova, Vladimir Sucha, Mirko Matys, Fritz T. Madsen, Ivan Križani, 1997 : Sludge deposits around the mining town of Banska Stiavnica - environmental and geotechnical problems, Green II Contaminated and derelict land, Session I The problems of contaminated and derelict land, 8 st.

Zdeno Holub, Viera Banášová, Ivan Križani, 1991 : Vplyv acidifikácie pôdy na rastlinstvo v oblasti ťažby hydrokvarcitu (Šobov), Zborn.: Geológia a životné prostredie, 114 - 121

Križani I., Kušnierová M., Andráš P., Jeleň S., 1994 : Šobovská halda - spontánny geobioreaktor, Biohydrometalurgia III., 50 - 55

Ivan Križani 2002: Autigénne minerály v sedimentoch Banskostiavnických odkalísk, Geochémia 2002 (seminár - Bratislava), 10st.

RNDr. Ivan Križani, RNDr. Michal Stanko, CSc., RNDr. Peter Andráš, CSc., Emília Paulínyová, 2004 : Biomonitoring banskoštiavnických hald (Lúky pod Tanádom a Lintich), Uhlí - Rudy - Geologický průzkum, 20 - 24 st.

Lucia Dluholucká, Roberta Prokešová, Ivan Križani 2001: Mobilizácia ťažkých kovov v banských regiónoch s polymetalickým zrudnením (na príklade vybraných lokalít v okolí Banskej Štiavnice), Acta Univ. Math. Belii III. 1. B.B., 32 - 44 st.

Ivan Križani, Peter Andráš 2006: Ťažké kovy z depónií odpadov po ťažbe a úprave polymetalických rúd v prostredí neovulkanitov Štiavnických vrchov - 1. Procesy a produkty zvetrávania, Mineralia Slovaca - v tlači, 32 st.

Ivan Križani, Peter Andráš 2006: Ťažké kovy z depónií odpadov po ťažbe a úprave polymetalických rúd v prostredí neovulkanitov štiavnických vrchov - 2. Vplyv na rastliny a drobné cicavce, Mineralia Slovaca, 18 st.

Ing. Ladislav Lubčivjanský riešiteľ Uranpres, š.p. Spišská Nová Ves, 1993 : Čiastková záverečná správa Rádiohydrochemické vzorkovanie Región 05 Žiarska kotlina a banskoštiavnická oblasť, Súbor máp geofaktorov životného prostredia v mierke 1 : 50 000, 1 -28

RNDr. Helena Smolárová, RNDr. Peter Čížek, RNDr. Augustín Gluch, RNDr. František Brozman, C and S Radón s.r.o. Spišská Nová Ves, 1993 : Geologické faktory životného prostredia, prirodzená rádioaktivita, čiastková záverečná správa, región 05 - Žiarska kotlina a banskoštiavnická oblasť, 1 - 113

Ministerstvo výstavby a regionálneho rozvoja Slovenskej republiky, 2004 : Metodická príručka pre vypracovanie Programu hospodárskeho a sociálneho rozvoja obce, 1 - 31

Gustaaf K. Otto Gzn., NMCP Netherlands Management Cooperation Programme project nr. 11645 - 1 SK, 1998: Tourism development programme in the Banska Stiavnica region, Pilot Project, Cervena studna, 1 - 6

Ministerstvo výstavby a regionálneho rozvoja Slovenskej republiky, 2005 : Analýza súčasného stavu ekonomiky SR, 1 - 64

Ministerstvo hospodárstva Slovenskej republiky, 2005 : Systémová štruktúra národohospodárskej stratégie SR na roky 2005 - 2013, 1 - 57

Ministerstvo životného prostredia Slovenskej republiky, (Európska komisia), 2000 : Starostlivosť o územia Natura 2000 Ustanovenia článku 6 Smernice 92/43/EHS o ochrane biotopov, voľne žijúcich živočíchov a voľne žijúcich rastlín, 1 - 57

Ministerstvo životného prostredia Slovenskej republiky, (Európska komisia), 2001 : Hodnotenie plánov a projektov významne ovplyvňujúcich lokality sústavy NATURA 2000 Metodická príručka k ustanoveniam článkov 6(3) a 6(4) smernice o ochrane biotopov, voľne žijúcich živočíchov a voľne žijúcich rastlín 92/43/EHS, 1 - 86

Ministerstvo hospodárstva SR, 2005 : Regionalizácia cestovného ruchu v Slovenskej republike, 1 - 114

Ústav krajinej ekológie SAV, Ministerstvo životného prostredia SR, Slovenská vodohospodárska spoločnosť, 2006 : Smolenická výzva III, Integrovaný manažment krajiny - základný nástroj implementácie trvalo udržateľného rozvoja, Zborník príspevkov z konferencie 1 - 248

Sociologický ústav Slovenskej akadémie vied, Bratislava, Inštitút Sociálnych vied CHUO University, Tokyo, 1993 : Banská Štiavnica Problémy riadenia a samoriadenia sídelného spoločenstva (Sociologické analýzy a odporúčania), 1 - 70

Slovenská akadémia vied, Sociologický ústav, 2001: Podoby lokálnej demokracie v Banskej Štiavnici, 1 - 195

Ministerstvo výstavby a regionálneho rozvoja Slovenskej republiky, 2006 : Národný strategický referenčný rámec 2007 - 2013, 1 - 113

Rozvoj strategických akčných plánov a budovanie partnerstva na regionálnej, subregionálnej a miestnej úrovni EÚ, Regionálna analýza trhu práce Banskobystrického samosprávneho kraja, 1 – 48, 2005

RNDr. Silvester Praumuka, Ministerstvo životného prostredia SR Bratislava, Sekcia geologického výskumu a prieskumu, GEOS a.s. inžiniersko-geologický, geologický a ekologický prieskum Bratislava, Slovenská geológia š.p., GEL, Spišská Nová Ves, 1993 : Čiastková záverečná správa, Názov geologickej úlohy: Súbor regionálnych máp geofaktorov životného prostredia SR M 1 : 50 000 región Žiarska kotlina a Banskostavnická oblasť, Geochemicko - ekologická mapa, 1 - 49

J. Čurlík, 1993 : Návrh klasifikácie pôdotvorných substrátov pre M = 1 : 50 000, 1 - 20

RNDr. Ján Otepka, Ing. Miroslav Buran, RNDr. František Gomolčák, RNDr. Jozef Oslanec, RNDr. Dana Vlasková, Ministerstvo životného prostredia SR Bratislava, Sekcia geologického výskumu a prieskumu, GEOS a.s. inžiniersko-geologický, hydrogeologický a ekologický prieskum Bratislava, 1993 : Čiastková záverečná správa, Názov geologickej úlohy: Súbor regionálnych máp geofaktorov životného prostredia SR v M 1 : 50 000 región Žiarska kotlina a Banskostavnická oblasť, Geochemicko - súbor inžiniersko-geologických máp, 1 - 45

Geologický prieskum Spišská Nová Vec, r..... : Štiavnicko-hodrušský rudný obvod-okolie Cu, Pb, Zn, Au, Ag-VP, Geochemická správa, 1 - 78

Veverka, M., 2006: Využitie starých baníckych a hutníckych zát'azí lokality Lintich., Dizertačná práca., Manuskript., Technická univerzita vo Zvolene, Fakulta ekológie a environmentalistiky, 101 s (text) + 34 s. (prílohy 10.)

Mazúrek, J., 1987: Vplyv ťažby nerastných surovín na prírodné prostredie štiavnickej banskej oblasti. Stredné Slovensko 6. Prírodné vedy. zborník stredoslovenského múzea v Banskej Bystrici. Vyd. Osveta. s.7 - 48

Križáni, I., Jeleň, S., Andráš, P. a Kušnierová, M., 1994: Spontánne biooxidačné procesy v haldách a ich odraz v krajine. Zborník První mezinárodní konference "Nerostné suroviny, životní prostředí a zdraví. Kat. ochrany životního prostředí Frýdek-Místek" s. 183 - 188

Tarábek, K., 1979: Krajina Štiavnických vrchov, jej štruktúra, potenciál a ochrana. Zborník IV. celoslovenského seminára SZOPK "Problémy ochrany prírody na príklade Štiavnických vrchov. SZOPK, ÚV. Bratislava, s. 9 - 21

Tekuš, A., 1979: Projekt CHKO Štiavnické vrchy, Zborník IV. celoslovenského seminára SZOPK "Problémy ochrany prírody na príklade Štiavnických vrchov. SZOPK, ÚV. Bratislava, s. 22 - 31

Kapusta, M., 1979: Antropická činnosť ako najintenzívnejší faktor dynamiky krajiny na príklade Štiavnických vrchov., Zborník IV. celoslovenského seminára SZOPK "Problémy ochrany prírody na príklade Štiavnických vrchov. SZOPK, ÚV. Bratislava, s. 53 - 65

Kladivík, E. 1979: Banícke technické pamiatky v oblasti Banskej Štiavnice. Zborník IV. celoslovenského seminára SZOPK "Problémy ochrany prírody na príklade Štiavnických vrchov. SZOPK, ÚV. Bratislava, s. 66 - 83

Beseda, I., (Ed.), 2000: Aktuálne problémy kontaminácie životného prostredia z hľadiska toxikológie a ekotoxikológie., Fakulta ekológie a environmentalistiky. Techn. univ. Zvolen. 197 s.

Melicherčík, M. a Melicherčíková, D., 1997: Bioanorganická chémia - Chemické prvky a ľudský organizmus. Príroda, a.s. Bratislava. 188 s.

Podoba, J., Tkáč, A. a Jesenák, C., V., 1951: Výskum struny na Slovensku. Niektoré výsledky z Banskobystrického kraja. Slovenská akadémia vied a umení.

Bratislava. 42 s.

Križani, I. a Danáková, A. 2003: Odozva bioty na ťažbu Au - Ag - polymetalických rúd v južnej časti štiavnicko-hodruškého poľa (Piarg). Zborník slovenského banského múzea - XIX. Slovenské banské múzeum v Banskej Štiavnici. s. 41 - 56

Lintnerová, O., 2003: Vplyv banskej činnosti na životné prostredie. Zborn. SBM. B.Š. s. 57 - 68

Komatina, M., M., 2001: Medicinska geologija. Tellur. Beograd. 429 s.

Vláda SR, rok 2005: Pravidlá v oblasti poskytovania individuálnej štátnej pomoci investorom

Koncepcia rozvoja sociálnych služieb Banskobystrického kraja pre r. 2005 –2010

Sombati, L.,: Hospodársky vývoj mesta a obvodu Banská Štiavnica, p. 18, 1995

Sombati, L.,: Rozvoj mesta Banskej Štiavnice a okolia, p. 7, 2004

Stratégia rozvoja mesta Banská Štiavnica na roky 2003 – 2015, p.4, 2002

Šteffek, J., Múdry, P.: Návrh na doplnenie materiálu „správa o stratégii rozvoja mesta a okresu Banská Štiavnica“, p. 2, 1996

Falt'an, L., Pašiak, J.: Regionálny rozvoj Slovenska – východiská a súčasný stav, p. 88, 2004

Projekty spracované riešiteľským tímom v území Banskej Štiavnice

1. Územný plán mesta Banská Štiavnica, 1977, zadávateľ: Mestský národný výbor Banská Štiavnica
2. Štúdia kvality ŽP v meste Banská Štiavnica, 1988, zadávateľ: Mestský národný výbor Banská Štiavnica
3. Bioprojekt mesta Banská Štiavnica, 1988, zadávateľ: Mestský národný výbor Banská Štiavnica
4. Biologicko ekologické kritéria pri Územnom systéme ekologickej stability (štátna úloha Ministerstva životného prostredia SR). 1992, p. 196, modelové územie Banská Štiavnica, zadávateľ: MŽP
5. Projekt Regionálneho územného systému ekologickej stability okresu Žiar nad Hronom (metodika) 1992, p. 35, zadávateľ: MŽP
6. Štúdia regionálneho rozvoja pre mesto a región Banská Štiavnica. 1993, p. 101 zadávateľ: Japonsko, Sasakava
7. Metodika a metodický pokyn pre spracovanie Územných systémov ekologickej stability (štátna úloha pre Ministerstvo životného prostredia SR). Bratislava, 1993, p.27, modelové územie Banská Štiavnica, zadávateľ: MŽP
8. Informačný systém o území - mesto Banská Štiavnica (ARC-INFO) 1994
9. Projekt "Rozvoj turizmu v okrese Banská Štiavnica", 1997, zadávateľ: Ministerstvo hospodárstva SR

10. Aktualizácia mapovania súčasného využitia územia v modelovom území s použitím ortofotomáp a GIS, 2000 (metodika), okres Banská Štiavnica, zadávateľ: Slovenský pozemkový fond
11. Kontrola využívania PPF, 2000 (metodika s využitím ortofotomáp a GIS), okres Banská Štiavnica, zadávateľ: Ministerstvo pôdohospodárstva SR
12. Kontrola štátnych dotácií do poľnohospodárstva s použitím ortofotomáp a GIS, 2000 (metodika s využitím ortofotomáp a GIS), kataster Banská Štiavnica, Ilija, zadávateľ: Ministerstvo pôdohospodárstva SR
13. Súčasnité využitie krajiny z ortofotomáp a mapy SVÚ - GIS v extraviláne mesta Banská Štiavnica, r. 2000, zadávateľ: Ministerstvo životného prostredia SR
14. Metodika pre delimitovanie plôch z PPF do LPF pomocou ortofotomáp a GIS, modelové územie Banská Štiavnica r. 2000, zadávateľ: Slovenský pozemkový fond
15. Návrh plôch PPF na zalesnenie príp. delimitovanie do LPF z mapy SVÚ-GIS v katastroch okresu Žiar nad Hronom a Banská Štiavnica, r. 2000, zadávateľ: Slovenský pozemkový fond
16. Stupeň zarastania PPF - TTP so stromami a krovinami (v aplikácii z mapy SVÚ-GIS) v katastroch obcí Štiavnické Bane, Antol, Ilija, Banská Štiavnica, r. 2000, zadávateľ: Slovenský pozemkový fond
17. Mapa SVÚ-GIS (M 1:2000, 1:5000) pre okres Banská Štiavnica, r. 2002, zadávateľ: Ministerstvo pôdohospodárstva SR
18. Návrh na aktualizáciu údajov katastra - KN/C pomocou mapy SVÚ-GIS. 2003, zadávateľ: Slovenský pozemkový fond
19. Marketingová stratégia rozvoja cestovného ruchu v okrese Banská Štiavnica - 2005, zadávateľ: Ministerstvo výstavby a regionálneho rozvoja
20. Národný strategický referenčný rámec SR pre roky 2007 - 2013, r. 2006, zadávateľ: Ministerstvo výstavby a regionálneho rozvoja SR - Vláda SR

Obsah:

I. ÚVOD	1
II. ANALÝZY A SYNTÉZY	3
2. PRIESTOROVÁ ANALÝZA.....	3
2.1. STAV ŽIVOTNÉHO PROSTREDIA A ENVIRONMENTÁLNEJ INFRAŠTRUKTÚRY	3
2.1.1. STAV ENVIRONMENTÁLNEJ INFRAŠTRUKTÚRY	3
2.1.2. STAV ENVIRONMENTÁLNEJ ZÁŤAŽE.....	4
<i>Charakter baníckej krajiny.....</i>	4
<i>Stav environmentálnej záťaže.....</i>	5
<i>Staré záťaže</i>	6
<i>Záťaž priamo ovplyvňujúca zdravie ľudí.....</i>	7
<i>Záťaž pôsobiaca na zdravie ľudí cez potravinový reťazec.</i>	9
2.1.2.1 EKOLOGICKÉ LIMITY.....	12
2.1.2.2. NEGATÍVNE JAVY A PROCESY V ÚZEMÍ (MAPA Č. 10).....	13
2.1.2.3. ODPADY	13
<i>Zhrnutie potrebných aktivít:</i>	14
2.1.2.4. ZHRNUTIE.....	14
2.1.2.5. ZHODNOTENIE VPLYVU ZÁŤAŽE NA ČLOVEKA	15
2.1.3. RACIONÁLNE VYUŽÍVANIE PÔDY A VÔD	18
<i>Pôdy.....</i>	18
<i>Voda</i>	18
2.1.4. ŠTRUKTÚRA SÚČASNÉHO VYUŽÍVANIA KRAJINY (MAPA Č. 1,2).....	20
2.1.5. PRÍRODNÉ PROSTREDIE A KRAJINA.....	21
2.1.5.1. PRÍRODNÝ POTENCIÁL.....	21

2.1.5.1. VEGETÁCIA V INTRAVILÁNE MESTA.....	21
<i>Klimatické podmienky pre rozvoj rekreačných aktivít v rekreačnej oblasti Banská Štiavnica</i>	22
2.1.5.2. ŠPORTOVÝ POTENCIÁL.....	23
<i>Zhodnotenie:</i>	24
<i>Atraktivita</i>	24
2.1.6. KVALITA ŽIVOTNÉHO PROSTREDIA	24
2.1.7. ÚZEMNÝ PLÁN A ODVETVOVÉ DOKUMENTÁCIE	25
<i>Dokumentácie spracované pre manažment mesta.</i>	26
<i>Dokumentácia ochrany prírody, tvorby krajiny a ŽP (mapa č. 16)</i>	27
<i>Krajinnoekologický plán</i>	28
<i>Marketingová stratégia pre rozvoj CR v okrese Banská Štiavnica.</i>	28
2.1.8. SÚČASNÉ OPATRENIE VLÁDY PRE ZOSÚLADENIE POŽIADAVIEK OCHRANY PRÍRODY A CESTOVNÉHO RUCHU	29
2.1.9. NÁVRH NA OBMEDZENIE DÔSLEDKOV Z ÚZEMIA CHKO	30
III. ANALÝZA HOSPODÁRSKEHO VÝVOJA	31
3.1. ANALÝZA EKONOMICKÉHO VÝVOJA	31
3.1.1. EKONOMICKÝ POTENCIÁL MESTA	31
3.1.1.1. SOCIO-EKONOMICKÝ PRIESKUM	31
3.1.1.2. ŠTRUKTÚRA ZAMESTNÁVATEĽSKÝCH ORGANIZÁCIÍ A ZAMESTNANOSŤ	31
<i>Dane</i>	34
3.1.2. ZAHRANIČNÉ A DOMÁCE HOSPODÁRSKE VZŤAHY	36
3.1.3. VEREJNÉ FINANČIE	36
3.1.4. KONKURENCIESCHOPNOSŤ MESTA, REGIÓNU	37
3.1.5. EKONOMICKÁ PRODUKTÍVNOSŤ ÚZEMIA KATASTRA	38
3.1.6. ANALÝZA SOLVENTNOSTI OBYVATEĽSTVA	39
3.1.7. ANALÝZA NÁKLADOV NA ŽIVOBÝTIE	40
3.1.8. INVESTÍCIE A ICH ÚČASŤ V KATASTRI MESTA	40
3.1.9. ZHRNUTIE.....	41
IV. PÔDOHOSPODÁRSTVO	43
4.1.1. POĽNOHOSPODÁRSTVO	43
4.1.2. MESTSKÉ LESY	44
4.1.3. POZEMKOVÉ ÚPRAVY	45
4.1.4. ZHRNUTIE.....	46
V. TECHNICKÁ A DOPRAVNÁ INFRAŠTRUKTÚRA	46
5.1. DOPRAVNÁ INFRAŠTRUKTÚRA A DOSTUPNOSŤ	46
5.2. ŽELEZNIČNÁ DOPRAVA.....	47
VI. SOCIO-EKONOMICKÉ ANALÝZY	47
6.1. DEMOGRAFICKÝ VÝVOJ	47
6.1.1. VZDELANOSTNÁ ÚROVEŇ.....	48
6.2. ĽUDSKÉ ZDROJE	48
6.2.1. ROZVOJOVÉ INICIAČNÉ PRVKY	49
6.3. SOCIÁLNA KLÍMA A VÝVOJ DEMOKRACIE	50
6.3.1. SOCIO-EKONOMICKÉ TRENDY	50
6.3.1.1. SOCIÁLNA STRATIFIKÁCIA MESTA	51
6.3.1.2. SPOLOČENSKO-KULTÚRNY ŽIVOT	52
6.3.2. BEZPEČNOSŤ V MESTE (KRIMINALITA).....	53
<i>Vývoj kriminality</i>	53
6.4. ZAMESTNANOSŤ	54
6.5. INŠTITUCIONÁLNA ŠTRUKTÚRA	55
6.6. ZDRAVOTNÝ STAV OBYVATEĽSTVA.....	56
6.7. AKTÍVNE SKUPINY OBYVATEĽSTVA.....	57
6.8. SOCIÁLNO-EKONOMICKÁ SITUÁCIA MESTA	58
6.8.1. SOLVENTNOSŤ.....	60
<i>Interpretácie</i>	60
6.8.1.1. NEDÔSTOJNÁ CHUDOBA	60
6.8.1.2. DÔSTOJNÁ CHUDOBA	61
<i>Záver.</i>	62

6.8.2. BÝVANIE	62
6.9. INFORMATIZÁCIA.....	62
<i>Inovácie</i>	63
6.10. ŠTRUKTÚRA SOCIÁLNYCH ZARIADENÍ A ZDRAVOTNÍCTVO.....	64
6.11. ZDRAVOTNÍCTVO	65
6.12. ŠKOLSTVO	66
6.13. SÚČASNOSŤ V CR.....	67
6.13.1. POTENCIÁL ZARIADENÍ CESTOVNÉHO RUCHU	69
ŠTRUKTÚRA UBYTOVACÍCH ZARIADENÍ.....	69
6.13.2. STAV UBYTOVACÍCH KAPACÍT	69
6.13.3. ŠTRUKTÚRA STRAVOVACÍCH SLUŽIEB	70
6.13.4. ŠTRUKTÚRA SLUŽIEB	70
6.13.5. MOŽNOSTI ZÁBAVY	70
6.13.6. ZHODNOTENIE SÚČASNÉHO STAVU V REKREAČNÝCH CENTRÁCH	70
<i>Súčasná kvalita a kvantita personálu v cestovnom ruchu</i>	71
6.13.7. SÚČASNÉ VYUŽITIE POTENCIÁLU TURIZMU	71
6.13.7. SLUŽBY PRE TURIZMUS.....	72
6.13.8. TRENDY V NÁVŠTEVNOSTI BANSKOBYSTRICKÉHO KRAJA.....	73
<i>Celková návštevnosť v regióne</i>	73
<i>Spôsob dopravy</i>	74
<i>Štruktúra hostí s prenocovaním</i>	74
<i>Zhodnotenie záujmov návštevníkov</i>	75
6.14. AKTIVITY V POSLEDNÝCH ROKOCH.....	76
VII. HLAVNÉ PODMIENKY ROZVOJA MESTA	77
7.1. INFRAŠTRUKTÚRA	77
7.2. LEGISLATÍVNA PODPORA PRE INVESTIČNÝ ROZVOJ CR.....	77
UZNESENIE VLÁDY SLOVENSKEJ REPUBLIKY Č. 106.....	78
VLÁDA	78
A. SCHVAĽUJE.....	78
B. UKLADÁ.....	78
VYKONAJÚ: PODPREDEDA VLÁDY A MINISTER FINANCIÍ	78
UZNESENIE VLÁDY SLOVENSKEJ REPUBLIKY	80
7.3. INVESTIČNÉ STIMULY	82
7.4. BRZDIACE FAKTORY INVESTIČNÉHO ROZVOJA MESTA	84
VIII. SÚČASNÝ STAV PODPORY MESTA ZO ZDROJOV EÚ.....	85
8.1. PROJEKTOVÉ AKTIVITY ZAMERANÉ NA ZDROJE EÚ	85
8.2. NÁRODNÝ STRATEGICKÝ REFERENČNÝ RÁMEC SR PRE ROKY 2007 - 2013	85
IX. SWOT ANALÝZY.....	88
9.1. SWOT ANALÝZA STAV ŽP A ENVIRONMENTÁLNEJ INFRAŠTRUKTÚRY	88
<i>Slabé stránky</i>	88
<i>Silné stránky</i>	89
• ROZMANITÁ ŠTRUKTÚRA KRAJINY S VYSOKOU ATRAKTÍVNOSŤOU PRE CESTOVNÝ RUCH.....	89
• VODOHOSPODÁRSKY SYSTÉM ZBERNÝCH JARKOV A NÁDRŽÍ	89
• VYČLENENIE KATASTRA MESTA Z CHKO	89
<i>Príležitosti</i>	89
• SPRACOVANÉ STRATEGICKÉ ROZVOJOVÉ DOKUMENTY – ÚZEMNÝ PLÁN A PHSER.....	90
• PRÍTOMNOSŤ SAŽP – ORGANIZÁCIE, KTORÁ VYKONÁVA PROGRAMOVACIU A PROJEKTOVÚ ČINNOSŤ	90
• VÝSTAVBA HOTELA NA EKOLOGICKY NEPRIAZNIVEJ LOKALITE, KTORÝ BUDE ELIMINOVAŤ NEGATÍVNE VPLYVY LOKALITY	90
• GEOTERMÁLNA ENERGIA A MOŽNOSTI VYUŽITIA BANÍCKEHO PRIESTORU	90
• MOŽNOSTI VYUŽITIA BIOMASY PRE VYKUROVANIE BYTOV	90
• PRÍRODNÉ PROSTREDIE, KTORÉ JE KONKURENCIE SCHOPNÉ V RÁMCI SVETOVÉHO CESTOVNÉHO RUCHU	90
• MOŽNOSŤ ROZVINÚŤ PODNIKATELSKÉ AKTIVITY NA BÁZE PRÍRODNÝCH ZDROJOV	90
<i>Ohrozenia</i>	90
• NEPRIPRAVENOSŤ MESTA PRE ZAHRANIČNÝCH STRATEGICKÝCH INVESTOROV DO	

CESTOVNÉHO RUCHU	90
9.2. SWOT ANALÝZA EKONOMICKÝ ROZVOJ	90
<i>Slabé stránky</i>	90
<i>Silné stránky</i>	90
<i>Príležitosti</i>	90
<i>Ohrozenia</i>	91
9.3. SWOT ANALÝZA PRE SOCIO-EKONOMICKÚ SITUÁCIU	91
<i>Slabé stránky</i>	91
<i>Silné stránky</i>	92
• ŠKOLSTVO SMERUJÚCE K POŽIADAVKÁM MESTA A REGIÓNU (CESTOVNÝ RUCH, ALTERNATÍVNE ZDROJE ENERGIE, INFORMATIKA)	92
<i>Príležitosti</i>	92
• ZVÝŠENÁ STAROSTLIVOSŤ O DÔCHODCOV	92
<i>Ohrozenia</i>	92
• STÁLE SA ZNIŽUJÚCA PRIEMERNÁ SOLVENTNOSŤ OBYVATELSTVA	92
9.4. SWOT ANALÝZA PRE ROZVOJ CESTOVNÉHO RUCHU	92
<i>Slabé stránky</i>	92
<i>Silné stránky</i>	94
<i>Príležitosti</i>	95
<i>Ohrozenia</i>	95
9.5. SWOT ANALÝZA KULTÚRNE PAMIATKY	95
<i>Slabé stránky</i>	95
<i>Silné stránky</i>	97
• PRÍTOMNOSŤ MPR	97
<i>Príležitosti</i>	97
• INFORMATIZÁCIA ČINNOSTI KPÚ	97
<i>Ohrozenia</i>	97
• ZMENA ŠTRUKTÚRY OBYVATELSTVA, KTORÁ OHROZÍ STAV MPR	97
X. VÍZIA ROZVOJA MESTA BANSKÁ ŠTIAVNICA DO ROKU 2027 (20 ROKOV)	97
<i>Medzi ciele do roku 2027 patria:</i>	98
10.1. VÝCHODISKÁ A VSTUPY PRE STANOVENIE VÍZIE A STRATÉGIE	99
10.2. STRATÉGIA PRE DOSIAHNUTIE ČIASTKOVÝCH CIEĽOVÝCH PRIORÍT DO ROKU 2013	100
10.2.1. STAGNUJÚCI (ÚTLMOVÝ) SCENÁR ROZVOJA	100
10.2.2. RASTOVÝ SCENÁR ROZVOJA	101
XI. PRIORITY A CIELE PHSER MESTA BANSKÁ ŠTIAVNICA	102
11.1. DOMINANTNÁ CIEĽOVÁ PRIORITA : INVESTIČNÝ ROZVOJ MESTA, VYTVÁRAJÚCI ZAMESTNANOSŤ A ZVÝŠENÚ SOLVENTNOSŤ OBYVATELSTVA	103
11.2. HLAVNÉ PRIORITY - STRATEGICKÉ CIELE: VÝRAZNÉ ZLEPŠENIE PODMIENOK PRE ROZVOJ A ZVÝŠENÚ ŽIVOTNÚ ÚROVEŇ OBYVATELSTVA	103
11.2.1. HLAVNÉ KRÁTKODOBÉ PRIORITY	103
11.2.1.1. DOPRAVNÁ A ENVIRONMENTÁLNA INFRAŠTRUKTÚRA A ŽP	103
11.2.1.2. ĽUDSKÉ ZDROJE - ICH PRÍPRAVA PRE CIEĽOVÉ PROFESIE, KTORÉ POŽADUJE ROZVOJ	103
11.2.1.3. REALIZÁCIA KOMPLEXNÝCH PRODUKTOV CR S MEDZINÁRODNOU ÚROVŇOU	103
11.2.2. HLAVNÉ DLHODOBÉ PRIORITY - STRATEGICKÉ CIELE	103
11.2.2.1. REVITALIZÁCIA VÝROBNO - PODNIKATEĽSKEJ ZÁKLADNE O ORGANIZÁCIE S VYSOKOU PRIDANOU HODNOTOU V PRODUKTOCH	103
11.2.2.2. PRÍRODNÉ ZDROJE - OPTIMÁLNE VYUŽITIE PRÍRODNÝCH ZDROJOV (LESY, PÔDA, VODY, NERASTNÉ SUROVINY) PRE ZLEPŠENIE SOCIO-EKONOMICKÉHO PROSTREDIA	103
11.2.2.3. LOKÁLNY, VNÚTROŠTÁTNY A MEDZINÁRODNÝ MANAŽMENT A MARKETING	103
11.3. OPERAČNÉ PRIORITY :	104
11.3.1. PRIORITA - SLUŽBY:	104
11.3.2. PRIORITA - ŠKOLSTVO:	104
11.3.3. PRIORITA - ZDRAVOTNÍCTVO:	104
11.3.4. PRIORITA - CESTOVNÝ RUCH:	104
11.3.5. PRIORITA - INŠTITUCIONÁLNA ŠTRUKTÚRA:	104
11.3.6. PRIORITA – KULTÚRNE A TECHNICKÉ PAMIATKY:	104
11.3.7. PRIORITA - ŠPORTOVÉ AKTIVITY:	105
11.3.8. PRIORITA - SOCIÁLNA PROBLEMATIKA:	105

11.3.9. PRIORITA – MOTIVÁCIA A UDRŽANIE AKTÍVNYCH OBČANOV A SKUPÍN:	105
---	-----

XII. AKTIVITY PRE DOSIAHNUTIE DOMINANTNEJ CIELOVEJ PRIORITY A OPERAČNÝCH PRIORÍT, KTORÉ BY MALO REALIZOVAŤ VEDENIE MESTA.....105

DOMINANTNÁ CIEĽOVÁ PRIORITA: INVEŠTIČNÝ ROZVOJ MESTA, VYTVÁRAJÚCI ZAMESTNANOSŤ	105
12.1. PRIORITA: ODSTRÁNENIE BRZDIACICH FAKTOROV	105
12.2. PRIORITA: PONUKA MESTA PRE INVEŠTIČNÝ ROZVOJ	107
12.3. PRIORITA: SPRACOVANIE DOKUMENTÁCIE PRE ROZVOJ MESTA	108
HĽAVNÉ KRÁTKODOBÉ PRIORITY	110
12.4. PRIORITA: DOPRAVNÁ A ENVIRONMENTÁLNA INFRAŠTRUKTÚRA A ŽP	110
12.5. PRIORITA: ĽUDSKÉ ZDROJE	113
12.6. PRIORITA: REALIZÁCIA KOMPLEXNÝCH PRODUKTOV CESTOVNÉHO RUCHU S MEDZINÁRODNOU ÚROVŇOU	114
HĽAVNÉ DLHODOBÉ PRIORITY - STRATEGICKÉ CIELE	115
12.7. PRIORITA: REVITALIZÁCIA VÝROBNEJ, PODNIKATEĽSKEJ ZÁKLADNE A ORGANIZÁCIÍ S VYSOKOU PRIDANOU HODNOTOU V PRODUKTOCH	116
12.8. PRIORITA: PRÍRODNÉ ZDROJE - OPTIMÁLNE VYUŽITIE PRÍRODNÝCH ZDROJOV (LESY, PŮDA, VODY, NERASTNÉ SUROVINY) PRE ZLEPŠENIE SOCIO-EKONOMICKÉHO PROSTREDIA	118
12.9. PRIORITA: LOKÁLNY, VNÚTROŠTÁTNY A MEDZINÁRODNÝ MANAŽMENT A MARKETING	120
OPERAČNÉ PRIORITY	122
12.10. PRIORITA: SLUŽBY	122
12.11. PRIORITA: ŠKOLSTVO	124
12.12. PRIORITA: ZDRAVOTNÍCTVO	125
12.13. PRIORITA: CESTOVNÝ RUCH	125
12.14. PRIORITA: INŠTITUCIONÁLNA ŠTRUKTÚRA	127
12.15. PRIORITA: KULTÚRNE PAMIATKY A KULTÚRNE AKTIVITY	128
12.16. PRIORITA: ŠPORTOVÉ AKTIVITY	129
12.17. PRIORITA: SOCIÁLNA PROBLEMATIKA	130
12.18. PRIORITA: MOTIVÁCIA A UDRŽANIE AKTÍVNYCH OBČANOV A SKUPÍN	131
Monitorovanie	131

XIII. NSRR – OPERAČNÉ PROGRAMY, KTORÉ PRICHÁDZAJÚ DO ÚVAHY PRE B. ŠTIAVNICU132

OPERAČNÝ PROGRAM DOPRAVA (OP DOPRAVA)	132
<i>Prioritná os 1 Budovanie a modernizácia dopravnej infraštruktúry financované z KF</i>	<i>132</i>
1.3 VÝSTAVBA SIETE ZÁKLADNÝCH VEREJNÝCH TERMINÁLOV INTERMODÁLNEJ PREPRavy	132
PRIORITNÁ OS 2 BUDOVANIE A MODERNIZÁCIA DOPRAVNEJ INFRAŠTRUKTÚRY FINANCOVANÉ Z ERDF	132
OPATRENIE 2.4 VÝSTAVBA SIETE ZÁKLADNÝCH VEREJNÝCH TERMINÁLOV INTERMODÁLNEJ PREPRavy	133
OPATRENIE 2.5 ROZVOJ VEREJNEJ OSOBNÉJ DOPRAVY	133
OPERAČNÝ PROGRAM ŽIVOTNÉ PROSTREDIE (OP ŽP)	134
PRIORITNÁ OS 1 INTEGROVANÁ OCHRANA, RACIONÁLNE VYUŽÍVANIE VŮD A PROTIPOVODŇOVÁ OCHRANA	134
OPATRENIE 1.1 ZÁSOBOVANIE OBYVATEĽSTVA PITNOU VODOU	134
OPATRENIE 1.2 ODVÁDZANIE A ČISTENIE KOMUNÁLNYCH ODPADOVÝCH VŮD	134
OPATRENIE 1.3 ZABEZPEČENIE KOMPLEXNEJ OCHRANY ÚZEMIA SR PRED POVODŇAMI	134
OPATRENIE 2.2 ZMENA KLÍMY, VRÁTANE PODPORY OBNOVITEĽNÝCH ZDROJOV ENERGIE	134
PRIORITNÁ OS 3 ODPADOVÉ HOSPODÁRSTVO	135
OPATRENIE 3.2 PODPORA AKTIVÍT V OBLASTI SEPAROVANÉHO ZBERU	135
OPATRENIE 3.3 PODPORA AKTIVÍT NA ZHODNOCOVANIE ODPADOV	135
OPATRENIE 3.4 NAKLADANIE S VYBRANÝMI DRUHMI NEBEZPEČNÝCH ODPADOV	135
OPATRENIE 3.5 ODSTRÁŇOVANIE ENVIRONMENTÁLNYCH ZÁŤAŽÍ A UZATVÁRANIE A REKULTIVÁCIA SKLÁDOV ODPADOV	135
PRIORITNÁ OS 4 OCHRANA A REGENERÁCIA PRÍRODNÉHO PROSTREDIA A KRAJINY	135
OPATRENIE 4.1 VYPRACOVANIE PROGRAMOV STAROSTLIVOSTI O CHRÁNENÉ ÚZEMIA VRÁTANE ÚZEMÍ NATURA 2000 A PROGRAMOV ZÁCHRANY PRE KRITICKY OHROZENÉ RASTLINY A ŽIVOČÍCHY	135
OPATRENIE 4.2 REALIZÁCIA PROGRAMOV STAROSTLIVOSTI O CHRÁNENÉ ÚZEMIA VRÁTANE ÚZEMÍ NATURA 2000 A PROGRAMOV ZÁCHRANY PRE KRITICKY OHROZENÉ RASTLINY A ŽIVOČÍCHY VRÁTANE MONITORINGU DRUHŮV A BIOTOPOV	135

OPATRENIE 4.3 INFRAŠTRUKTÚRA OCHRANY PRÍRODY A KRAJINY	136
OPATRENIE 4.4 INFORMAČNÉ A PROPAGAČNÉ AKTIVITY	136
REGIONÁLNY OPERAČNÝ PROGRAM (ROP)	136
PRIORITNÁ OS 1 INFRAŠTRUKTÚRA VZDELÁVANIA	136
OPATRENIE 1.1 REKONŠTRUKCIA, ROZŠIROVANIE A MODERNIZÁCIA EXISTUJÚCICH VZDELÁVACÍCH ZARIADENÍ ZA ÚČELOM ZLEPŠENIA PODMIENOK VZDELÁVACIEHO PROCESU	136
PRIORITNÁ OS 2 INFRAŠTRUKTÚRA SOCIÁLNYCH SLUŽIEB.....	137
OPATRENIE 2.1 BUDOVANIE NOVÝCH ZARIADENÍ SOCIÁLNYCH SLUŽIEB A OBSTARANIE ICH VNÚTORNÉHO ZARIADENIA.....	137
OPATRENIE 2.2 REKONŠTRUKCIA, ROZŠIROVANIE A MODERNIZÁCIA EXISTUJÚCICH ZARIADENÍ SOCIÁLNYCH SLUŽIEB ZA ÚČELOM ZVÝŠENIA KVALITY POSKYTOVANÝCH SOCIÁLNYCH SLUŽIEB .	137
PRIORITNÁ OS 3 INFRAŠTRUKTÚRA REGIONÁLNYCH ZDRAVOTNÍCKYCH ZARIADENÍ.....	138
OPATRENIE 3.1 REKONŠTRUKCIA, ROZŠIROVANIE A MODERNIZÁCIA EXISTUJÚCICH ZDRAVOTNÍCKYCH ZARIADENÍ A OBSTARANIE MINIMÁLNEHO VNÚTORNÉHO VYBAVENIA.....	138
PRIORITNÁ OS 4 PODPORA KONKURENCIESCHOPNOSTI A INOVATÍVNEJ KAPACITY REGIÓNOV	139
OPATRENIE 4.1 MODERNIZÁCIA A BUDOVANIE REGIONÁLNYCH KOMUNIKÁCIÍ UMOŽŇUJÚCICH PRÍSTUP NA HLAVNÉ DOPRAVNÉ KORIDORY	139
OPATRENIE 4.2 REGENERÁCIA SÍDIEL.....	140
OPATRENIE 4.3 REVITALIZÁCIA A HOSPODÁRSKE VYUŽITIE VÝZNAMNÝCH PAMIATKOVÝCH OBJEKTOV V ÚZEMÍ	140
OPERAČNÝ PROGRAM ZNALOSTNÁ EKONOMIKA (OP ZE).....	141
OPATRENIE 1.5 PODPORA A OBNOVA INFRAŠTRUKTÚRY CESTOVNÉHO RUCHU	141
PRIORITNÁ OS 2 INFORMATIZÁCIA SPOLOČNOSTI.....	142
OPATRENIE 2.1 EFEKTÍVNA ELEKTRONIZÁCIA VEREJNEJ SPRÁVY A ROZVOJ ELEKTRONICKÝCH SLUŽIEB	142
OPATRENIE 2.2 ROZVOJ PAMÄŤOVÝCH A FONDOVÝCH INŠTITÚCIÍ.....	143
OPATRENIE 2.3 ZVÝŠENIE PRÍSTUPNOSTI K ŠIROKOPÁSMOVÉMU INTERNETU	144
PRIORITNÁ OS 3 VÝSKUM A VÝVOJ	145
OPATRENIE 3.1 OBNOVA A BUDOVANIE TECHNICKEJ INFRAŠTRUKTÚRY VÝSKUMU A VÝVOJA.....	145
OPATRENIE 3.2 PODPORA SIETÍ EXCELENTNÝCH PRACOVÍSK VÝSKUMU A VÝVOJA AKO PILIEROV ROZVOJA REGIÓNU A PODPORA NADREGIONÁLNEJ SPOLUPRÁCE.....	146
OPATRENIE 3.3 PRENOS VÝSKUMOM A VÝVOJOM ZÍSKANÝCH POZNATKOV A TECHNOLOGIÍ DO PRAXE	147
PRIORITNÁ OS 4 MODERNIZÁCIA ZDRAVOTNÍCTVA	148
OPATRENIE 4.2 ZVÝŠENIE EFEKTÍVNOSTI A KVALITY SLUŽIEB ZDRAVOTNEJ STAROSTLIVOSTI.....	148
OPERAČNÝ PROGRAM ĽUDSKÉ ZDROJE (OP ĽZ)	148
PRIORITNÁ OS 1 MODERNÉ VZDELÁVANIE PRE ZNALOSTNÚ SPOLOČNOSŤ	148
OPATRENIE 1.1 PREMENA TRADIČNEJ ŠKOLY NA MODERNÚ (ZÁKLADNÉ ŠKOLY, STREDNÉ ŠKOLY)	148
OPATRENIE 1.2 VYSOKÉ ŠKOLY AKO MOTOR SPOLOČENSKÉHO A EKONOMICKÉHO ROZVOJA ZNALOSTNEJ SPOLOČNOSTI.....	151
OPATRENIE 1.3 IMPLEMENTÁCIA STRATÉGIE CELOŽIVOTNÉHO VZDELÁVANIA V UČIACEJ SA SPOLOČNOSTI	154
OPATRENIE 1.4 ZVYŠOVANIE VZDELANOSTNEJ ÚROVNE MARGINALIZOVANÝCH SKUPÍN S OSOBITNÝM ZREŤELOM NA MARGINALIZOVANÉ RÓMSKE KOMUNITY	157
PRIORITNÁ OS 2 PODPORA RASTU ZAMESTNANOSTI A SOCIÁLNEJ INKLÚZIE.....	161
OPATRENIE 2.1 PODPORA PROGRAMOV V OBLASTI PODPORY ZAMESTNANOSTI A RIEŠENIA NEZAMESTNANOSTI A DLHODOBEJ NEZAMESTNANOSTI	161
OPATRENIE 2.2 PODPORA SOCIÁLNEJ INKLÚZIE PROSTREDNÍCTVOM ROZVOJA SOCIÁLNYCH A ZDRAVOTNÍCKYCH SLUŽIEB S OSOBITNÝM ZREŤELOM NA MARGINALIZOVANÉ RÓMSKE KOMUNITY	162
OPATRENIE 2.3 PODPORA VYTVÁRANIA ROVNOSTI PRÍLEŽITOSTÍ V PRÍSTUPE NA TRH PRÁCE A PODPORA INTEGRÁCIE ZNEVÝHODNENÝCH SKUPÍN NA TRH PRÁCE S OSOBITNÝM ZREŤELOM NA MARGINALIZOVANÉ RÓMSKE KOMUNITY	164
OPATRENIE 2.4 PODPORA ZOSÚLADENIA RODINNÉHO A PRACOVNÉHO ŽIVOTA A STAROSTLIVOSTI O MALÉ DETI.....	165
OPATRENIE 2.5 BUDOVANIE KAPACÍT A ZLEPŠENIE KVALITY VEREJNEJ SPRÁVY A MIMOVLÁDNYCH ORGANIZÁCIÍ	165
Literatúra:	167
PROJEKTY SPRACOVANÉ RIEŠITEĽSKÝM TÍMOM V ÚZEMÍ BANSKEJ ŠŤIAVNICE	171
OBSAH:	172

